KUR'AN MEALİ

FATİHA SÛRESİ - BERÂE SÛRESİ

MEHMED ÂKİF ERSOY

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr. Recep ŞENTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Asım Cüneyd KOKSAL

MAHYA

Mahya Yayınları 10

Kur'an Meali
Mehmed Âkif Ersoy

Yayına Hazırlayanlar
Recep Şentürk - Asım Cüneyd Koksal

Yayın Yönetmeni
Mehmet Sebahattin İhvan

Redaksiyon
Yüksel Kanar

Tashih ve Son Okuma
M. Ertuğrul Düzdağ

Kapak Tasarımı/Sayfa Düzeni
Step Ajans
stepaj ans(2>stepaj ans.com

Hat
Hamit Aytaç
(Hizmet Vakfı'nın izniyle)

Baskı/Cilt
Step Ajans Rek. Matbaacılık Tan. ve Org. Ltd. Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11 Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 12266 T (0212) 446 88 46

2. Baskı, İstanbul, Aralık 2013
ISBN 978-605-62894-8-4

Mahya Yayıncılık ve Eğitim Hizmetleri San. ve Tic. A. Ş.
Göztepe Mah. İnönü Cad. No: 78 Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 21182 T (0212) 441 16 47 F (0212) 441 16 13
info@mahyayayincilik.com. tr

İÇİNDEKİLER

BİR GÜZELİN TAKDİMİ

Hayreddin Karaman

Sevgili Recep Şentürk beni odasına davet etti, odanın kapısını arkadan kilitledi, kesin olarak gizli kalması kaydıyla bana bir şey göstereceğini ve onunla ilgili danışmada bulunacağını söyledi. Tabii merak ettim. Dolabı açtı, daktilo ile yazılmış, her tarafından eski olduğu anlaşılan bir metin çıkardı, bunun merhum Mehmed Akif Ersoy'un yaptığı Kur'an mealinin bir kısmı olduğunu söyledi. Hemen elinden aldım ve hızlı bir şekilde bazı nirengi noktalarına baktım. İlk dikkat çeken husus, farklı bir meal ile karşı karşıya olduğumuz idi. Bu meali yapanın hem Türkçe'yi, hem Arapça'yı, hem de Kur'an dilini iyi bildiği anlaşılıyordu.

Peki bunun "O tercüme-meal olduğu nasıl biliniyor, bunu nereden ele geçirdiniz, aidiyetine nasıl inanıyorsunuz?" diye soruları sıraladım. Sizin de elinizdeki baskının giriş kısmında okuyacağınız bilgileri bana verdi. Doğrusu bu bilgiler bana oldukça inandırıcı geldi.

Danışma faslına geçtik; danışma konusu "eserin yayınlanması" idi. Düşündüm: Meal tam değildi, yaklaşık Kur'an-ı Kerim'in üçte biri kadardı (Tevbe Sûresi'nin sonuna kadar), ama merhum mütefekkir, âlim şairimize ait olma ihtimali kuvvetli görünüyordu, ayrıca kısa bir sürede az da olsa okuyabildiğim kısımlara göre karşımızda "farklı, görülmesi ve okunması gereken bir meal" vardı. Yayınlayacak olanlar (Prof. Dr. Recep Şentürk ve Yrd. Doç. Dr. Âsim Cüneyd Koksal) Kur'an meali konusunda doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek, değersiz bir eseri yayınlamayacak kadar maddi ve manevi donanıma sahip kişilerdi. Görüşümü açıkladım: "Bu eseri, gerekli hizmeti yaparak yayınlayın".

İşte kitap elimizde, insan bir okumaya başlayınca "acaba şurayı nasıl çevirmiş, şu ifadeyi nasıl Türkçeye aktarmış" diye oradan oraya atlayarak okumaya doyamıyor.

Girişte okuyacağınız "bu kitabın macerası-hikayesi" yıllardır konuşulurdu, "keşke yakılmasaydı, korunsaydı da zamanı gelince yayınlansaydı" diye iç geçirip dururduk. "Gün geçer, devran dönerdi, İlâhî Kitab'a uzatılan eller toprak olur ama o, müminlerin kalplerinde, dillerinde ve davranışlarında yaşamaya devam ederdi. Onu Allah korumayı vaad etmişti, kimse onu değiştiremez ve yok edemezdi" derdik. Meğer bir meraklı-hamiyetli kişi (ve belki daha başkaları) elde ettikleri kısmı (belki başka kısımları da) korumuşlar, Allah'ın murad ettiği vakit gelince en uygun ellere teslim etmişler, onlar da titizlikle çalışarak bu gizli hazinenin bir kısmını güzel bir neşirle ortaya koymuş oldular.

Kitap ellere geçince şüphesiz yankı uyandıracak, hakkında yeni araştırma ve eleştiriler yapılacak, bunlar da hayırlı sonuçlara sebep olacaktır.

Tercüme edene, daktilo edip saklayana, yüklü bir menfaat elde etme imkanına rağmen onu emin ellere bedelsiz teslim etmeyi tercih edenlere, neşir için emek harcayanlara dua, teşekkür ve minnet borcumuzdur. Allah cümlesinden razı olsun!

BULUNAN MEAL

M. Ertuğrul Düzdağ

Seksen yıldır merak edilen, otuz yıl "gerçekten yakıldı mı, yoksa bir yerlerde saklı duruyor mu" diye endişeli temennilerle anılan, nihayet yirmi yıl önce, "yakanların" açık itirafı sonucu, üzüntüler içinde varlığından hemen hemen ümid kesilen "Meal", şimdi -üçte biriyle de olsa- işte karşımızda...

Lütfuyla kayıplarımızı bulduran Rabbimize hamd, O'nu bize hakkıyla tanıtan Resulümüze salâtu selâm olsun...

Recep Şentürk Bey'in "Giriş" yazısında tafsilatıyla anlatıldığı üzere, hülâsa edersek: Merhum Akif Bey'in "Meal"inden, Kur'ân'ımızın başından dokuz sûrenin ve 206 sayfanın karşılığı olarak, yeni harflerle daktilo edilmiş 153 sayfalık metin, Mustafa Runyun Bey'de muhafaza olunurken, vefatı üzerine oğlu Ali Yahya Bey'e geçmiş, o da Recep Bey'e vermiştir. Adı geçen zevata ve daktilo metni dikkatle dizip ortaya çıkaran A. Cüneyd Koksal Bey'e teşekkür ederiz...

Mehmed Akif Bey'in hayatı ve eserleri üzerinde -kendimce- epey bir zamandır meşgul bulunduğumu dikkate alan arkadaşlar, görüşümü almak üzere, nezaket gösterip, bir ay kadar önce daktilo ilk metinle birlikte yeni dizilmiş olan metni bana da verdiler. Tahmin olunacağı üzere merakla, heyecanla ve dikkatle okudum. Daha sonra kitap sayfası olarak tertip olunduğunda da -yayınevinin isteği üzerine- tekrar gözden geçirdim.

Evet, Meal metninin Akif Bey'e ait olduğunda şüphe yoktu.

Güzel bir Türkçe, akıcı bir dil, Kur'ân'a gönül vermiş bir mü'minin göz yaşlarıyla yazılmış ve elbette gözleri yaşartan samimi bir ifade...

Metin, şekil olarak da, Eşref Edib Bey merhumun 1932'de Kahire'de Akif Bey'in yanında Meal'i okuduktan sonra yazdığı gibidir: Konu birliği olan âyetler,

geniş paragraflar halinde ele alınmış, hatta kesintiye sebep olmasın diye -aslında olduğu gibi- âyet sıra numaraları da konulmamıştır. Kitapta Akif Bey'in geniş paragrafları aynen korunmuş ve satırbaşı yapılarak belli edilmiş, ancak âyet numaraları, -karşısındaki asıl metinde takip olunabilmesi için- konulmak zorunda kalınmış. Okunurken, numaralar "yok" farzolunmalıdır.

Ele geçen ve "Giriş"te anlatıldığı gibi epeyi tamire muhtaç olan "daktilo edilmiş metnin, kimin tarafından ve Âkif Bey'in "Meal"inin hangi nüshasından istinsah olunduğu" konusu da düşünülüp araştırılacak bir mesele olarak karşımızda durmaktadır.

Bakalım gelecek günler ne gösterecek...

Kırk yıllık bir hasrete kavuşmanın sevinciyle kaleme aldığım bu satırlara, metnin meydana çıkmasına himmet ve gayret eden arkadaşlarıma ve eserin hak ettiği dikkat ve itinayı layıkıyla gösterdiklerinin şahidi bulunduğum Mahya Yayınevi mensuplarına teşekkürlerimi sunarak son veriyorum... Allah bes, bakî heves vesselam.

05.08.2012

Beykent - İstanbul

GİRİŞ

"Bakî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş" diyor şâir. Yeryüzünde konuşulan bütün sözler gökkubbede kayda geçmektedir. Arz ve sema, üzerinde olup bitenler için hesap gününde şahitlik edecektir. Kâinatın bir hafızası olduğunu ifade eden bu hakikatler yanında toplumun da bir hafızası vardır. İşte bu hafıza elinizdeki Kur'ân-ı Kerîm mealinin korunup günümüze ulaşmasını ve siz okuyucularıyla buluşmasını mümkün kılmıştır.

Merhum Mehmed Akif Ersoy'un uzun yıllar bir yandan Mısır'da gurbet çilesini çekerken, diğer yandan gelecek nesillere armağan etmek için geriye bırakacağı bir eser olsun diye bütün olumsuzluklara rağmen gecesini gündüzüne katarak büyük bir aşk ve heyecanla kaleme aldığı Kur'an mealinin -en azından bir kısmının- kaybolmasına Allah Teâlâ müsaade etmemiştir. Bu meali yayınlamak için uygun zamanın geldiğine ve Akif'in endişe ettiği mahzurların ortadan kalktığına, yaptığımız istişare ve istihareler neticesinde kâni olduk. Bundan da öte böyle bir eserin kaybolması gibi bir durumun büyük bir vebal olacağını düşünmek de bizi bu konuda harekete geçiren en önemli âmil olmuştur. Böylece çeyrek asra yakın yoğun ve karmaşık duygular, endişeler içerisinde muhafaza ettiğimiz bu emaneti milletimize tevdî etme zamanının gelmiş olduğu sonucuna ulaştığımızdan -yayınevi ve yayına hazırlayanlar tarafından hiçbir maddî beklenti olmaması ve elde edilen gelirin Akif nâmına tamamen hayra harcanması şartıyla- Akif'in mealini yayınlamayı nasip eden Allah'a hamd ediyoruz. Bundan sonra milletimizin bu emanete gereken itinayla sahip çıkacağına inancımız tamdır.

Yeni Cumhuriyet idaresi 1925 yılında temel İslâmî kültürün millete kendi diliyle öğretilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle TBMM'nde bir Kur'an tercümesi ve tefsiri ile *Sahîh-i Buharı* muhtasarı *Tecrîd-i Sarih* tercümesi hazırlatılmasına karar vermiş, bu işler için Diyanet İşleri Riyaseti'ne bir tahsisat ayrılmıştı. O dönemde herkesin itimat edebileceği nitelikte bir Kur'an tercümesi

mevcut değildi. Böyle zor bir işin altından kalkabilecek kapasiteye sahip birkaç kişi arasından herkes bilhassa *Safahat* ve İstiklal Marşı Şâiri Mehmed Akif'i işaret ediyordu. Gerçekten de başyazarı olduğu *Sebîlürreşad* dergisine yazdığı kısa tefsir yazıları çok beğenilmiş olan ve memlekette o devirde Arapçayı en iyi bilen dört kişiden biri olarak kabul edilen, Türk dilindeki hakimiyeti zaten tartışma dışı olarak görülen, İslâmî ilimleri kendi gayretleriyle tahsil etmiş bir zat olarak Mehmed Âkif Ersoy, Kur'an tercümesi için tabiri caizse biçilmiş kaftan olarak ortaya çıkıyordu.

Tefsirin Elmalılı Hamdi Efendi'ye, *Tecrid-i Sarih* tercümesinin de Babanzade Ahmed Naîm Bey e yaptırılması kararlaştırıldı. Fakat Mehmed Akif, Kur'an tercümesini kabul etmedi, yoğun ısrarlar karşısında uzun zaman direndi. Nihayet uzun çabalar sonucu Aksekili Ahmed Hamdi Efendi'nin gayretleri ve Elmalılı Hamdi Efendi'nin teşvikleri ile bu vazifeyi Ekim 1925'de kabul etmek zorunda kaldı.

Mehmed Âkif Bey tercümeyi kabulünü müteakip Mısır'a gitti ve oraya vardıktan birkaç ay sonra 1926 yılında Kur'anın tercümesi üzerinde çalışmaya başladı. Üç yıllık bir çalışma sonucunda 1928 yılında tercümenin ilk şeklini tamamladı. Tercümenin müsveddesini bitirdikten sonra dört yıl boyunca düzeltmeler yaptı, tercümeyi baştan sona yeniden elden geçirdi ve 1932 yılında çalışmasını tamamladı. Meal çalışmalarıyla geçen bu yıllar boyunca bir yandan da memleketin dinî hayatında vukua gelen değişimleri ve hükümetin aldığı yeni kararları takip etmekteydi. Ezcümle namazlarda artık Kur'an'ın Arapça aslı yerine tercümesinin okutulacağı şeklindeki düşünce ve şayialar kulağına geldi. Kendi yaptığı mealin bu amaçla kullanılacağından endişe etmeye başladı. Tercümeyi bitirdiği 1932 yılında, Diyanet'le yaptığı sözleşmeyi feshetti.

Diyanet yetkilileri Elmalılı Hamdi Efendiye tercüme işini de üstlenmesini teklif etmişlerdi. O sıralarda Furkan Sûresi'nin tefsirine kadar gelen Elmalılı Hamdi Efendi, Kur'an ın hakettiği doğruluk ve güzellikte tercüme edilebileceğine inanmadığını söyleyerek görevi kabul etmek istemediyse de, görüşmelerden sonra âyetlerin altına, tefsire geçmeden önce bir meal ilave edilmesi konusunda anlaşma sağlandı. Mehmed Akif'in, anlaşmayı feshetmekle birlikte, aldığı avansı ödeyecek parası yoktu. Aldığı bin lirayı *Sebîlürreşad*\ çıkarması için Eşref Edib Bey e vermişti. Bir rivayete göre Elmalılı Hamdi Efendi Meal için alacağının bin lirasından vazgeçerek bu borcu ödedi.

Mehmed Akif'in mukavelesini niçin feshettiğine dair bizzat kendisinden aktarılan şu ifade yeterince açıklayıcı mahiyettedir:

"Tercüme güzel oldu, hatta umduğumdan daha iyi. Lâkin onu verirsem, namazda okutmaya kalkacaklar. Ben o vakit Allahımın huzuruna çıkamam ve Peygamberimin yüzüne bakamam."[1]

Akif, sözleşmesi gereği, ilk başta yaptığı tercümelerin bazı müsveddelerini İstanbul'a göndermişti. Tercümeleri okuyan Elmalık Hamdi Efendi'nin ilk kanaatlerini ifade etmesi bakımından Eşref Edib'in naklettiği şu hatıra önemlidir:

"Bir müddet sonra üstad yaptığı bir miktar tercümeyi Hamdi Efendiye gönderdi. Bu hususta onun fikrini sordu. Hamdi Efendi çok güzel, çok selis ve sade olduğunu, ancak cezalet hususunda biraz zayıf bulduğunu yazdı. Üstad cevap verdi: 'Evet, doğrudur. Cezalet itibariyle böyledir. On sene evvel yazsaydım cezalet olurdu, fakat bugün lisanda sadeliğe doğru büyük tahavvül var. Onun için cezaletten ziyade sadelik cihetini iltizam ettim."[2]

Buna göre Elmalık, Akif'in yaptığı tercümeleri sadelik bakımından takdir etmekle birlikte, Kur an ın orijinalindeki dil musikisinin tercümeye yansıtılması, anlamıyla tınısı uygun sözcüklerin seçilmesi noktasından bir eleştiri yapmış oluyor, Akif ise bu anlayışı bir tasannu olarak gördüğü ve sadeliğe doğru yönelen dilin günlük kullanımını daha önemsediğini söylemiş oluyordu.[3] Elinizdeki metin boyunca Akif'in *Meal'de* kullandığı dil ile, aynı âyetlere daha önceki yıllarda yapmış olduğu ve dipnotlarda bir mukayese unsuru olmak üzere yer verdiğimiz tercümelerin üslubu arasında yapılacak karşılaştırma, burada kastedilen hususu daha vazıh bir şekilde anlamamıza vesile olacaktır.

Akif Bey sözleşmesini feshetmekle birlikte tercüme işini bırakmadı, Mısırda kaldığı yıllar boyunca temel meşguliyeti *Kuran Meali* oldu. Nihayet içine sinecek bir şekilde mealini tamamladıktan bir süre sonra İstanbul'a döndü. Ağır bir hastalığa yakalandıktan sonra doktorların tavsiyesiyle 1936 Haziran ında İstanbul'a son kez dönmeden önce, *Kuran Mealim* içeren defterleri yakın arkadaşı Yozgatlı Mehmed İhsan Efendiye, "Ben sağ olursam da gelirsem, noksanlarımı ikmal eder, ondan sonra basarız. Şayet ölür de gelemezsem, bunu yakarsın" şeklinde bir vasiyetle teslim etti. İhsan Efendi yıllar boyunca her türlü teklif ve baskılara rağmen *Meali* kimseye vermeyip yaktığını söyledi, fakat kendi sağlığında yakmaya kıyamadı.

1 DücaneCündioğlu, *Bir Kuran Şâiri* (İstanbul, 2004), s. 143. Sık sık referans yapacağımız *Bir Kur an Şâiri* adlı eser, Akif'in *Kuran Meali*'nin bütün safahatını anlatan kapsamlı bir çalışma olması bakımından fevkalade mühimdir. Ayrıca M. Ertuğrul Düzdağ'ın *Mehmed Akif: Mısır Hayatı ve Kuran Meali* (İstanbul, 2003) adlı eseri de bu konuda zikredilmesi gereken bir çalışmadır,

2 Eşref Edib, *Mehmed Akif: Hayatı, Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları,* haz. Fahrettin Gün, İstanbul 2010, s. 160-161; Cündioğlu, *a.g.e.,* s. 123-124.

3 Cündioğlu, aynı yer.

İhsan Efendi 1961 yılında ölüm döşeğindeyken oğlu Ekmeleddin'e çalışma odasındaki çekmeceyi gösterip içindekini yakmasını vasiyet etti, Mustafa Sabri Efendi'nin oğlu İbrahim Bey in yaş ve konum itibariyle başını çektiği beş kişilik ekip hem Akif Beyin orijinal defterini, hem de İhsan Efendi'nin kendi eliyle istinsah ettiği ikinci nüshayı yaktılar. Yaptıkları işin mezara kadar aralarında kalacağına söz veren bu beş kişilik ekibin içinde bulunan İsmail Hakkı Şengüler, yıllar boyunca süren dedikodulara son noktayı koyarak, tarihî bir hakikati ortaya çıkarmak amacıyla orijinal defterin yakılmış olduğunu 1992 yılında kamuoyuna ilan etti:

> "Yıl 1961... Mehmed İhsan Efendi üçüncü defa kalp krizi geçirmiş. Şekeri de var. Hep evde istirahat ediyor. Onun yatak odası, aynı zamanda çalışma odası idi. Ama artık o odadaki masasıyla kütüphaneyi sadece uzaktan yatarak seyredebiliyor. Ölümünden üç-beş gün önce oğlu Ekmeleddin i yanına çağırıyor ve karşısında duran çalışma masasının kilitli sağ gözünü göstererek şunları söylüyor: 'Oğlum! Bu dünya fânidir, hepimiz ölümü tadacağız. Sana, ben öldükten sonra yerine getirmeni istediğim önemli bir vasiyetim var. Gördüğün şu gözde bir iki tomar defter var. O gözün anahtarı orta gözdedir. Ben ölünce o gözü açıp oradaki defterleri yakacaksın!"[4]

Babasının vefatının üçüncü günü taziyeye gelenler arasında, Mustafa Sabri Efendi'nin oğlu İbrahim Sabri Bey de vardır. O sıralarda henüz 18 yaşında bulunan Ekmeleddin İhsanoğlu, İbrahim Bey'in yanına gelip alçak sesle babasının yukarıdaki vasiyetinden söz eder ve kendisinden yardımcı olmasını ister. İbrahim Bey heyecanlanır. Bu iki kişiden başka Osman Saraç, Ali İhsan Okur ve İsmail Hakkı Şengüler İhsan Efendi'nin odasına girerler. Oğlu, masanın sağ üst gözünde, iki tomar hâlinde urganla bağlanmış okul defterlerini çıkarır. Defterlerin Akif'in yazısıyla tebyiz edilmiş Kur'an tercümesi olduğu anlaşılır. Masanın orta gözünde ise ciltli, kalınca bir defter daha bulunur. İncelenince bunun İhsan Efendi'nin inci gibi rik'a yazısıyla baştan sona istinsah ettiği Akif Bey tercümesinin bir başka nüshası olduğu anlaşılır.

Kısa bir süre önce 27 Mayıs İhtilali'nin vuku bulmuş olması ve Türkçe Kur'an, Türkçe İbadet iddialarının yeniden gündeme gelmesi sebebiyle her iki nüshanın da yakılmasına karar verilir. Daha doğrusu yaş ve konum itibariyle İbrahim Sabri Bey karar verir, diğer dört kişi de buna uymak zorunda kalırlar. Her iki nüsha da tamamen kül edilir.[5]

4 İsmail Hakkı Şengüler (haz.), *MehmedÂkif Külliyatı*, İstanbul 1992, X, 230-231.
5 İsmail Hakkı Şengüler, *a.g.e.*, s. 231-233; Düzdağ, *a.g.e.*, 214-228; Cündioğlu, *a.g.e.*, 159-161.

Yirmi yıldan beridir bu hikayenin bu hazin sonla bittiği biliniyor. Doğrusu Şengüler'in bu açıklamalarından sonra artık Akif'in *Kuran Meali mn* orijinal nüshasının hâlâ mevcut olabileceğini düşünmek ihtimali kalmamıştır, fakat Akif'in vefatından İhsan Efendi'nin vefatına kadar geçen çeyrek yüzyıl boyunca, meselenin meraklısı ve hamiyet sahibi insanlar tarafından *Mealm* görülmesi ve korunup çoğaltılmasına dair hiçbir şey yapılmadığını düşünmek de aslında biraz uzak bir ihtimaldir.

Nitekim, İhsan Efendi'nin kendi eliyle yazdığı (ve maalesef Akif'in elyazmalarıyla birlikte yakılan) kopyadan başka, *Mealm* üçte birlik bir bölümünün aslından latinize suretiyle daktilo edildiğini okuyucularımız artık bugün öğrenmiş bulunuyorlar. Sözkonusu daktilo metin, uzun yıllar Mısır'da yaşayan ve orada tahsil gören, Mısır'da yaşadığı yıllarda Yozgatlı İhsan Efendi'nin ders ve sohbetlerinden istifade eden merhum âlim Mustafa Runyun[6] tarafından muhafaza edilmiştir.

Mustafa Runyun un oğlu Ali Yahya, babasının sağlığında onun evrakları arasından teksir kâğıtlarına daktilo ile yazılmış bir dosya bulup babasına bunun ne olduğunu sorar. Mustafa Runyun "Bunları nereden buldun? Bu Akif'in mealidir!" der. Mustafa Runyun un vefatına kadar bu dosya aile içerisinde muhafaza edilir. Ali Yahya Bey, babasının vefat ettiği 1988 yılında, Erenköy'deki evlerinde taziye ziyaretimiz esnasında bu dosyayı tarafımıza intikal ettirmiştir.

Yıllar boyunca bu metni çeşitli endişelerle hiç kimseyle paylaşmadan muhafaza ettim. Ancak bir vesileyle bu sırrımı paylaştığım Asım Cüneyd Koksal kardeşimin teşvik ve ısrarı yayınlama konusunu gündemime almama sebep oldu. Başta Hayreddin Karaman ve Raşit Küçük Hocalarımız olmak üzere istişare yaptığımız âlimler, hac ve umre esnasında yaptığımız istihareler neticesinde benim için gerçekten zor bir karar olan yayınlama kararı kesinleşmiş oldu.

6 1917'de Konya'da dünyaya gelen Mustafa Runyun, Kaşıkçı Ali Rıza Efendi'nin oğludur. 1935 yılında ailesiyle birlikte Türkiye'den ayrılarak bir yıl Şam'da kaldı, sonra Medine'ye yerleşti. Daha sonra Mısır'a giderek orta ve yüksek öğrenimini Ezher'de tamamlayan Runyun, hakimlik ihtisası yaptı. Mustafa Sabri Efendi, Zahid Kevserî ve Yozgatlı Mehmed İhsan Efendi gibi Türk âlimlerinin derslerine ve sohbetlerine katıldı. Ahmet Dâvudoğlu, Ali Yakup Cenkçiler, Ali Ulvi Kurucu, İsmail Ezherli gibi Mısır'da öğrenim gören öğrencilerle dostluk kurdu. On iki yıllık tahsilin ardından 1950'de Türkiye'ye dönen Runyun, 1957 yılına kadar Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dini Eserler İnceleme Kurulu üye yardımcılığı görevini yürüttü. Bu dönemde hatiplik ve öğretmenlik de yapan Mustafa Runyun, Ankara Radyosu'ndaki dinî sohbetleriyle ismini duyurdu. 1956'da Diyanet İşleri Başkanlığı'nca Kur'an tercümesi için kurulan ilk heyette yer aldı. 1957'de Demokrat Parti'den Konya milletvekili oldu. 1960 İhtilali'nin ardından bir süre Yassıada'da tutuklu kaldı, ardından Kayseri Cezaevi'nde hapis yattı. Cezaevinden çıktıktan sonra Şişli Camii imam-hatipliğine tayin edildi ve uzun süre bu görevini sürdürdü. 1970 yılında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Arapça öğretmenliğine tayin edildi ve 1981 de emekli oluncaya kadar bu görevine devam etti. 1988 yılında İstanbul'da vefat etti, Sahrayıcedid Mezarlığı'na defnedildi (Sedat Şensoy, 'Mustafa Runyun", *DİA,* XXXV, 245). Mustafa Runyun un Mısır'daki hayatına dair Ali Ulvi Kurucunun hatıralarında önemli ayrıntılar mevcuttur; bk. M. Ertuğrul Düzdağ (haz.), *Ali Ulvi Kurucu: Hatıralar,* İstanbul 2007, c.l, s. 271 vd.

Bu arada çeşidi hastalıklar vesilesiyle geçirdiğim ameliyatlar esnasında, başkalarıyla paylaşmadığım takdirde -bilebildiğim kadarıyla- başka hiçbir kimsede nüshası bulunmayan bu metnin benden sonra kaybolmasının vebali de böyle bir karar vermemde son derece etkili olmuştur. Yayın kararı verdikten sonra A. Cüneyd Koksal kardeşimiz titiz bir çalışmayla daktilo metni bilgisayara geçirmiştir. Bu metin üzerinde birlikte yaptığımız çalışmalardan sonra aslıyla mukabele ederek *Meal* yayına hazır hale getirmiş bulunuyoruz.

Bugün sizinle paylaştığımız *Meal* metni yukarıda zikri geçen daktilo nüshadan hazırlanmıştır. Elimizdeki meal metninin orijinal el yazması defterlerden daktiloya geçirilmesi işinin 1956-1957 yılları arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Özellikle metnin baş kısımlarında yer yer tarihler kaydedilmiştir ki bunların tam bulundukları noktaları dipnotlarda belirttik. Metnin çeşitli kısımlarında yer alan bu tarihler, metinde kaydediliş sırasına göre ilk önce Kur'an'ın 8. sayfasının sonunda karşımıza çıkar: 17/1/957. İki sayfa kadar sonra, Bakaranın 80. âyetinin bulunduğu yerde "23/1" yazılıdır, bunun yılı yazılmamış, 1957 yılına ait bir tarih olduğu ve buna göre bir önceki tarihten altı gün sonrasına ait olduğu tahmin edilebilir. Daha sonra Kur'anın 18. sayfasının sonunda bir önceki seneye ait bir tarihle karşılaşırız: 5/10/956. Bundan bir sayfa sonra yaklaşık kırk gün sonrasına ait bir tarih, 14/11/56 şeklinde kaydedilmiştir. Yine bir sayfa sonra 23/11/956 tarihi yazılmıştır. Tekrar bir sayfa sonra 1957 yılının mart ayına geçilmiş, 2/3/957 tarihi yazılmıştır. Yine yaklaşık birer sayfa arayla aynı aya ait 14/3/957 ve 24/3/57 tarihleri kaydedilmiş olup metinde bundan sonra başka bir tarih yer almamaktadır. Sonuncu tarih Bakara 167. âyetinin bulunduğu yere tekabül etmektedir.

Görüldüğü gibi sözkonusu tarihler 5/10/1956 ile 24/3/1957 arasındaki yaklaşık beş buçuk aylık bir zaman dilimini kapsamaktadır. Ayrıca tarihlerin kaydediliş sırası kronolojik değildir. Bu durumu, kimi tarihlerin daktiloda yazma esnasında, kimisinin ise yazım işlemi bittikten sonra tashih esnasında kaydedildiği şeklinde açıklamak mümkün olabilir. Bir başka dikkat çeken husus ise, Bakara Sûresi'nden sonra kaydedilen bir tarihin bulunmayışıdır. Bu durumda sonraki sûrelerin yazımının belirtilen tarihlerden daha ileriki aylarda gerçekleştiği, fakat herhangi bir sebeple bunların kaydedilmediğini düşünebiliriz. Her halükârda zikredilen tarihlerin *Meal m* yakılma yılı olan 1961den önceye ait olduğuna dikkat edilmelidir.

Meal metnini orijinal defterlerden daktiloya geçiren kişinin Mustafa Runyun olmadığı hem oğlu Ali Yahya Bey in ifadesinden, hem de müstensihin Arapçaya

vâkıf bir âlim olmadığını gösteren çeşitli emarelerden anlaşılmaktadır. Ezcümle âyetlerde geçen ve Türkçe'ye çevrilirken de mütercim tarafından aynen bırakılmış olduğu kuvvetle muhtemel bazı kelimelerin okunamayarak boş bırakılmış olması ve çeşitli dipnotlarda işaret ettiğimiz çeşitli okuma hataları bu hükme delil olarak zikredilebilir. Fakat bu daktilo metnin, Arap harfleriyle yazılmış bir metinden latinize edilmiş olduğu kesin gibidir. Bu hükmün en önemli delili ise, bazı kelimeler okunurken yapılan hataların ancak Arap harfli bir metin okunurken yapılabilecek cinsten hatalar olduğudur. Bu hataların önemlilerine yine metin içerisindeki çeşitli dipnotlarda işaret etmiş bulunuyoruz.

Elimizdeki metin, Kuran-ı Kerîrn in başından Tevbe Sûresi'nin sonuna kadarki bölümünün mealini kapsamaktadır. Devamı maalesef elimizde değildir. Metni orijinal defterden daktilo edenin kimliğini bilemediğimiz gibi, bu şahsın Tevbe Sûresi'nden sonrasını daktilo edip etmediğini de kesin surette söyleyebilecek durumda değiliz. Ama görünen odur ki bilemediğimiz bir sebepten dolayı Akif Bey'in mealinin daktilo edilme süreci yarım kalmış, tamamlanamamıştır.

Bu tercümenin Mehmed Akif Ersoy'a ait olduğuna dair Mustafa Runyunun şehadetini, tercümenin üslubu da teyid edecek niteliktedir. Mehmed Akif'in üslubuna aşina olanlar, onun diğer eserlerini ve *Meal* çalışmasından önce yaptığı çeşitli âyet tercümelerini inceleyenler için, elinizdeki *Mealm* onun kaleminden çıkmış olduğundan şüphe etmek gerçekten zordur. Akif merhumun elinizdeki kitabın dipnotlarında yer verdiğimiz eski tercümeleriyle aynı ayetlerin Afoz/deki tercümeleri arasında bulunan karakteristik benzerlikler bu noktada yeterince fikir verecek ve kanaatimizi teyid edecek mahiyettedir. Akif, Bakara Sûresf'nin önemli bir kısmını Afez/den önce tercüme etmiş olduğu için, bu sûredeki ayetlerin önceki ve sonraki çevirileri bilhassa mukayeseye elverişlidir. Akif Bey'in *Meal'&t* dili sadeleştirme yönündeki bariz tavrının dışında, iki çeviri arasındaki üslup benzerliği, hatta ayniyeti noktasında birkaç örnek vermek suretiyle kastımızı daha açık bir şekilde göstermek istiyoruz:

DAHA ÖNCE YAPTIĞI ÇEVİRİ

Bakara 34-37

"Hani Biz meleklere: Adem'e secde ediniz!' demiştik, onlar da secde etmişlerdi de yalnız İblis imtina eylemiş ve bunu kibrine yedirememiş idi ki zaten kâfirlerden idi. Hani demiştik ki: Yâ Adem! Zevcenle beraber cennette oturunuz ve ondan istediğinizi bol bol yeyiniz, ancak şu ağaca yaklaşıp da zâlimlerden olmayınız!' Bunun üzerine Şeytan oradan ayaklarını kaydırarak içinde bulundukları nâz u naîmden her ikisini cüda kıldı. Biz de, 'Haydi yeryüzüne ininiz, orada neslinizin bir kısmı diğerine düşman kesilecek ve muayyen bir zamanın nihayetine kadar cümlenizin arzdan nasibe-i istikrar ve intifâı olacaktır' dedik. Bunu müteâkib Adem, Halikından merhamet-i hakîkiyeyi mutazammın kelimeler telakki ederek onlarla tevbe etmesi üzerine Cenâb-ı Hak tevbesini kabul eyledi. Çünkü O, kullarının tevbesini kabul eder ve kendilerine son derecede rahimdir."

Bakara 177

"Yüzlerinizi meşrıka, yahut mağribe dönmeniz taat değildir. Taat ancak o kimselerin işledikleridir ki Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitab'a, peygamberlere inanır; sevdiği malını hısımlarına, yetimlere, biçarelere, yolda kalmışlara, isteyenlere, bir de esir olanlara verir; namazı kılar, zekâtı eda eder; sonra muahede ettikleri zaman ahdini yerine getirenler, hele sıkıntılı, hastalıklı sıralarda ve harb zamanlarında sebat

KUR'AN MEALİ'NDEKİ ÇEVİRİ

Bakara 34-37

"Hani bizler meleklere "Adem'e secde edin!" demiştik, hepsi secde ettiler. Yalnız İblis geri çekildi ve kibrine yedirmedi ki zaten kâfirlerden idi. Bizler "Ey Adem! Zevcenle beraber cennette oturun, hem dilediğiniz yerinde dolaşarak nimetlerinden bol bol yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşıp da nefsine zulmedenlerden olmayın" dedik. Bunun üzerine Şeytan oradan ayaklarını kaydırdı, bulundukları naz u naîm içinden her ikisini çıkardı. Biz de "Bir takımınız, bir takımınıza hasım olarak inin ki yeryüzünde sizlere bir zaman için yerleşip hayatın esbabından nasip almak mukadderdir" diye emrettik. Adem mabudundan kelimeler telakki ederek onlarla yalvardı, O da kendisini affetti. Şüphe yok ki bütün suçları bağışlayan, mahlûkâtına rahim olan ancak O'dur."

Bakara 177

"Yüzlerinizi maşrıka, yahut mağribe dönmeniz taat değil. Taat o kimselerin hali ki; Allah'a, âhiret gününe, meleklere, Kitaba, peygamberlere inanır. Sevdiği malını hısımlarına, öksüzlere, biçarelere, yolda kalmışlara, isteyenlere, bir de esir olanlara verir. Namazı kılar, zekâtı öder, sonra ahde girişince ahdini yerine getirenler, hele sıkıntılı, hastalıklı sıralarında ve harp zamanlarında sabredenler, metin

ve metanet gösterenler yok mu, işte taatlerinde sadık olanlar bunlardır; işte Allah'tan korkanlar bunlardır."

olanlar... İşte taatlerinde sadık bunlardır, İşte Allah'tan korkanlar bunlardır (Allah'ın saygılı kulları bunlardır)."

Bakara 255

"Öyle Allah'tır ki O'ndan başka ilah yoktur. Bakîdir, her an bütün hilkat üzerinde hâkim ve kâimdir. Ne uyuklar, ne uyur. Göklerde, yerde ne varsa hepsi O'nundur. Kim tasavvur edilebilir ki kalksın da O'nun izni olmaksızın nezd-i ilâhîsinde şefaat edebilsin?! Mahlûkâtının işlediklerini, işleyeceklerini bilir; mahlûkâtı ise ilm-i ilâhîsinden yalnız O'nun dilediğini kavrayabilir, başka bir şey bilemez. İlmi bütün gökleri, yeri kucaklar ve bunların nigehbanlığı kendisine ağır gelmez. Yüksek, büyük ancak O'nun Zât-ı kibriyâsıdır."

Bakara 255

"Allah öyle bir ilâh ki, O'ndan başka ilâh yok. Bakî; her an bütün hilkat üzerine hâkim ve kâim. Ne uyuklar, ne uyur. Göklerde, yerde ne varsa hep O'nun. Kim tasavvur edilebilir ki kalksın da izni olmaksızın O'nun yanında şefaat eyleyebilsin?! Mahlûkâtın işlediklerini, işleyeceklerini bilir. Mahlûkâtı ise ilm-i ilâhîsinden ancak O'nun dilediğini kavrayabilir. İlmi bütün gökleri ve yeri kucaklar ve bunların nigehbanlığı (bunları ademden sıyanet) Kendisine ağır gelmez. Yüksek, büyük ancak O (ancak O'nun Zât-ı Kibriyâsı)."

Âl-i İmran 18

"Allah şahid, melekler şahid, ilim sahipleri şahid ki O'ndan başka Allah yoktur! Her an adi ile kâimdir. O'ndan başka Allah yoktur. Azizdir, hakimdir."

Al-i İmran 18

"Allah şahid, melekler şahid, ilim sahipleri şahid ki: O'ndan başka ilah yok, bütün hilkat üzerinde her an adi ile hâkim ve kâim O'ndan başka ilah yok! Azîz O, hakim O."

Maide 66

"Şayet onlar Tevrat ile incil'in ve Allah tarafından kendilerine daha neler indirilmişse hepsinin ahkâmını yerine getirseydiler, üzerindeki hava ile ayaklarının altındaki topraktan nimete müstağrak olurlardı; içlerinden itidaline sahip ümmet var, lâkin çoğu ne kötü işler işliyor!"

Maide 66

"Eğer onlar Tevrat ile İncil'in ve Rabbu 1-âlemîn tarafından kendilerine daha neler indirilmişse hepsinin ahkâmını yerine getireydiler, üzerlerindeki hava ile ayaklarının altındaki topraktan nimete müstağrak olacaklardı, içlerinden itidaline sahip ümmet yok değil, lâkin çoğu ne kötü işler işliyor!"

Elinizdeki neşrin Mehmed Âkif Ersoy'un Kınanı tercüme yöntemi konusunda çeşitli ilmî araştırmalara ve daha önceki çevirileriyle mukayeseye vesile olacağını umuyoruz. Böylesi kapsamlı çalışmalardan önce, birkaç madde hâlinde, çalışmalar esnasında dikkatimizi çeken birkaç üslup özelliği ve tekniğine işaret etmek isteriz.

1. Akif Beyin *Kuran Mealinde,* daha önce yaptığı çevirilere nazaran bariz bir dilde sadeleşme eğilimi görülmektedir.(Bu konuda Elmalılı Hamdi Yazır'la aralarında geçen cezâlet-sadelik konusundaki diyaloga daha önce atıf yapmıştık.)

2. *Mealde* (-dır) ekinin kullanımı asgari ölçülere indirilmiş, çok gerekli olmadığı yerlerde kullanılmamıştır. (Msl: "...Şüphe yok ki Rabbin ikâbı çok serî', yine şüphe yok ki gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız." (Enam: 165)

3. Akif Bey önemli Kur'anî terimlerden olan takva-müttakl kelimelerini birçok yerde "saygı-saygılı" şeklinde tercüme etmiştir. (Msl: "Sonra, Allah'ın o saygılı kullarına yol gösterir..." (Bakara: 2); "Sizleri ve sizlerden evvel gelenleri yaratan mabudunuza kulluk edin ki Allah'ın saygılı kulları arasına girebilesiniz. (Bakara: 21))

4. Akif Bey, Bakara nın 2. âyetindeki "Şu Kitab'ı görüyor musun? İşte bir kere onun hak olduğunda şüphe yok..." örneğinde olduğu gibi, kelime kelime ve donuk bir dille çeviri yapmak yerine, Kur'an'ı canlı ve insanın hayatına doğrudan hitap edecek bir dil akışkanlığıyla tercüme etmeye çalışmıştır.

5. Türkçe'nin imkânlarını ve zenginliğini tercümede mümkün mertebe kullanmış, diğer meallerde pek alışkın olmadığımız ifade biçimleri, "herif" ve "ayol" gibi gündelik dile ait kelimeler kullanmıştır. (Msl: "İbrahim Allah güneşi maşrıktan getiriyor, haydi sen de onu mağripten getir!' der demez o iman etmeyen herif donakaldı." (Bakara: 258); "...Musa da "Ayol, sizler daha iyisini daha bayağısıyla mı değişmek istiyorsunuz? Şehre inin, dilediğiniz orada bulunur" demişti." (Bakara: 61))

6. Mânaca ilişkili âyet öbeklerini birbirine bağlayarak bütünlüklü metinler şeklinde tercüme etmiştir.

Akif merhum, birçok yerde tercüme ettiği bir cümle veya ibarenin alternatif başka bir veya birkaç çevirisini de yapmış, daktilo metinde bu alternatif çeviriler

parantez içinde kaydedilmiştir. *Meali* hazırlarken biz de aynı usule riayet etmek suretiyle alternatif çevirileri parantez içinde italik olarak belirttik. Dipnotlarda gerekçesini açıkladığımız sebeplere binaen ilave ettiğimiz bir harfe, kelimeye veya ibareye de köşeli parantez içerisinde yer verdik. *Mealin* bize intikal eden metninde âyet numaraları yoktur, bunlar tarafımızdan konuldu. Metnin imlâsında *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisinin* imlâ esaslarına büyük ölçüde riayet edildi.

Mehmed Akif, *Kuran Meali* 'ne girişmeden önceki yıllarda yazdığı bazı yazılarda ve yaptığı tercümelerde, 500'den fazla âyetin tercümesini yapmıştır. Bu tercümeleri Dücane Cündioğlu *Bir Kuran Şâiri* adlı eserinde bir araya getirmiş, daha sonra bu kısmı *Mehmet Akif'in Kuran Tercümeleri* ismiyle ayrı bir kitap olarak da neşretmiştir. Biz elinizdeki çalışmayı hazırlarken, Akif'in daha önce yaptığı bu çevirilerden Tevbe Sûresi'nin sonuna kadar olan kısma dahil olanları, Cündioğlu'nun zikri geçen ilk çalışmasından istifadeyle, ilgili âyetlerin meallerinden sonra, dipnotlar hâlinde kaydettik.

Ayrıca bugün için anlaşılması güç sayılabilecek bazı kelimelerin anlamlarını, *Meali* yalnız bir tarihî metnin neşrini gerçekleştirmek değil, aynı zamanda Mukaddes Kitabı'nı anlamak isteyen halkımızın doğrudan istifadesini sağlamak amacını güderek yayınladığımızdan dolayı, sonundaki Lügatçe'de belirttik. Dipnotların tamamı hazırlayanlara aittir. Ayrıca yayına esas aldığımız daktilo metnin tamamını, belge olarak da kullanılabilmesi amacıyla resim hâlinde kitabın deri ciltli baskısına dahil ettik.

Ülkemizin dinî, edebî ve siyasî hayatında fevkalade derin ve silinmez izler bırakmış, bir ahlâk ve fazilet âbidesi olan Milli Şâirimizin, daha kendi hayatından itibaren efsaneleşen *Kuran Mealinin* bugün üçte birlik bölümünü takdim etmeyi nasip eden Rabbimize şükrediyor, *Mealin* geri kalan bölümlerinin de ortaya çıkmasını O'nun sonsuz lütuf hazinesinden niyaz ediyoruz.

Başta Mehmed Akif Ersoy olmak üzere, onun mealini 25 yıl boyunca koruyan Yozgatlı Mehmed İhsan Efendi'nin, takdim ettiğimiz metnin kaynağı olan daktilo nüshayı çoğaltan meçhul kişinin, metnin günümüze ulaşmasına vesile olan Mustafa Runyun'un ruhlarına rahmet diliyor, Mustafa Runyun'un oğlu Ali Yahya Runyun'a metni vermek suretiyle bu neşri mümkün kıldığı için, Hayreddin Karaman ve Raşit Küçük Hocalarımıza bu zor karar esnasındaki teşvik edici istişarelerinden dolayı ve İSAR'da birlikte çalıştığımız Asım Cüneyd Köksal'a metnin yayına hazırlanmasındaki titiz ve gayretli çalışmalarından dolayı teşekkür

ediyorum. Kırk yıl boyunca büyük şâirimiz hakkında yaptığı araştırmaları çeşitli kitaplar halinde neşreden, *Safahatım* en güvenilir baskılarını hazırlayan, şu sıralarda da *Sırat-ı Müstakim* mecmuasının latinize projesini yürüten M. Ertuğrul Düzdağ Beyefendi, bizi kırmayarak çalışmamıza değerli vaktini ayırdı, basım öncesinde kitabın metnini baştan sona okuyup daktilo nüshayla mukabele etmek suretiyle en ince noktalara kadar tenkit ve tavsiyelerini bizimle paylaştı ve elinizdeki *Mealm* üslubunun Mehmed Akif'e ait olduğunu bir uzman nazarıyla teyid etti; kendisine şükran borçluyum. Yine kitabın basımı öncesinde metni titiz bir şekilde inceleyerek neşre yönelik kıymetli düşünce ve tekliflerini bizimle paylaşan ve *Mealin* Akif Beye ait olduğu yönündeki kanaatimizi destekleyen bir başka Akif dostuna, *Bir Kuran Şâiri* müellifi Dücane Cündioğlu'na teşekkürü bir borç biliyorum. Mahya Yayınevinin değerli çalışanları günlerce süren neşre hazırlık çalışmalarını büyük bir gayret, fedâkârlık ve titizlikle sürdürdüler; bilhassa Mehmet Kılıç, yayının her türlü teknik işlerini takip eden Sebahattin İhvan, dil zevki ve uzman hassasiyetiyle önemli katkılar yapan Yüksel Kanar, tasarım çalışmalarını yapan Cemaleddin Demirok ve uzaklardan gelerek görsel ve estetik noktalarda kitaba katkıda bulunan Sohail Nakhooda ile mushafın tezhiplerini yapan Sümeyye Demir'in adlarını zikrederek kendilerine teşekkür etmek istiyorum. Son olarak da, İSAR'da bizler için huzurlu bir çalışma ortamı hazırlayan vakfımızın destekçilerine ve bu çalışma esnasında haklarını ihlal etmemizi mazur gören ailelerimize teşekkür borcumuzu ifa etmek istiyoruz. Allah Teâla nın bu çalışmamızı bir amel-i sâlih olarak kabul etmesini niyaz ediyor, elinizdeki eserin sahibi cennetmekân Mehmed Akif merhumu bir kere daha Fatiha ile anıyoruz.

Recep Şentürk
17 Ramazan 1433 - 5 Ağustos 2012
İSAR (İstanbul Araştırma ve Eğitim Vakfı)
Üsküdar

KURAN MEALİ

FATİHA SÛRESİ - BERÂE SÛRESt

KISALTMALAR:

AKC: *Anglikan Kilisesine Cevab*

BKŞ: Dücane Cündioğlu, *Bir Kuran Şairi,* İstanbul, 2004.

SM: *Sırat-ı Müstakim*

SR: *Sebîlürreşad*

SÛRE-İ FATİHA

1. Bismillâhirrahmânirrahîm

2-4. Hamd ancak Allah'ın; o Rabbü'l-âlemîn, o hem Rahman hem Rahim, o kıyamet gününün sahibi Allah'ındır. 5. İlâhî! Kulluğu Sana ederiz, yardımı Senden isteriz. 6-7. Bizleri doğru yolun, o nimetine kavuşanların tuttuğu yolun yolcusu et. Gazabına uğrayanların, yanlış gidenlerin saptığı yolun yolcusu etme. Amin.

(Bizlere, o kendilerine kerem kıldığın kimselerin yolunu göster, gazabına uğrayanların, yanlış gidenlerin saptığı yolu gösterme. Amin.)[1]

(Bizleri doğru yola, o kendilerine kerem kıldığın kimselerin yoluna çıkar. Gazabına uğrayanların, yanlış gidenlerin saptığı yola çıkarma. Amin)[2]

1 Önsözde' de belirtildiği üzere, Mehmed Akif bazı âyetlerin kimi zaman alternatif çevirilerini de yapmış, bunlara parantez içinde yer vermiştir. Biz de metin boyunca bunları parantez içinde gösterdik.

2 Mehmed Akif Fatiha Sûresi'ni *Anglikan Kilisesi 'ne Cevab* isimli çevirisinde şöyle tercüme etmiştir: "Hamd o Allah'a edilir ki Rabbü'l-âlemîn'dir; bütün mahlûkâtı için merhametlidir, hesab gününün sahibidir. İlâhî! Kulluğu yalnız Sana ederiz, yardımı da ancak Senden isteriz. Bizlere doğru yolu, nimetine eren kimselerin yolunu göster; gazabına uğramış, azıp sapmış olanların yolunu değil!" *(AKC,s.* 134, 1339'dan nakleden: *BKŞ,* s. 187).

SÛRE-İ BAKARA

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Elif, Lam, Mîm. 2. Şu Kitab'ı görüyor musun? işte bir kere onun hak olduğunda şüphe yok. Sonra, Allah'ın o saygılı kullarına yol gösterir ki 3. gayba iman getirirler, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan muhtaç olanlara pay çıkarırlar. 4. O kimselere de yol gösterir ki hem sana indirilenlere, hem senden evvel indirilmişlere inanırlar ve âhiret olacağını yakın ile onlar bilirler. 5. İşte mabudlarının gösterdiği yolu tutmuşlar bunlardır. İşte felah bulmuş kimseler yok mu? Onlar da bunlardır.

6. Şu muhakkak ki, küfre sapanlara akıbetlerinin vahim olduğunu söylesen de, söylemesen de kendileri için birdir, imana gelmezler. 7. Allah bunların kalplerini, kulaklarını mühürlemiş. Gözlerine ise perde inmiş bulunuyor, işte bunlara büyük bir azap var. 8. insanlar içinde öyleleri görülür ki "Allah'a da, son güne de inandık" derler, bununla beraber hiç inanmış değiller. 9. Sanki Allah'ı ve iman edenleri aldatacaklar. Kendilerinden başkasını aldattıkları yok da farkına varmıyorlar. 10. Kalplerinde zaten hastalık vardı, Allah hastalıklarını arttırdı. Bunlar yalan söyledikleri için dayanılmaz bir azaba uğrayacaklar. 11. Onlara "Yeryüzünü fesada vermeyin" denildiği zaman, "Biz ıslahtan başka bir şey yapmıyoruz" derler. 12. Gözünüzü açın, asıl müfsid onların kendileri, lâkin farkında değiller.[1] 13. Yine onlara "Halk nasıl iman ettiyse siz de öylece imana geliniz" denilince, "Hiç biz o beyinsizlerin iman ettiği gibi iman mı ederiz?" derler. Sakın aldanmayın, beyinsiz onların kendileri amma bilmezler.

14. îman edenlerle karşılaştılar mı "İman ettik" derler. İçlerindeki iblislerle yalnız kalınca da, "Emin olun sizinle beraberiz. Meramımız onlarla yalnız eğlenmek" derler. 15. Hakikatte Allah onlarla eğleniyor ve azgınlıkları içinde şaşkın şaşkın dolaşsınlar diye kendilerine meydan bırakıyor. 16. İşte bunlar hak yol pahasına dalâli almış kimseler ki ticaretleri kazanç getirmediği gibi, kârın yolunu da bulamadılar. *(İşte bunlar hak yolpahasına dalâli almış kimseler ki ne ticaretleri kazanç getirdi, ne de kârın yolunu bulabildiler.)*

1 Akif Bakara 11-12. âyetlerini daha önce *Sebîlürresad'da.* şöyle tercüme etmiştir: "Onlara: 'Yeryüzünde fesad çıkarmayın!' denildiği zaman, 'Biz ıslahtan başka bir şey yapmıyoruz!' derler. Gözünü aç, iyi bil ki onlar yok mu, işte asıl müfsid onlardır, lâkin farkında değiller." *(SR,* X/245, 9 Mayıs 1329, s. 173'den nakleden: *BKŞ,* s. 187).

17. Bunların hâli karanlıkta ateş yakan o kimselerin hâli gibidir ki, ışığı henüz çevrelerini aydınlattığı bir sırada da Allah nurlarını giderir de kendilerini zulmetler içinde bir şey göremez bırakır. 18. Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, onun için bunlar yola gelmezler. 19- Yahut gökten boşanan yağmura tutulmuşların hâli gibidir. Ki bulutta karanlıklar var, gürlemeler, şimşekler var. Ölümden çekindikleri için yıldırımlardan parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Halbuki Allahu Zülcelâl kâfirleri kuşatmış. 20. Şimşek nerede ise gözlerini çıkaracak. Ortalığı kendilerine aydınlattı mı ışığında yürüyorlar. Üzerlerine karanlık çöktü mü dikilip kalıyorlar. Bununla beraber Allah dileseydi kulaklarını da gözlerini de büsbütün götürürdü, şüphe yok ki Allah herşeye kadirdir. 21. Ey insanlar! Sizleri ve sizlerden evvel gelenleri yaratan mabudunuza kulluk edin ki Allah'ın saygılı kulları arasına girebilesiniz. 22. O mabudunuz ki yeryüzünü sizin için döşek, gökyüzünü tavan kılıyor. Sonra gökten yağmur indirerek onunla size rızık olmak üzere yerden türlü mahsuller çıkarıyor. Artık siz de bile bile başkalarını Allah'a şerik koşmaya kalkışmayın. 23. Yok, şayet kulumuz Muhammed'e indirdiğimiz Kur'an'dan şüpheli iseniz haydi ona benzer bir sûre vücuda getirin; hem Allah'ı bırakıp da kendilerine taptıklarınızın hepsini yardıma çağırın. İşte davanızda doğrucu iseniz bunu yapın. 2 i, Yapmadığınız halde -ki ebediyen yapamayacaksınız- kâfirler için hazırlanmış, odunu insanlarla taştan ibaret ateşten sakının.

25. Yâ Muhammedi İman edip de işleri salâh olanları
müjdele ki onlara altından nehirler akan bahçeler var.
Ne zaman meyvalarından biriyle rızıklanırlarsa "Bu işte
bizim evvelce rızıklandığımız!" diyecekler. Ve benzerinden
sunulacaklar. Orada kendileri için pâk zevceler olacak, hem
orada ebediyen kalacaklar. 26, Allah sivrisineği, hatta on-
dan aşağı bir şeyi misal olarak îrad etmekten asla çekinmez.
İman edenlere gelince onun mabudları tarafından olduğu-
nu, hak olduğunu bilirler. Küfre sapanlar ise "Bunu misal
olarak îrad etmekten Allah'ın ne muradı olabilir?" derler.
Evet, Allah onunla birçoklarını yoldan çıkarır, yine onunla
birçoklarını yola getirir. Hem onunla ancak o fâsıkları yol-
dan çıkarır 27 ki Allah'ın misak ile bağlandıkları ahdini
sonradan kırarlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiklerini
ayırırlar, yeryüzünü fesada verirler. İşte hüsranda kalacaklar
bunlardır. 28. Allah'ı nasıl inkâr edebiliyorsunuz ki ölü idi-
niz, sizleri diriltti, sonra sizleri yine öldürecek, sonra yine
diriltecek, en sonra dönüp O'na varacaksınız. 29, İşte o
Hâlık'tır ki yeryüzünde ne varsa hep sizler için yarattı, son-
ra göklere teveccüh ederek o yedi kat göklere bu nizamı
verdi. O herşeyi bilir.

30. Yâ Muhammed, hani Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" buyurunca melekler, "Yeryüzünde, orasını fesada verecek, kanlar akıtacak bir mahlûk mu yaratacaksın? Halbuki bizler baştan ayağa hamd olarak Seni tenzih etmekte, Seni takdis eylemekteyiz" demişlerdi. Rabbin "iyi bilin ki Ben sizin bilmediğinizi bilirim" buyurdu. 31. Ve Adem'e bütün eşyanın isimlerini öğrettikten sonra meleklere onları gösterdi, "Haydi göreyim, hilâfına istihkak davasında haklı iseniz şunların adlarını Bana bildirin!" emrini verdi. 32. Onlar da "Ya Rab! İradeni abesten tenzih ederiz, Sen bize neyi bildirmişsen bizim ondan başka bildiğimiz yok. Şüphesiz alîm, hakim ancak Sensin!" dediler. 33. Cenâb-ı Hak "Ey Adem! Gel şunlara karşılarındaki eşyanın isimlerini bildir!" buyurdu. O da onlara eşyanın adlarını haber verince Allahu Zülcelâl "Ben sizlere göklerin, yerin gaybini bildiğim gibi sizlerin hem açığa vurduğunuzu, hem gizlediğinizi bilirim dememiş mi idim?!" hitabında bulundu. 34. Hani bizler meleklere "Adem'e secde edin!" demiştik, hepsi secde ettiler. Yalnız İblis geri çekildi ve kibrine yedirmedi ki zaten kâfirlerden idi.

35. Bizler "Ey Adem! Zevcenle beraber cennette oturun, hem dilediğiniz yerinde dolaşarak nimetlerinden bol bol yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşıp da nefsine zulmedenlerden olmayın" dedik. 36. Bunun üzerine Şeytan oradan ayaklarını kaydırdı, bulundukları nâz u naîm içinden her ikisini çıkardı. Biz de "Bir takımınız, bir takımınıza hasım olarak inin ki yeryüzünde sizlere bir zaman için yerleşip hayatın esbabından nasip almak mukadderdir" diye emrettik. 37. Adem mabudundan kelimeler telakki ederek onlarla yalvardı, O da kendisini affetti. Şüphe yok ki bütün suçları bağışlayan, mahlûkâtına rahîm olan ancak O'dur.

38. Kendilerine dedik ki: "Oradan hepiniz inin. Sizlere Benden hidayet gelir de kimler o hidayetimin izince giderlerse işte onlar için ne korku var, ne de keder görecekler. 39. Küfre sapanlara, âyâtımıza yalan diyenlere gelince, işte cehennem ehli onlardır, hem ebediyen orada kalacaklar.[2] 40. Ey İsrail oğulları! Size bağışladığım nimeti anın ve ahdimi yerine getirin ki, ahdinizi yerine getireyim. Bir de yalnız Benden korkun. 41. Beraberinizdeki Tevrat'ı müeyyid olarak indirdiğim Kur'an'a iman edin. Yoksa tutup da ona inanmayanların birincisi olmayın. Hem benim âyâtımı hakir bir menfaate değişmeyin. Ve yalnız Benden çekinin. 42, Hakkı bâtıla karıştırmayın. Hakkı bile bile gizlemeyin. 43 Namazı kılın, zekâtı verin. Rükûa varanlarla siz de rükûa varın. *44* Yoksa tâati başkalarına emreder de kendinizi unutur musunuz? Halbuki Tevrat okuyorsunuz, bu kadar bir şeyi akıl edemez misiniz? 45-46, İşlerinizde sabrın, salâtın yardımını isteyin. Bununla beraber mabudlarına kavuşacaklarını ve dönüp O'na varacaklarını yakın derecesinde bilen huşu sahiplerinden başkası için bu elbet ağır bir tekliftir. *(Yardımı isteyin, o salât ki mabudlarına kavuşacaklarını ve dönüp O'na varacaklarını yakîn derecesinde bilen huşu sahiplerinden başkası için elbet ağırdır.)*[3]

47. Ey İsrail oğulları! Sizlere bağışladığım nimeti ve sizleri vaktiyle bütün ümmetlerin üzerine geçirdiğimi anın, 48, sonra o günden korkun ki ne kimse diğer kimsenin hesabına bir şey ödeyebilir, ne kimseden şefaat kabul edilir. Ne kimseden fidye alınır, ne de bunlara bir taraftan imdad imkânı olur.

2 Mehmed Âkif Bakara Sûresi'nin 34-39. âyetleri arasını, daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani Biz meleklere: Adem'e secde ediniz!' demiştik, onlar da secde etmişlerdi de yalnız İblis imtina eylemiş ve bunu kibrine yedirememiş idi kU zaten kâfirlerden idi. Hani demiştik ki: 'Yâ Adem! Zevcenle beraber cennette oturunuz ve ondan istediğinizi bol bol yeyiniz, ancak şu ağaca yaklaşıp da zâlimlerden olmayınız!' Bunun üzerine Şeytan oradan ayaklarını kaydırarak içinde bulundukları nâz u naîmden her ikisini cüda kıldı. Biz de, 'Haydi yeryüzüne ininiz, orada neslinizin bir kısmı diğerine düşman kesilecek ve muayyen bir zamanın nihayetine kadar cümlenizin arzdan nasîbe-i istikrar ve intifâı olacaktır' dedik. Bunu müteâkib Adem, Halikından merhamet-i hakîkiyeyi mutazammın kelimeler telakki ederek onlarla tevbe etmesi üzerine Cenâb-ı Hak tevbesini kabul eyledi. Çünkü O, kullarının tevbesini kabul eder ve kendilerine son derecede rahimdir. Evet, dedik ki: 'Hepiniz cennetten yeryüzüne ininiz. Benden size rehber gelir de kim benim rehberime tebeiyet ederse, onlar için ne korku, ne de keder olmayacaktır. Ayâtımızı inkâr ve tekzîb edenlere gelince, onlar cehennemliktirler ki ebediyen ateşte kalacaklardır." *(SR,* XVII/435-436, 14 Ağustos 1335, s. 145'ten nakleden: *BKŞ,s.* 188).

3 40-46. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey Israiloğulları! Size in'âm etmiş olduğum nimetimi anınız ve ahdime vefa ediniz ki Ben de size karşı olan ahdimi yerine getireyim. Bir de Benden, yalnız Benden korkunuz. Nezdinizdeki Tevrat'ı musaddık olarak inzal ettiğim Kitaba iman ediniz. Onu inkâr edenlerin birincisi olmayınız. Ayetlerimi hasîs bir menfaat mukabilinde feda eylemeyiniz. Ve Benden, yalnız Benden sakınınız. Bile bile hakkı bâtıla karıştırıp hakkı ketmetmeyiniz. Namazı kılınız, zekâtı veriniz, rükû edenlerle beraber rükûa varınız. Ya siz halka iyiliği emreder de kendinizi unutur musunuz, bunu akıl etmez misiniz? Sabırdan, bir de salâttan istiâne ediniz ki salât, Haliklarına mülâki olacaklarını, günün birinde O'na rücû edeceklerini yakînen bilen erbâb-ı huşû'dan mâadası için ağır bir şeydir." *(SR,* XVII/439, 28 Ağustos 1335, s. 177'den nakleden: *BKŞ,* s. 188).

49. Hani sizlere Âl-i Firavun işkencenin en belalısını tarheder, oğlan çocuklarınızı boğazlar, kızlarınızı diri bırakırken sizleri kurtarmıştık ki işte bu sizin için Rabbiniz tarafından büyük bir imtihandı. 50. Hani sizin için denizi yarmış da sizi karaya çıkarmış, Al-i Firavunu boğmuştuk, sizlerse bakıyordunuz.[4] 51. Hani bizler kırk gece sonunu Musa'ya mîadlar olarak emreylemiştik de arkasından sizler nefsinize zulm ile mahut danayı ilâh edinmiştiniz. 52. Böyle iken belki şükredersiniz diye sonunda sizi yine bağışlamıştık. 53. Hani sizlerin doğru yolu tutmanız için bizler Musa'ya Kitab'ı, hak ile batılı ayıran Tevrat'ı vermiştik. 54. Hani Musa kavmine demişti ki: "Ev kavmim! Sizler danayı ilâh edinmekle elbette nefsinize zulmettiniz. Gelin, Halikınıza dönün, nefislerinizi öldürün ki Halikınızın yanında sizler için hayırlı olan işte budur. Bakınız suçunuzu bağışladı. Şüphe yok bütün suçları bağışlayan, mahlûkâtına rahim olan ancak O'dur. 55. Hani sizler "Yâ Mûsa! Allah'ı aşikâr olarak görmedikçe senin sözüne ebediyen iman etmeyiz" demiştiniz de o inen saika, bakınıp dururken sizleri çarpmıştı. 56, Böyle iken yine belki şükredersiniz diye ölümünüzden sonra sizleri dirilttik. 57. Üzerinize bir buluttan gölge çektik. Sizlere hem kudret helvası, hem bıldırcın indirdik. "Merzûk pâk nimetlerimizden yeyin" dedik. Yâ Muhammedi Onlar bize zulmetmediler, lâkin zulmü kendilerine ediyorlardı.[5]

4 49-50. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Sizi en kötü işkencelere giriftar ettikleri vakit Al-i Firavun'un elinden sizi kurtardığımızı yâd edin. Onlar sizin erkek çocuklarınızı boğazlayıp kadınlarınızın hayatına ilişmiyorlardı. Bunda diğer taraftan size karşı büyük ve sıkıntılı bir imtihan vardı. Bir de denizi sizden dolayı yarıp sizi kurtardığımızı da yâd edin ki o zaman Al-İ Firavunu sizin gözünüz göre göre boğduk idi." (*SR*, XVII/440, 4 Eylül 1335, s. 189'dan nakleden: *BKŞ*, s. 189).

5 55-57. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani sizler: 'Yâ Mûsa! Allah'ı apâşikâr görmedikçe sözüne inanacak değiliz" demiştiniz de göz göre göre saikaya uğramak cezasına giriftar olmuştunuz. Ondan sonra, aradan bir müddet geçince, belki şükredersiniz diye sizi afvetmiştik; üzerinize bulutu gölge yapmıştık; *men* ve *selva* gibi nimetleri ayağınıza indirmiş, 'Sizi merzûk ettiğimiz güzel güzel şeylerden yeyiniz' demiştik. (İşte sizin o ecdadınız) bize hiçbir zulümde bulunmadılar, belki onlar kendi nefislerine zulmedip duruyorlardı." (*SR*, XVTI/442, 25 Eylül 1335, s. 214'den nakleden: *BKŞ, s.* 189).

58, Hani onlara "Bu şehre girin, nimetlerinden dilediğinizi bol bol yeyin. Kapısından secde-i şükrana kapanarak içeri geçin; 'Ya Rab! Senden dileğimiz boynumuzdaki vebali indirmendir' deyin ki suçlarınızı bağışlayalım, iyilerin de sevabını amiralim" demiştik, Böyle iken nefislerine zulmedenler sözü kendilerine söylenildiğinden başka bir şekle koydular, bunun üzerine o nefislerine zulmedenlere tâatimizden ayrıldıkları için gökten azap indirdik.[6]
60. Hani Mûsa kavmine su dilemişti, bizler de "Asân ile taşa vur" diye emreylemiştik. O taştan on iki pınar akmıştı ki her kabile kendi içeceği pınarı bilmişti. Kendilerine "Allah'ın rızkından yeyin için, yeryüzünü haksız yere fesada vermeyin" demiştik.[7]

61. Hani sizler "Ya Mûsa! Bizler bir türlü yemeğe imkânı yok katlanamayız, Rabbine bizim için yalvar da toprağın yetiştirdiği şeylerden, sebzesinden, kabağından, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından bizlere göndersin" demiştiniz. Mûsa da "Ayol, sizler daha iyisini daha bayağısıyla mı değişmek istiyorsunuz? Şehre inin, dilediğiniz orada bulunur" demişti.

Yâ Muhammed! Onlar zilletle, meskenetle kuşatıldılar *(Zillet, meskenet altında bırakıldılar).* Allah'ın gazabına uğradılar. Şu hüsran ise âyât-ı ilâhiyeyi inkâr ettiklerinden ve peygamberleri nahak yere öldürdüklerindendi; şu hüsran âsi olduklarından ve isyanın bütün hududunu[8] aştıklarındandı.[9]

6 58-59. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani, biz (ecdadınıza): 'Bu şehre girdiğinizde oradan her ne isterseniz bol bol yeyiniz ve kapısından girerken eğiliniz; bir de 'Muradımız isyanımızın afvıdır' deyiniz ki hatalarınızı bağışlayalım, iyilik edenlere gelince, bunların mükâfatını zaten arttıracağız' demiştik. İşte onların içindeki yolsuzları, kendilerine söylenen sözü değiştirdi. Biz de o yolsuzlukta bulunanların üzerine -fısk etmiş olmalarına mukabil- gökyüzünden azap indirdik." *(SR,* XVIII/444, 16 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 14'ten nakleden: *BKŞ,* s. 189).

7 60. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani Mûsa, kavmi için su arayınca Bizler, 'Asanı taşa vur!' demiştik de, o taştan oniki pınar kaynamış, herkes de bunlardan kendi içmesine mahsus olanı bilmişti. (Bunun üzerine kendilerine demiştik ki): Allah'ın rızkından yeyiniz, içiniz, yalnız yeryüzünde fesad çıkararak âsi olmayınız!'" *(SR,* XVTII/444, 16 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 14'ten nakleden: *BKŞ,* s. 189).

8 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 17/1/957 tarihi yazılıdır.

9 61. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani sizler, 'Yâ Mûsa! Biz bir türlü yemeğe kabil değil dayanamayacağız; bizim için tanrına yalvar da toprağın yetiştirdiği şeylerden, baklasından, acurundan, buğdayından, mercimeğinden, soğanından bize yiyecek çıkarsın' demiştiniz; bunun üzerine Mûsa: 'Siz a'lâ olan bir şeyi bayağı bir şeyle mi değiştirmek istiyorsunuz? Şehre ininiz, orada istediğiniz hazırdır' demişti. (Bundan dolayı ecdadınızın) üzerine zillet ve meskenet damgası vurulmuş ve kendileri Allah'ın gazabına uğramıştı. Bu, şundan ileri geliyordu ki onlar âyât-ı ilâhiyeyi inkar ediyorlar, haksız yere peygamberler öldürüyorlardı. Kezâlik şundan ileri geliyordu ki isyan etmişlerdi ve haddi tecavüz ediyorlardı." *(SR,* XVIII/445, 23 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 26'dan nakleden: *BKŞ,* s. 190).

62. Müminlerin ve Nasrânîlerden, Yahudilerden, Sahillerden olup Allah'a ve âhiret gününe iman ederek işleri salâh olanların Allah yanında ecirleri olduktan başka ne kendileri için korku var, ne de keder göreceklerdir.[10]

63. Hani sizlerden misak almış ve Tûr'u üzerinize kaldırmıştık da, "Gönderdiğimiz Kitab'a dört el ile sarılın ve içindekinden gafil olmayın ki isyandan kurtulabilesiniz" demiştik. 64. Sizler bu misakı vermişken yine sonunda yüz çevirdiniz. Allah'ın hakkınızdaki lütfü, merhameti olmasaydı şüphe yok hüsrana düşenlerden idiniz. 65 Kasem ederim, içinizden cumartesinin hürmetine tecavüz edenleri bildiniz, Bizler onlara "Maymun kesilin, cehennem olun!" demiştik. 66. Ve bu akıbeti evvel gelenlerle sonrakilere kahir bir ibret, saygılı kullarımız için de beliğ bir nasihat kılmıştık.[11]

67. Hani Mûsa kavmine "Allah sizlere bir inek boğazlamanızı emir buyuruyor" deyince, "Bizi eğlence yerine mi koyuyorsun?" cevabını vermişlerdi. Mûsa "Öyle kendini bilmezlerden olmaktan *(öyle kendini bilmezlere katılmaktan)* Allah'a sığınırım" dedi. 68. Onlar "Rabbine bizim için yalvar ki nasıl inekmiş bize bildirsin" dediler. Mûsa "Allah şöyle buyuruyor: Bir inek ki ne yaşlı, ne de körpe olmayıp, ikisi ortası. Haydi emrolunduğunuz işi görün" dedi. 6) Onlar "Rabbine bizim için yalvar ki rengi ne imiş, bize bildirsin" dediler. Mûsa "Rabbim şöyle buyuruyor: Rengi sapsarı bir inek, bakanların hoşuna gider" dedi.

10 62. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İman ettiklerini söyleyenlerle din-i Musa'yı kabul edenlerin, bir de Mesihîlerle meleklere tapanların, Allah'a ve ahiret gününe inananları ve İslâm'ın tâlim eylediği a'mâl-i sâlihada bulunanları nezd-i ilâhîdeki mükâfatlarını alacakları gibi, hiçbir korku görmeyecekler, hiç de mahzun olmayacaklardır." *(SR,* XVIII/446, 30 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 38'den nakleden: *BKŞ,* s. 190).

11 63-66. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani sizlerden Tevrat ile amel edeceğinize dair ahid almıştık. Sonra bunu nakz ettiğiniz için Tûr'u üzerinize kaldırarak demiştik ki: 'Verdiğimiz Kitab'ı kemâl-i ciddiyetle alınız ve içindekini hatırınızda bulundurunuz; bu suretle belki müttakîler zümresine dahil olursunuz.' Siz tekrar ahde vefadan yüz çevirdiniz; eğer Allah'ın lütfu tevfîki imdadınıza yetişmeseydi, hüsrana düşenlerden olmuş gitmiştiniz. İçinizde cumartesi günlerini tazimde i'tidâ edenleri elbette bildiniz; işte Biz, onlara, 'Rahmet-i ilâhiyeden matrûd maymunlar şekline giriniz!' demiştik ve bunu kendilerinden evvel gelmişlerle sonradan gelecekler için bir ceza ve Allah'tan korkanlar için bir ibret kıldık." *(SR,* XVIII/448, 13 Teşrîn-i Sânî 1335, s. 63'den nakleden: *BKŞ,* s. 190).

0 Onlar "Rabbine bizim için yalvar ki nedir, bize bildirsin, zira hangi inek olduğunu kestiremedik. Bununla beraber Allah dilerse elbette buluruz" dediler. I Mûsa "Rabbim şöyle buyuruyor: O öyle bir inek ki hiç koşulur da toprağı sürer, yahut ekini sular değil; salma gezer, üzerinde alacası yok" dedi. Onlar "İşte doğrusunu şimdi söyledin" diyerek buldukları ineği nihayet boğazladılar ki, evvelce bu işi görmeye yaklaşmamışlardı.[12]

72 Hani sizler birini öldürmüş de birbirinizin üstüne atmıştınız, halbuki Allah sakladığınızı çıkaracaktı. 73. "Maktulün cesedine o kestiğiniz ineğin bir parçasıyla vurun!" diye emrettik. İşte Allah ölüleri de tıpkı bunun gibi diriltir. Ve im'ân ile düşünmeniz için kudretinin âyâtını sizlere böylece gösterir. 74, Bu hadise üzerine de yürekleriniz sonradan yine kaskatı kesildi. Evet, onlar taş gibi hatta daha duygusuz. Zira öyle taş var ki içinden nehirler akıyor, öyle taş var ki yarılıyor da bağrından su fışkırıyor, öyle taş var ki Allah'ın haşyetinden yerlerde yuvarlanıyor. Allah işlediğiniz şeylerden asla gafil değil.[13]

75. Ey müminler! Yoksa sizin sözünüzle onların imana gelmelerini mi bekliyorsunuz? Bilmez misiniz içlerinde öyle taife vardı ki Allah'ın kelâmını dinlerler, layıkıyla anladıktan sonra onu bile bile tahrif ederlerdi.[14] 6 İman edenlerle karşılaştılar mı "İman ettik" derler. Birbirleriyle yalnız kaldıkları zaman ise "Rabbinizin karşısında aleyhinize hüccet edinsinler diye mi tutuyor da Allah'ın size bildirdiği hakikatleri onlara söylüyorsunuz, bunu akıl edemiyor musunuz?" derler.

12 67-71. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani, Mûsa kavmine (kim olduğunu bilmedikleri katili meydana çıkarması için vâki olan müracaatlarında): 'Cenâb-ı Hak bir inek kesmenizi emrediyor' deyip, 'Bizi maskara yerine mi koyuyorsun?' cevabını alınca, '(Emr-i ilâhîyi tebliğ gibi azîm bir işe hezl karıştıracak) cahillerden olmak felaketinden Allah'a sığınırım!' demişti. Bunun üzerine, 'Tanrına tarafımızdan yalvar da bu ineğin nasıl bir inek olduğunu bize bildirsin' dediler. O da Allah buyuruyor ki: O ne pek geçkin, ne de çok genç olmayıp ikisinin ortasıdır. O halde emrolunduğunuz şeyi yerine getiriniz' dedi. Kavmi tekrar, 'Tanrına tarafımızdan yalvar da rengi nedir bize bildirsin' dediler. Mûsa, Allah buyuruyor ki: O rengi sapsarı bir inektir, bakanların hoşuna gider' dedi. 'Tekrar Tanrına tarafımızdan yalvar da ineğin mahiyetini bize iyice bildirsin, zira buna benzeyen birçok sığırlar görüp şaşırdık. İnşaallah (asıl maksad olan ineği) buluruz dediler. Mûsa, Allah buyuruyor ki: (o çifte, dolaba) koşulup toprağı sürmüş, ekini sulamış olmayan bir inektir; herşeyden salimdir, üzerinde hiçbir alacası yoktur' deyince, İşte şimdi sözün tamamını söyledin' diyerek ineği boğazladılar. Halbuki emrolundukları işi yapmaya yaklaşmıyorlardı." *(SR,* XVIII/449, 20 Teşrîn-i Sânî 1335, s. 75'den nakleden: *BKŞ,* s. 191).

13 72-74. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani, sizler birini öldürmüş de birbirinizin üzerine atmıştınız; halbuki Allah sizin saklamakta olduğunuzu meydana çıkaracaktı. İşte bunun üzerine (katilin meydana çıkması için), 'İneğin âzasından biriyle maktule vurunuz!' dedik. (Ölü canlanarak katili haber verdi). Cenâb-ı Hak böylece ölünüzü diriltir ve -belki aklınızı başınıza alırsınız diye- kudret ve azametinin âyâtını gösterir. Bundan sonra yine yürekleriniz katılaşarak taş gibi, hatta daha katı kesildi. Çünkü öyle taşlar vardır ki içinden nehirler fışkırır, öyle taşlar vardır ki yarılıp sinesinden sular çıkar, öyle taşlar vardır ki haşyet-i ilâhiyeden dolayı (bulunduğu yüksek mevkiden) düşüp yuvarlanır. Cenâb-ı Hak sizin yaptıklarınızdan hiçbir zaman gafil değildir." *(SR,* XVIII/454, 8 Kânun-i Evvel 1336, s. 133'den nakleden: *BKŞ,* s. 191).

14 75. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ya siz onların size inanmalarını mı istiyorsunuz? Halbuki içlerinden bir taife var ki Allah'ın Kelâmını işitirler de onu anladıktan sonra bile bile tahrifederler." *(SR,* XVIII/455,15 Kânun-i Evvel 1336, s. 145'den nakleden: *BKŞ,* s. 191).

77, Bilmezler mi ki Allah onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da biliyor? 78 Bunların bir de ümmîleri[15] var: Tevrat nâmına ilimleri bir yığın kuruntudan başka bir şey değil, bunlar ancak zan içinde dolaşıyorlar.[16] 79. Yazıklar olsun o kimselere ki Kitab'ı kendi elleriyle yazarlar da sonra onunla hasis bir menfaat edinmek için "Bu Allah tarafından gelmiştir" derler. Yazıklar olsun o ellerinin yazdığı yalanlar yüzünden onlara! Yazıklar olsun o kazandıkları vebal yüzünden onlara![17] 80. Bir de[18] "Sayılı günlerden başka bizlere kat'iyyen ateş dokunmayacak" diyorlar. Yâ Muhammedi Kendilerine de ki: "Sizler bunun için Allah'tan ahid aldınız mı? Böyle ise Allah asla ahdinden hulfetmez.[19] Yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz? 81. Evet, kimler şirki irtikâb ederler de hataları kendilerini çepçevre kuşatırsa işte onlar ateş ehlidirler, orada kalacaklar. 82. İman ederek işleri salâh olanlara gelince onlar da cennet ehlidirler, orada kalacaklar.[20] 83. Hani İsrail oğullarından Bizler: "Allah'tan başkasına tapmayacaksınız, sonra analarınıza, babalarınıza, öksüzlere, bîçârelere iyilik edin, insanlara iyi söyleyin, namazı kılın, zekâtı verin" diye misak almıştık. Böyle iken tuttunuz da pek azınız müstesna olarak sözünüzden döndünüz ki sizler zaten ahdinden yüz çeviricilersiniz.[21]

15 Metinde bu kelime sehven "ümitleri" şeklinde daktilo edilmiştir.

16 76-78. âyederi daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İman edenlerle buluştukları zaman 'iman ettik' derler; birbirleriyle yalnız kaldıklarında ise, Allah'ın size göstermiş olduğu hakikatleri, Tanrınızın huzurunda size karşı hüccet olarak kullanmaları için mi bunları haber veriyorsunuz? Bu kadar bir şeyi akledemiyor musunuz?' derler. Ya onlar bilmiyorlar mı ki Allah kendilerinin gizlediklerini de biliyor, açığa vurduklarını da? Bunların birtakımı da o ümmîlerdir ki Tevrat'ı bilmezler, bütün bildikleri ağızdan öğrendikleri bir sürü yalandır; bunlar zunûn-ı bâtılaya dalmış kimselerden başka bir şey değildir." *(SR,* XVIII/462, 1 Nisan 1336, s. 229'dan nakleden: *BKŞ,* s. 191).

17 79. âyeti daha önce üç farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Vay o adamların hâline ki Kitab'ı elleriyle yazarlar da mukabilinde birkaç para almak için, 'Bu, Allah tarafından gelmiştir derler. Ellerinin yazdığı yalanlar yüzünden vay onların hâline! Kazandıkları haramdan dolayı vay onların hâline!" *(SR,* XVIII/462, 1 Nisan 1336, s. 229'dan nakleden: *BKŞ,* s. 191).

b) "Yazıklar olsun o insanlara ki Kitab'ı istedikleri gibi kendi elleriyle yazarlar da sonra birkaç para elde etmek için, 'Bunlar Cenâb-ı Hakk'ın sözleridir' derler. Kitabullah'a muhalif olarak elleriyle yazmış oldukları şeylerden dolayı vay onların başlarına gelecek azaba! Vay onların bu suretle kazanmış oldukları hasîs menâfiden dolayı giriftar olacakları akıbete!" *(SR,* XVIII/468, 17 Şubat 1337, s. 306'dan nakleden: *BKŞ,* s. 192).

c) Vay o kimselerin hâline ki önce Kitab'ı kendi elleriyle yazarlar, sonra da 'Bu Allah tarafından gelmiştir' derler." *(AKC,* 1339, s. 49dan nakleden: s. 192).

18 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 23/1 yazılıdır.

19 Metinde bu kelime sehven "halfetmez" şeklinde daktilo edilmiştir.

20 80-82. âyetleri daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Bir de 'Bize sayılı birkaç günden başka asla cehennem azabı değmeyecektir' dediler, onlara şöyle söyle: 'Siz Allah'tan ahid mi aldınız ki Allah'ın indinde, hiçbir zaman hulfetmeyeceğini bilerek bunu söylüyorsunuz? Yoksa bilmediğiniz şeyi Allah'a isnad ile iftirada mı bulunuyorsunuz? Öyle değil, günah kazananlar, hataları kendilerini kuşatmış olanlar cehennemliktirler ki orada ebediyen kalacaklardır. İman edip a'mâl-i salihada bulunanlar ise cennetliklerdir ki bunlar da orada müebbed kalacaklardır." *(SR,* XVIII/462, 1 Nisan 1336, s. 229'dan nakleden: *BKŞ,* s. 192).

b) "Onlara de ki: 'Sizler Allah'tan bir ahid mi aldınız ki Allah indinde, hulfetmez diye böyle bir cür'ette bulunuyorsunuz; yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz birtakım şeyleri mi söylüyorsunuz? Evet, sevyiât kazananlar, işledikleri natalarla muhat olanlar yok mu, işte onlar ashâb-ı cehennemdirler ki orada ebediyen kalacaklardır. İman eaenler ile a'mâl-i salihada bulunanlara gelince, ashab-ı cennet bunlardır ki onlar da

84. Hani, Bizler birbirlerinizin kanlarınızı dökmeyeceğinize, birbirlerinizi yurtlarınızdan çıkarmayacağınıza sizlerden misak almıştık. Evet, sizler bunu kabul ettiniz, kabul ettiğinize de şahit oldunuz. 85. Öyle iken, heyhat, sizler o adamlarsınız ki yine sonunda birbirlerinizi öldürüyorsunuz. İçinizden bir cemaati isyan ile, zulm ile aleyhlerine birleşiyorsunuz da, yurtlarından çıkarıyorsunuz. Bununla beraber esir olarak sizlere gelirlerse fidye verip kurtarıyorsunuz. Halbuki yurtlarından çıkarılmaları da üzerinize haram idi. Sizler yoksa Kitab'ın bir kısmına inanıyor da bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Bunu işleyenlerinizin cezası dünya diriliğinde rüsvay olmaktan başka ne olabilir? Kıyamet gününde ise azabın en dehşetlisine atılacaklar. Allah işlediklerinizden gafil değil. 86. İşte bunlar o kimseler ki dünya diriliğini âhiret pahasına aldılar, onun için ne azapları hafifleştirilecek, ne kendilerine bir taraftan imdad imkânı olacak.[22] Bizler Musa'ya Tevrat'ı verdik. Kendisinden sonra da izince giden peygamberler gönderdik. Hele Meryem'in oğlu İsa'yı pek açık mucizelere mazhar ettik. Onu Ruhülkuds ile müeyyed kıldık. Nasıl?

Herhangi bir peygamber nefislerinizin arzu etmeyeceği ahkâmı sizlere tebliğ edince boyun eğmez de nebilerin kimine yalancı der, kimini de öldürür müsünüz? Sonra da "Bizim kalplerimiz perdelidir" dediler. Öyle değil. Küfre sapmaları yüzünden Allah onları rahmetinin harîminden kovdu. Onun için imanları hiç denecek gibi.

orada ebediyen kalacaklardır." *(SR,* XIX/469, 24 Şubat 1337, s. 2'den nakleden: *BKŞ, s.* 192).

21 83. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Hani bizler, Allah'tan başkasına tapmayacağınıza, ananıza babanıza, akrabanıza, yetimlere, biçarelere hürmet ve merhamette bulunacağınıza dair siz Benî İsrail'den ahd u misak almış idik; sonra, pek azınız müstesna olduğunuz halde, bu ahde karşı vefadan yüzçevirerek arkanıza dönüverdiniz." *(SR,* XVIII/462, 1 Nisan 1336, s. 229'den nakleden: *BKŞ,* s. 192).

b) "Hani Bizler, Allah'tan başkasına tapmayacakları ve analarına, babalarına, hısımlarına, yetimlere, biçarelere iyilikte bulunacaklar[ı] hakkında Benî İsrail'den misak almıştık..." *(AKC,* 1339, s. 277'den nakleden: *BKŞ,* s. 192).

22 84-86. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hani bizler sizlerden birbirinizin kanını akıtmayacağınıza dair ahid almıştık. Sizler bu ahdi kabul etmiş, nakzetmeyeceğinize şehadet eylemiştiniz. Ey evvelce bu ahdi kabul edenler! Şimdi birbirinizi öldürüyorsunuz ve içinizden bir kısmınızı -aleyhlerinde masiyet ve zulme müstenid teâvünlerde bulunarak- yurtlarından çıkarıyorsunuz. Bununla beraber sizlere esir olarak geldikleri vakit fidye verip kurtarıyorsunuz. Halbuki onların yurtlarından çıkarılması da sizin için haramdır.

a) Yoksa sizler Kitab'ın bir kısmına inanıyorsunuz da bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz?

b) Yoksa sizler Kitabullah'ın bir kısmına iman ediyorsunuz da diğer kısmını inkâr mı ediyorsunuz? *(SR,* XVIII/466, 13 Kânun-i Evvel 1336, s. 279'dan nakleden: *BKŞ,* s. 193). Sizlerden bunu işleyenin cezası hayat-ı dünyada rüsvalıktan başka bir şey olamaz. Kıyamet gününde ise böyleleri azabın en şiddedisine sürükleneceklerdir. Allah sizlerin yaptıklarınızdan gafil değildir. İşte bunlar hayat-ı dünya mukabilinde âhireti satanlardır ki ne azablan tahfif edilecek, ne de kimse kendilerini kurtarabilecektir." *(SR,* XIX/471, 10 Mart 1337, s. 22'den nakleden: s. 193).

89. Bunlara ellerindeki Tevrat'ı teyid eder Kur'an geldiği zaman inkâr ettiler. Halbuki evvelce müşriklere karşı Allah'tan imdad istiyorlardı, işte o pek iyi tanıdıkları imdâd-ı ilâhî kendilerine gelince inkâr ettiler. Allah'ın rahmet-i harîminden kovulmak kâfirler içindir. 90. Allah'ın, kendi fazlını *(ihsanını = vahyini = lütfunu = keremini)* kullarından dilediğine indirmesini kıskanıp da Allah'ın indirdiğini inkâr etmeleri nefislerinin helaki pahasına aldıkları ne çirkin bir akıbettir ki bu suretle gazap üzerine gazaba uğradılar.

Kâfirler için kendilerini zelîl edecek azap var. 91. Onlara "Allah'ın indirdiğine iman edin" denilince, "Bizler kendimize ne indirildi ise ona inanırız" derler de, ondan sonra gelen Kur'an'ı beraberlerindeki Tevrat'ı teyid ederek inen hak kitap olmasıyla beraber inkâr ederler. Kendilerine de ki: "Tevrat'a iman etmişseniz neden vaktiyle Allah'ın peygamberlerini öldürüyordunuz?"[23] 92. Sizlere Mûsa o kadar açık mucizeler göstermişken, tuttunuz da arkasından nefsinize zulmederek danayı ilâh edindiniz. 93. Hani sizlerden misak almış ve Tûr'u üzerinize kaldırmıştık; "Gönderdiğimiz Kitab'a dört elle sarılın, emirlerimizi dinleyin" demiştik. "Dinledik, kulak vermedik" dediler. Dana, küfürleri yüzünden kalplerinin zerrâtına kadar işlemiş. Onlara de ki: "Tevrat'a gerçekten inanmışlarsanız imanınız sizlere ne çirkin şeyler emrediyor!"[24]

23 87-91. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Musa'ya Tevrat'ı verdik. Kendisinden sonra birbiri arkasından peygamberler gönderdik. Meryem'in oğlu İsa'ya mucizeler verdik, onu Ruhu'l-Kuds ile teyid ettik. (Böyle iken yola gelmediler). Pekâlâ! Sizler hoşunuza gitmeyecek ahkâm tebliğinde bulunan her peygamber geldikçe imanı kibrinize yediremeyecek de böyle bir kısmını tekzib edecek, bir kısmını da öldürecek misiniz? Peygambere: 'Bizim kalplerimiz örtülüdür (senin sözlerini duymaz)' dediler. Öyle değil, Allah bunları küfürleri sebebiyle rahmetinden uzaklaştırmıştır ve onun için imanları son derece de azdır. Bunlar Allah tarafından ellerindeki Tevrat'ı tasdik eden bir Kitab (Kur'an) geldiği zaman -ki o gelmezden evvel müşriklere karşı: 'Yâ Rabbi! Bize âhir zamanda gelecek peygamberle nusret ver!' diyorlardı- işte o tanıdıkları peygamber kendilerine gelince inkâr ettiler. Allah'ın laneti kâfirler üzerine olsun! Allah kulları arasından dilediğine kendi fazl-ı ilâhîsinden vahiy indirmiş olmasını kıskanmak yüzünden Kur'an'ı inkâr suretiyle kendilerini satmış, heder etmiş olmaları ne fena bir harekettir! Bu hareketleriyle evvelce müstahak oldukları gazab-ı ilâhîye bir gazabın daha inzimamına sebep oldular. Zaten kâfirler için kendilerini rüsvay edecek bir azap mukarrerdir. Bunlara: 'Cenâb-ı Hakk'ın indirmiş olduğu Kur'an'a iman edin!' denildiği zaman, 'Bizler kendimize indirilen Tevrat'a iman ederiz' derler ve ondan başkasını inkâr ederler. Halbuki Kur'an hem hak, hem ellerindeki Tevrat'ı musaddık olarak nazil olmuştur. Kendilerine de ki: 'İddianız veçhile Tevrat'a inanıyorsanız, niçin evvelce Allah'ın peygamberlerini öldürmüştünüz?" (S&XK/472,21 Mart 1337, s. 30'dan nakleden: *BKŞ, s.* 194).

24 92-93. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Mûsa sizlere (Allah'ın birliğini, kendisinin peygamberliğini inkâra mecal olmayacak surette isbat eden) burhanlar getirmiş iken, sonra yanınızdan ayrılır ayrılmaz danayı mabud ittihaz ettiniz. Sizler bu hareketinizle nefsinize ne büyük zulüm etmiş oldunuz! Hani bizler sizden Tevrat ile amel edeceğinize dair ahid almış, Tûr'u tepenizden yükselterek size: 'Bu verdiğimiz Kitab'a dört el ile sarılınız, emirlerimizi dinleyin' demiştik. (Ecdadınız) 'İşittik ve isyan ettik' dediler. Kalplerinden küfurleriyle danaya meyi yerleşti.

a) Onlara de ki: 'Davanız gibi müminler iseniz, imanınız size ne fena emirde bulunuyor!' *(SR,* XIX/472, 21 Mart 1337, s. 31'den nakleden: *BKŞ, s.* 194).

b) Onlara de ki: 'Eğer iddianız veçhile mü'minseniz, imanınız size ne kadar fena şeyler emrediyor!'" *(SR,* XIX/478, 30 Nisan 1337, s. 94'den nakleden: *BKŞ,* s. 194).

94. Kendilerine şöyle söyle: "Madem ki Allah'ın indinde son yurt *(Cennet)* başkalarının değilmiş de yalnız sizlerin imiş, davanızda sâdık iseniz haydi ölümü isteyin görelim. 95. Heyhat. Ellerinden çıkan işler dururken onu hiçbir zaman isteyemezler. Allah zâlimleri biliyor. 96. Kasem ederim ki, onları insanlar arasında hayata en haris, hatta müşriklerden de haris bulacaksın. Herbiri bin sene yaşamaya hevesli. Halbuki yaşamak onu azaptan uzaklaştıracak değil. Allah işlediklerini görüyor. 97. Onlara söyle: "Kendinden evvelkilerini teyid ederek ve mu minlere hem hidayet, hem beşaret olarak gelen Kur'an'ı senin kalbine o indirdi diye kim Cibril'e düşman olursa... 98. Kim Allah'a, sonra Allah'ın meleklerine, peygamberlerine ve Cibril ile Mikâil'e düşman olursa, bilsinler ki Allah o kâfirlerin düşmanıdır."[25] 99. Yâ Muhammedi Bizler sana o kadar açık mucizeler indirdik ki, iman sahasından uzaklaşanlardan başkası onları inkâr edemez. 100. Hem kendileri bizim âyâtımızı inkâr ediyor, hem ne zaman bir misak üzerine ahd alıp verirlerse içlerinden bir cemaat onu kırıp atıyor, öyle mi? Onların azının değil, çoğunun imandan nasibi yok. 101, İçlerine beraberlerindeki Tevrat'ı teyid edici bir peygamber geldiği zaman vaktiyle Kitap verilenlerden bir kısmı Allah'ın Kitabı'nı hiç bilmezlermiş gibi arkalarına atıverdiler de

25 94-98. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onlara de ki: 'Eğer dâr-ı âhiret indallah başkalarının olmayıp da sırf sizin için ise ve siz bu davanızda sâdıksanız, ölümü isteyiniz de görelim.' Onlar elleriyle işlemiş oldukları meâsî sebebiyle hiçbir zaman ölümü isteyemezler. Cenâb-ı Hak zâlimleri bilir. Sen onları hiç şüphe yoktur ki insanların hayata en harisi bulacaksın. Bunlardaki hırs müşriklerde de yoktur. Herbiri bin sene muammer olmayı ister. Halbuki bu kadar yaşaması da kendisini azaptan uzaklaştıracak değildir. Cenâb-ı Hak onların yaptıklarını görüyor. Onlara de ki: 'Her kim Cibril'e düşman olursa (gayzından ölsün); Cibril, Kur'an'ı senin kalbine, evvelce nazil olan kitapları musaddık ve müminler için mahza hidayet ve beşaret olarak, Cenâb-ı Hakk'ın izniyle indirmiştir. Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cibril'e, Mikâil'e düşman olursa, Allah da o kâfirlere düşmandır." *(SR,* XDC/481, 21 Mayıs 1337, s. 130'dan nakleden: *BKŞ,* s. 194).

] 06. Bizler bir âyeti nesh, yahut inşâ edersek ondan hayırlısını, yahut onun eşini indiririz. Sen, yoksa Allah'ın herşeye kadir olduğunu bilmedin mi? 107 Sen yoksa bilmedin mi ki göklerin, yerin mülkü Allah'ındır? Ve sizin Allah'tan başka koruyanınız, imdadınıza geleniniz yoktur. I Öyle değil de vaktiyle Musa'dan istenildiği gibi, sizler de Peygamberinizden harikalar talebinde de mi bulunmak arzu ediyorsunuz? Kim imanı küfre değişirse iyi bilsin ki doğru yolu kaybetmiştir. 103 Ehl-i Kitab'ın çoğu, hak kendilerince aşikâr olmuşken, sırf içlerinden gelen kıskançlık yüzünden *(sırf kıskançlıkları yüzünden)* sizleri imanınızdan çevirip kâfir etmek istiyorlar. Allah emr-i ilâhîsini bildirinceye kadar kendilerine karşı sizler afv ile, safh ile davranın. Allah'ın herşeye kadir olduğunu iyi bilin. : U Namazı kılın, zekâtı verin, nefisleriniz için hayır namına her ne işlerseniz Allah'ın yanında onu bulacaksınız. Elbette Allah bütün işlediklerinizi görüyor. 111. Yahudilerle Nasrânîler cennete Yahudilerden yahut Nasranîlerden başkasının girmesine imkân yok diyorlar. Bu onların kendi kuruntuları. Onlara de ki: "Doğru söylüyorsanız getirin burhanınızı!" 1 I 2 Öyle değil, kim iyilik edici olmak şartıyla yüzünü yalnız Allah'a dönerse onun ecri mabudunun yanında bekliyor ve böyleleri için ne korku var, ne de keder görecekler.[29]

29 106-112. âyetleri daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Biz bir âyeti nesh, yahut yok edersek yerine ondan daha iyisini, hiç olmazsa onun gibisini getiririz; bilmedin mi ki Allah herşeye kadirdir; bilmedin mi ki bütün göklerin, yerlerin sahibi Allah'tır; bilmedin mi ki sizin için Allah'tan başka ne velî, ne de muîn yoktur? Yoksa vaktiyle Musa'dan istenilen şeyler gibisini sizler de peygamberinizden istemek arzusunda mısınız? Kim imanı verir de yerine küfrü alırsa, şüphe yoktur ki doğru yoldan sapmış olur. Hak kendilerince zahir olduğu halde, sırf nefislerindeki nased sâikasıyla Ehl-i Kitab'ın birçoğu imanınızdan sonra sizi yeniden kâfir etmek isterler, bu hususta emr-i ilâhî gelinceye kadar onların hakkında afv ile, safh ile muamele ediniz; bilmiş olunuz ki Allah herşeye kadirdir.

Namazı kılınız, zekâtı veriniz, nefisleriniz için her ne hayır işlerseniz, onu ind-i ilâhîde bulacaksınız. İyice biliniz ki Allah bütün işlediklerinizi görmektedir.
Yahudiler cennete ancak Yahudiler', Nasrânîler de yalnız Nasrânîler girecektir' diyorlar. Bu onların kendi kuruntularıdır; sen onlara 'Eğer doğru söylüyorsanız delilinizi getiriniz' de. Evet, kim mü'min-i hâlis olarak yüzünü Allah'a çevirir de yalnız O'na kulluk ederse, onun için Tanrısının yanında ecir, mükâfat vardır ve böylelerine mahşerde ne korku, ne de hüzün yoktur." *(SR,* XX/507, 29 Haziran 1338, s. 146'den nakleden: *BKŞ,* s. 196).

b) Herhangi bir âyetini nesh eder veya unutturur isek (yahut: tehir eder isek) daha hayırlısını veya hiç değilse onun gibisini getiririz. Bilmez misin ki Allah herşeye kadirdir. Bilmez misin ki semâvât ile arzın mülkü Allah'ındır. Sizi Allah'tan başka hıfzedecek hiçbir velîniz, kurtaracak hiçbir yardımcınız yoktur. Yoksa, vaktiyle Musa'dan ümmeti öteberi birtakım şeyler istedikleri gibi siz de resulünüzden birtakım şeyler istemeye mi kalkışacaksınız? Her kim küfrü İmana değişirse, düz yoldan sapmış olur.
Ehl-i Kitab'dan birçokları sizi iman ettikten sonra yine kâfir etmeyi pek isterler. Hem de bunu, hak nazarlarında aşikâr olduktan sonra hasedlerinden dolayı, sırt kendiliklerinden isterler. Allah'ın emri size bildirilinceye kadar siz onlara aldırmayınız, onlara ilişmeyiniz. Şüphesiz Allah herşeye kadirdir. Siz salâtı ikâme edip zekâtı veriniz. Kendiniz için her hangi hayrı takdim eder, yani peşin yaparsanız onu nezd-i ilâhîde hazır bulacaksınız. Şüphesiz, Allah yaptıklarınızı görüp durur. Bir de Ehl-i Kitab, 'Yahudi yahut Nasrânî olandan mâadası cennete girecek değildir" dediler. İşte bu, onların kuruntularıdır. Onlara sen: 'Davanızda sâdık iseniz burhanınızı gösteriniz' deyiver. Hayır, öyle değil! Her kim ehl-i ihsan olarak kendini Allah'a teslim etmiş (münkâd olmuş) olursa, işte onun Rabbi nezdinde kendine mahsus ecri vardır. Öyleleri için korku olmadığı gibi onlar mahzun da olmazlar." *(SR,* XXIII/594, 27 Mart 1340, s. 337'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

113. Her iki taraf Kitap okumakla beraber Yahudiler "Nasranîlerin istinat edilecek bir şeyleri yok" diyor, Nasranîler de "Yahudilerin istinat edilecek bir şeyleri yok" diyor. Onlar böyle söylediği gibi ilimden nasibi olmayanlar da aynı sözü söylüyorlar. İhtilaf ettikleri dava üzerinde Allah kıyamet günü aralarında hükmünü verecek.[30] 1 14. Allah'ın mescidlerinde ism-i ilâhîsinin anılmasını yasak eden ve bunların harabına çalışan kimselerden daha zâlimi kim olabilir? İşte böyleleri için korkudan başka bir hisle oralara girebilmek yok. Bunlara dünyada zillet var, bunlara âhirette büyük azap var.[31] 115. Maşrık da Allah'ın, mağrip de Allah'ın. Sizler nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte orada. Bilin ki Allah'ın rahmeti kâinatı kuşatmış, ilmi namütenahi.[32] 1 16. "Allah kendine oğul edinmiş" diyorlar. O bundan münezzeh olduktan başka göklerde, yerde ne varsa O'nun. Mevcudun hepsi O'na râm.[33] 117. Göklerin, yerin mübdi'i; bir şeyi murad etti mi yalnız "Ol!" der, o da olur.[34] 118. İlimden nasibi olmayanlar "Allah bizimle konuşsa, yahut bizlere bir mucize gelse!" diyorlar. Onlar böyle söylediği gibi kendilerinden evvel gelenler de aynı sözü söylemişlerdi. Kalpleri birbirine benzedi. Yakîn arayan ümmet için bizler mucizeleri açık suret göstermişiz.[35] i 19, Yâ Muhammedi Bizler seni hak ile teyid ederek hem rahmetimizin müjdecisi, hem azabımızın habercisi gönderdik. Cahîm ehlinden sorulacak değilsin.

30 113. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hepsi de Kitabullah'ı okumakla beraber, yahudiler dediler ki: 'Nasranîler din hususunda şâyân-ı nazar bir şeye mâlik değil'; Nasranîler de dediler ki: 'Yahudiler din hususunda şâyân-ı nazar bir şeye mâlik değil.' Böylece birtakım bilmeyen kimseler de bunların sözlerine benzer sözler söylediler. Allah kıyamet günü kendilerinin ihtilâf ettikleri meseledeki hükmünü verecektir." (*SR,* XXIV/602, 29 Mayıs 1340, s. 49'dan nakleden: *BKŞ,* s. 197).

31 114. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah'ın mescidlerinde Allah'ın isminin anılmasını men eden ve o mescidlerin yıkılmasına uğraşandan daha zâlim kimse olabilir mi? Böyleleri için Allah'ın mescidlerine pervasız girebilmek yoktur. Bunlara dünyada zillet, ukbâda azab-ı azîm vardır." (*SR,* XXIV/602-603, 29 Mayıs-5 Haziran 1340, s. 50, 65'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

32 115. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Meşrık da Allah'ındır, mağrib de; onun için hangi tarafa dönseniz Allah'ın vechi işte o taraftadır. Şüphesiz Allah bütün mevcudatı muhittir, alimdir." (*SR,* XXIV/603, 5 Haziran 1340, s. 65'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

33 116. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Yine onlar (Ehl-i Kitab); 'Allah oğul edindi' dediler. O(nun şân-ı azameti) böyle şeylerden mukaddes ve münezzehtir. Belki göklerle yerde ne varsa (cümlesi) O'nundur ve cümlesi O'na münkâddır." XXIV/604, 12 Haziran 1340, s. 81'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

b) "Allah bir oğul edindi' dediler. O böyle şeylerden münezzeh olduktan başka göklerde, yerde ne varsa hepsi O'nundur, hepsi O'na münkâd olmuştur." (*SR,* XXIV/606, 26 Haziran 1340, s. 113'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

34 117. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "[O] göklerin, yerin mübdi'idir; bir emrin husulünü istedi mi ona ancak *ol* der, o emir derhal vücuda gelir." (*SR,* XXIV/606, 26 Haziran 1340, s. 113'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

35 118. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Bilmeyen kimseler de 'Allah bizimle konuşmalıydı, yahut bize bir mucize gelmeliydi' dediler. İşte kendilerinden evvelkiler de bunların sözlerinin tıpkısını söylemişlerdi; kalpleri birbirine benzedi. Bizler aklı, yakîni olan bir kavim için mucizelerimizi bildirimsizdir." (*SR,* XXIV/609, 620, 24 Temmuz-9 Teşrîn-i Evvel 1340, s. 162'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

b) "Bilmeyenler de 'Ne olur, Allah bizimle konuşsa, yahut bize bir mucize inse!'

Dinlerine tâbi olmadığın müddetçe ne Yahudiler ne de Nasrânîler mümkün değil senden hoşnut olamaz. Onlara de ki: "Allah'ın gösterdiği yol yok mu, doğru işte ancak odur." Şayet sana gelen bu kadar vahiyden sonra yine onların arzularına uyarsan kasem ederim ki ne seni Allah'ın elinden kurtaracak kimse bulabilirsin, ne de imdadına koşacak.[36] Kendilerine Kitap verdiğimiz müminler onu nasıl tilâvet lazımsa öyle tilâvet ediyorlar. İşte bunlar ona iman edenlerdir. Kimler onu inkâr ediyorsa işte hüsrana düşenler de onlardır. Ey İsrail oğulları! Sizlere bağışladığım nimetimi ve sizleri vaktiyle bütün ümmetlerin üzerine geçirdiğimi anın. Sonra o günden korkun ki, ne kimse diğer kimsenin hesabına bir şey ödeyebilir, ne kimseden fidye kabul edilir, ne kimseye şefaatin faydası dokunur.

Ne de kendilerine bir taraftan imdad imkânı olur. 124. Hani, mabudu bir takım ahkâm ile (tekâlif = evâmir = kelimât) İbrahim'i imtihan eylemişti. İbrahim onları yerine getirince mabudu "Ben seni bütün insanlara imam edeceğim" buyurdu. İbrahim "Yâ Rabbi! Zürriyetimden de imam olsun" diye yalvardı. Mabudu "Benim emanetim zâlimlerin eline geçemez" hitabında bulundu. Hani, bizler Kabe'yi insanlar için dönüp varılacak bir yurt, bir dâru 1-emân kılmıştık. "Makâm-ı İbrahim'i kendinize namazgah edinin" dedik. İbrahim ile İsmail'e de "Benim Beyt'imi hem tavaf edenler için, hem ibadete kapananlar için, hem rükûa, sücûda varanlar için tertemiz bulundurun" emrini verdik.

Hani, İbrahim "Yâ Rabbi, Sen burasını emin bir yurt kıl. Ahâlisini, o içlerinden Allah'a ve âhiret gününe iman edenleri nimetlerinden merzûk buyur" demişti. Mabudu buyurdu ki: "Kâfir olanı da rızıklandırır, az bir zaman hayattan nasibedar ederim, sonra azâb-ı nâr ıztırabında bırakırım. O ne yaman akıbettir!"[37]

diyorlar. Kendilerinden evvel gelenler de aynı sözü söylemişlerdi. Kalpleri birbirine benziyor. Bizler yakîn sahipleri için âyâtımızı bildirimsizdir." (*AKC,* 1339, s. 32'den nakleden: *BKŞ,* s. 198).

36 119-120. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Şüpheye mahal yoktur ki seni bizler din-i hak ile beşîr ve nezîr olarak gönderdik; sen ashab-ı cahîmden katiyyen mesul değilsin! Ne yahudiler, ne hıristiyanlar, dinlerine ittibâ etmedikçe, senden hiçbir zaman hoşnud olamazlar. Onlara de ki: Allah'ın gösterdiği yol yok mu, işte doğru yol ancak odur!' Yemin ederim ki şayet sana gelen vahiyden sonra da onların hevesâtına uyacak olursan, artık Allah'a karşı ne senin bir dostun, ne de bir muinin olabilir." (*SR,* XXIV/609, 620, 24 Temmuz-9 Teşrîn-i Evvel 1340, s. 162'den nakleden: *BKŞ,* s. 197).

37 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 5/10/956 tarihi yazılıdır.

127. Hani İbrahim İsmail ile birlikte Kabe'nin temellerini yükseltirken diyorlardı ki: "Ya Rab! Şu emeğimizi kabul buyur! İşiten, bilen, şüphe yok, ancak Sensin. 128. Ya Rab! Her ikimizi yalnız Sana boyun eğen kullarından eyle! Neslimizi de yalnız Sana boyun eğer bir ümmet kıl! Sonra bizlere ibadetimizin yollarını göster; suçlarımızı bağışla ki bütün suçları bağışlayan, mahlûkâtına rahîm bir Sensin. 129. Ya Rab! Onlara içlerinden öyle bir peygamber gönder ki kendilerine hem âyâtını okusun, Kitab'ı, hikmeti öğretsin, hem onları bütün lekelerden pâk etsin. Azîz, hakim Sensin, ancak Sensin. 130. Kendini bilmeyenlerden başka kim ibrahim'in dininden yüz çevirir ki onu bizler dünyada kullarımızın arasından seçtik. Ahirette de o hiç şüphe yok salâhiyetle seçileceklerdendir. 131. Çünkü mabudu ona "Allah'ına boyun eğ!" buyurunca, "Benim boynum yalnız Rabbu 1-âlemîn'e eğilmiştir" dedi. 132. İbrahim kendi oğullarına bu dini vasiyet ettiği gibi, Yakup da onu vasiyet etti. "Oğullarım, Allah sizler için İslâm'ı seçti; başka dinlerden sakının, yalnız müslim olarak can verin" dedi.[38] 133. Yoksa, sizler Yakup ölüm hâline gelip de oğullarına "Benim arkamdan kime ibadet edeceksiniz?" dediği zaman hazır mı idiniz ki; "Senin ilâhına, ecdadın İbrahim ile İsmail'in ve İshak'ın bir tanecik ilâhına ibadet ederiz. Bizler yalnız O'na boyun eğmişiz" demişlerdi.[39]

134. O bir ümmetti geldi, geçti. Ona kendi kazandığı, size de kendi kazandığınız. Onların işlediklerinden sizler sorulacak değilsiniz.[40]

38 132. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçmiş, siz de sakın İslâm"dan başka bir dinde can vermeyiniz!" {*AKC,* 1339, s. 12'den nakleden: *BKŞ,* s. 198).

39 133. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Senin ilâhına, baban İbrahim ile İsmail'in, İshak'ın bir tanecik ilâhına ibadet ederiz ve bizler yalnız O'nu mabud tanımışız." {*AKC,* 1339, s. 12'den nakleden: *BKŞ,* s. 198).

40 Bu noktada Arap rakam-'larıyla ve elyazısıyla 14/11/56 tarihi yazılıdır.

135. Yahudilerle Nasranîler sizlere "Yahudi yahut Nasranî olun ki doğru yolu bulaşınız" diyorlar, kendilerine şunu söyle: "Öyle değil, İbrahim'in hakka meylederek tuttuğu dininden oluruz ki hiçbir zaman müşriklerden değildi."
136. Ey müminler, şöyle deyin: "Bizler Allah'a inandığımız gibi kendimize ne indirildi ise ve İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup ve Yakup oğullarına ne indirildi ise, sonra Mûsa ile İsa'ya ve diğer peygamberlere mabudları tarafından olarak ne indirildi ise hepsine inandık. Bu peygamberlerin hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve boynumuzu Allah'a eğmişiz."
137. Eğer sizin inandığınıza inanırlarsa doğru yolu şüphesiz buldular, yok imandan yüzlerini çevirirlerse iyi bilsinler ki hakka uzak olmaktan başka bir halde değiller. Ya Muhammedi Allah seni onlardan koruyacak. İşiten, bilen ancak O.
138. Allah bizlere fıtrat rengini, iman rengini vermiş. Kim Allah'tan güzel renk verebilir? İşte bizler o Allah'a kulluk
ediyoruz. 139. Onlara şöyle de: "Allah'ın meşiyeti üzerine bizimle mücadele mi edeceksiniz? Halbuki O bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbiniz olduktan başka bizim işlediklerimiz kendimize, sizin işledikleriniz kendinize râci. Sonra
da bizler kulluğumuzu O'na hasretmişiz. 140. Yoksa sizler
İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, Yakup oğullarına Yahudi idiler, yahut Nasranî idiler mi diyorsunuz? Onlara de ki: "Sizler mi daha iyi bileceksiniz, yoksa Allah mı bilecek? Acaba Allah'ın şehadet ettiği bir hakikati bilerek saklayandan daha zâlimi kimdir? Allahu Zülcelâl ettiklerinizden asla
gafil değil. 141. O bir ümmetti, geldi, geçti. Ona kendi kazandığı, size de kendi kazandığınız. Onların işlediklerinden sizler sorulmayacaksınız."

[41] 142. Nâsın içinden kendini bilmezler diyecekler ki: "Karşı durmakta oldukları kıbleden bunları çeviren nedir?" Onlara söyle: "Maşrık da Allah'ın, mağrip de Allah'ın. Dilediğini doğru yola çıkarır." 143. İşte o doğru yola nasıl çıkardıksa, başkaca insanlara karşı âdil şahitlerimiz olasınız, Peygamber de sizin adaletinize şahit olsun diye sizleri en mutedil bir ümmet kıldık. Yâ Muhammedi Vaktiyle karşı durduğun kıbleyi tekrar sana kıble edişimiz, Peygamberin izinden gideceklerle ters yüzüne dönecekleri ayırmaktan başka bir şey için değildi ve bu hadise Allah'ın irşad ettiği kimselerden mâadasına elbette ağır gelecekti. Şüphe yoktur ki Allah imanınızı heder etmeyecek. Allah'ın insanlar hakkında re'feti, rahmeti bitmez, tükenmez. 144. Yâ Muhammedi Yüzünün semâya dönmüş, aranıp durduğunu görüyoruz. Müsterih ol. Seni hoşnut olacağın bir kıbleye herhalde sahip edeceğiz. Haydi, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Siz de ey mu minler, her nerede bulunursanız yüzünüzü oraya doğru çevirin. Kendilerine Kitap verilenler şüphe yok bilecekler ki bu Kabe'ye dönmek haktır, Allah tarafından vahiydir. Allah onların işlediklerinden gafil değil. 145. Kasem ederim ki o kendilerine Kitap verilen ümmetinde[42] bütün burhanları getirseydin yine senin kıblene tâbi olmazlardı. Elbette sen de onların kıblesine tâbi olmazsın. Sonra bunların bir kısmı da ötekilerinin kıblesine tâbi değil. Kasem ederim ki sana gelen bu vahyin arkasından tutar, onların arzularına uyarsan, işte o zaman kat'iyyen sen de nefsine zulmedenlerdensin.

41 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 23/11/956 tarihi yazılıdır.

42 Aynen böyle yazılıdır. Bu kelimenin aslında "Ümmete" olması kuvvetle muhtemeldir.

[43] 146. Kendilerine Kitap verdiğimiz ümmetlerin uleması, Peygamberi -oğullarını tanır gibi- tanırlar. İçlerinde bir takımı da hakkı bile bile saklarlar. 147. Hak senin Rabbinden gelendir. Sakın bunda şüpheye düşenlerden olma. 148. Her ümmetin bir veçhesi olur ki ona döner. Siz de en hayırlı gayelere koşun. Nerede bulunursanız bulunun, Allah hepinizi birden toplayacak. Allah'ın herşeye kadir olduğunda şüphe yok. 149. Yâ Muhammedi Her nereden yola çıkarsan namazda yüzünü Mescid-i Haram'a dön, bu bir emir ki sana Rabbinden geldiği aşikâr. Allahu Zülcelâl ise işlediklerinizden gafil değil. 150. Yâ Muhammedi Her nereden yola çıkarsan, yüzünü Mescid-i Haram'a dön. Siz de ey mu minler, her nerede bulunursanız yüzünüzü oraya dönün. Şunun için ki: İnsanların inat edenlerinden başkası aleyhinize hüccet serdedemesin -hem siz onlardan korkmayacak, Benden korkacaksınız-. Bir de şunun için ki: Sizlere olan ihsanımı itmam edeyim ve sizler doğru yolu tutabilesiniz. 151. Nitekim sizlere içinizden bir peygamber gönderdik. Bir peygamber ki sizlere âyâtımızı okuyor, sizleri bütün lekelerden pâk ediyor, sizlere Kitap öğretiyor, hikmet öğretiyor, sizlere evvelce bilmediklerinizi öğretiyor. 152. Beni anın sizleri anayım, Bana şükredin sakın Bana küfranda bulunmayın. 153. Ey iman eden kimseler! Yardımı sebattan bekleyin, salâttan bekleyin. Allah'ın sebat edenlerle beraber olduğunda şüphe etmeyin.

43 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 2/3/957 tarihi yazılıdır.

154. Sonra Allah yolunda öldürülenler için "Ölü" demeyin. Bildiğiniz gibi değil, onlar diri, ancak sizler bunu duyamazsınız.[44] 155. Çare yok, sizleri biraz korku ile, biraz açlık ile, biraz mal, can azalmasıyla imtihana çekeceğiz. Yâ Muhammed, o sabırlı kullarımı müjdele, 156. ki başlarına bir musibet gelince "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" derler. 1 57. işte Allah'ın gufranıyla rahmetine kavuşacaklar bunlar; işte yolun doğrusunu bulanlar da bunlar. 158. Safa ile Merve Allah'ın şeâirindendir *(Allah'a ibadet mevkilerindendir).* Onun için hac yahut umreye niyetle Kabe ziyaret[45] edene bunları tavafı dolayısıyla bir şey lâzım gelmez *(günah yok).* Kim farz olmayan bir hayırda bulunursa Allah elbette ecrini verir ve bilir. 159. indirdiğimiz beyyinâtımızla baştanbaşa hidayet olan âyâtımızı -bizler Tevrat'ta insanlara pek açık bildirmişken- söylemeyip saklayanlar yok mu, işte onlara Allah lanet eder ve bütün lanet sânından olanlar lanet eder. 160. Ancak ettiklerinden pişman olarak salâha dönen ve hakkı bildirenlere gelince, Ben onları bağışlarım. Bütün suçları bağışlayan, mahlûkâtına rahîm, hâlık Ben'im. 161. Âyâtımızı inkâr etmiş ve kâfir olarak can vermişlere de gelince Allah'ın laneti, meleklerle insanların laneti işte hep birden bunların üzerine inecek. 162. Ebediyen altında kalacaklar; ne azapları eksilecek, ne kendilerine göz açtırılacak, i 63. İlâhınız şeriki olmayan tek ilâh ki, O'ndan başka ilâh yok. Hem Rahman, hem Rahîm. Rahmeti dünyayı kuşatır, ukbâyı kuşatır.

44154 âyeti daha önce şöy-

^fS*

olu demeyiniz; bilakis onlar diridir, lâkin siz farkında değilsiniz." (SftVffl/194,10 Mayıs 1329, s. 213den nakleden: *BKŞ,* s. 198).

45 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 14/3/957 tarihi yazılıdır.

164. Göklerin, yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün her birinin öbürü izince gitmesinde, beşerin menâfi'ini yüklenerek denizin yüzünden akan gemide, Allah'ın gökten indirdiği suda, o kendisiyle dirilttiği ölü toprağın üzerinde her türlü mahlûkâtı yaydığı suda, rüzgârların şevkinde, gökle yer arasında musahhar bulutta, aklı olan ümmet için Hakk'ın birliğine âyetler var.[46] 165. İnsanların içinde öyleleri bulunuyor ki Allah'tan başkalarını Allah'a nazir edinerek onları Allah'ı sevdikleri kadar seviyorlar. İman edenlerse Allah'ı muhabbetin en yüksek derecesiyle severler. Şayet bu zulmü edenler bilseydiler ki hani o azap görecekleri gün, bütün kudret yalnız Allah'ındır ve Allah'ın azabı yamandır, acaba ne olmazlardı! 166. Hani, dünyada izlerince gidilen reisler, o gün azabı gözleriyle görerek, vaktiyle arkalarından gelenler için "Biz bunları tanımıyoruz" diyecekler. Aralarındaki bütün rabıtalar didik didik olacak. 167. O arkadan gitmişler ise "Ne olurdu[47] bizler için dünyaya bir dönüm olsaydı da şimdi şunların bizleri tanımadığı gibi, bizler de onlara sizleri tanımıyoruz deseydik" diyecekler. İşte böylece Allahu Zülcelâl onlara bütün işlediklerini bir yığın nedamet şeklinde gösterecek; kendileri de ateşten çıkamayacaklar.[48]

168. Ey insanlar! Yeryüzündeki nimetlerimden helâl olmak, pâk olmak şartıyla yeyin. Şeytanın izlerinden yürümeyin, iyi bilin ki o sizin açıktan hasmınızdır. 169. Sizlere ancak çirkin ve murdar işleri, bir de Allah'a karşı bilmediğiniz sözleri emreder.

46 164. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Göklerin, yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbirini takip etmesinde, beşerin menâfı'ini yüklenerek denizin üzerinden akıp giden gemide, Allah'ın gökten indirerek kendisiyle ölmüş topraklan diriltip üzerinde her türlü mahlûkâtı yaydığı suda, rüzgârların şevkinde, gökle yer arasında musahhar bulutta aklı olan bir kavim için elbette Hakk'ın birliğine deliller vardır." *(AKC,* 1339, s. 29'dan nakleden: *BKŞ,* s. 198).

47 Bu noktada Arap rakamlarıyla ve elyazısıyla 24/3/57 tarihi yazılıdır.

48 167. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Erbâb-ı dalâle uymuş olanlar diyecekler ki: Ah dünyaya bir daha dönmek kabil olsaydı da onlar şimdi bizden nasıl teberrî ediyorlarsa, bizi nasıl tanımıyorlarsa, biz de öylece kendilerinden teberrî etsek, onları tanımasak..." (S#,XIX/471, 10 Mart 1337, s. 25'den nakleden: *BKŞ,* s. 198).

170. Onlara "Allah'ın indirdiği şeriatın izince gidin" denildiği zaman, "Öyle değil, bizler atalarımızı hangi şeylere inanmış bulduysak onların izinden gideriz" derler. Ya ataları bir şeye akıl erdirememiş, doğru yol seçememiş iseler, o halde de mi?[49] 171. Küfre sapmışları yola getirmeye uğraşanların hâli tıpkı duyduğu sesler arasında çağırıştan, haykırıştan başkasını anlamazlara seslenen kimsenin hâlidir. Bunlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, idrak edemezler. 172. Ey iman edenler! Size verdiğimiz azıkların pâk olanlarından yeyin ve kulluğunuz gerçekten ise Allah'ın nimetlerine şükreyleyin. 173. O sizlere ancak ölü etini, kanı, hınzır etini, bir de kesilirken Allah'tan başkasının ismiyle kesilmiş olanı haram buyurdu. Bununla beraber kim muztar kalırsa diğer muztarın hakkına tecavüz etmeyerek ve zaruret derecesini geçmeyerek bunlardan yediği takdirde ona günah yok. Bilin ki Allah'ın gufranı, rahmeti bitmez tükenmez.

174. Allah'ın indirdiği Kitab'ın içinde ne varsa, gizleyen ve onu hasis bir menfaate feda eden kimseler yok mu, işte bunlar karınları dolusu ateşten başka bir şey yemedikleri gibi kıyamet günü Allah kendilerine hitap etmeyecek, senalarında bulunmayacak, sonra dayanılmaz azaba uğrayacaklar. 175, Bunlar o kimseler ki, hakkı verip dalâli, gufrandan geçip azabı aldılar. Ateşe tahammülleri ne çökmüş! 176. O hüsran da şu yüzden ki: Allah Kitab'ı şüphe yok hak olarak indirdi. Allah'ın Kitabı'nda ihtilâfa düşenlerse elbette haktan uzak bir nizâ içindeler *(Cidal = tefrika = perişanlık = teşettüt = keşmekeş içindeler).*

49 170. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Hem onlara: Allah ne göndermiş ise ona uyunuz dendiği zaman, 'Biz, daha İyi, atalarımızı müdavim bulduğumuz şeylere uyarız' derler. Pekâlâ! Ya ataları bir şeye akıl erdirememiş, doğru yolu seçememiş ise, yine mi uyacaklar?" *(SR,* K/209, 23 Ağustos 1328, s. 4'den nakleden: *BKŞ,* s. 199).

b) "Onlara, Allah'ın gönderdiğine ittibâ ediniz' denildiği zaman, 'Hayır, biz babalarımızdan gördüğümüze ittibâ ederiz' [derler]. Peki, babaları idrak etmez ve hidayete ermezlerse de yine onlara mı ittibâ edecekler?" *(SR,* XXIV/621, 16 Teşrîn-i Evvel 1340, s. 353, 16'dan nakleden: *BKŞ,* s. 199).

177. Yüzlerinizi maşrıka, yahut mağribe dönmeniz tâat değil. Tâat o kimselerin hâli ki; Allah'a, âhiret gününe, meleklere, Kitab'a, peygamberlere inanır. Sevdiği malını hısımlarına, öksüzlere, bîçârelere, yolda kalmışlara, isteyenlere, bir de esir olanlara verir. Namazı kılar, zekâtı öder, sonra ahde girişince ahdini yerine getirenler, hele sıkıntılı, hastalıklı sıralarında ve harp zamanlarında sabredenler, metin olanlar... İşte tâatlerinde sâdık bunlardır. İşte Allah'tan korkanlar bunlardır *(Allah'ın saygılı kulları bunlardır).*[50]

178. Ey iman edenler! Öldürülenler için sizin üzerinize kısas farz kılındı: Hür için hüre, köle için köleye, kadın için kadına kısas edin. Hangi bir katil, maktulün velisi olan din kardeşi tarafından ufacık bir afva mazhar oldu mu, artık diyeti isteyen hakkı gözetmeli. Öteki ona güzellikle ödemeli. Bu, Rabbinizden sizlere kolaylıktır, hakkınızda rahmettir. Bunun üzerine kim yine hakkını tecavüz ederse bilsin ki dayanılmaz azaba uğrayacak. 179. Ey düşünür beyni olanlar; kısasta sizler için hayat var. Memuldur ki ona mahkûm olmaktan çekinirsiniz. *(Memuldur ki Allah'tan korkarsınız, bu hükmü iptal etmezsiniz).*[51] 180. Üzerinize farz kılındı ki içinizden biri ölüm hâline geldiği zaman -şayet arkaya mal bırakıyorsa- ana baba ile[52] en yakın hısımları için adaletten ayrılmamak üzere vasiyet edecek. Edası da Allah'tan korkanlar üzerinde hak olup kalacak. 181. Kim edilen vasiyeti duyduktan sonra değiştirir ise, elbette vebali ancak onu değiştirenlerin boynuna olur. Şüphe yok Allah söylediklerinizi işitiyor, işlediklerinizi biliyor.

50 177. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Yüzlerinizi meşrıka, yahut mağribe dönmeniz tâat değildir, tâat ancak o kimselerin işledikleridir ki Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitab'a, peygamberlere inanır; sevdiği malını hısımlarına, yetimlere, biçarelere, yolda kalmışlara, isteyenlere, bir de esir olanlara verir; namazı kılar, zekâtı eda eder; sonra muahede ettikleri zaman ahdini yerine getirenler, hele sıkıntılı, hastalıklı sıralarda ve harb zamanlarında sebat ve metanet gösterenler yok mu, işte tâaderinde sâdık olanlar bunlardır; işte Allah'tan korkanlar bunlardır." *(AKC,* 1339, s. 99'dan nakleden: *BKŞ, s.* 199).

51 179. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Bu hikmeti umulur ki anlayasınız." *(AKC,* 1339, s. 249'dan nakleden: *BKŞ,* s. 199).

52 Daktilo ile yazılan "ile" kelimesinin başına, elyazısıyla sehven bir "b" harfi ilave edilmiştir.

Kim vasiyet edenin bilmeyerek haktan ayrılmış yahut bile bile günaha girmiş olmasından endişe ederek vasiyet edilenlerin aralarını bulursa ona günah yok. Şüphesiz Allah'ın mağfireti, rahmeti bitmez, tükenmez.

\ Ey iman edenler! Daha evvelkilere farz kılındığı gibi sizlere de meâsîden çekinesiniz diye sayılı günlerde orucu farz kıldık.[53] İçinizden kim hasta, yahut yolda bulunuyorsa tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde oruç tutar. Kudreti varken tutmayanların üzerine bir bîçâreyi doyurmaktan ibaret fidye farzolur. Kim hayr için fidyeyi artırırsa kendi hakkında daha iyidir. Bununla beraber bilseniz oruç tutmanız hakkınızda ondan da iyidir.

Ramazan ayı öyle bir ay ki Kur'an; insanlar için baştan başa hidayet olarak reşâdı kâfil olur, hak ile butlanı ayırır sarih âyetler şeklinde bu ayda indirildi, içinizden kim bu ayda hazır bulunursa onu oruçlu geçirsin. Kim hasta veyahut yolda ise tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde kaza eder. Allah sizler için kolaylık murad buyuruyor. Yoksa hakkınızda güçlük dilemiyor. Kazanızı ödemeniz, sizlere doğru yolu göstermesine karşı tekbir almanız ve lütfuna şükretmeniz için Allahu Zülcelâl bunları size bildiriyor.[54]
186. Yâ Muhammed! Kullarım Beni sana sorarlarsa bilsinler ki Ben kendilerine çok yakınım, Beni çağırdığı zaman çağıranın imdadına yetişirim. Öyle ise onlar da Benim davetime koşmalı ve Bana hakkıyla iman etmeliler ki doğru yolu bulabilsinler.

53 183. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman eden kimseler! Sizden evvelkilere farz edildiği gibi size de sayılı günlerde oruç farz edildi; memuldur ki bu sayede meâsîden çekinirsiniz." {*AKC,* 1339, s. 139'dan nakleden: *BKŞ,* s. 199).

54 185. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İçinizden her kim Ramazan ayında hazır bulunursa onu oruçlu geçirsin; kim hastalanır, yahut yolcu olur da oruç tutamazsa, tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde oruç tutar. Allah sizler için kolaylık murad buyuruyor, yoksa hakkınızda güçlük dilemiyor." *(AKC,* 1339, s. 139-140'dan nakleden: *BKŞ,* s. 199).

187. Oruçlu yatacağınız geceler haremlerinizle yalnız kalmak sizlere helâl buyuruldu. Onlar sizinle, siz onlarla arkalarınızdaki gömlek kadar mahrem bir ihtilât içindesiniz. Allah mutlaka nefsinize zulüm edeceğinizi bildiği için rücu unuzu kabul buyurdu, sizi bağışladı. Artık onlarla yalnız kalarak Allah'ın sizlere nasip ettiği zürriyeti isteyin, gecenin siyah ipliğinden fecrin beyaz ipliği sizin için birbirinden ayrılıncaya kadar yeyin için. Sonra ertesi akşama kadar tamamıyla oruçlu durun. Ve sizler mescidlerde itikâfa girmişken, kadınlarınızın yanına gitmeyin. Bunlar Allah'ın hudududur, sakın yaklaşmayın, işte hatadan sakınabilmeleri için Allah insanlara âyâtını böylece sarih olarak bildiriyor. 188. Hakkınız yokken birbirinizin mallarını yemeyin. Bundan başka, içinden bir kısmını günaha girerek hem de bile bile yiyelim diye halkın emvalini hâkimlerin eline düşürmeyin. 189. Yâ Muhammedi Sana hilâlleri soruyorlar. De ki: Onlar insanların diğer ibadetleri ile hac için zamanların tayinleridir. Hem tâat öyle evlere arka taraflarından girmeniz değil, tâat ancak Allah'ı sayan kimselerin hâlidir.

Evlere kapılarından girin. Allah'tan da haşyet üzre olun ki felaha çıkabilesiniz. 190. Sizinle harbedenlere karşı siz de kelimetullahı i'lâ için cihad açın. Yalnız taarruzda haksızlık etmeyin. Bilin ki haksız taarruz edenleri Allah sevmez.

M Onları, nerede bulursanız öldürün. Kendilerinin sizi sürdükleri yerden, siz de kendilerini sürün ki sürülme belâsı öldürülmeden ağırdır *(Fitne katilden ağırdır. = Sizleri Kabe'den men etmeleri sizin onları öldürmenizden ağırdır. = Haremde şirkleri katilden ağırdır.)* Yalnız, onlar Mescid-i Haram'da sizleri öldürmedikçe, siz de kendilerini orada öldürmeyin. Şayet öldürürlerse siz de öldürün. Kâfirlerin cezası işte böyle olur.[55] Yok, şirkten vazgeçerlerse bilsinler ki Allah'ın gufranı geniş, rahmeti engindir. 193. Ortada şirk kalmayıp din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla cihad edin. Şirkten vazgeçerlerse bırakın ki husûmet ancak zâlimlere olur. 194. Şehr-i Haram'a karşılık şehr-i haram. Tanılmayan hürmetler kısas ister. O halde kim size tecavüz ederse o ettiği tecavüzün ayniyle siz de kendisine tecavüz edin. Yalnız ilerisine gitmeye Allah'tan korkun ki Allah, Allah'tan korkanlarla beraberdir. Allah yolunda verin. Kendi elinizle kendinizi helake atmayın. İhsan edin, Allah elbette ihsan edenleri sever. *(İyilik edin ki Allah elbette iyilik edenleri sever).*

196. Hac ile umreyi Allah için olarak erkânıyla eda edin. İhsâra uğradığınız takdirde vacip olan, hedyin kolayınıza gelenidir. Bu hedy mahalline varmadıkça da başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden kim hasta yahut başından sıkıntısı olduğu için tıraş olmuşsa, kendisine oruç yahut kurbandan ibaret fidye var. Kim hacca kadar umreden sevap almak isterse ona da vacip, hedyin kolayına gelenidir. Bunu bulamayanlarınıza üç gün hacda yedi gün döndükten sonra oruç var ki tamam on gündür. Şu hüküm, ailesi Mescid-i Haram'da
i i . . i . A H I) i i AIII> Ai i A i
olmayanlar içindir. Allan tan korkun, Allanın azabı şedıd olduğunu bilin. *(Allah'tan korkun ve bilin ki Allah'ın azabı u/tvn/tn) yumanj.*

[55] ayetin bi,r böiümünü dana önce şöyle tercüme etmiştir: "Onları her nerede bulursanız katlediniz. Onlar sizi nereden çıkardıkrsa siz z^^ti^ni^iS^^a-tilden dana Şedîddir." *(SR,* XIII/315,13Teşrîn-i Sânî 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 199).

197. Haccın vakti bilinen aylardır. Kim o aylarda haccı edaya girişirse bilsin ki hacda ne haremiyle yalnız kalmak, ne âdâb u şeraitin haricine çıkmak, ne de çekişmek yok. Hayra dair ne işlerseniz Allah onu bilir. Hem yol için azık tedarik edin, azığın en iyisi de Allah korkusudur. *(Başkalarına el açmaktan sakınmaktır).*

Ey düşünür dimağı olanlar, Bana isyandan sakının![56]
198. Hac mevsimi ticaret için Rabbinizden tevfîk istemenizde sizlere günah yok. Arafat'tan boşandığınız zaman Meş'ar-i Haram yakınında Allah'ı anın. Hem sizler dalâl içinde iken O sizleri nasıl doğru yola çıkardıysa, sizler de Kendisini bu nimete karşı gelebilecek bir şükran ile anın. 199. Herkesin boşandığı yerden boşanın. Ve Allah'tan gufran isteyin. Şüphe yok Allah'ın gufranı büyük, rahmeti geniştir. 200. Haccınızın ibadetlerini *(erkânını = âdabını)* bitirince vaktiyle babalarınızı andığınız gibi, hatta ondan da ziyade olarak Allah'ı anın. İnsanların içinde öyleleri var ki "Yâ Rabbe'l-âlemîn, bizlere dünyada ver!" diyor da, âhiret için nasip istemiyor. *("Yâ Rabbe'l-âlemîn, bizlere dünyada ver!" diyor; onun âhiretten nasibi yok.)* 201. Yine içlerinden öyleleri var ki: "Yâ Rabbe'l-âlemîn bizlere dünyada iyilik ver, âhirette iyilik ver ve bizleri ateşin azabından esirge!" diyorlar. 202. İşte bunlara mukadder olan nasip isteyip kazandıkları ne ise O'ndandır. Allahu Zülcelâl'in muhasebesi çabuktur.

56 197. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Azıkların en iyisi günahlardan çekinmektir." *(AKC,* 1339, s. 267den nakleden: *BKŞ,* s. 199).

211. Yâ Muhammed! Benî İsrail'e sor: Sarih âyetlerimizden onlara neler göndermedik! Kim Allah'ın böyle kendisine gelmiş nimetini sonradan değiştirirse, bilsin ki Allah'ın azabı yamandır. 212. Küfre sapmış kimselere dünya hayatı cazibeli göründü de iman edenlerle eğleniyorlar. Halbuki Allah'tan korkan o müminler kıyamet günü kendilerinin üstünde bulunacak. Allah dilediğine hesapsız nimetler verir. 213. İnsanlar tek ümmetti. Ayrılmaları üzerine Allahu Zülcelâl hem rahmetinin müjdecileri, hem azabının habercileri olarak peygamberler gönderdi. Sonra, insanların ayrıldıkları yerler için aralarında hakem olsun diye o peygamberlere hak Kitabını indirdi. Bununla beraber başkaları değil, yalnız o Kitap gönderilen kimselerdi ki kendilerine bu kadar sarih mucizeler gelmişken birbirlerini çekememek yüzünden, onda ihtilâfa düştüler. Allahu Zülcelâl de iman edenlere diğerlerinin ihtilâf eylediği hakkı irade-i ilâhiyyesiyle buldurdu. Allahu Zülcelâl dilediğini doğru yola çıkarır. 214. Yoksa sizler kendinizden evvel geçen ümmetlerin hâli daha başınıza gelmemişken, cennete gireceğinizi mi zannettiniz? Onlar fecaatin, musibetin derecesini görmüşlerdi ki, peygamber de, onunla beraber iman edenler de "Allah'ın yardımı daha ne zaman?" diyecek kadar sarsılmışlardı. Sakın ümidinizi kesmeyin, Allah'ın yardımı şüphe yok ki pek yakın.

215. Yâ Muhammed! Allah yolunda ne vereceklerini sana soruyorlar. Onlara de ki: "Hayr olarak ne verirseniz analarınıza, babalarınıza, en yakın hısımlarınıza, öksüzlere, bîçârelere, yolda kalmışlara verin. Hem hayr olarak ne işlerseniz bilin ki Allah onu bilir."[58]

58 215. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Neyi ve kime infak edeceklerini sana soruyorlar. Onlara de ki: 'Hayra dair ne infak ederseniz; ananıza, babanıza, hısımlarınıza, yetimlere, biçarelere, yolda kalmışlara verin; hayır namıyla ne işlerseniz, Allah onu bilir." *(AKC,* 1339, s. 278'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

Ey müminler! Üzerinize cihad farz buyuruldu. O ise sizlere sevimsiz gelir. Bununla beraber sizler bir şeyden hoşlanmayabilirsiniz ki hakkınızda o en iyisidir. Bir şeyi de sevebilirsiniz ki hakkınızda o en fenasıdır. Doğrusunu Allah bilir. Sizler bilemezsiniz.

, Yâ Muhammed, senden haram olan ayda müşriklerle harbi soruyorlar. Kendilerine söyle: "O ayda harp büyük günah olmakla beraber, insanları Allah'ın yolundan çevirmek, Allah'ı tanımamak, Mescid-i Haram'a gelenleri koymamak, yerlileri oradan sürmek Allah'ın yanında ondan büyük ve şu fitne katilden yamandır. Hem onlar, güçleri yeterse dininizden döndürmek için sizinle muharebeden bir zaman geri durmazlar. Ve içinizden kimler dininden döner de kâfir olarak can verirse işte onların bütün işledikleri hayır dünyada heder, âhirette heder. İşte onlar cehennem ehli ki ebediyen orada kalacaklar. İman edenlerle Allah yolunda muhacir ve mücahid olanlar yok mu, işte bunlar şüphe yok ki Allah'ın rahmetini ümit edebilirler. Allah'ın gufranı ise geniş, rahmeti engindir.

Yâ Muhammed! Senden şarap ile kumarı soruyorlar. Kendilerine söyle: "Şu ikisinde hem büyük günah, hem insanlar için kazançlar var. Bununla beraber günahları kazançlarından daha büyük." Bir de senden Allah yolunda ne vereceklerini soruyorlar. Onlara şöyle de: "Kolaylıkla verebileceğinizi". İşte hem dünyanızı, hem âhiretinizi düşünmeniz için Allahu Zülcelâl âyetlerini sizlere böylece sarih olarak bildiriyor.

220. Yâ Muhammedi Sana yetimler için de soruyorlar. Onlara de ki: Vaziyetlerini ıslaha çalışmak işlerine karışmamaktan daha iyidir. Kendileriyle ihtilâtta bulunursanız *(kendileriyle karabet peyda ederseniz)* zaten din kardeşlerinizdir. Allah yetimlerin arasına fesad için girenle ıslah için gireni birbirinden ayırır. Allah dileseydi sizleri ağır tekâlif ile ezerdi. Allah'ın azîz olduğunda, hakim olduğunda şüphe yok. 221. Ey müminler! Müşrik kadınları *(müşrikeleri)* imana gelmedikçe nikâh ile almayın. Kendisini beğenmiş bile olsanız müşrik bir kadından *(bir müşrikeden)* Allah'ın iman etmiş bir cariyesi elbet daha hayırlıdır.

Müşrik erkeklere de imana gelmedikçe, nikâh ile kadın vermeyin. Kendisini beğenmiş bile olsanız müşrik bir erkekten Allah'ın iman etmiş bir kulu elbet daha iyidir. Onlar sizi ateşe sürüklemek istiyor, Allah ise tevfîk-i sübhânîsiyle cennete, gufrana çağırıyor. Ve daima tahattur etsinler diye âyetlerini insanlara açık olarak bildiriyor.

222. Senden hayzı da soruyorlar. De ki: Kendilerine bir nevi eziyet *(eza, sıkıntı)* olduğu için hayızlı anlarında kadınlardan uzak durun. Ve pâk olacakları vakte kadar onlarla yalnız kalmayın *(onlarayaklaşmayın),* ne zaman pâk olurlarsa Allah'ın sizlere emrettiği üzere kendileriyle yalnız kalabilirsiniz. Şüphe yok, Allah, günahlarından rücû edenleri sever, temizlenenleri sever.[59] 223. Kadınlarınız sizin için tarladır. Tarlanızı dilediğiniz gibi ekin ve istikbaliniz için hayırlar biriktirin. Allah'tan korkun, karşısına çıkacağınızı da bilin.

224. Yâ Muhammedi Müminlere müjdele! Yeminlerinizi vesile edinerek, Allahu Zülcelâl'i iyilikte bulunmanıza, fenalıktan çekinmenize, zâti'l-beyni ıslaha çalışmanıza mâni yerine koymayın. Allah söylediklerinizi işitiyor, düşündüklerinizi biliyor.

59 222. âyetin son bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Cenâb-ı Hak tevbe edenleri sever, tâhir olanları sever." (AKT, 1339, s. 120den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

225. Bilinmeyerek edilen yeminlerinizden dolayı Allah sizleri muahezede bulunmaz. Ancak yalan olduğuna kalpleriniz şahit iken irtikâb ettiğiniz yeminler yüzünden muaheze buyurur. Allah'ın gufranı büyük, hilmine pâyân yok. 226. Haremleriyle yalnız kalmayacaklarına yemin edenler için dört ay beklemek var. Şayet rücû ederlerse, bilsinler ki: Allah'ın mağfireti geniş, rahmeti namütenahi. 227. Yok, eğer talâka azmetmişlerse şüphe yok Allah söylediklerini işitiyor, kurduklarını biliyor. 228. Tatlîk edilen kadınlar nefislerine üç hayız bekletecekler. Bunlar Allah'a ve âhiret gününe inanmışlarsa bilsinler ki, rahimlerinde Allah'ın yarattığını saklamak kendilerine helâl olmaz. Bununla beraber, kocaları salâh istiyorlarsa şu müddet zarfında onları tekrar almak hakkına mâliktirler. Onların da kendi üzerlerinde olan hak gibi kocaları üzerinde meşru hakları olup yalnız kendilerinin fevkinde erkeklerin bir derecesi vardır. Allahu Zülcelâl azizdir, hakimdir. 229. Talâk iki defadır. Ondan sonrası ya iyilikle tutmak, yahut güzellikle yollamak olur. Kadınlara verdiklerinizden bir şey almanız da sizlere helâl değil. Meğer ki erkekle kadın kendilerinin hudûd-i ilâhiyeyi yerine getiremeyeceklerinden korksunlar.

Şayet sizler bunların hudûd-i ilâhiyeyi yerine getiremeyeceklerinden korkarsanız kadının ayrılmak için hakkından vazgeçmesinde her ikisine günah yoktur. Şu, ahkâm-ı ilâhiyenin hudududur, sakın şaşmayın. Ahkâm-ı ilâhiyenin hududunu kimler aşarsa işte zâlimler onlardır. 230. Eğer erkek kadını üçüncü defa olarak boşarsa artık o kadın -bir başka kocaya varmadıkça- kendisine helâl olmaz. Şayet onu ikinci kocası da boşarsa -ahkâm-ı ilâhiyeyi yerine getireceklerini umdukları takdirde- evvelkiler birbirlerini alabilirler. Şu ahkâm-ı ilâhiyenin hudududur ki Allahu Zülcelâl anlayacaklar için beyan buyuruyor.

231. Kadınları boşadınız, onlar da iddetlerini bitirdilerse artık ya kendilerini iyilikle tutun, yahut iyilikle yollayın. Yoksa haklarına tecavüz için zararlarına olarak onları tutmayın. Bunu kim yaparsa mutlak nefsine zulmetmiş olur. Sakın Allah'ın âyetlerini eğlence edinmeyin. Sonra, Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve sizlere Kitap ve hikmet indirerek onunla sizleri irşad etmekte olduğunu hatırdan çıkarmayın. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah herşeyi biliyor.

232. Kadınları boşadınız, onlar da iddetlerini bitirdilerse -aralarında iyilikle uzlaştıkları takdirde- kendilerini kocalarına varmaktan men etmeyin. İşte bu öyle bir irşad ki içinizden kim Allah'a ve âhiret gününe inanmışsa onu yola getirir. İşte bu hakkınızda en hayırlısı, en nezihi ki onu Allah bilir, sizler bilemezsiniz.

233. Emziğin tamam olmasını isteyenler için analar yavrularını iki bütün yıl emzirecekler. Yavrunun sahibine de boğazlarına, sırtlarına güzel güzel bakmak borç. Herkes ancak gücünün yettiğiyle mükellef. Ne yavrusu yüzünden anaya, ne yavrusu yüzünden yavrunun sahibi babaya haksızlık edilmesin. Vârise düşen de aynı borç. Eğer baba ile ana birbirlerine danışıp razı olmaları üzerine çocuğu memeden kesmek isterlerse kendilerine günah yok. Şayet çocuklarınızı başkalarına emzirtmek isterseniz vereceğinizi güzel güzel verdikten sonra üzerinize günah yok. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah bütün işlediklerinizi görüyor.

234. İçinizden, vefat edip de arkalarında kadın bırakan kimselerin haremleri nefislerini dört ay on gün bekletecekler; iddetlerini bitirdiler mi artık kendi haklarında meşru olarak ihtiyar edecekleri hareketten sizlere mes'ûliyet yok. Allah bütün işlediklerinizden haberdar. 235. Bir de kendilerini almak istediğinizi kadınlara dokundurmanızdan yahut içinizde tutmanızdan dolayı da sizlere mes'ûliyet yok. Allah biliyor ki onları mutlaka anacaksınız. Ancak kendilerine nikâh vadinde bulunmayın, yalnız meşru sözler söyleyin. Farz olan iddet sonunu bulmadıkça da nikâhı akde azmetmeyin. İçinizden geçeni Allah'ın biliyor olduğunu bilin de O'ndan sakının. Sonra Allah'ın gufranı büyük, hilmi namütenahi bulunduğunu da bilin. 236. Şayet kadınları henüz kendileriyle yalnız kalmadan, yahut onlar için bir mehir kesmeden boşadınızsa üzerinize günah yok. Eli geniş olanınız kudretine göre, eli dar olanınız da kudretine göre olmak üzere onlara mürüvvetinize düşen malı verin ki iyilik sânından olanlar için bu bir borçtur. 237. Şayet onları kendileriyle yalnız kalmadan evvel boşamakla beraber mehir kesmiş bulunuyorsanız vacip olan kesilen miktarın yarısıdır. Meğer ki ya kadınlar haklarından geçsinler, yahut nikâhın düğümü elinde olan erkek hakkından geçsin.

Erkekler, hakkınızdan sizin geçmeniz fazilete daha yakın bir harekettir. Aranızdaki rüchanı unutmayın. Şüphe yok, Allah bütün işlediklerinizi görüyor.[60]

60 237. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Affetmeniz takvaya daha yakın bir harekettir; aranızda lütuf ile muameleyi unutmayın; şüphe yok ki Allah işlediklerinizi görüyor." (*AKC,* 1339, s. 287'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

238. Bütün namazların, hele ikindi namazının *(orta namazın)* geçmemesine dikkat edin *(edasına ihtimam edin)* ve Allah'tan haşyet üzre olarak kıyama durun. 239. Korkuyorsanız, ister yaya, ister süvari olduğunuz halde kılın. Selâmette iseniz, böyle sizlere bilmediğinizi öğretmesine karşı Allah'ı şükür ile anın. 240. İçinizden vefat edip de kadınlarını arkada bırakacak olanlar sonradan kadınlarının bir bütün sene evlerinden çıkarılmayıp bakılmalarını evvelce vasiyet edecekler. Şayet kendiliklerinden çıkarlarsa nefislerine ait işledikleri mubah işlerden dolayı size mes'ûliyet yok. Allah azizdir, hakimdir. 241. Tatlîk edilmiş kadınların da imkân yettiği kadar faidelendirilmesi Allah'tan korkanlara borçtur. 242. İşte Allahu Zülcelâl, aklınız ersin diye, âyetlerini sizlere böylece bildiriyor.

243. Bakmaz mısın o binlerce adamın hâline ki, ölüm korkusundan yurtlarını bırakıp çıkmışlardı? Bunun üzerine Allah onlara "Ölün!" dedi. Sonra kendilerini diriltti. Allah, şüphe yok, insanlara karşı lütuf sahibidir, ama insanların çoğu şükretmezler. 244. Allah yolunda cihad edin ve bilin ki Allah işitiyor, biliyor. 245. Kimdir ihlâsını karz-ı hasen suretinde Allah'a arzedecek o kimse ki, Allah da binlerce katını kendisine iade buyursun? Allah dilediğinden kısar, dilediğine açar; ve sizler dönüp O'na varacaksınız.

246. Yâ Muhammed! Benî İsrail'den o cemaatin Musa'nın vefatından sonraki hâline bakmaz mısın? Hani, peygamberlerine "Bize bir emîr gönder ki Allah yolunda cihad edelim" demişlerdi. "Korkarım, cihad üzerinize farz buyurulursa, etmezsiniz" dedi. "Bizler Allah yolunda nasıl cihad etmeyiz ki yurtlarımızdan sürüldük, yavrularımızdan cüda edildik?" dediler. Cihad üzerlerine farz kılınınca da, pek azından başkası dönüverdiler. Allahu Zülcelâl nefsine zulmedenleri biliyor. 247. Sonra, peygamberleri "İşte, Allah Tâlût'u sizlere emîr gönderdi" dedi. "O bizim üzerimize nasıl emîr olabilir ki riyasete bizler ondan daha ehil olduğumuz gibi kendisine mal genişliği de verilmiş değil" dediler. "Allah onu aranızdan seçerek üzerinize geçirmiş; hem ilim hem cisim itibariyle kendisine büyük kudret vermiş. Allah mülkünü dilediğine ihsan eder. Allah'ın lütfü geniş, ilmi nihayetsizdir" dedi. 248. Başkaca peygamberleri şunu da söyledi: "Tâlût'un emîr olduğuna şahit, sizlere melekler tarafından taşınarak öyle bir sandukun gelmesidir ki onda kalpleriniz için Rabbinizden itminan olduktan başka Mûsa oğullarıyla Harun oğullarının *(Al-i Mûsa ile Al-i Hârunun)* metrûkâtından bakiye bulunacak. Gerçekten iman etmişlerseniz bu elbette sizler için reddedemeyeceğiniz bir şahittir.

249. Tâlût askeriyle yola çıkınca dedi ki: "Allah sizleri bir nehir ile muhakkak imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değil, meğer ki eliyle bir avuç almış olsun. Kim onu tatmazsa o işte benden." Bunun üzerine içlerinden azı müstesna olmak üzere içtiler. Tâlût ve kendisiyle beraber iman edenler suyu geçince bir takımı "Câlût ile askerine bugün bizim gücümüz yetmez" dediler. Allah'ın karşısına çıkacaklarını bilenler ise "Efradı az ne fırkalar var ki efradı çok ne fırkalara Allah'ın izniyle galebe çalmışlar; Allah sebat edenlerle beraberdir"cevabını verdiler. 250. Ve Câlût ile askerinin karşısına dikilince "Ya Rabbe'l-âlemîn! Kalplerimize şehamet indir, ayaklarımızı yerinde sabit kıl *(muhkem kıl)* ve küfre dalmış kavme bizleri muzaffer buyur!" niyazında bulundular. 251. Allah'ın izniyle onları bozdular. Dâvud Câlût'u öldürdü ve Allah kendisine hem emirlikle beraber hikmet verdi, hem ona dilediğini öğretti. Allah insanlardan bir takımını diğerinin eliyle ortadan kaldırmasaydı yeryüzü fesada varırdı. 252. Lâkin işte şunlar Allah'ın âyâtıdır ki sana hak olarak bildiriyoruz ve sen, şüphe yok, peygamberlerdensin.

253. İşte o peygamberlerden kimini bizler diğerinin üzerine geçirdik; içlerinden Allah'ın kelâm-ı sübhânîsine muhatap olanı var, ötekilerden birçok mertebe daha yükselmişi var. Meryem'in oğlu İsa'ya da açık mucizeler verdikten başka kendisini Ruhu 1-Kuds ile teyid ettik. Eğer Allah isteseydi bunların arkasındaki ümmetler kendilerine gelen o açık mucizelerden sonra birbirlerinin kanına girmezlerdi. Lâkin aralarında ihtilâfa düştüler. İçlerinden bir takımı iman ettiği halde yine içlerinden bir takımı inkâra saptı. Eğer Allah isteseydi bunlar birbirlerinin kanına girmezlerdi; lâkin Allahu Zülcelâl dilediğini işler. 254. Ey iman edenler, size verdiğimiz azıklardan *(sizi merzûk ettiğimiz nimetlerden)* henüz öyle bir gün gelmemişken başkalarına dağıtın ki o gün ne kurtuluş için fidye var, ne dostluk var, ne de şefaat var.

Kâfirlere gelince, işte nefislerine zulmedenler onlar.[61] 255. Allah öyle bir ilâh ki, O'ndan başka ilâh yok. Bakî; her an bütün hilkat üzerine hâkim ve kâim. Ne uyuklar, ne uyur. Göklerde, yerde ne varsa hep O'nun. Kim tasavvur edilebilir ki kalksın da izni olmaksızın O'nun yanında şefaat eyleyebilsin? Mahlûkâtın işlediklerini, işleyeceklerini bilir. Mahlûkâtı ise ilm-i ilâhîsinden ancak O'nun dilediğini kavrayabilir. İlmi bütün gökleri ve yeri kucaklar ve bunların nigehbanlığı *{bunları ademden sıyânet)* Kendisine ağır gelmez. Yüksek, büyük ancak O *(ancak O'nun Zât-ı Kibriyâsı).*[62] 256. Dinde zorlamak yok *(cebir yok).* Reşâd ile dalâl artık ayrıldı. Kim putları tanımaz da Allah'a iman ederse, öyle sağlam bir rabıtaya tutunmuş olur ki kopmak mutasavver değil. Allah söylediklerinizi işitiyor, düşündüklerinizi biliyor.[63]

61 254. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Sizi merzûk ettiğimiz nimetlerden infak edin." *[AKC,* 1339, s. 282'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

62 255. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Öyle Allah'tır ki O'ndan başka ilâh yoktur. Bakîdir, her an bütün hilkat üzerinde hâkim ve kâimdir. Ne uyuklar, ne uyur. Göklerde, yerde ne varsa hepsi O'nundur. Kim tasavvur edilebilir ki kalksın da O'nun izni olmaksızın nezd-i ilâhîsinde şefaat edebilsin?! Mahlûkâtının işlediklerini, işleyeceklerini bilir; mahlûkâtı ise ilm-i ilâhîsinden yalnız O'nun dilediğini kavrayabilir, başka bir şey bilemez. İlmi bütün gökleri, yeri kucaklar ve bunların nigehbanlığı kendisine ağır gelmez. Yüksek, büyük ancak On un Zât-ı kibriyâsıdır." *{AKC,* 1339, s. 84'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

63 256. âyetin bir bölümünü daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Dinde ikrah yoktur. İman ile küfür apaçık meydana çıktı." (5i?,XIII/315,13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 22'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

b) "Dinde cebr yok, artık rüşd ile dalâl belli oldu." *[AKC,* 1339, s. 270'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

257 Allah iman edenlerin velîsidir *(görüp gözetleyicisidir = hamişidir = yardımcısıdır = zahiridir);* onları karanlıktan nura çıkarır. Küfre sapanlara gelince, onların velileri de putlarıdır; kendilerini nurdan karanlıklara çıkarırlar. İşte bunlar ehl-i cehennem ki orada ebediyyen kalacaklar.
258. Bakmaz mısın o kimsenin hâline ki Allah kendisine hükümdarlık verdiği için İbrahim ile mabudu hakkında mücadeleye *(münakaşaya)* kalktı? Hani, İbrahim ona "Benim mabudum O Kâdir-i Kayyûm ki diriltir ve öldürür" deyince, "Ben de öldürür ve diriltirim" demişti. İbrahim "Allah güneşi maşrıktan getiriyor, haydi sen de onu mağripten getir!" der demez o iman etmeyen herif donakaldı. Allah nefsine zulmedenleri doğru yola çıkarmaz.
259. Yahut o kimsenin başından geçenin benzerini gördün mü ki: Altı üstüne gelmiş yatan, ıpıssız bir şehre uğramıştı da, "Ölmüş gitmişken, bunu Allah nasıl diriltecek?" demişti. Bunun üzerine Allah yüz sene müddetle kendisini öldürdü, sonra dirilterek "Ne kadar kaldın?" diye sordu. "Bir gün, yahut bir günden eksik kaldım" dedi. Allah buyurdu ki: "Öyle değil, yüz sene kaldın. Bak yiyeceğine, bak içeceğine, henüz bozulmamış. Bak merkebine... Bunlar hep senin insanlara karşı kudretimizin canlı âyeti olman içindir. Bak kemiklere ki onları birbirleri üzerine nasıl kaldırıyoruz, sonra da nasıl onlara et giydiriyoruz?" Artık bu suretle hak kendine aşikâr olunca "Allah'ın herşeye kadir olduğunu şimdi biliyorum" dedi.

260, Hani, İbrahim "Yâ Rabbi! Ölüleri nasıl diriltiyorsun, bana göster!" demişti. Allah "Sen yoksa inanmadın mı?" buyurunca, "Evet inandım, lâkin kalbimin itminan bulması için" dedi. Allah buyurdu ki: "Kuşlardan dört tanesini al, kendine yaklaştırıp iyice gördükten sonra, parçalara ayır, her dağ başına bir parçasını bırak. Daha sonra, onları çağır. Sana koşa koşa gelsinler. Sen de Allah'ın aziz olduğunu, hakim olduğunu bil". 261. Allah yolunda mallarını dağıtanların hâli, toprağa atılan o daneye benzer ki, her başağı yüz daneli olmak üzere, yedi başak çıkarır. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın rahmeti geniş, ilmi namütenahidir. 262. O kimseler ki Allah yolunda mallarını dağıtırlar, sonra verdiklerinin arkasından başa kakmayı, hatır incitmeyi reva görmezler. Bunların Rabbu l-âlemîn yanında ecirleri olduktan başka kendileri için ne korku var, ne de acı görecekler. 263. Arkasından kalb yıkması gelecek sadakadansa tatlılıkla savmak ve isteyeni hoş görmek hayırlı olur. Allah ganîdir, halimdir. 264. Ey iman edenler! Sakın sizler de -Allah'a ve âhiret gününe inanmadığı halde insanlara gösteriş için malını dağıtan kimse gibi- başa kakarak, gönül yıkarak sadakalarınızı yazık etmeyin. O kimsenin hâli tıpkı o kaya gibidir ki, üzerinde toprak varken, şiddetli bir sağnak inerek yapyalçın bırakır. Böyleleri kazandıklarından bir şey elde edemezler. Allahu Zülcelâl kâfirleri doğru yola çıkarmaz.

265, Mallarını Allah'ın rızasını dilemek ve ruhlarındaki imanı teyid eylemek *(dilemek ve nefislerini iman üzerinde sabit bulundurmak)* için verenlerin hâli ise, bir tepe üzerinde bulunan o bahçeye benzer ki zeminine kuvvetli sağnaklar dokunur da meyvasını iki kat verir. Şayet sağnaklar olmazsa hafif yağmur dokunur. Allahu Zülcelâl işlediklerinizi görüyor. 266. Acaba içinizden biri arzu eder mi ki, altından ırmakları akan hurmalık, bağlık bir bahçesi olsun, içinde kendisi için mahsulün her türlüsü bulunsun; sonra, üzerine ihtiyarlık çökmüş ve çocukları henüz kudretsiz iken alevli bir kasırga isabet ederek bahçesi yansın? İşte düşünür, ibret alırsınız diye Allahu Zülcelâl âyetlerini sizlere böyle açık açık bildiriyor. 267. Ey iman edenler! Hem kendi kazandıklarınızın, hem sizler için yerden çıkardıklarımızın pâk olanlarından dağıtın. Yoksa öyle fena olanlarını vermeğe kalkışmayın ki başkalarına verirsiniz de kendiniz göz yummadıkça almazsınız. Hem şunu bilin ki Allah bütün mahlûkâtından müstağni, bütün mahlûkâtı O'na hamde borçlu.[64] 268. Şeytan sizleri sefaletle korkutarak bîçâreleri gözetmemeye teşvik ediyor. Allahu Zülcelâl ise hayrınıza karşı sizlere gufran vad buyuruyor, kerem vad buyuruyor. Allah'ın rahmeti geniş, ilmi namütenahi. 269 Hikmeti dilediğine verir. Kime de hikmet verilmişse ona çok hayır verilmiş demektir. İşte bu hakikatleri ancak idrâki olanlar düşünebilir.

64 267. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Kazandığınızın güzellerinden infak edin, yoksa kötülerini vermek kasdında bulunmayın." *(AKC,* 1339, s. 282'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

270. Malınızı nereye verirseniz, yahut nasıl bir adak adarsanız, şüphe yok, Allah onu bilir. Zâlimlerin *(vermesi, adaması, yolunda olmayanların)* imdadına yetişecekler yok. 271. Sadakalarınızı açıkta verirseniz bu, güzel bir hareket; yok, onları gizler de fukaraya öyle sunarsanız sizin için bu daha iyi. Başkaca günahlarınızın kefareti olur. Allahu Zülcelâl'in bütün işlediklerinizden haberi var. 272. Yâ Muhammed! Onların doğru yolu tutmaları senin üzerine borç değil. Ancak Allahu Zülcelâl dilediğini doğru yola çıkarır. Sizler hayır olarak ne verirseniz kendiniz içindir. Zaten Allah'ın rızasını dilemekten başka bir maksadla vermiyorsunuz. Hayra dair ne verirseniz, karşılığı size ödenecek, hiç de zararlı çıkmayacaksınız. 273. O fakirlere verin ki hayatlarını Allah yolunda cihada vakfetmişler. Yiyeceklerini kazanmak için dolaşamazlar. istemekten çekindikleri için bilmeyen kendilerini müstağni sanır (zengin sanır). Onları hallerinden tanırsın. Yoksa halkı bizar etmezler. Hayır olarak ne verirseniz bilin ki Allah onu biliyor.[65]
274. O kimseler ki mallarını geceleyin, gündüzün, gizli, aşikâr hayra dağıtırlar, işte onların Rabbu 1-âlemîn katında ecirleri olduktan başka kendileri için ne korku var, ne de acı görecekler.

65 273. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İstemekten çekindikleri için, bilmeyen adam kendilerini zengin sanır; onları hallerinden tanırsın. Halktan ısrar ile bir şey istemezler." *(AKC,* 1339, s. 266'dan nakleden: *BKŞ,* s. 200).

275. Ribâ yiyen kimselere gelince, kendisini cin çarpan adam cünunundan dolayı ayağa nasıl perişan kalkarsa, onlar da mezarlarından ancak öyle kalkabilecekler, işte bu onların "Bey ribâ gibidir, başka bir şey değildir" demeleri yüzünden oluyor. Halbuki Allahu Zülcelâl beyi helâl, ribâyı ise haram buyurdu. Kim kendisine mabudundan gelen irşad üzerine ribâdan vazgeçerse, artık önce aldığı onun ve hakkındaki hüküm Allah'ındır. Kimler de yeniden başlarsalar işte onlar cehennem ehlidirler, ebediyen orada kalacaklar. 276. Allah ribâyı mahveder de sadakaları bereketlendirir ve Allah günaha dalmış kâfirleri sevmez. 277. O kimseler ki iman eder, salâh işler *(işleri salâh olur),* namaz kılar, zekât verirler, onların Rabbu l-âlemîn yanında ecirleri olduktan başka kendileri için ne korku var, ne de acı görecekler.

278. Ey iman edenler, gerçekten müslüman iseniz Allah'tan korkun da ribâ hesabından kalmış alacaklarınızı bırakın. 279. Şayet yapmazsanız Allah'ın ve Peygamberinin sizinle harp edeceğinden haberiniz olsun. Yok, rücû ederseniz -ne ziyade ne eksik almamak şartıyla- sermayeleriniz yine sizin olacak. 280. Eğer borçlulardan sıkıntı içinde bulunan varsa *(eğer borçlu sıkıntı içinde ise)* lâyık olanı elinin genişlemesini beklemeli; bununla beraber, bilseniz, bağışlamanız hakkınızda daha hayırlıdır. 281. Sizler öyle bir günden korkun ki, o gün Allah'a döneceksiniz de herkese vaktiyle ne kazanmışsa o ödenecek ve kendilerine hiç zulmedilmeyecek *(herkese vaktiyle kazandığı ödenecek ve neyi hak etmişlerse kendilerine ondan azı yahut çoğu verilmeyecek).*

282. Ey iman edenler! Muayyen vâde ile borç alır-verirseniz onu yazın. Hem aranızda onu doğrulukla tanılmış bir kâtip yazsın *(bir yazı bilen yazsın)*. Hiçbir kâtip de *(hiçbir yazı bilen de)* kendisine Allah'ın öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın, yazsın. Bir de, borç kendi üzerinde olan adam söyleyip yazdırsın ve mabudu bulunan Allahu Zülcelâl'den korksun da üzerindeki haktan bir şey eksiltmesin *(.. .yazdırsın, yazan da mabudu bulunan Allahu Zülcelâl'den korksun, söylenilenden bir şey eksik yazmasın)*. Şayet borçlu ya sersem ya bîçâre ise, yahut bizzat söyleyip yazdıramıyorsa, velisi dosdoğru söyleyip yazdırsın. Erkeklerinizden iki de şahit getirin. Şayet ikisi erkek olamıyorsa o zaman doğruluğuna emin olduğunuz şahitlerden bir erkekle, biri unutunca diğeri kendisine hatırlatmak üzere iki kadın olur. Şahitler de çağırılınca şehadetten kaçınmasınlar. Siz yazanlar da az olmuş, çok olmuş, onu vadesiyle yazmaktan usanmayın. Bu, Allah yanında adalete daha yakın olduğu gibi şehadetin hakkıyla edasına daha müsait ve şüpheye düşmemeniz için daha muvafıktır. Meğer ki hemen aranızda devredeceğiniz bir ticaret olsun. O zaman bunu yazmamanızdan dolayı üzerinize mes'ûliyet olmaz. Alım satımda bulunursanız yine şahit getirin. Bir de ne yazan, ne de şehadet eden ızrar edilmesin. Şayet ederseniz bilin ki bu sizin için bir isyandır. Allah'tan korkun. Allah sizlere bilmediklerinizi öğretiyor, Allah herşeyi biliyor.

283. Eğer yolcu iseniz, yazacak adam da bulamadınızsa işi kabzedilmiş rehinlerle görün. Yok, birbirinizden emin iseniz, kendisine inanılan adam üzerindeki emaneti ödesin ve mabudu olan Allahu Zülcelâl'den korksun. Hem sakın şehadeti gizlemeyin. Kim onu eda etmez de gizler ise bilmiş olsun ki kalbi vebal içindedir. Allah ise bütün işlediklerinizi biliyor.[66] 284. Göklerde, yerde ne varsa hep Allah'ın. Sizler içinizdekini ister dışarıya vurun, ister saklı tutun, onun hesabını Allah sizlere sorup dilediğini bağışlayacak, dilediğine de azap edecek. Allah herşeye kadirdir *(Allah'ın kadir olmadığı bir şey yok).*

285. Peygamber, kendisine mabudundan her ne indirildi ise ona iman getirdi, müminler de iman getirdiler. Hepsi Allah'a ve Allah'ın meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman getirdiler. "O'nun peygamberlerinden birini diğerinden ayırt etmeyiz" dediler. Ve "Emrini duyduk, boynumuzu eğdik. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Senden bizleri bağışlamanı dileriz. Dönüp varacağımız Sensin, başkası değil" diye yalvardılar. 286. Adlahu Zülcelâl bir adama ancak gücünün yetebileceğini teklif eder *(Bir adamı ancak gücünün yetebileceğinden mükellef tutar).* O adamın kazandığı hayır kendisinin, kazandığı vebal yine kendisinin.

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Unuttuğumuz, yahut yanıldığımız olduysa bizleri muaheze buyurma. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizlerden evvelkilerine yüklediğin gibi bizlere de ağır emirler yükleme!

Yâ Rabbe'l-âlemîn, takat getiremeyeceğimiz yükün altında bizleri ezme, günahlarımızı sil. Bizleri bağışla, rahmetini bizlere yoldaş et! Sen bizlerin sahibimizsin, Seni tanımayanlara karşı bizlere imdad et![67]

66 283. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Kendisine inandan adam da nezdindeki emaneti sahibine versin." *(AKC,* 1339, s. 268'den nakleden: *BKŞ, s.* 200).

67 286. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Mah kimseye vüs' undan fazla teklifte bulunmaz." *(AKC,* 1339, s. 33den nakleden: *BKŞ,* s. 200). (...) Takat getiremeyeceğimiz yükü bize yükleme, Allanım!" *(SR,* XIII/322, 1 Kânun-i Sânî 1330, s. 73'den nakleden: *BKŞ,* s. 200).

SÛRE-Î ÂL-İ İMRAN

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Elif, Lâm, Mim. 2 Allah öyle bir ilâh ki O'ndan başka ilâh yok. Baki, her an bütün hilkat üzerinde hâkim ve kâim. 3. Sana hak ve kendisinden evvelkilerini teyid edici olarak âyet âyet Kitap indirdi -nasıl ki Tevrat ile İncil'i de insanlara doğru yolu göstermek üzere evvelce indirmişti- ve Furkan indirdi.

4. Allah'ın âyâtını tanımayanlar yok mu? Şüphe yok, onlar yaman bir azaba uğrayacaklar. Allah'ın izzeti var, intikamı var. 5. Allah'ı iyi bilin ki: O'na ne yerde, ne gökte, hiçbir şey gizli kalamaz. 6. Öyle Fâtır-ı Zülcelâl ki ana rahimlerinde sizlere dilediği sureti veriyor. O'ndan başka ilâh yok. Azız O, Hakim O. 7 Öyle kâdir-i bî-misal ki sana şu muazzam Kitab'ı indirdi. İçinde muhkem âyetler olduğu gibi -ki ümmu l-kitab onlardır- diğer müteşabih âyetler de var. Onun için kalplerinde bâtıla meyil olanlar halkı dalâle düşürmeye heveslerinden *(fitne uyandırma heveslerinden)* ve bildikleri gibi teviline heveslerinden, onun müteşabihlerine tutunurlar. Halbuki tevilini Allah'dan başka kimse bilmez.

İlimde rüsûhu olanlara gelince, bunlar "İnandık, hepsi de Rabbimizden" derler ki, zaten idrâki olanlardan başkası için âyât-ı ilâhiyeden ibret alabilmek yok.

8. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Sen bizleri doğru yola çıkarmışken sonradan kalplerimizi dalâle saptırma ve bizlere nezd-i ehadiyetinden rahmet ver. Evet, bütün dilekleri veren Sensin, yalnız Sensin.

9. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Elbet Sen insanları öyle bir gün için toplayacaksın ki o günün geleceğinde şek yok. Zira miadından şaşmak *(vadinden şaşmak = va'dinden hulf etmek)* Allah'ın asla sânından değil.[1]

1 9. âyetin bir bölümünü daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Allahu Zülcelâl asla vadinde hulfetmez!" *{SR,* XVIII/467, 3 Şubat 1337, s. 294'den nakleden: *BKŞ,* s. 201).

b) Allah vadettiği zaman ve mekânda asla hulfetmez!" *{AKC,* 1339, s. 289'dan nakleden: *BKŞ,* s. 201).

10. Küfre sapanların *(Allah'ı tanımayanların)* ne malları, ne çocukları, kendileri için Allah'ın tâatinden zerresinin yerini ebediyen tutamayacak *(kendileri hesabına Allah'ın azabından zerresini olsun ebediyen def edemeyecek)*. Cehennem kütükleri yok mu, işte bunlar onlar. 11. Tıpkı Al-i Firavun ile kendilerinden evvelkilerin *(daha evvelkilerin)* hâli gibi: Ayâtımıza yalan dediler, Allah da isyanları yüzünden onları helak etti. Allah'ın ikâbı şiddetlidir *(Allah'ın ikâbına dayanılmaz)*.

12. Yâ Muhammedi Küfre sapanlara *(Allah'ı tanımayanlara)* de ki: "İlkin mağlup olacak, arkasından da haşrolunup cehenneme gideceksiniz! O ne yaman bir döşek!" 13. Birbiriyle karşılaşan iki fırkanın hâli elbette sizlere ibret olmuştur: Fırkanın biri Allah yolunda cihad ediyor, diğeri ise kâfir *(Allah'ı tanımıyor)*. Onları göz göre kendilerinin iki katı görüyorlar. Allah da nusretiyle dilediğini teyid buyuruyor. Evet gözü olanlar için bunda ibret var. 1 *i*. Kadınlar gibi, oğullar gibi, bol bol biriktirilmiş altınlarla gümüşler gibi, dağ nişanları vurulmuş atlar gibi, davarlar gibi, ekinler gibi arzuyu okşayacak şeylerin sevgisi insana cazibeli gösterildi. Bunlar hep dünya hayatının geçici metâı. Halbuki dönüp ebediyen kalınacak yer Allah'ın yanında.

15. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Sizlere şunlardan âlâsını haber vereyim mi: Müttakîler için *(Allah'ın saygılı kulları için)* mabudlarının civâr-ı rahmetinde altından nehirler akan cennetler var. İçinde ebediyen kalacaklar. Sonra pâk zevceler var. Daha sonra da Allah'ın kendilerinden hoşnut olması var. Allahu Zülcelâl görüyor o kullarını ki;

16. "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizler Sana iman getirdik, günahlarımızı bağışla ve bizleri ateşin azabından sıyânet buyur" *(azabından esirge)* diyorlar. 17. O kullarını ki sabrediyorlar, doğruluktan ayrılmıyorlar, haşyet içinde bulunuyorlar, Allah yolunda mallarını dağıtıyorlar, seherlerde Allah'tan gufran diliyorlar. 18. Allah şahid, melekler şahid, ilim sahipleri şahid ki: O'ndan başka ilâh yok, bütün hilkat üzerinde her an adi ile hâkim ve kâim O'ndan başka ilâh yok! Azîz O, hakîm O.[2] 19. Allah'ın yanında din yalnız İslâm. O Kitap verilen ümmetler bu ihtilâfa ancak kendilerine ilim geldikten sonra, sırf birbirlerini çekemedikleri için düştüler. Kim Allah'ın âyâtını inkâr ediyorsa *(tanımıyorsa)* bilsin ki Allah'ın muhasebesi pek serî'.[3]

20. Yâ Muhammed, şayet seninle din üzerinde münakaşa ederlerse *(üzerinde ileri geri söz söylerlerse),* "Ben, bana tâbi olanlarla beraber yüzümü yalnız Allah'a döndüm" de *("Ben ve bana tâbi olanlar yüzümüzü yalnız Allah'a döndük" de).* Kendilerine Kitap verilmiş olanlarla verilmeyen ümmîlere de "İman ettiniz mi?" diye sor. İman ettilerse, doğru yolu tutmuşlar demek. Yok, yüzlerini çevirirlerse senin üzerine düşen tebliğden başkası değil. Allah kullarının her hâlini görüyor. 21. O kimseler ki Allah'ın âyetlerini inkâr ederler *(tanımazlar),* peygamberleri nahak yere öldürdükten başka insanların adi ile emredenlerini de öldürürler. Sen onları
, , .i ... i i ı T» i i
acısına dayanılmaz azap ile müjdele! 22. Bunlar o husra-
«.. .. , . « ı . ı. . . . « ı-ıı • i•• i i i
na duşmuş kimseler kı, butun işledikleri dünyada heder, âhirette heder; imdadlanna gelecekler de yok.

[2] 18-âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah şahid, melekler şahid, ilim sahipleri şahid ki O'ndan başka Ajkh yoktur! Her an adi üe

(AKC, 1339, s. 103'den nakleden: *BKŞ,* s. 201).

[3] 19. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah'ın nazarında bir din vardır, o da İslâm'dır." *(AKC,* 1339, s. 11'den nakleden: *BKŞ,* s. 201).

23. Bakmaz mısın şu kendilerine Kitaptan nasip verilmişlere ki, aralarında hakem[4] olması için, Allah'ın Kitabı'na çağırılıyorlar da, sonra içlerinden bir kısmı, âdetleri veçhile, haktan i'râz ederek dönüveriyorlar. 24. Bu da onların "Sayılı birkaç günden başka bizlere asla ateş değmeyecek" demeleri ve kendi uydurdukları yalanların din namına kendilerini aldatması yüzünden oluyor. 25. Acaba herkese dünyada ne kazandı ise ödenecek ve hiç kimseye zulmedilmeyecek *(Acaba herkese dünyada ne kazandı ise ödenecek ve neyi hak etmişlerse kendilerine ondan azı yahut çoğu verilmeyecek).*

Bir gün olan o geleceği şüphesiz gün için onları topladığımız zaman halleri ne olacak? 26. Yâ Muhammed, de ki: "Ey mülkün sahibi Allahım! Sen mülkü dilediğine verirsin, Sen mülkü dilediğinden alırsın. Sen dilediğini azîz edersin, Sen dilediğini zelîl edersin. Hayır yalnız Senin elinde. Şüphe yok Sen herşeye kadirsin.[5] 27. Geceyi gündüzün içine sıkıştırırsın, gündüzü gecenin içine sıkıştırırsın. Ölüden diri çıkarırsın, diriden ölü çıkarırsın, dilediğine de hesapsız rızık verirsin.

28. Müminler, müminleri bırakıp kâfirleri dost edinmesinler *(Müminler, müminler dururken kâfirleri dost edinmesinler).* Bunu yapanın Allah ile rabıtası kalmaz, meğer ki onların tarafından çekineceğiniz bir şey olsun. Allahu Zülcelâl sizleri o emrine muhalefetle gazabına uğramaktan tahzîr buyuruyor ki, sonunda Allah'ın karşısına çıkılacak, başkasının değil.

29. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Sinelerinizde olanı gizleseniz de, açığa vursanız da, Allah onu bildikten başka, göklerle yerde ne varsa hepsini bilir. Sonra Allahu Zülcelâl herşeye kadir.

4 Metinde bu kelime "hüküm" şeklinde yazılmıştır.

5 26. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Yâ Muhammed, de ki: 'Ey mülkün sahibi olan Allahım! Sen mülkü dilediğine verirsin, Sen mülkü dilediğinin elinden alırsın. Sen dilediğini azîz edersin, Sen dilediğini zelîl edersin. Senin elindeki yalnız hayırdır. Sen hiç şüphe yoktur ki herşeye kadirsin." *(SR,* DC/226, 27 Kânun-i Evvel 1328, s. 309'dan nakleden: *BKŞ,* s. 201).

30. O gün ki herkes vaktiyle hayra dair ne işlediyse, şerre dair ne işlediyse önüne getirilmiş bulacak. İşte o zaman her ferd kendisiyle o günün arasında bitmez tükenmez bir mesafe olmasını isteyecek *(işte o zaman her ferd "Ne olurdu şu gün ile benim arama namütenahi bir mesafegireydi de onu hiçgörmeyeydim"diyecek).* Bunun için Allahu Zülcelâl sizleri gazab-ı ilâhîsine uğramaktan tahzîr buyuruyor. Allahu Zülcelâl kullarına çok rahîm. 31. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Eğer Allah'ı seviyorsanız benim izimce gelin ki Allah da sizden hoşnut olsun ve günahlarınızı bağışlasın. Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız."

32. Yâ Muhammed, şunu da söyle: "Allah'a ve Peygambere itaat edin, şayet yüz çevirirseniz bilin ki Allah kâfirlerden hoşnut olmaz" *(şayetyüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirlerden hoşnut olmaz).*

33-34. Allahu Zülcelâl Âdem ile Nuh'u ve Âl-i ibrahim ile Âl-i Imran'ı, o aynı tevhid dininden olan nesli, bütün âlemlerin arasından seçerek, üzerlerine geçirdi. Allah söylediklerinizi işitiyor, işlediklerinizi biliyor. 35. Hani Imran'ın haremi demişti ki: "Yâ Rabbi! Karnımdakini Sana nezr ettim, o her kayıttan âzâde olarak Senin *(karnımdakini her kayıttan âzâde olduğu halde Sana nezrettim).* Bu nezrimi kabul buyur! işiten, bilen Sensin, şüphe yok ancak Sensin." 36. Sonra, onu dünyaya getirince şöyle dedi: "Yâ Rabbi, onu ben dünyaya kız getirdim -Allahu Zülcelâl onun ne getirdiğini daha iyi biliyordu-. Halbuki oğlan başka idi, kız gibi değildi. Bununla beraber adını Meryem koydum. Kendisini ve zürriyetini şeytanın şerrinden Senin sıyânetine emanet ederim." 37. Bunun üzerine mabudu onu iyi bir kabul ile kabul buyurduktan başka, güzel surette yetiştirdi ve Zekeriyya'nın himayesine verdi. Zekeriyya ne zaman onun bulunduğu hücreye girerse yanında yeni bir yiyecek bularak, "Yâ Meryem, bu sana nereden geliyor?" derdi. Beriki de "Allah'ın yanından, şüphe yok ki Allah dilediğine hesapsız rızıklar verir" cevabında bulunurdu.

38. İşte o aralık Zekeriyya mabuduna yalvardı: "Yâ Rabbi! Nezd-i rahmetinden bana pâk bir zürriyet ver; elbet niyazımı dinliyorsun!" dedi. 39. Sonra, mihrabında ayağa kalkmış, namaz kılarken melekler kendisine şöyle nida etti: "Allahu Zülcelâl seni hem Kelimetullah'ı tasdik edici *(teyid edici),* hem insanların ulusu, hem afif, hem salihîn içinden yetişmiş peygamber olarak gelecek Yahya ile müjdeliyor". 40. Zekeriyya "Yâ Rabbi! Benim nasıl oğlum olacak? Kendim kocaldım, haremim kısır" deyince, "Allah böylece dilediğini yapar" buyurdu. 41. "Yâ Rabbi! Benim için bir burhan emret" dedi, "Sana burhan: İnsanlara üç gün işaretten başka söz söylemeyeceksin. Rabbini çok an, akşam sabah teşbih et" buyurdu.

42. Hani, melekler ne demişlerdi: "Yâ Meryem! Allahu Zülcelâl seni seçti, seni lekelerden pâk bulundurdu. Seni bütün âlemlerin kadınları üzerine geçirdi. 43. Yâ Meryem! Rabbine karşı huşu içinde bulun, secdeye kapan, rükû edenlerle beraber rükûa var." 44. İşte bu gaybın haberlerinden ki sana vahiy ile bildiriyoruz. Yoksa, ne içlerinden hangisi Meryem'i himayesine alacak diye, kalemleriyle kura çektikleri *(attıkları)* zaman yanlarında idin, ne de onlar bu meseleye dair mücadele ederlerken yanlarında idin. 45-46. Hani, melekler ne demişlerdi: "Yâ Meryem! Allah sana hem dünyada, âhirette muazzez ve nezd-i ilâhîsinde mukarrebînden,

hem beşikte iken de büyümüşken de insanlara yüksek sözler söyler ve sâlihînden olarak gelecek Kelimetullah'ın müjdesini veriyor ki, adı Mesih Ise'bni Meryem."

47. "Yâ Rabbi, benim nasıl çocuğum olabilir ki bana beşer değmedi?" deyince şöyle buyurdu: "Allah işte böylece dilediğini yaratır, bir şey murad etti mi, ona yalnız 'Ol!' der, o da oluverir. 48. Hem ona Allah kitap öğretecek, hikmet öğretecek, Tevrat öğretecek, İncil öğretecek. 49. O da Benî İsrail'e peygamber olup diyecek ki: 'Ben Rabbinizden sizlere burhan getirdim: Çamurdan sizlere tıpkı bir kuş vücuda getirir ona üflerim, Allah'ın izniyle kuş olur. Yine Allah'ın izniyle anadan doğma âmâyı ve abraşı iyi ederim. Evlerinizde ne yediğinizi, ne biriktirdiğinizi sizlere haber veririm. Gerçekten mü'min iseniz şu söylediklerimde elbette sizin için burhan olmak lâzım. 50. Ve benden evvel gönderilen Tevrat'ı teyid ederek geldikten başka üzerinize haram olanların bir kısmını helâle çevirmek için geldim. Hem de Rabbinizden sizlere burhan getirdim. Allah'tan korkun ve beni dinleyin. 51. Bilmiş olun ki Allahu Zülcelâl benim de mabudum, sizin de mabudunuz. O'na kulluk edin, bu gösterdiğim yol dosdoğru yol.'"[6]

52. İsa onlardan küfrü hissedince, "Allah yolunda bana yardımcı kimler olacak?" diye sordu. Havariler dediler ki: "Biz Allah yolunun yardımcılarıyız. Allah'a iman getirdik, sen de şahit ol, bizler gerçekten iman etmişleriz.

[6] 50-51. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Size haram edilen şeylerin bazısını helâl kılmak için geldim; ve Tanrınızdan size mucize getirdim. Onun için Allah'tan korkunuz, bana itaat ediniz. Allah hem benim, hem sizin Tanrınızdır. O'na kulluk ediniz. Bu gösterdiğim yol doğru yoldur." (*SR,* XIX/472, 21 Mart 1337, s. 30'dan nakleden: *BKŞ,* s. 201).

53. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizler Senin indirdiğine inandık. Peygamberin yolunu tuttuk. Sen bizleri birliğinle şehadet getirenlerle bir arada yaz." 54. Benî İsrail İsa'yı tuzağa düşürmek istedi. Allah da kurdukları tuzağa kendilerini düşürdü. Allah tuzakçıları perişan edenlerin en kavîsidir. 55. Hani Allahu Zülcelâl ne buyurmuştu: "Yâ İsa! Ben seni kabzedeceğim, seni civâr-ı izzetime yükselteceğim. Seni kâfirlerden âzâde bulunduracağım. Senin izinden gidenleri kâfirlerin üzerinde kıyamet gününe kadar hâkim kılacağım. Sonra hepiniz Bana döneceksiniz. İhtilâf ettiğiniz dava üzerinde Ben aranızda hakem olacağım: 56. Küfre sapmış kimseleri dünyada âhirette yaman azab ile ta'zîb edeceğim. 57. İman ederek işleri salâh olanlara gelince, Allah onların bütün ecirlerini kendilerine ödeyecek, Allahu Zülcelâl zâlimleri sevmez. 58. Yâ Muhammed! Sana şu hikaye ettiklerimiz hep âyâtımızdan, hep Kitâb-ı hakimimizden. 59. Allah'a göre İsa'nın hâli tıpkı Adem'in hâli gibi: Topraktan yaratıp sonra "Ol!" diyor, o da oluveriyor. 60. Bu senin Rabbinden gelmiş hak, onun için sakın şüpheye düşenlerden olma. 61. Sana gelen şu ilimden sonra bunun üzerinde seninle münakaşaya kalkanlar olursa de ki: "Gelin oğullarımızı, oğullarınızı, kadınlarımızı, kadınlarınızı, kendilerimizi, kendilerinizi çağıralım, sonra dua edelim de yalancı kimlerse Allah'ın laneti onların üzerine olsun diyelim."

62. İşte şu yok mu, hak olan haber ancak o. Allah'dan başka da hiçbir ilâh yok. Allah ise o azîz, o hakîm olan Ma bûd-i Mutlak. 63. Şayet yine haktan yüz çevirecekler ise bilsinler ki Allah yeryüzünü fesada verenleri biliyor. 64, Yâ Muhammed, onlara şöyle söyle: "Ey Ehl-i Kitap, gelin sizinle aramızda ayrılmayacağımız bir kelime üzerinde toplanalım ki o da hiçbirimizin Allah'dan başkasına tapmaması, O'na bir şeyi şerik koşmaması ve bir kısmımızın bir kısım insanları ilâh edinmemesidir." Şayet kabul etmezlerse, "O halde şahit olun ki Allah'a iman getirenler bizleriz!" deyin.[7] 65. Ey Ehl-i Kitap! Niçin ibrahim üzerinde birbirinizle münakaşa ediyorsunuz ki Tevrat ile İncil ancak kendisinden sonra indirilmişti. Bunu akıl etmiyor musunuz? 66,. Şu sizler yok musunuz, şaşılacak kimselersiniz. Haydi bildiğiniz şeyde münakaşa ettiniz, ya bilmediğinizde niye münakaşa edersiniz? Hakikati Allah bilir, yoksa sizler bilmezsiniz. 67. İbrahim ne Yahudi, ne de Nasrânî değildi, o ancak bâtıldan uzak durup hakka meyleden bir muvahhid idi. Ve hiçbir zaman müşriklerden olmadı. 68. İnsanların İbrahim'e en yakını şüphe yok ki onun izinde gidenlerle şu gördüğünüz Peygamber, bir de iman edenler. Allahu Zülcelâl'e gelince, o müminlerin hâmîsi *(o yalnız müminlerden hoşnut).* 69. Ehl-i Kitap'tan bir cemaat sizleri dalâle düşürmek arzusunu besliyorlar. Halbuki dalâle kendilerini düşürüyorlar da farkında değiller. 70. Ey Ehl-i Kitap! Allah'ın âyetlerini göre göre neden inkâr ediyorsunuz?

7 64. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Ey Ehl-i Kitab! Geliniz, sizlerle aramızdaki ayrılamayacağımız bir kelime üzerinde toplanalım ki o da hiçbirimizin Allah'tan başkasına tapmaması, O'na hiçbir şeyi şerik koşmaması ve bir kısmımızın bir kısım insanları mabud ittihaz etmemesidir." *(AKC,* 1339, s. 96'dan nakleden: *BKŞ,* s. 201).

b) "Ey Ehl-i Kitab! Geliniz, aramızda birleşeceğimiz bir kelime üzer(ind)e toplanalım ki o da hiçbirimizin Allah'tan başkasına tapmaması, O'na bir şeyi şerik koşmaması ve bir kısmımızın Allah'ı bırakıp da içimizden bir kısmını mabud ittihaz etmemesidir." *(AKC,* 1339, s. 270'den nakleden: *BKŞ,* s. 201).

71. Ey Ehl-i Kitap! Niçin bilip dururken hakkı bâtıla karıştırıyor ve hakkı gizliyorsunuz? 72. Ehl-i Kitap'tan bir cemaat de, dindaşlarına dedi ki: "Müminlere indirilen Kur'an'a gündüzün başında iman etmiş görünün, gündüzün sonunda da inkâr edin. Bu suretle belki onlar da dönerler ve kendi dininize tâbi olanlardan başkasını tasdik etmeyin." 73. Yâ Muhammed, onlara şöyle söyle: "Hidayet yok mu, hani Allah'ın hidayeti, işte o Rabbinizin huzurunda mu minlerin sizi mağlup etmeleri için içlerinden birine, vaktiyle sizlere verilen nübüvvetin tıpkısının verilmesidir. *(Yâ Muhammed, onlara şöyle söyle: "Allah'ın gösterdiği yol yok mu, işte o doğru yol ancak o". Dindaşlarına diyorlar ki: "Onlardan birine vaktiyle sizlere verilmiş olana benzer kitap verilmesini yahut Rabbinizin huzurunda burhan ile sizlere galebe edeceklerini tasdik etmeyin').*

Yâ Muhammed, söyle: "Fazl ancak Allah'ın elinde, onu dilediğine verir. Allah'ın keremi kâinatı kuşatmış, ilmi namütenahi. 74. Rahmet-i ilâhiyesini istediğine hasreder. *(Rahmet-i ilâhiyesiyle istediğini çerağ eder).* Azîm fazlın sahibi Allahu Zülcelâl, başkası değil."

75. Ehl-i Kitap içinden öyleleri var ki, yüklerle malını kendisine inansan onu sana öder. Yine onlardan öyleleri var ki, bir dinarını inansan onu sana ödemez, meğer ki tepesine dikilip durasın. Bu işte onların "Ummilere ne yaparsak bize mes'ûliyet yok" demelerinden ve Allah nâmına bile bile yalan söylemelerinden ileri geliyor. 76. Öyle değil, mes'ûliyet var. Kim ahdini yerine getirir ve Allah'dan korkarsa bilsin ki Allah müttakîleri sever.[8] 77. Allah'ın ahdini ve kendi yeminlerini hasis *(sefil)* bir menfaat bahasına satanlara gelince, işte onların âhirette hiç nasipleri olmayacak, Allah kıyamet günü kendilerine hitap etmeyecek, yüzlerine bakmayacak, senalarında bulunmayacak ve kendilerine dayanılmaz azap ile azap edilecek.

8 76. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ahdini yerine getirenleri, nakz-i ahdden çekinenleri Cenâb-ı Hak sever." *(AKC,* 1339, s. 289'dan nakleden: *BKŞ,* s. 201).

78. içlerinden bir cemaat de var ki, sizler onu Kitap'tan zannedesiniz diye dillerini büküp Kitab'ı tahrif ediyorlar. O ise Kitap'tan değil. Sonra da "Bu Allah tarafından geldi" diyorlar. Halbuki Allah tarafından gelmedi. Allah nâmına bile bile yalan söylüyorlar. 79. Hiçbir beşer yok ki Allah ona kitap versin, hüküm versin, peygamberlik versin de o sonra insanlara "Allah'ı bırakın, bana kul olun" diyebilsin. Lâkin o "Sizler Kitab'ı tâlim ve tetebbu' etmekte olduğunuz için Allah'a tamamıyla münkâd olmalısınız" der. 80. Ve hiçbir zaman meleklerle peygamberleri ilâh edinmenizi de emredemez. Ya sizler Allah'a iman ettikten sonra o hiç kâfir olmanızı emredebilir mi? 81. Hani Allah "Sizlere verdiğim Kitap ile hikmete mutlak iman edeceksiniz, sonra sizlere elinizdeki o Kitap ile hikmeti tasdik eder (teyid eder) bir Peygamber gelecek, ona mutlak iman edecek ve kendisine mutlak yardımda bulunacaksınız" diye nebilerden misak alarak "ikrar veriyor musunuz? Ve bunun üzerine olan ahdimi boynunuza alıyor musunuz?" buyurmuştu. Onlar "ikrar veriyoruz" deyince "Öyle ise şahit olun, ben de sizinle beraber şehadet edenlerdenim" buyurdu. 82. Artık bundan sonra yüz çevirenlere gelince, işte Allah'ın tâatinden uzaklaşanlar onlar. 83. Yoksa bunlar Allah'ın dininden başkasını mı istiyorlar ki göklerde, yerde kim varsa ister istemez O'nun birliğine boyun eğmiş ve dönüp O'na varacaklar.

84. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Bizler Allah'a inandığımız gibi kendimize indirilen ve İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Yakup oğullarına indirilen ve Musa'ya, İsa'ya ve diğer peygamberlere mabudları tarafından olarak verilen kitaplara inandık. Peygamberlerden hiçbirini ötekinden ayırt etmez ve bizler tamamıyla Allah'a münkâdız *(ve bizler tamamıyla Allah'ın birliğine boyun eğmişiz).* 85. Kim İslâm'dan başka bir din isterse kat'iyyen onun dini kabul edilmeyecek ve kendisi âhirette hüsrana düşenlerden olacak. 86. Allahu Zülcelâl öyle bir kavmi nasıl doğru yola çıkarır ki iman ettikten, peygamberlerin hak olduğuna şahit olduktan ve kendilerine apaçık âyetler geldikten sonra dönüp küfre sapıyorlar. Allahu Zülcelâl böyle nefsine zulmeden bir kavmi doğru yola çıkarmaz. 87. İşte onların cezaları: Allah'ın, meleklerin, insanların hepsinin laneti üzerlerine uğrayacak, 88. ebediyen onun altında kalacaklar. Ne azapları eksiltilecek, ne de kendilerine göz açtırılacak. 89. Lâkin o kimseler ki bundan sonra *(sonradan)* rücû ile nefislerini ıslah ederler, şüphe yok Allah'ın gufranı geniş, rahmeti engindir. 90. O kimseler ki iman etmişken arkasından inkâr ederler, sonra imansızlıklarını arttırırlar. Bunların rücû'u ebediyen kabul edilmeyecek. Bunlar yok mu, işte dalâl içinde kalanlar bunlar. 91. O kimseler ki inkâra saparlar ve kâfir olarak can verirler, bunların hiçbirinden hatta fidye namiyle dünya dolusu altın verse asla kabul edilmez. Bunlar o adamlar ki kendileri için dayanılmaz azap var ve imdadlarına gelecekler yok.

92. Sevdiğiniz mallardan Allah yolunda bağışlamadıkça ebediyen kemâle varamazsınız. Herhangi bir şeyi de bağışladınız mı bilin ki Allah onu biliyor. 93. İsrail'in Tevrat indirilmezden evvel nefsine haram etmiş bulunduğundan başka bütün yiyecekler İsrail oğullarına helâl idi. Yâ Muhammed, onlara "Sözünüzde doğru iseniz, getirin Tevrat'ı da okuyun!" de. 94. Artık bunun üzerine Allah namına yalan uyduranlar kimler ise, işte nefislerine zulmedenler onlardır. 95. Kendilerine de ki: "Allah'ın doğru söylediği meydanda. Gelin, İbrahim'in daima hakka meyleden dinine tâbi olun. Hem o hiçbir zaman müşriklerden değildi." 96. İnsanlar için ilk mabed olması emredilen Beyt şüphe yok ki mübarek ve âlemlere hidayet olarak Mekke'de bulunanıdır. 97. Orada Allah'ın açık âyâtı var, İbrahim'in makamı var, sonra içine giren her türlü korkudan emin olur. Allah'ın insanlar üzerinde hakkıdır: Yolunu bulabilenler Beyt'ini ziyaret edecekler. Kim bu hakkı tanımazsa bilsin ki Allahu Zülcelâl bütün âlemlerden müstağni. 98. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Ey Ehl-i Kitap! Allah'ın âyâtını nasıl inkâr ediyorsunuz ki Allah bütün işlediklerinizi görüyor." 99. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Ey Ehl-i Kitap! Neden sizler Allah'ın yolunu dosdoğru görür dururken eğri büğrü olmasını istiyorsunuz da, iman edenleri o yoldan çeviriyorsunuz? Halbuki Allahu Zülcelâl işlediklerinizden gafil değil." 100. Ey iman edenler! Şayet kendilerine kitap verilenlerden bir takımına uyarsanız sizleri imanınızdan çevirir, kâfir ederler.

101. Hem sizler küfre nasıl dönersiniz ki önünüzde Allah'ın âyetleri okunuyor, aranızda Allah'ın Peygamberi bulunuyor? Kim Allah'a tutunursa kendisinin doğru yola çıkarılmış olduğunu bilsin.[9] 102. Ey iman edenler! Allah'tan ne türlü korkmak gerekirse öyle korkun ve başkasına değil, ancak O'nun birliğine boyun eğdiğiniz halde can verin.[10]

103. Gelin, hepiniz birden O'nun gönderdiği rabıtaya sımsıkı tutunun, hem sakın birbirinizden ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Hani sizler birbirinizin hasmı iken kalplerinizi barıştırmıştı da sırf O'nun keremiyle kardeş olmuştunuz. Hani sizler cehennem uçurumunun tâ kenarında bulunuyorken O sizleri oradan kurtarmıştı. İşte doğru yolu tutabilmeniz için Allahu Zülcelâl âyetlerini böylece sarih olarak sizlere bildiriyor.[11] 104. Sonra aranızdan insanları salâha çağırır, mâruf ile emreder, münkerden nehiyde bulunur bir ümmet meydana çıkmalı *(vücuda gelmeli)* ki felaha erecekler işte bunlar.[12] 105. Sakın sizler de kendilerine apaçık âyetler gelmişken aralarında ayrılık çıkaran, ihtilâfa düşen kimseler gibi olmayın. Bunlar öyle bir günde azabın büyüğüne uğrayacaklar 106. ki, o gün birtakım yüzler ağaracak, birtakım yüzler de kararacak. Yüzleri kararanlara "Sizler iman etmişken döndünüz, kâfir oldunuz öyle mi? O halde kâfir olduğunuz için tadın azabı da görün!" denecek. 107. Yüzleri ağaranlarsa Allah'ın rahmetinde olacaklar ki onlar da ebediyen oradalar. 108. İşte bunlar Allah'ın âyetleri ki sana hak olarak vahyediyoruz. Allahu Zülcelâl âlemlere zulmü murad eder değil.

9 100-101. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey müslümanlar! Kendilerine sizden evvel Kitab gönderilenlerden bir kısmına uyacak olursanız, siz şeref-i iman ile müşerref olmuşken, onlar sizi yeniden -neûzübillah- küfre sokarlar. Ya siz, aranızda Cenâb-ı Hakk'ın âyât-ı celîlesi okunup dururken, Allah'ın peygamberi içinizde yaşıyorken, nasıl bu suretle küfür yolunu tutarsınız? Kim Allah'ın gönderdiği rabıtaya sımsıkı sarılacak olursa, doğru yolu bulmuş olur." *(SR,* XVIII/458, 12 Şubat 1336, s. 186'da

10 102. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Ey iman etmiş olan insanlar! Allah'tan nasıl korkmak lazım ise öylece korkunuz." *(SR,* XII/309, 20 Ağustos 1330, s. 389'dan nakleden: *BKŞ,* s. 202).

b) "Ey müslümanlar! Allah'tan nasıl korkmak icap ederse öylece korkunuz!" *(SR,* XVIII/458, 12 Şubat 1336, s. 186'dan nakleden: *BKŞ,* s. 202).

11 103. âyeti daha önce beş farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Hepiniz birden Allah'ın Kitabı'na sımsıkı tutununuz; birbirinizden ayrılmayınız. Cenâb-ı Hakk'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayınız: hani, bir zamanlar birbirinize düşman idiniz, O sizin kalplerinizi birleştirdi de O'nun lütfü sayesinde kardeş oldunuz. Hani, bir zamanlar cehennem uçurumunun kenarında idiniz, O sizi oradan kurtardı; işte, doğru yolu bulaşınız diye Allah âyetlerini size böylece bildiriyor." *(SR,* K/212, 12 Eylül 1328, s. 62'den nakleden: *BKŞ,* s. 202).

b) "Ey müminler! Hepiniz Allah'ın habl-i metinine, din-i celîl-i İslâm'a elbirliğiyle sarılınız, Allah'ın ve Resulü nün emirlerine itaat, nehiylerinden ictinab ediniz. Hiçbir zaman ayrılmayınız, kalpleriniz, ruhlarınız daima sımsıkı birbirinize bağlı olsun." *(SM,* V/116, 11 Teşrîn-i Sânî 1326, s. 205'den nakleden: *BKŞ,* s. 202).

c) Hepiniz birden habl-i ilâhîye, dine sarılınız; yani ahkâm-i Kur'aniyeden ayrılmayınız. Sakın tefrikaya düşmeyiniz, sonra mahvolursunuz. Allah'ın üzerinizdeki nimetlerini hatırınıza getiriniz. Biliyorsunuz ya: hani aranızda nizâlar, ihtilaflar vardı, birbirinize düşman idiniz; İslâm sayesinde Cenâb-ı Hak kulübünüzü tevhid etti, kardeş oldunuz. Hani, tâ cehennem uçurumunun kenarına kadar gelmiş idiniz, Allah sizi oradan kurtardı..." *(SR,* DC/230, 24 Kânun-i Sânî 1328, s. 373'den nakleden: *BKŞ,* s. 202).

d) "Hepiniz birden Allah'ın Kitabı'na sımsıkı tutununuz, birbirinizden ayrılmayınız." *(SR,* XI/286, 20 Şubat 1329, s. 409'dan nakleden: *BKŞ,* s. 202).

109. Göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep Allah'ın. Bütün umurun *(şuûnun)* dönüp geleceği de ancak Allahu Zülcelâl. 110. Sizler iyiliği emreder, kötülükten nehyeder, Allah'a inanır olmanızdan insanların hayrı için vücuda getirilmiş en hayırlı bir ümmet bulunuyorsunuz *(Sizler insanların hayrı için meydana çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. Marufu emreyler, münkerden nehyeder ve Allah'a inanırsınız).* Şayet Ehl-i Kitap olanlar da hakkıyla iman etselerdi kendileri için hayırlı olurdu. İçlerinden imana gelmişleri varsa da çoğu küfründe inad edenler.[13] 111. Sizlere ezadan başka bir fenalıkta ebediyen bulunamazlar. Sizinle harbe kalkışırlarsa arkalarını dönerler ve bir taraftan imdad alamazlar. 112. Nerede bulunurlarsa zillet altında kalmaya mahkûmdurlar. Meğer ki Allah'ın ahdine ve mu minlerin ahdine sığınmış olsunlar. Bundan başka Allah'ın gazabına uğramaya ve meskenet altında yaşamaya mahkûmdurlar. Bu hüsran Allah'ın âyetlerini tanımamalarından, peygamberleri nahak yere öldürmelerindendir. Bu hüsran Allah'a isyanlarından ve indirdiği ahkâmın hududunu çiğnemelerindendir *(aşmalarındandır).* 113. Hepsi bir değiller: Ehl-i Kitab'ın içinde dosdoğru bir ümmet var ki gece yarıları secdeye kapanmışlar, Allah'ın âyetlerini okurlar, 114. Allah'a inanırlar, âhiret gününe inanırlar, mârufu emrederler, münkerden nehiyde bulunurlar. Hayırlı işlerde birbirleriyle yarışırlar. İşte bunlar salihler zümresinden. 115. Hem hayır olarak ne işlerseler o hiçbir zaman küfrana uğramayacak. Allahu Zülcelâl müttakîleri *(saygılı kullarını)* biliyor.

e) "Hepiniz birden habl-i ilâhîye sımsıkı sarılınız. Sakın aranıza ayrılık gayrdık girmesine meydan bırakmayınız. Allah'ın hakkınızdaki nimetini düşününüz. Hani, sizler birbirinize düşman idiniz; Cenâb-ı Hak kalplerinizi feyz-i İslâm ile birleştirdi de O'nun sâye-i nimetinde kardeş oldunuz. Hani, sizler bir zaman, ateş çukurunun tâ kenarına kadar gelmiştiniz de Cenâb-ı Hak sizi oradan kurtarmıştı. İşte, belki tarîk-i hidayeti bulursunuz diye, Cenâb-ı Hak âyât-ı celîlesini size böyle sarih olarak tebliğ buyuruyor." *(SR,* XVIII/458, 12 Şubat 1336, s. 186'dan nakleden: *BKŞ,* s. 203).

12 104. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İçinizden insanları hayra çağırır, iyiliği emr, kötülükten men eder bir cemaat ayrılmalı." *(AKC,* 1339, s. 191'den nakleden: *BKŞ,* s. 203).

13 110. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Siz iyiliği emreyler, kötülükten nehyeder, Allah'a inanır olduğunuzdan, insanların hayrı için meydana çıkarılmış en hayırlı bir milletsiniz." *(SR,* X/246, 16 Mayıs 1329, s. 189'dan nakleden: *BKŞ,* s. 203).

b) Sizler iyiliği emr, kötülüğü nehy eder olduğunuzdan insanların hayrı için meydana çıkarılmış en iyi ümmetsiniz." *(AKC,* 1339, s. 191'den nakleden: *BKŞ,* s. 203).

116. Allah'ı tanımayanların *(küfre sapanların)* ne malları, ne çocukları Allah'ın tâatinden zerresinin yerini ebediyen tutamayacak *(Allah'ı tanımayanların (küfre sapanların) ne malları, ne çocukları kendileri hesabına Allah'ın azabından zerresini ebediyen defedemeyecek).* Bunlar cehennem ehli ki orada kalacaklar. 117. Onların bu dünya hayatında bağışladıkları şeylerin sonu, tıpkı o kavurucu soğuk rüzgârın hasarına benzer ki nefislerine zulmetmiş bir kavmin ekinine çalar da onu mahvediverir. Allah bunlara zulmetmiş değil, bunlar nefislerine zulmediyorlar.

118. Ey iman edenler! Kendinizden başkalarını -ki size karşı fenalıktan geri durmuyorlar- dost edinmeyin *(bağrınıza basmayın) (Kendinizden başkalarıyla -ki size karşı fenalıktan geri durmuyorlar- içli-dışlı olmayın).* Daima sizin belâya uğramanızı isterler. Görmüyor musunuz? Husûmetleri ağızlarından taşıyor. Sinelerinin gizlediği ise daha dehşetli. Gerçekten aklı başında iseniz, işte size âyâtımızı sarih olarak bildirdik.[14] 119. Anlayın nasıl adamlarsınız ki onları seviyorsunuz. Onlarsa bütün kitaplara inandığınız halde sizi sevmiyorlar. Evet sizinle karşılaştılar mı "İman ettik" diyorlar. Lâkin yalnız kaldılar mı gayızlarından size dişlerini gıcırdatıyorlar.

Yâ Muhammed, onlara "Gayzınızla geberin! *(Gayzınızdan geberin, Gayzınızla kahrolun!)* İyi bilin ki Allah kalplerin içinde ne varsa biliyor" de. 120. Sizlere bir iyilik dokundu mu onları mahzun eder. Başınıza bir belâ geldi mi yüreklerine su serpilir. Eğer onlara kapılmakta ayak direr ve nehyolunduğunuz şeylerden sakınırsanız tuzaklarından size hiçbir ziyan gelmez. Şüphe yok ki Allah'ın ilmi onların bütün yaptıklarını ihata etmekte. 121. Yâ Muhammed! Hani sen ailenin arasından çıkmış, mu minleri harp için elverişli mevkilere yerleştiriyordun. Allahu Zülcelâl ise ne söyleniyor, ne düşünülüyor hepsini biliyordu.

14 118. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey müminler! Size ellerinden gelen fenalığı yapmaktan çekinmeyen, bu hususta hiçbir fırsatı kaçırmayan, dininize yabancı milletleri kendinize mahrem-i esrar, dost, arkadaş ittihaz etmeyiniz. Bunların suret-i haktan görünerek size güieryüz göstermelerine, hayrınızı ister gibi tavırlar takınmalarına asla kapılmayınız. Onların gece gündüz isteyip durdukları; sizin felaketinizden, izmihlalinizden, esaretinizden başka bir şey değildir. Baksanız â, size karşı kalplerinde besledikleri düşmanlık, o kadar dehşetli ki bir türlü zaptedemiyorlar da ağızlarından kaçırıyorlar. Halbuki yüreklerinde kök salmış olan husûmet, ağızlarından taşan ile kâbil-i kıyas değildir, ondan çok fazladır, çok şiddetlidir. İşte bütün hakâyıkı, âyât-ı celîlemizle sizlere açıktan açığa tebliğ ediyoruz, bildiriyoruz. Eğer aklı başında insanlarsanız, eğer dâreynde zelil olmak, hüsranda kalmak istemezseniz, bizim âyât-ı celîlemizin muktezâsınca hareket ederek felahı bulursunuz." *(SR,* XVIII/464, 25 Teşrîn-i Sânî 1336, s. 249-250'den nakleden: *BKŞ,* s. 203).

122. Hani sizlerden iki cemaat bozulmaya yüz tutmuşlardı *(sarsılmak istemişlerdi).* Halbuki Allahu Zülcelâl kendilerinin zahiri idi. Müminler ancak Allah'a dayanmalılar. 3 23. Bilmiyor musunuz, pek bîçare olmanızla beraber Bedir günü Allah sizleri muzaffer buyurmuştu. Allah'a karşı gelmekten sakının ki, şükredeceğiniz nimetlerine erebilesiniz.

I *2 4.* Yâ Muhammed, hani müminlere şöyle diyordun: İmdadınıza Rabbinizin üç bin indirilmiş melek göndermesi sizlere hiç mi yetmez? Evet sizler cenkte ayak direr *(sebatgösterir)* ve bozgundan *(emre itaatsizlikten)* sakınırsanız, onlar da ayaklarının tozu ile üzerinize gelirlerse *(onlar da şu anda döner üzerinize gelirlerse)* Rabbiniz imdadınıza beş bin melek gönderecek. 126-127. Ve bunu Allah ancak sizler için zafer müjdesi olsun ve kalplerinize itminan gelsin diye irade buyurdu. Bu nusret ancak Allah kâfirlerden bir kısmını perişan yahut kahr ederek sonunda kendileri dönsünler diye o azîz, o hakîm olan Allah tarafından, başkası tarafından değil. 128» Yâ Muhammed, bu işde senin yapacağın bir şey yok. Meğer ki Allah onları afvetsin. Yahut nefislerine zulmeyledikleri için azaba çeksin. 129. Göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep Allah'ın. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap verir. Allah'ın gufranı engin, rahmeti pâyânsız.

130. Ey iman edenler! Böyle ribâyı kat kat yemeyin de Allah'tan korkun ki felaha çıkabilesiniz. \ 3 I Sonra kâfirler için hazırlanan ateşten sakının I 32. ve Allah ile Peygambere itaat edin ki Rabbinizin rahmetine kavuşmanız imkânı olsun.

133. Rabbinizin gufranına koşun, genişliği göklerle yer kadar olan cennete koşun. Allah'ın o saygılı kulları için hazırlanmış cennete, 134. ki onlar hem bol hem dar zamanlarının mallarını bîçarelere dağıtırlar, kızdılar mı öfkelerini yenerler, insanların suçlarını hoşgörürler. İşte Allahu Zülcelâl böyle iyileri sever.[15] 135. Sonra o kimseler ki pek çirkin bir günah işlemiş, yahut nefislerine zulümde bulunmuşken Allah'ı anarlar da günahlarının bağışlanması için O'na yalvarırlar. Öyle ya, günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir? Ve yaptıklarını bile bile tekrar edip durmazlar. 136. İşte bunların mükâfatı mabud'larının gufraniyle, içinde müebbeden kalacakları o altından nehirler akan cennetler olacak.

Çalışanlar için bu ne güzel ecir! *(İsleri salâh olanlar için bu ne güzel ecir! = Hayır işleyenler için bu ne güzel ecir!)* 137. Sizlerden evvel birçok hadiseler geçti. Yeryüzünü de dolaşın da yalancı diye peygamberlere inanmayan ümmetlerin akıbeti nasılmış bir bakın. 138. İşte bu herkesin hesabına açık bir ders olmakla beraber Allah'ın saygılı kulları için *(müttakller için)* hidayettir, ibrettir.

139. Ey müminler! Gerçekten iman etmişseniz madem ki onlardan yükseksiniz, o halde azminiz kırılmamalı, içinize acı düşmemeli *(Ey müminler! Madem ki hasımlarınızdan yükseksiniz, gerçekten iman etmişlerseniz azminiz kırılmamak ve içinize acı düşmemeli)*][16] 140. Sizlere bir yaradır değdiyse, onlara da öyle bir yara değmişti. Bunlar öyle günler ki kâh bir tarafın, kâh öbür tarafın olmak üzere insanlar arasında döndürür dururuz. Şunun için ki; Allahu Zülcelâl iman edenleri bilecek ve sizlerden şühedâ edinecek -zira Allah zâlimlerden hoşnut olmaz-.[17]

15 134. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Öfkesini yenenler, insanların suçunu bağışlayanlar da cennetliktir. Allah iyilik edenleri sever." *(AKC,* 1339, s. 287'den nakleden: *BKŞ,* s. 203).

16 139. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Gerçekten mümin iseniz mutlaka galipsiniz, o halde fütur getirmeyiniz, endişeye düşmeyiniz." *(AKC,* 1339, s. 107'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

17 140. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Sıkılmaya gelmez. Bu defa size düşmanlarınızdan elem isabet ettiyse, onlara vaktiyle sizden elem erişmişti. Bu eyyâm-ı fevz u nusreti Biz halk arasında tedavül ettiririz; kâh onların kâh diğerlerinin olur." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

141. Bir de şunun için ki, Allah müminleri pâk edecek, kâfirleri helak edecek.

! 42. Yoksa sizler henüz Allah içinizden cihad edenleri bilmedikçe, sonra cihadında sebat edenleri bilmedikçe cennete gireceğinizi mi sandınız? 143 Evet, ölümle karşılaşmazdan evvel sizler onu pek istemiştiniz. İşte şimdi onu gözünüz baka baka gördünüz.

144, Muhammed ancak peygamber, başka bir şey değil. Kendisinden evvel peygamberler geldi geçti. O şayet ölse yahut öldürülse hemen sizler ters yüzünüze eski hale mi dönüvereceksiniz? Kim ters yüzüne dönerse bilsin ki bu hareketle Allah zerre kadar ziyan edemez. Halbuki Allahu Zülcelâl İslâm'ın şükrünü ödeyenlere ecrini verecek. ! 4 5 Hiç kimse için Allah'ın izni olmadıkça ölmek yok. Onun vakti ezelde yazılmış. Kim dünya mükâfatı diliyorsa ona ondan veririz. Kim âhiret mükâfatı diliyorsa ona da bundan veririz. İslâm'ın şükrünü ödeyenleri ise başkaca me'cûr edeceğiz.

[6. Ne peygamberler geldi geçti ki beraberlerinde birçok [rabbaniler][18] harp ediyordu. İşte bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı asla ne fütur getirdiler, ne zillete düştüler. Allahu Zülcelâl sebat eden mücahidlerden hoşnut olur. i Bütün sözleri de "Ya Rabbe'l-âlemîn! Günahlarımızı ve işlerimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla, cihad meydanında ayaklarımızı zinde muhkem kıl ve bizleri kâfirlere muzaffer buyur!" demelerinden başka bir şey değildi. İ48 Onun için Allah kendilerine hem dünya sevabı hem âhiretin o güzel sevabını ihsan buyurdu. Allah iyilerden hOŞnUt Olur.

18 Metinde bu kelime-nm yefi boş bırakılmıştır, Ayette geçen orijinal kelime "ribbiyyûn" olup, kendisini Allah'a adayan âlim ve âbid Allah eri demektir. Elmalılı bu kelimeyi "rubûbiyet-âşinâ" şeklinde çevirmiştir.

149. Ey iman edenler! Allah'ı tanımayanlara *(kâfirlere)* uyarsanız sizi eski hâlinize çevirirler de hüsran içinde kalırsınız. 150. İş öyle değil, sizin yardımcınız Allah ki yardım edeceğin en hayırlısı O. 151. Kendisinin şeriki olduklarına Allah'ın hiçbir hüccet indirmediği putları Allah'a şerik koşmaları yüzünden bizler kâfirlerin kalplerine korku düşüreceğiz ve barınacakları yer cehennem olacak ki o ne kötü bir zâlimler yatağıdır! 152. Evet, Allah sizlere verdiği va'dini yerine getirdi *(Allah sizlere olan va'dinde doğru çıktı = Allah verdiği va'dinde sizlere karsı doğru çıktı).* Hani Uhud'da hasımlarınızı[19] O'nun izni ile cansız düşürüyordunuz, ta o zamana kadar ki gevşediniz *(bozuldunuz),* Peygamberin verdiği emirde birbirinizden ayrıldınız. Müştak olduğunuz galebeyi Allah size gösterdikten sonra *(göstermişken)* tuttunuz isyan ettiniz. Kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz âhireti istiyordu. Bunun üzerine, Allah sizleri imtihan için karşınızdakilere üstün olmaktan çekmekle beraber günahınızdan geçti, Allah müminlere keremi ile tecelli buyurur. 153. Hani sizler boyuna uzaklaşıyor, dönüp kimseye aldırmıyordunuz; Peygamber ise arkanızdan sizleri çağırıp duruyordu. Nihayet, elinizden giden zafer ve başınıza gelen bozgun yüzünden ye'se düşmeyesiniz diye Allah sizlere, o sizin Peygambere tattırdığınız acının karşılığı olarak bir acı tattırdı. Allahu Zülcelâl bütün ettiklerinizden haberdar.

19 Daktilo metinde bu iki kelime "Ahadde hısımlarınızı" şeklinde yazılıdır.

154. Daha sonra da, o acının arkasından Allah üzerinize bir huzur indirdi; bir uyku ki içinizden bir cemaati iyice bastırmıştı. Bir cemaat de yalnız nefisleri kaydına düşmüşler, Allahu Zülcelâl'e karşı yakışmayacak bir zanda, cahiliyet akidesinin besleyebileceği bir zanda bulunuyorlardı. *(Ancak nefisleri kaydına düşen bir cemaat de Allahu Zülcelâl'e karşı yakışmayacak bir zanda, cahiliyet akidesinin besleyebileceği bir zanda bulunuyorlardı.)*

Sana "Va'dettiğin zaferden elimize bir şey geçti mi?" *(Bu işte bizim yapacağımız bir şey kaldı mı ki? = Bu işin sonunda bizim için hayırlı bir şey imkânı kaldı mı?)* diyorlardı.

Yâ Muhammed, onlara: "Bütün işlerin Allah'ın emrinde olduğundan şüphe yok" de. Sana açıktan söyleyemediklerini içlerinde gizliyorlar, yoksa, onlar diyorlar ki: "Zaferden bizim için bir nasip olaydı *(Zafer Allah'ın elinde olaydı = bu işte azıcık ihtiyarımız olaydı)* burada böyle tepelenmezdik." Kendilerine şöyle de: "Evlerinizde de olaydınız, öldürülecekleri alınlarına yazılı olanlarınız yine düşüp kalacakları yerleri, çare yok, boylayacaklardı. Allah sînelerinizdekilerini yoklamak, yüreklerinizdekini meydana çıkarmak için bunu başınıza getirdi. Allah sinelerde ne varsa biliyor." 155, İki ordu karşılaştığı gün, içinizden hasma arkasını çevirenlerin ayaklarını, sırf o kazandıkları vebal yüzünden, şeytan kaydırdı *(İki ordu karşılaştığı gün, içinizden hasma arkasını çevirenlerin ayaklarını, sırf o kazandıkları vebal yüzünden şeytan bu hataya düşürdü).* Bununla beraber Allah onun günahından geçti. Allah'ın gufranı hadsiz, hilmi pâyânsız olduğunda şüphe yok. 156. Ey iman edenler! Sakın o küfre sapan ve kardeşleri yeryüzünde sefer edince, yahut gazi olunca "Bizim yanımızda kalaydılar ne ölür ne öldürülürlerdi" diyen münafıklar gibi olmayın ki sizin şu hâliniz onların yüreklerinde yara olsun. Kaldı ki sağ bırakan da, öldüren de Allah'tan başkası değil. Hem Allah bütün işlediklerinizi görüyor. 157. Kasem ederim ki Allah yolunda öldürülseniz, yahut ölseniz, sizin için Allah'ın gufranı, Allah'ın rahmeti onların dünyada kalıp toplayacakları geçici şeylerden çok hayırlıdır.

158. Kasem ederim ki ölseniz de, öldürseniz de hasredilip Allah'ın karşısına çıkacaksınız, başkasının değil. 159. Yâ Muhammed! Allah'ın sana rahmeti sayesindedir ki onlara yumuşak davranıyorsun. Şayet çetin huylu *(huysuz),* katı yürekli bir şey olaydın, etrafından dağılmışlardı. Onun için kusurlarını hoşgör, günahları için Allah'tan gufran dile. Dünya işlerinde re'ylerini al. Bir kere de kararını verip azmettin mi, artık Allah'a mütevekkil[20] ol. Allah, şüphe yok, mütevekkillerden hoşnut olur.[21] 160. Allah nusret verdi mi sizlere kimse galip gelemez. Yok sizi yapayalnız bırakıverirse ondan sonra kim imdadınıza yetişecek? Öyle ise müminler ancak Allah'ın tevfîkine dayanmalı. 161. Hiçbir peygamber emanete hıyanet etmez. Kim bu hıyaneti ederse boynuna aldığı hakkın kıyamet günü vebalini taşıyıp getirecek. O gün herkese [ne etti, ne kazandıysa (mücâzât veya mükâfatı) eksiksiz ödenir. Onlar haksızlığa uğratılmazlar.][22] 162. Allah'ın rızasınca giden kimse, Allah'ın gazabına uğrayıp sığınacağı yer cehennem olana benzer mi? O ne kötü akıbet! 163. Bunlar Allah'ın yanında ayrı ayrı derecelerin sahipleri. Allah hepsinin işlediklerini görüyor. 164. Allahu Zülcelâl şüphe yok müminlere kerem buyurdu da kendilerine, tuttu, içlerinden bir peygamber gönderdi. Onlara Allah'ın âyâtını okuyor, onları bütün lekelerden pâk bir hale getiriyor. Onlara Kitap öğretiyor, hikmet öğretiyor. Halbuki evvelce açık bir dalâl içinde idiler.

165. Hasımlarınızın başına iki katını getirdiğiniz bir musibet kendi başınıza gelmekle, "Bu nereden?!" mi diyorsunuz? Yâ Muhammed, onlara de ki: "Doğrudan doğruya kendinizden. Allah'ın herşeye kadir olduğunda şüphe yok".

20 Daktilo metinde bu kelime "mütevekkel" şeklinde yazılıdır.

21 159. âyeti daha önce çeşidi şekillerde tercüme etmiştir:

a) "Bir kere de azmettin mi Allah'a mütevekkil ol." *(SR,* X/258, 8 Ağustos 1329, s. 381'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

b) "Bir kere de azmettin mi artık Allah'a dayan." *(SR,* XVIII/448, 13 Teşrîn-i Sânî 1335, s. 61'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

c) "Onların (yani ashâb-ı kiramın) kusurlarını hoş gör. Kendileri için mağfiret talebinde bulun, dünya işlerinde onlarla müşavere et. Bir kere de azmettin mi artık Allah'a dayan." *(SR,* XVTII/467, 3 Şubat 1337, s. 294'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

d) "Onlarla işde müşavere et. Bir kere de azmettin mi artık Allah'a tevekkül et." *(AKC,* 1339, s. 74, 103'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

22 Daktilo metinde bir satırın sehven adandığı anlaşılmaktadır. Köşeli parantez içindeki ibareyi Elmalık mealinden alarak tamamladık.

166-167. İki ordu karşılaştığı gün başınıza her ne geldiyse Allah'ın iradesiyle geldi ve müminlerle nifak besleyenlerin bilinmesi içindi. Berikilere "Ya gelin Allah yolunda cihada girin, yahut müdafaada olsun bulunun" denilmişti. "Harp etmeyi bileydik sözünüzü dinlerdik" dediler. İşte o gün onlar küfre, imana olduklarından daha yakınlar. Kalplerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlar. Allahu Zülcelâl ise onların gizlediklerini daha iyi biliyor. 168. O kimselerin gizlediklerini ki kendileri harpten geri durmuşlar ve cihada giden kardeşleri için "Bizi dinleselerdi böyle öldürülmeyeceklerdi" diyorlar. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Doğru söylüyorsanız haydi nefislerinizden ölümü uzaklaştırın da görelim". 169. Allah yolunda öldürülenleri sakın gerçekten ölmüş sanma. Öyle değil, ebedî hayat içindeler. 170. Allah'ın kendilerine verdiği saadetle bahtiyar olarak mabudlarının yanında cennet nimetiyle merzûk oluyorlar. Ve şehadetle arkalarından yetişemeyen mücahidler için korku olmadığı, onların da acı görmeyeceği müjdesini alarak ferahlanıyorlar.

171. Allah'ın sevabı ve o sevabın fevkindeki lütfü ve müminlerin ecrini Allah'ın hiçbir zaman zayi etmeyeceği müjdesiyle ferahlanıyorlar. 172. Uhud'da kendilerine yara değmişken yine Allah'ın ve Peygamberin emrine icabet eden müminler yok mu? İşte o fedakâr, o saygılı kulları azîm bir ecir bekliyor. 173. O kulları ki birtakımları gelip de "Herifler sizin için kuvvetlerini topladılar, onlardan korkmalısınız" dedikleri zaman bu haber imanlarını arttırdı da "Bize Allah yeter, ne güzel muhafızdır O!" cevabını verdiler.[23]

23 172-173. âyetleri daha önce üç farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "O müminler için indallah ecr-i azîm vardır ki birtakım kimseler gelip kendilerine: 'Düşmanlarınız size hücum için toplandılar; onlardan korkmalısınız.' dedikleri zaman, bu haber Cenâb-ı Hakk'a olan imanlarını bir kat daha arttırır da, Allah'ın nusreti bize kâfidir; O ne güzel muhafızdır!' derler." (SF, *Hatıralar,* 1928, s. 290'dan nakleden: *BKŞ,* s. 204).

b) O müminler için indallah ecr-i azîm vardır ki birtakımları gelip de bunlara; Düşmanlarınız sizi mahv için bütün kuvvetlerini toplamışlardır. Onlardan korkun!' dedikleri zaman, bu söz, onları korkutmak şöyle dursun, Allah'a, Allah'ın nusretine imanlarını arttırır da: Allah bize kâfidir, biz O'na dayanırız, O'na bel bağlarız. O ne güzel bel bağlanacak bir Kâdir-i Kayyûm'dur!' derler." (*SR,* XVIII/467, 3 Şubat 1337, s. 294'den nakleden: *BKŞ,* s. 204).

c) "O müminlere indallah ecr-i azîm var ki birtakım kimseler kendilerine: 'Düşmanlarınız sizin için kuvvetlerini topladılar; onlardan korkmalısınız!' dedikleri zaman, bu haber imanlarını arttırır da: Allah'ın nusreti bize kâfidir; O ne güzel muhafızdır!' derler." (SF, *Hatıralar,* 1928, s. 290'dan nakleden: *BKŞ,* s. 204).

174. Bunun üzerine de kendilerine hiçbir ziyan gelmeksizin Allah'ın nimetiyle döndüler, kazançla döndüler. Ve hepsinden başka Allah'ın rızasına uymuş oldular. Müminlere Allah'ın fazlı büyük. 175. Ey müminler! Siz[e] o haberi getiren şeytandan başkası değil, böylelikle kendi arkadaşlarını korkuya düşürecek *(Ey müminler! Size bu haberi getiren o şeytan herif ancak kendi arkadaşlarını korkuya düşürebilir).*

Siz onlardan korkmayın, gerçekten mu minlerseniz Bana isyandan korkun. 176. Yâ Muhammed! Küfre koşanların hâli seni mahzun etmesin, iyi bil ki ebediyen Allah'ın dinine zerre kadar ziyan eriştiremezler. Allah onların âhirette nasipleri olmamasını diliyor ve kendilerini büyük bir azap beklemekte. 177. İmanı satıp küfrü alanlar bilsinler ki ebediyen Allah'ın dinine zerre kadar ziyan eriştiremeyeceklerinden başka dayanılmaz bir azap kendilerini bekliyor. 178. Allah'ı tanımayanlar hiç sanmasınlar ki hallerine bırakmamız haklarında hayırlı bir şeydir. Onlara ancak günahları artsın diye meydan veriyoruz. Ve uğrayanı rüsvay edici bir azap onları bekliyor. 179. Allah murdarı temizden ayırmadıkça müminleri şu bulunduğunuz halde bırakacak değil. Hem Allah sizleri gaybdan haberdar edecek de değil. Lâkin Allah bunun için peygamberlerinden dilediğini seçer. Allah'a iman getirin, peygamberlerine inanın, eğer iman eder ve isyandan çekinirseniz sizlere büyük bir ecir var.

180. Allah'ın fazlından kendilerine verdiği malı başkalarından esirgeyenler sakın bunu haklarında hayırlı sanmasınlar. Bildikleri gibi değil, o başlarına belâ: Vermeyip esirgedikleri hakkın vebali kıyamet günü boyunlarına geçirilecek, kaldı ki göklerin, yerin mirası hep Allah'ın. Allah işlediklerinden haberdar.

181. "Allah fakir, bizlerse zenginleriz" diyenlerin sözünü elbette Allahu Zülcelâl işitti. Biz onların hem şu söyledikleri-ni, hem peygamberleri nahak yere öldürdüklerini yazacağız ve kendilerine "Tadın bakalım yangın azabını! I 82. Bu, işte ellerinizle işlediklerinizin cezası. Yoksa hiçbir zaman Allah kullarına zulmeder değil" diyeceğiz.

183. Onlar ki "Hangi peygamber olursa olsun bizlere gökten inecek ateşle külü savrulacak bir kurban getirmedikçe kendisine iman etmemekliğimiz için Allah bizlerden ahid aldı" diyorlar.

Yâ Muhammed, onlara şöyle söyle: "Benden evvelki peygamberler ki sizlere açık mucizeler getirmiş, o söylediklerinizi de getirmişti. Davanızda doğru iseniz neden kendilerini öldürmüştünüz?" î 84. Yâ Muhammed, sana yalancı diyorlarsa o mucizeler, hikmetler insanları nura çıkaracak kitaplar getiren senden evvelki peygamberlere de yalancı denmişti, i 85. Her nefis ölümü tadacak. Dünyada işlediklerinizin karşılığı ise ancak kıyamet günü ödenecek. Kim ateşten uzak tutulur da cennete konulursa işte necat bulan o. Dünya hayatına gelince, aldatıcı metâdan başka bir şey değil.

186. Kasem ederim ki: Mallarınızdan, canınızdan mutlak birçok imtihanlar geçireceksiniz.

Kasem ederim ki: Gerek sizlerden evvel kendilerine Kitap verilenlerden, gerek müşriklerden birçok incinecek sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve Allah'ın emrine isyandan çekinirseniz, işte bu azmedilecek hareketlerdendir.

187. Hani Allahu Zülcelâl kendilerine kitap verilen ümmetlerin ulemâsından "Onu halka anlatacaksınız ve içindeki hakikatleri gizli tutmayacaksınız" diye misak almıştı. Onlarsa tuttular bu misakı omuzlarının arkasına atarak ona karşılık sefil bir menfaat elde ettiler. Bu ne kötü alışveriş!

188. Yâ Muhammed! Gördükleri bu işe sevinen ve gözetmedikleri bir ahidle -sanki onu yerine getirmiş gibi- medholunmak isteyen kimseleri sakın azabından selâmette sanma. Evet, sakın onları azâbdan selâmette sanma. Dayanılmaz bir azab onları bekliyor. 189. Gökler, yerler Allah'ın mülkü, yalnız Allah'ın mülkü. Allah herşeye kadir.

190. Göklerin, yerlerin yaratılmasında, gece ile gündüzden herbirinin diğeri ardınca gitmesinde o idrak sahipleri için Allah'ın kudretine burhanlar var ki 191. ayakta iken, bir taraflarına yatmışken hep Allah'ı anarlar; göklerin, yerin yaratılmasını düşünürler:

"Yâ Rabbe'l-âlemîn! Sen bunu boşuna yaratmış değilsin, iraden abesden münezzeh *(iradeni abesden tenzih ederiz).* Bizleri nârın azabından esirge.[24] 192. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Sen kimi nâra sokarsan onu rüsvay eder bitirirsin *(Sen birini nâra soktun mu artık onu rüsvay ettin bitirdin).* Ve o zâlimlerin imdadına gelecekler bulunmayacak.

193. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizler yüksek sesle imana çağıran bir davetçi duyduk, "Rabbinize iman getirin!" diye nida ediyordu. Onun üzerine iman getirdik *(hemen iman getirdik).*

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Sen günahlarımızı bağışla, kabahatlerimizi ört ve bizleri Sana ermiş kullarınla beraber yanına al!

194. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Hakkımızda peygamberlerinin lisanıyla vad buyurduklarını bizlere ihsan et! Kıyamet günü yüzlerimizi kara çıkarma! Miadından şaşmak şüphe yok ki Senin sânından değil."[25]

24 191. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "O kimseler ki ayakta iken de, otururken de, yatmış iken de Allah'ı anarlar ve göklerin ve yerin hilkatini düşünerek, Allahım! Sen bunu boş yere yaratmadın!' derler." *(AKC,* 1339, s. 136'dan nakleden: *BKŞ,* s. 205).

25 194. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Yâ Rabbi! Sen hiçbir zaman vadinde hulfetmezsin!" *(SR,* XVIII/467, 3 Şubat 1337, s. 293'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

195. Ettikleri niyazı mabudları kabul ile buyurdu ki: Ben içinizden erkek olsun kadın olsun hiçbir hayır işleyenin işlediğini heder edecek[26] değilim. Hepiniz birsiniz. Benim için hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, Benim yolumda işkenceye uğrayanların, cihada gidenlerin ve bu uğurda öldürülenlerin günahlarını bağışlayacağım, kendilerini altından nehirler akan cennetlere koyacağım. Bu, onlara Allah'tan mükâfat ki mükâfatın en güzeli böyle Allah'ın yanında olur.[27]

96, Yâ Muhammed! Allah'ı tanımayanların kazanç ile diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın. r Onların bu refahı kıymetsiz bir metâ, sonunda sığınacakları yerse cehennem ki o ne kötü bir döşek!

198. Lâkin mabudlarına isyandan çekinenlere gelince *(lâkin Allah'ın saygılı kullarına gelince)* bunları da altından nehirler akan o içinde ebediyen kalacakları cennetler, Allah'ın kendilerine ikramı olarak bekliyor. Allah'ın yanında ne varsa sevgili kulları için o hayırlıdır. 199, Şüphe yok Ehl-i Kitab ın arasında öyleleri var ki Allah a karşı huşu içinde olarak Allah'a iman getirdikleri gibi, gerek sizlere indirilen, gerek kendilerine indirilen kitaplara inanırlar, Allah'ın âyetleri[ni] sefil bir menfaat bahasına feda etmezler *(satmazlar I hasis bir menfaate değişmezler).* İşte bunların ecirleri mabudlarının yanında kendilerini bekliyor. Allahu Zülcelâl'in muhasebesi çok serî' olduğunda şüphe yok.

200. Ey iman edenler! Sebat edin ve sebat etmekte hasımlarınızı geçin. Cihada hazır bulunun ve Allan a isyandan sakının kı felaha erebılesınız/[28]

26 Metinde bu kelime seh- ven "edeceğim" şeklinde daktilo edilmiştir.

«mistir: "Rabieri: 'Erkek olsun, kadın olsun hiçbir âmilin amelini heba etmem, ^birinizden yaratılmışsmız' diyerek dualarım ^yln nakleden! ff^ s-205)'

28 200. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştin "Ey ... eden kimseler! Sebat gösteriniz, hem düşmanknızdan fazla bir sebat gösteriniz. daima da mu...rebeye hazır bulununuz. Bununla beraber, Allah'tan her zaman korkunuz ki felah bulaşınız." *(SR,* IX/223, 6 Kânun-i Evvel 1328, s. 261'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

SÛRE-İ NISÂ

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Ey insanlar! Mabudunuz o Rabbu 1-âlemîn'e karşı gelmekten sakının ki sizleri, yoktan var ettiği ve eşini yine ondan vücuda getirdiği tek bir kişiden meydana çıkardı. Sonra bu ikisinden birçok erkekler, kadınlar üretti. O Allah'a karşı gelmekten sakının ki ismine and veriyorsunuz ve o karabet rabıtalarını kesmekten korkun ki onunla da and veriyorsunuz. Allah'ın üzerinizde gözcü olduğunda şüpheniz olmasın. 2. Yetimlere büyüdükleri zaman mallarını verin ve hiçbir vakit helâli harama değişmeyin. Sakın onların mallarını kendi mallarınıza katıp yemeyin ki bunun büyük bir günah olduğu meydanda. 3. Şayet yetimlerin haklarında âdil davranamayacağınızdan korkarsanız size helâl olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Bunların da aralarında adalet gözetemeyeceğinizden korkarsanız o zaman bir tane alın, yahut cariyelerinizi alın ki haksızlığa kaçmamanıza bu daha yakındır. 4. Bir de kadınlara mehirlerini gönül hoşluğu ile verin, şayet onlar mehirlerinden birazını kendileri isteye isteye sizlere bağışlıyorlarsa onu afiyetle, güzelce yersiniz.

5. Ey veliler! Allah'ın sizler için hayat olmasını dilediği mallarınızı sakın sefihlere vermeyin ve bunların birikeceği kazançtan yetimleri hem doyurun, hem giydirin ve kendilerine ilerisi için tatlı sözler söyleyin. 6. Evlenme çağına gelmelerine kadar yetimlerin hâlini daima gözden geçirin. Rüşdü bulduklarını anladığınız gibi mallarını kendilerine verin. Hem sakın büyüyecekler de ellerine alacaklar diye bu malları hakkınız yokken bir an evvel yemeye bakmayın. Velilerden kimin ihtiyacı yoksa tamamiyle tok gözlü kalsın, kim muhtaç ise o da ancak ihtiyacı kadar bir şey yesin. Hem mallarını kendilerine verdiğiniz zaman şahit bulundurun. Hesabınızı doğru tutmanız için Allah'ın harekâtınızı hesaba çekmekte olması elverir.

7. Ana baba ile yakın hısımlar ne bırakmışlarsa ondan erkeklerin payı var. Ana baba ile yakın hısımlar az olmuş çok olmuş ne bırakmışlarsa ondan kadınların da payı var. 8. Her iki tarafa verilmesi farz olan bir pay miras taksim olunurken uzak hısımlarla yetimler ve bîçâreler de bulunuyorlarsa hem kendilerine ondan biraz bir şey verin, hem gönüllerini alacak sözler söyleyin. 9* Evet, vasileri oldukları yetimler hesabına da korkmalı. O kimseler ki şayet arkalarında henüz başlarını kurtarmaktan âciz bir zürriyet bırakacaklarını görselerdi perişan olacaklar diye korkacaklardı. Onun için Allah'tan korksunlar ve ağırbaşlı sözler söylesinler. 10. Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler bilsinler ki: Karınları dolusu ateş yiyorlar, başka bir şey değil ve sonra ateşe girecekler.

I I Allah çocuklarınıza kalacak mirası sizlere gösteriyor: Erkeğe iki kadının alacağı kadar pay düşer, şayet çocuklar hepsi kadın olmak üzere ikiden ziyade iseler kendilerine ölenin bıraktığından üçte ikisi düşer. Eğer çocuk tek bir kızsa o zaman ona yarısı düşer. Ölenin anasına, babasına da şayet kendisinin çocuğu varsa, bıraktığından altıda biri düşer, çocuğu yok da anası babası vâris oluyorsa anasına bıraktığından üçte bir düşer. Eğer ölenin kardeşleri de varsa o vakit ettiği vasiyetin ifasından yahut borcunun edasından sonra anasına altıda bir düşer. Babalarınız, oğullarınız nâfi olmak itibariyle sizlere hangileri daha yakındır bilemezsiniz de onun için Allah bunları üzerinize farz buyuruyor.

Allah'ın alîm olduğunda, hakîm olduğunda şüphe yok.

12. Haremlerinizin bıraktıklarından, ettikleri vasiyet yerine getirildikten yahut borçları verildikten sonra çocukları olmadığı takdirde sizlere yarısı düşer; çocukları varsa o zaman sizlere dörtte biri düşer. Sizin bıraktığınızdan da ettiğiniz vasiyet yerine getirildikten yahut borcunuz verildikten sonra ne kalırsa çocuğunuz olmadığı takdirde onlara dörtte biri düşer. Miras bırakan erkeğin yahut kadının ne çocuğu ne babası yok da kardeşi yahut hemşiresi varsa o mirastan ızrar düşüncesi olmaksızın edilen vasiyet yerine getirildikten sonra yahut borçlar verildikten sonra her birine altıda biri düşer. Eğer bundan ziyade iseler o zaman hepsi üçte bir üzerinden ortak olurlar.

Allah bunları sizlere emir buyuruyor. Allah'ın ilmine had, hilmine pâyân yok. 13. İşte şu ahkâm-ı ilâhî, Allah'ın sizler için çizdiği hududu.

Allah kendisine ve Peygamberine itaat edenleri o içinde ebediyen kalacakları altından ırmaklar akan cennete koyacak ki azîm olan necat işte budur. 14. Kim Allah ile Peygamberine karşı gelir, Allah'ın çizdiği ahkâmın hududunu aşarsa *onu* ebediyen kalacağı nâra sokar; uğrayanı zelîl edici bir azap ise başkaca onu beklemekte.

15. Kadınlarınızdan fuhşu irtikâb edenlerin aleyhine sizlerden dört şahit getirin, eğer şehadet ederlerse ölüm kendilerini alıp götürünceye kadar yahut Allah kendilerine bir yol açıncaya kadar evlerden dışarı bırakmayın. 16. Onu sizlerden irtikâb edenlerin de her ikisini cezaya çarpın, eğer tevbe eder ve halâs [1] ele alırlarsa cezalarından vazgeçin *(yaptıklarını görmemiş olun).* Allah'ın tevbelere karşı bağışlayıcı, kulları hakkında rahîm olduğunda şüphe yok. I 7. Allah yalnız onların tevbesini kabul buyurur ki cahillik sâikasıyla günah işler de sonra bir zaman geçince tevbe ederler. İşte bunların tevbelerini Allah kabul buyurur. Allah alimdir, hakimdir. 18. Yoksa Allah ne onların tevbesini kabul buyurur ki, günah işler dururlar, ta içlerinden biri son nefesine gelince "İşte ben şimdi tevbe ettim" der; ne de onların ki, kâfir oldukları halde can verirler, bunlar için Bizler dayanılmaz azap âmâde eyledik.

I 9. Ey iman edenler, sizlere zorla kadınların vârisi olmanız helâl olmadığı gibi, verdiğiniz mehrin birazını kurtaracaksınız diye kendilerine eza etmeniz de helâl olmaz. Meğer ki açık bir fuhuş irtikâb eylemiş olsunlar. Gelin onlarla güzel güzel geçinin, şayet kendilerinden hoşlanmadınızsa bırakıvermeyin. Siz öyle bir şeyden hoşlanmayabilirsiniz ki Allah onda sizin için birçok hayırlar takdir buyurmuş olur.

20. Bir kadını bırakarak yerine diğer bir kadını getirmek istiyorsanız evvelkine yüklerle mehir vermiş bulunsanız içinden bir şey almayın. Hem ne diye alacaksınız? Ettiğiniz bühtanın, işlediğiniz açık günahın bedeli diye mi? 21. Nasıl alırsınız ki birbirinize o derecelerde mahrem olmuştunuz. Bundan başka kendileri sizden kuvvetli bir misak almışlardı.

22. Bir de babalarınızın aldıkları kadınları almayın, meğer ki eskiden *(cahiliyet zamanında)* almış bulunasınız. Bu meslek şüphe yok [çirkin ve][1] iğrenç idi. Hem meslek edinen için ne kötü bir yoldu!

23. Analarınız, kızlarınız, hemşireleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeşlerinizin kızları, hemşirelerinizin kızları ve sizi emziren süt analarınızla süt hemşireleriniz, kaynanalarınız[2] ve kendileriyle zifafa girdiğiniz kadınlarınızın kızı olup ellerinizde büyüyen üvey kızlarınız sizlere haram kılındı. Şayet analarıyla zifafa girmemişseniz kızlarını almanız size günah değil. Sonra kendi sulbünüzden gelmiş oğullarınızın kadınları da, iki hemşireyi bir araya getirmeniz de sizlere haram kılındı. Meğer ki eskiden almış bulunasınız. Allah'ın afvi hadsiz, rahmeti pâyânsız olduğunda şüphe yok.

1 Metinde bu kelime "çirkinleri" şeklinde daktilo edilmiştir.

2 Metinde bu kelime "kain analarınız" şeklinde geçmektedir.

24. Sizlere harp esiri olarak elinizde bulunanlar müstesna olmak üzere kadınların kocalı olanları da haram kılındı. İşte Allah'ın sizlere hürmetini emir buyurduğu bunlar. Bunlardan başkaları sizler emvalinizi namusa bağlanarak ve zina etmeyerek sarfedesiniz diye hakkınızda helâl kılındı. O halde hangilerinden nikâh ile müstefıd oldunuzsa mehirlerini kendilerine verin ki farzdır. Bununla beraber o mehirden sonra aranızda razı olduğunuz bir karardan dolayı üzerinize mes'ûliyet gelmez. Allah'ın alîm olduğu, hakîm olduğu aşikâr.

25 içinizden her kim hür olan mümin kadınları alacak genişliğe mâlik değilse o zaman elinizin altındaki mü'min cariyelerden alsın. Onlara rüchanınız ancak Allah'ın bileceği iman rüchanıyla olur. Yoksa hepiniz birsiniz. Evet, namusla yaşadıkları, ne alenî fuhuşta bulunur, ne de gizli dost edinir olmadıkları halde onları sahiplerinin izni ile nikâh edin ve mehirlerini güzellikle kendilerine verin. Şayet evlendikten sonra bir fuhuş irtikâb ederlerse üzerlerine terettüp eden ceza hür kadınlara terettüp edeceğin yarısıdır. Şu suret günaha dalmaktan korkanlarınız için olup sabretmeniz hesabınıza daha hayırlı çıkar. Bununla beraber Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsızdır. 26. Allah sizlere bilmediklerinizi bildirmek, sizlerden evvelkilerin yollarını göstermek ve hulâsa rücu unuzu görerek günahlarınızı bağışlamak diliyor. Allah alimdir, hakimdir.

27. Allah salâhınızı görerek günahlarınızı bağışlamak diliyor. Hevesâtına uyanlar da bâtıla doğru müthiş bir inhimakinizi istiyorlar. 28. Allah üzerinizdeki tekâlifi böyle ruhsatlarla kolaylaştırmak diliyor. Zira insan zayıf yaratılmıştır.

29. Ey iman edenler! Meşru olmayan suretlerle mallarınızı aranızda yemeyin *(Meşru olmayan suretlerle birbirinizin mallarınızı yemeyin)*. Lâkin rızanızla akdedeceğiniz bir ticaret olursa ona diyecek yok. Bir de kendilerinizi öldürmeyin *(birbirinizi öldürmeyin I nefislerinizi öldürmeyin I kendinizi öldürmeyin)*. Allah'ın hakkınızda rahîm olduğu aşikâr. 30. Kim haksızlık ederek, zulmederek bunu işlerse kendisini ateşe sokacağız ki Allah'a göre bu pek kolay. 31. Eğer sizler nehy edildiğiniz günahların büyüklerinden uzak durursanız, küçük günahlarınızı örteriz ve sizleri cenetin o kerîm olan harîmine koyarız. 32. Bir de sizler öyle şeyler temenni edip durmayın ki Allah onları sebep kılarak bir takımınızı başkalarının üzerine geçirmiştir[3] erkeklerin kendi kazandıklarından nasipleri olduğu gibi kadınların da kendi kazandıklarından nasipleri var. Hem sizler isterken Allah'ın fazlından isteyin. Muhakkak ki Allah'ın ilmi herşeyi muhît. 33. Ana baba ile yakın hısımların bıraktıkları bütün mala bizler [vârisler][4] gösterdik. *(Ana baba ile yakın hısımların bıraktıklarından kendilerini [vâris] kıldığımız her cemaatin nasibi var.)*

Aranızdaki ahdi yeminlerinizle bağladığınız *(ellerinizle bağladığınız)* kimselere gelince onlara nasipleri neyse verin. Allah'ın herşeyi gördüğü meydanda.

3 Bu kelime metinde "geçirişi de", şeklindedir.

4 Daktilo metinde köşeli parantez içine aldığımız kelimenin yeri boş bırakılmıştır. Ayette geçen kelime "mevâlî "dir; bu bağlamda bu kelime müfessirler tarafından "pay alan vâris" şeklinde açıklanmıştır.

34. Erkekler kadınlar üzerinde hâkimdirler. Çünkü bir kere Allah ötekilerini berikilerden üstün yaratmış, sonra onlar bunların yolunda mallarını saçıp duruyorlar. Onun için işleri salâh olan kadınlar, kocalarının kendi üzerlerindeki haklarına boyun eğerler. Allah'ın kendilerini korumasına mukabil kendileri de murakabe imkânı olmayan vazîfe-i emanetleri korurlar. Kocalarına isyan edeceklerini sezerek endişeye düştüğünüz kadınlara gelince, evvelâ kendilerini irşad edin, sonra yattıkları yerde yalnız başlarına bırakın, yine dinlemezlerse dövün. Dinledikleri halde incitmeye vesile aramayın. Allah'ın yüksek olduğunu, büyük olduğunu bilin.[5] 35. Eğer kadınla erkek arasındaki geçimsizlikten *(dargınlıktan I bozuşukluktan)* endişeye düşerseniz onun tarafından bir hakem, bunun tarafından da bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmayı gerçekten isterseler Allah aralarındaki dargınlığın yerine geçim verir. Allah'ın herşeyi bildiği, herşeyden haberdar olduğu aşikâr. 36. Allah'a kulluk edin ve hiçbir şeyi Kendisine şirk koşmayın, sonra analarınıza, babalarınıza, hısımlarınıza, yetimlere, bîçârelere, hısım komşulara, el komşulara *(yakın komşulara, uzak komşulara),* yoldaşlara, yolda kalmışlara, elinizde esirlere *(rakabesine mâlik olduklarınıza)* karşı iyilikten ayrılmayın. İyi bilin ki etrafındakilere kibirlenen, kurulan adamları Allah sevmez.[6] 37. O adamlar ki hem kendi mallarını muhtaç olanlardan esirgerler, hem esirgemeyi başkalarına da tavsiye ederler. Ve Allah'ın fazlından verdiği nimetleri gizli tutarlar. Bizler kâfirler için, uğrayanı zelîl edici bir azap âmâde kıldık.

5 34. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Eğer size itaat ederlerse, artık kendilerine eza için vesile aramayınız (yani ayrılmalarını istemeyiniz)..." *[AKC,* 1339, s. 73'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

6 36. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Allah'ı bir biliniz; O'na hiçbir şeyi şerik koşmayınız. Ebeveyninize, akrabanıza, öksüzlere, fakirlere, yakındaki, uzaktaki konu komşulara, yanı başındaki arkadaşına, yolda kalmışlara, elinizdeki esirlere iyilik ediniz, iyilikle muamele ediniz. Bilmiş olunuz ki Allah mütekebbirleri, şımarıkları sevmez." *(SR,* XIX/470, 3 Mart 1337, s. 15'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

b) "Allah'a kulluk edin, O'na hiçbir şeyi şerik koşmayın, ananıza, babanıza, hısımlarınıza, yetimlere, biçarelere, hışmınız olan komşulara, hışmınız olmayan komşulara, yol arkadaşınıza, yolda kalmışlara, rakabesine mâlik bulunduklarınıza iyilik edin." *(AKC,* 1339, s. 278'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

38. Mallarını halka gösteriş için dağıtan, sonra ne Allah'a, ne âhiret gününe inanmayanlara gelince, işte bir kimseye ki şeytan arkadaş olur, o ne kötü bir arkadaş olur. 39. Bunlar Allah'a iman getireydiler, âhiret gününe manaydılar, Allah'ın kendilerini merzûk buyurduğu nimetlerden muhtaç olanlara dağıtaydılar acaba ne ziyanları olurdu? Allah onların ettiklerini biliyor. 40. Allah kuluna zerre ağırlığınca zulmetmez. Eğer kulunun o zerre ağırlığınca işlediği iyilik ise karşılığını kat kat arttırdıktan başka taraf-ı Sübhânîsinden ona azîm ecir ihsan buyurur.

41. Her ümmetten kendilerine karşı bir şahit getirdiğimiz, yâ Muhammed seni de şunlara şahit getirdiğimiz gün acaba halleri ne olacak? 42. İşte o gün yok mu, o gün vaktiyle Allah'ı tanımayan, Peygamberi saymayan kimseler, "Keşke yerlerin altına gömüleydik de toprakla bir edileydik!" diyecekler *(... kimseler yerin altına gömülerek toprakla bir edilmesini isteyecekler)* ve Allah'tan hiçbir söz saklayamayacaklar.

43. Ey iman edenler! Söylediğinizi bilecek halde olmadıkça sarhoşken ve yıkanmadıkça -meğer ki yolcu bulunasınız- cünüpken namaza yaklaşmayın. Eğer hasta iseniz yahut seferde iseniz yahut biriniz ihtiyaç üzerine gidilen yerden gelmişseniz,[7] yahut kadınlara değmişseniz, su bulamadığınız halde *(su bulamıyorsanız)* temiz bir toprak arayın, yüzünüze ellerinize meshedin. Allah'ın afvı büyük, gufranı geniş olduğu aşikâr.

44. Yâ Muhammed, bakmaz mısın şu kendilerine Allah'ın Kitabı'nı anlamak nasibi verilen kimselere ki hakkı verip dalâli[8] alıyorlar. Ve sizleri[n] de doğru yoldan şaşırmanızı istiyorlar.

7 Metinde "gelmemişseniz" şeklindedir.

8 Metinde bu kelime sehven "helâli" şeklinde daktilo edilmiştir.

45. Hasımlarınızı Allah sizlerden daha iyi bilir. Onları bırakın; Allah'ın yâr olması, Allah'ın nasîr olması sizlere elverir.

46. Yahudiliği kabul edenlerden bir cemaat var: Kelimeleri yerlerinden oynatıyorlar, sonra söyleyeceklerini dilleriyle eğerek, bükerek dini maskaraya alarak "İşittik ve isyan ettik... İşitilmez sözler duyasın!" diyorlar. Böyle söyleyeceklerine "İşittik ve kabul ettik. Dinle, bize bak" deselerdi kendileri hesabına daha hayırlı, daha dürüst olurdu. Lâkin küfürleri yüzünden Allah onları rahmeti sahasından uzaklaştırdı. Onun için meğer ki pek az[ı] iman ederler.

47. Ey kendilerine Kitap verilenler! Bizler birtakım yüzleri silip dümdüz ederek enselerine çevirmezden, yahut rahmetimiz sahasından Ashâb-ı Sebt'i nasıl uzaklaştırdıksa onları da öyle uzaklaştırmadan evvel gelin elinizdekini müeyyid olarak indirdiğimiz Kur'an'a iman getirin, yoksa Allah'ın emri çaresiz yerini bulur.

48. Bilin ki Allah Kendisine şerik koşulmasını afvetmez. Bundan başkasını dilediğine afveder. Artık Allah'a şerik koşan da şüphe yok ki olmayacak bir bühtan ile büyük günahı işledi gitti. 49. Bakmaz mısın yâ Muhammed şu kendilerini temize çıkarıp duranların hâline?! Bildikleri gibi değil, dilediğini Allah temize çıkarır. Ve haklarında zerre kadar zulmedilmez. 50. Bak yâ Muhammed, Allah'a karşı nasıl bühtan irtikâb ediyorlar?! İşte açık günah bu kadar olur.

51. Yâ Muhammed, bakmaz mısın şu kendilerine Allah'ın Kitabı'nı anlamak nasibi verilen kimselere ki Cibt'e[9] inanıyorlar, [Tağut'a][10] inanıyorlar, sonra da Allah'ı tanımayanlar için "Bunlar müminlerden daha doğru bir yol tUtmUŞİar" diyorİar.

9 Daktilo nüshada bu kelime yanlış okunarak sehven "cennete" yazılmıştır.

10 Bu kelime daktilo nüshada yazılmayıp yeri boş bırakılmıştır.

52. İşte bunlar Allah'ın rahmeti sahasından sürdüğü kimseler. Allah da kimi rahmeti sahasından sürerse ebediyen onun imdadına yetişecek bulamazsın. 53. Yoksa Allah'ın mülkünden bunların da nasibi mi var? Öyle olaydı insanlara çekirdek bile vermezlerdi. 54. Yahut Allah'ın fazlından verdiği nimetler sebebiyle müminleri kıskanıyorlar mı?

Bilmiyorlar mı ki Bizler Âl-i İbrahim'e hem kitap, hem nübüvvet vermiştik ve onlara büyük mülk vermiştik? 55. İçlerinden bir kısmı kendisine iman etti, bir kısmı ondan yüz çevirdi. Yakıcı azap olmak üzere onlara cehennem elverir.

56. Âyâtımızı tanımayan kimseler yok mu, Bizler onları ateşe atacağız. Derileri yanıp bittikçe azabı duymaları için kendilerine başka deri vereceğiz. Allah'ın azîz olduğu, hakîm olduğu söz götürmez. 57. İman edip de işleri salâh olanlara gelince bunları ebediyen içinde kalacakları o altından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Orada kendilerinin pâk eşleri olacak ve onları hiç kımıldamayan koyu gölgeler içine koyacağız. 58. Bilin ki Allah sizlere emanetleri *(vazifeleri)* ehline vermenizi *(teslim[11] etmenizi)* ve insanlar arasında hükmederken adi ile hükmeylemenizi emir buyuruyor. Bakın Allah'ın sizleri irşad ettiği ne güzel bir şey! *(Bakın Allah sizleri ne güzel bir şeye irşad ediyor!)* Allah'ın söylediklerinizi işittiğine, işlediklerinizi gördüğüne şüpheniz olmasın.[12]

59. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin. Sonra kendinizden olan emir sahiplerine itaat edin *(Ey iman edenler! Allah'ı dinleyin, Peygamberi dinleyin, sonra kendinizden olan emir sahiplerini dinleyin)* ve [her] hangi bir şeyde birleşemediğiniz takdirde eğer sizler gerçekten Allah ve âhiret gününe inanmışlarsanız onun halli için Kitap ile Sünnet'e müracaat edin ki bu hem daha hayırlı, hem sonu itibariyle daha güzeldir.

11 Metinde bu kelime "tesellüm" şeklinde yazılmıştır.

12 58. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Bilmiş olunuz ki Allah, emanetleri ehline vermenizi, bir de insanların beyninde hükmederken adi ile hükmetmenizi size emrediyor. Allah'ın size verdiği şu nasihat ne güzel bir nasihattir! Şüpheniz olmasın ki Allah hem işitir, hem görür." *(SR,* VIII/204, 19 Temmuz 1328, s. 413'den nakleden: *BKŞ,* s. 205).

b) "Bilmiş olunuz ki Allah, sizlere bütün vazifeleri erbabına vermekle ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletten ayrılmamakla emrediyor." *(SR,* XVTII/465, 3 Kânun-i Evvel 1336, s. 270'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

60. Bakmaz mısın yâ Muhammed, şu gerek sana indirilen, gerek senden evvel indirilen kitaplara inandıklarını söyler gezer kimselere ki aralarında azgın bir şeytânı [Tağut'u][13] hakem kılmak istiyorlar. Halbuki onu inkâr ile *(tanımamakla)* emrolunmuşlardı. Şeytan ise kendilerini bir daha dönemeyecekleri kadar uzak dalâle düşürmek istiyor. 61. Sonra onlara "Gelin Allah'ın indirdiği hükmü dinleyin, gelin Peygamberi dinleyin!" denildiği zaman münafıkları görürsün ki yüz çevirmek nasıl olursa işte öylece senden yüz çeviriyorlar.

62. Ya kendi işledikleri[14] yüzünden başlarına musibet değdiği zaman acaba halleri nereye varacak? Sonra sana gelmişler, "Hadiseyi tatlılıkla bitirmekten, ara bulmaktan başka bir şey istemiş değildik" diye Allah'a yemin ediyorlar. 63. Bunlar o adamlar ki kalplerinde olanı Allah biliyor. Onun için sen kabahatlerinden göz yum. Kendilerini irşad et ve kendi haklarında kendilerini intibaha getirecek sözler söyle *(ve onların yalnız kendilerine müessir sözler söyle).*

64. Bizler hiçbir peygamber göndermedik ki Allah'ın izniyle[15] kendisine itaat edilmek için olmasın. Eğer şunlar nefislerine zulmettikleri zaman sana gelseydiler de hem kendileri Allah'tan gufran dikseydiler, hem Peygamber onlar için gufran dikseydi, hiç şüphe yok Allah'ı günahları bağışlıyor bulacaklardı, kullarına rahim bulacaklardı. 65. Rabbine kasem ederim ki onlar aralarında çıkan dolaşık işlerde seni hakem kılmadıkça, sonra da senin vereceğin hükme hiç onun için yüreklerinde bir darlık duymaksızın boyunlarını, boyun eğmek nasıl olursa öyle eğmedikçe iman etmiş olmazlar.[16]

13 Daktilo metinde bu kelime yazılmayıp boş bırakılmıştır.

14 Metinde "işlediği" şeklindedir.

15 Metinde bu kelime sehven "öyle" şeklinde yazılmıştır.

16 65. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hayır, öyle değil! Rabbine kasem olsun ki onlar aralarında tahaddüs eden ihtilâfât ve münâzaâtta seni hakem yapmadıkça, hem de senin vereceğin hükm ü kazadan dolayı can sıkıntısı duymaksızın tamamiyle gerendâde-i (?) teslim ü inkıyâd olmadıkça iman etmiş olmazlar." *(AKC,* 1339, s. 220'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

66. Bizler şayet kendilerine "Nefislerinizi öldürün!", yahut "Yurtlarınızdan çıkın!" diye emretseydik, şüphe yok bunu içlerinden ancak pek azı yapardı, eğer onlar irşad edildikleri yolu tutaydılar elbette haklarında en hayırlı ve imanlarının rüsûhunu arttırmak cihetiyle en sağlam bir hareket olurdu. 67-68. Hem bu inkıyadı göstereydiler, o zaman kendilerine tarafımızdan büyük ecir verirdik, ve onları dosdoğru giden yolumuza çıkarırdık. 69. Kimler ki Allah ile Peygambere itaatte bulunurlar, işte bunlar Allah'ın o kendilerini mesut ettiği *(kendilerine lütuf ettiği)* nebilerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle bir yerde olacaklar.

Oh, bunlar ne güzel arkadaş! *(Oh, bunların arkadaşları ne güzeli)* 70. İşte bu Allah'ın fazlı. Allah'ın alîm olması kulları için elverir.

71. Ey iman edenler! Hasma karşı daima uyanık bulunun *(mücehhez bulunun I hazırlığınızı görün I ihtiyatlı olun).* Bir de ya müfrezeler hâlinde çıkın, yahut yekpare bir kuvvet olarak yürüyün. 72. içlerinizden öyleleri var ki mutlaka ayağını ağır alacağına yemin etmişti *(Mücahidleri yollarından alıkoyacağına yemin etmişti).* Şayet harp başınıza bir musibet getirirse "Allah bana lütfetti de şunlarla beraber bulunmadım" der. 73. Eğer sizlere Allah'ın fazlı erişirse muhakkak o zaman da -hani kendisiyle aranızda hiç dostluk yokmuş gibi- "Ne olurdu, beraber olaydım da ganimetten büyük bir hisseye konaydım!" demeye başlar. 74. Dünyanın geçici hayatını âhiretin ebedî hayatına değişenler haydi Allah yolunda cihada yürüsünler. Kim Allah yolunda cihad eder de öldürülür yahut galip gelirse, ona bizler büyük ecir vereceğiz *(Kim Allah yolunda cihad ederse öldürülsün, galip gelsin, bizler ona büyük ecir vereceğiz).*

75. Hem sizlere ne oldu ki Allah yolunda cihad etmeyeceksiniz?! Sonra çaresiz kalmış o erkekler, o kadınlar, o çocuklar uğrunda cihad etmeyeceksiniz?! "Yâ Rabbe'l-âlemîn, bu ahâlisi zâlim şehirden bizleri çıkar. Tarafından bizlere bir himaye edici gönder!" diye Allah'a yalvarıyorlar.

76. İman edenler[17] Allah yolunda cenk ederler, Allah'ı tanımayanlar da şeytan yolunda cenk ederler. Şeytanın yaranını öldürün. Şeytanın kuracağı tuzağın gevşekliğinde şüpheniz olmasın.[18]
77. Bakmaz mısın yâ Muhammed, hani şu kendilerine "Hasımlarınızla cenke el uzatmayın ve namazlarınızı kılın, zekâtınızı verin" denilen kimselere ki cihad üzerlerine farz kılındığı zaman bir de ne görsen: İnsanlardan tıpkı Allah'tan korkar gibi, yahut daha bile ziyade korkar oldular. "Hey Allahımız, neden üzerimize cihadı farz buyurdun? Bizleri bir zaman daha bırakaydın olmaz mı idi?" dediler. Kendilerine şöyle de: "Dünya diriliğinin vereceği faide süreksiz, halbuki âhiret Allah'tan korkanlar için daha hayırlı olduğu gibi ecrinizden zerre miktarı eksiltilmeyecek."
78. Her nerede olsanız, hatta eflâke ser çeken burçların içine çekilseniz yine ölüm gelip sizleri bulacak. Kendilerine bir nimet erişti mi "Bu Allah'tan" diyorlar, bir musibet de geldi mi "Bu senden" diyorlar. Bu adamlara ne olmuş ki söz anlamaları şöyle dursun, yaklaşmıyorlar bile.

79. Ey insan! Sana bir nimet erişti mi bil ki Allah'tan. Başına bir musibet geldi mi anla ki senden.

Ya Muhammed! Bizler seni bütün beşere peygamber gön- r / o D derdik. Bunun için Allah'ın şahit olması elverir.

\ ^ eK S yazılıdır.

18 76. âyeti daha önce şöyle tercüTMe c } mi ^ : etmiş olan kimseler Allan yolunda cenk ederler. Kâfir olanlar ise şeytan uğrunda muharebede bulunurlar. Şeytanın dostlarıyla cenk ediniz. Şeytanın hilesi şüphe yok ki zayıftır." (*SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 20-21'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

80. Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Kim arkasını dönerse o da sana ait değil. Bizler seni onların üzerine murakabeci göndermedik. 81. Allah'ın emrini bil[dir]diğin zaman "Baş üstüne!" derler, yanından çıkınca da içlerinden birtakımı kendilerine söylediğin sözlerin büsbütün başkasını uydururlar *(...yanından çıkınca da içlerinden birtakımı o söylediklerinin hilâfına isler tertip ederler).* Allah onların uydurduklarını yazıyor *(işlediklerini yazıyor).* Onun için sen yüzlerine vurmaktan vazgeç ve haklarında Allah'a mütevekkil ol. Allah'ın vekil olması sana elverir. 82. Kur'an'ı im'ân ile gözden geçirmiyorlar mı? Şayet Allah'tan başkası tarafından olaydı içinde birçok ahenksizlikler bulacaklardı. 83. Şuraya buraya gönderilen kuvvetlere dair kendilerine müsterih olacak yahut telaş edilecek bir haber geldi mi her yerde söylüyorlar. Halbuki onu Peygambere ve içlerindeki âmirlere *(basiret sahiplerine I hal ve akd iktidarında olanlara)* bıraksalardı hakikati anlamak isteyenler bunlardan öğrenirlerdi *(umurun içyüzünü görmek kudretinde olanlar haberin mahiyetini ve edilecek tedbiri bilirlerdi).* Eğer Allah'ın üzerinizdeki fazlıyla rahmeti olmasaydı, pek azınızdan başkası şeytana uymuş gitmiştiniz.

84. Yâ Muhammed! Allah yolunda cihada çık, sen yalnız kendinden mes'ulsün *(sen kendinden başkasıyla mükellef değilsin).* Mu minleri de yalnız teşvik et. Me'mul ki Allah küfre dalmış olanların savletini üzerinizden çeksin. Allah'ın savleti de onlardan şedîd, kahrı da onlardan şedîd. 85. Kim güzel bir şefaatte bulunursa ona sevabından pay verilir. Kim fena bir şefaatte bulunursa ona da vebalinden hisse ayrılır. Allah'ın gücü herşeye yeter.

86. Sizlere bir selâm verildiği zaman sizler ondan daha güzeli ile selâm verin, yahut onunla mukabele edin *(herhangi bir selâm ile selâmlandınız mı sizler ondan daha güzeli ile selâmlayın, yahut onunla mukabele edin).* Allah'ın herşeyi hesaba çektiğinden haberiniz olsun.

87. Kendisinden başka Allah olmayan Allah'a kasem ederim ki, sizleri hasrederek o geleceği şüphesiz kıyamet günü mutlak bir yere toplayacak *(.. sizleri hasrederek kıyamet günü mutlak bir yere toplayacak, bunda hiç şüphe yok).* Artık kim Allah'tan doğru sözlü olabilir?! 88. Sizlere ne oldu ki münafıklar hakkında iki fırkaya ayrılmış bulunuyorsunuz? Kazandıkları vebal yüzünden Allah onları eski hallerine çevirdi. Yoksa sizler Allah'ın saptırdığı[nı] yola getirmek mi istiyorsunuz?! Allah kimi saptırırsa iyi bil ki sen onu yola getirmenin çaresini kabil değil bulamazsın. 89. Onlar nasıl küfre dalmışlarsa öylece sizlerin de küfre dalarak kendileriyle bir olmanızı arzu ediyorlar. Onun için Allah yolunda hicretlerini görmedikçe onları dost edinmeyin, imandan yüz çevirirlerse bulduğunuz yerde kendilerini yakalayın, öldürün. Hiç onlardan ne dost, ne yardımcı edinmeyin. 90. Yalnız o kimseleri bırakın ki; ya kendileriyle aranızda misak olan bir cemaate mensup olurlar, yahut ne cemaatleriyle olup sizlere karşı, ne de sizinle bir olup cemaatlerine karşı harp etmeyi havsalaları almamış olarak yanınıza gelmiş bulunurlar. Eğer Allah dileseydi bunları üzerinize musallat buyururdu da sizinle pekâlâ harp ederlerdi. Onun için sizi bırakıp bir tarafa çekilirler *(yakanızı bırakırlar),* üzerinize saldırmazlar ve sulha yatarlarsa artık kendilerine ilişmenize Allah izin vermez.
91 Siz asıl başkalarını bulacaksınız ki "İnandık" diye sizlerden, küfre dönerek cemaatlerinden emin olmak isterler. Her ne zaman fitneye sevkedilseler tamamıyla içine dalarlar. Bunlar yakanızı bırakmazlar, sulha yatmazlar ve taarruzdan ellerini çekmezlerse kendilerini bulduğunuz[19] yerde yakalayın, öldürün. İşte ey müminler, ellerinize aleyhlerine olarak açık bir hüccet verdiğimiz insanlar bunlardır *(işte ey müminler, açıktan açığa üzerlerine yüklenmenize izin verdiğimiz insanlar bunlardır).*

19 Metinde "bulunduğunuz" yazılı.

92. Mümin için mümini öldürmek olamaz, meğer ki kazara ola. Ve kim bir mümini kazara öldürürse ona mümin bir esir azad etmek ve ölenin vârislerine taksim edilecek bir diyet vermek borç olur. Meğer ki vârisler alacakları diyeti kendisine tasadduk edeler. Eğer öldürülen kendi mümin olmakla beraber size hasım bir cemaatten ise, o zaman öldüren mümin[e] bir esir azad etmek borç olur. Eğer kendileriyle aranızda misak olan bir cemaatten ise o zaman öldüren için ölenin vârislerine teslim edilecek bir diyet vermek ve mümin bir esir azad etmek borç olur. Kim bunu bulamazsa *(kimin buna gücü yetmezse)* ona Allah tarafından tevbesinin kabulü için sıra ile iki ay oruç tutmak borç olur. Allah'ın ilmine, hikmetine pâyân yok.

93. Kim bir mü'mini bile bile *(müteammiden I kasden I müteammid olarak)* öldürürse, onun cezası, içinde ebediyen kalacağı cehennem olduktan başka Allah kendisine gazap eder. Onu rahmeti sahasından uzaklaştırır. Ona büyük bir azap âmâde kılar.

94. Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman iyi anlayın, dinleyin, size İslâm'ın selâmını veren kimseye dünya diriliğinin kıymetsiz metâına göz dikerek "Sen mü'min değilsin" demeyin. Sizin için Allah'ın yanında pek çok ganimetler var. Önceleri sizler de böyle idiniz. Allah kerem buyurdu, sizleri iman ile tanıttı. Onun için iyi anlayın, dinleyin, haberiniz olsun ki Allah bütün işlediklerinizden haberdar.

95-96. Müminlerin özür sahibi olmaksızın oturanlarıyla Allah yolunda mallarını, canlarını feda ederek cihada gidenleri bir olamazlar. Allah mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri oturanların bir derece üzerine geçirdi ve her ikisine cenneti va'd buyurdu. Allah cihad edenleri büyük bir ecir ile taraf-ı Sübhânîsinden [fazl u ihsan][20] buyurduğu mertebelerle oturanların üzerine geçirdi. Gufranına, rahmetine mazhar kıldı. Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız.

97 Melekler nefislerine zulmetmiş bir halde bularak canlarını aldıkları kimselere "Ne iş görebildiniz bakalım?" diye sordular. Onlar da "Bizler yerinden kımıldanamayacak bîçarelerdik" cevabını verdiler. O zaman "Pekâlâ, Allah'ın dünyası geniş değil mi idi ki başka bir tarafa hicret etmiş bulunasınız?" dediler.

İşte bunlar o kimseler ki barınacakları yer cehennem; o ise ne kötü bir akıbet! 98 99 Ancak gerek erkeklerle kadınların, gerek çocukların o âcizleri ki hicret için ellerinden bir çare gelmediği gibi yolunu da kabil değil bulamazlar, işte bunların günahını Cenâb-ı Hakk'ın af buyurması ümit edilir. Kullarının günahını silmek, örtmek Allah'ın şânındandır. 1 00. Kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde gidecek yer de bulur, genişlik de bulur. Kim yurdundan Allah ve Peygamberine hicret kasdıyla çıkarsa, sonra kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki onun ecri Allah'ın yanında bekliyor. Allah'ın rahmetine had, gufranına pâyân yok. 101. Sefere çıktığınızda şayet küfre dalmış olanların bir fenalık etmelerinden korkarsanız, namazı kısaltmanız sizin için günah değil. Kâfirlerin size açıktan açığa hasım oldukları meydanda.

20 Daktilo metinde köşeli parantez içindeki kısım yazılmayıp yeri boş bırakılmıştır.

102. Yâ Muhammed, böyle bir halde aralarında bulunarak kendilerine namaz kıldırsan ikiye ayrılıp içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar; silâhlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıkları zaman diğerleri arkada beklesinler. Sonra o namaz kılmayan diğer kısım gelerek seninle beraber kılsınlar ve silâhlarıyla ihtiyatlarını yanlarına alsınlar. Allah tanımayanlar silâhlarınızdan ve eşyanızdan gafil bulunmanızı ve bu suretle sizlere yaman bir baskın vermelerini isterler. Şayet yağan yağmurdan sıkıntıda iseniz, yahut hasta iseniz silâhlarınızı bırakmanızdan dolayı üzerinize günah yok. Bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın. Allah'ın kâfirler için zelîl edici bir azap âmâde kıldığına şüpheniz olmasın.

103. Namazı korkulu zamanlarda kılarsanız gerek ayakta iken, gerek otururken bir tarafınıza yaslanmış olduğunuz halde Allah'ı anın. Korkudan emin oldunuz mu o zaman namazı erkânıyla eda edin.

Bilmiş olun ki namaz müminlerin üzerine muayyen vakitlerle bağlı bir farzdır. 104. Hasımlarınızla karşılaşmayı istemekte zaaf göstermeyin. Evet sizler yaralarınızdan acı duymakta iseniz, onlar da sizin duyduğunuz gibi acı duyuyorlar. Kaldı ki sizler Allah'dan onların ümit edemeyeceklerini ümit ediyorsunuz.

Allah'ın alîm olduğunu, hakîm olduğunu düşünün.[21]

105. Yâ Muhammed! İnsanların arasında Allah'ın sana bildirdiği gibi hükmedesin diye sana bizler Kitab'ı hak olarak indirdik. Sakın hainleri müdafaaya kalkışma! *(Sakın hainlerin yüzünden masumlara hasım olma!).*

21 104. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Siz o müşrikleri ele geçirmek hususunda gevşek davranmayınız. Eğer siz acı duyuyorsanız, onlar da sizin gibi acı duyuyorlar. Halbuki siz Cenâb-ı Hakk'tan onların ummadıkları bir saadeti de ümid ediyorsunuz." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

106, Hem Allah'tan gufran dile ki Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız olduğu aşikâr. î 07. Sakın nefislerine hıyanette bulunanları müdafaaya kalkışma ki hainlik edip duran, günaha dalan kimselerden Allah asla hoşnut olmaz.[22] 108. Ettiklerinin insanlardan gizli kalmasını istiyorlar da Allah'tan gizli kalmasını hiç düşünmüyorlar. Halbuki aralarında Kendisinin razı olmayacağı tezviri tertip ederlerken O yanı başlarında idi. Allah'ın ilmi onların bütün işlediklerini muhit.

1 09. Şu sizler yok musunuz, o adamlarsınız ki tuttunuz süreksiz dünya diriliğinde şunları haksız olarak müdafaa ettiniz. Pek âlâ, kıyamet günü onları kim müdafaa edecek? Yahut kim hamileri olacak? m 8. Her kim başkasına fenalık eder, yahut doğrudan doğruya nefsine zulümde bulunur da sonra Allah'tan gufran dilerse, Allah'ı günahlarını bağışlayıcı bulur, kullarına rahmetli bulur. 111. Bir de kim bir günah kazanırsa onu ancak kendine kazanır. Allah alimdir, hakimdir.[23] 1 I Kim bir hata eder, yahut günah işler de sonra onu haberi olmayan bir masumun üzerine atarsa, şüphe yok boynuna hem bühtan, hem açık bir günah almış olur *(yüklenmiş olur).*

113. Yâ Muhammed, sana Allah'ın lütfü, Allah'ın rahmeti olmasaydı onlardan bir cemaat seni hükmünde haktan saptırmayı kurmuşlardı, bununla beraber ancak kendilerini saptırırlar, ve sana asla ziyan vermezlerdi. Allah sana Kitap indirdi, hikmet indirdi, önce bilmediklerini sana öğretti. Allah'ın senin hakkındaki lütfü pek büyük.

22 107. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah günaha düşkün haini sevmez." *(AKC,* 1339, s. 268'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

23 111. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Kim bir günah kazanırsa, onu ancak nefsi için kazanmış olur. Allah alimdir, hakimdir." *(AKC,* 1339, s. 39'dan nakleden: *BKŞ,* s. 206).

114. Onların başbaşa verip fısıldaşmalarının çoğunda hayır yok, meğer ki sadaka vermeyi yahut dargınları barıştırmayı birbirlerine tavsiye edenlerin gizlice konuşmaları ola. *(Onların başbaşa verip fısıldaşmalarının çoğunda hayır yok, lâkin sadaka vermeyi yahut dargınları barıştırmayı birbirlerine tavsiye edenlerin gizlice konuşmalarında hayır var).* Kim bunu Allah'ın rızasını dilediği için işlerse Bizler ona büyük ecir vereceğiz. 115. Kim hak kendisine aşikâr olduktan sonra kalkar Peygamber[e] muhalefette bulunur ve müminlerin tuttukları yoldan başkasını tutarsa[24], Bizler onu dünyada kendi bildiğine bırakır, ukbâda cehenneme koyarız ki o ne yaman bir akıbettir![25]

116. İyi bilin ki Allah kendisine şerik koşulmasını afvetmez. Bundan başkasını ise dilediğine afveder. Artık kim Allah'a şirk koşarsa onun haktan çok uzak bir dalâle saptığında şüphe yok.[26] 117-119. Şunların Allah'ı bırakıp taptıkları bir sürü dişi isimlerinden başkası değil. Bunlara tapmakla ancak o isyanına saplanıp kalan şeytana tapmış oluyorlar ki bir kere kendisini Allah rahmeti sahasından ebediyen kovdu. Sonra Allah'a karşı "Ben Senin kullarının içinden işte yemin ediyorum, muayyen bir pay alacağım. İşte yemin ediyorum, kendilerini olmayacak şeylerle avutacağım. İşte yemin ediyorum kendilerine emredeceğim; develerin kulaklarını yaracaklar. Kendilerine emredeceğim, Allah'ın fıtratını değiştirecekler!" dedi. Artık kim Allah'ı bırakıp da şeytanı dost edinirse elbette açık bir hüsrana düşmüş olur. 120. Evet, onlara vadediyor, onları ümide düşürüyor; şeytan onlara yalandan başka bir şey va'detmiyor. 121. İşte bunlar o kimseler ki barınacakları yer cehennem olacak ve ondan kurtuluş bulamayacaklar.

24 Metinde "tutarlarsa".

25 115. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Nazarında hak zahir olduktan sonra hâlâ Peygambere muhalefetle müminlerin tuttuğu yoldan başkasına gidenleri dünyada kendi hâline bırakırız." *(AKC,* 1339, s. 271'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

26 116. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah şüphe yoktur ki yalnız Kendisine şerik koşulmasını afvetmez; yoksa dilediğine bundan başkasını afveder. Kim başkasını Allah'a şerik koşarsa, haktan pek uzak bir dalâl içinde kalmıştır." *(AKC,* 1339, s. 126, 122'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

! 22 îman edip de işleri salâh olanlara gelince, onları içinde
ebediyen kalacakları o altından ırmakları akan cennete koya-
cağız. Bu Allah'ın şaşmayan vadi; Allah'tan daha doğru sözlü
kim olabilir?! I 23 Ne sizin kuruntunuzla Allah'ın vazettiği
saadet elde edilir, ne de Ehl-i Kitab'ın kuruntularıyla.

Kim kötülük ederse cezasını görür. Ve Allah'tan başka ken-
disini kurtaracak, imdadına yetişecek bulamaz.[27] 124. Sonra
erkek, kadın, kim mümin bulunduğu halde salâha erişirse
bunlar cennete girerler. Sevaplarının zerre eksildiğini gör-
mezler.[28] 1 25. Daima iyilikle çalışmakla beraber yüzünü yal-
nız Allah'a dönen ve ibrahim'in hakka meylederek tuttuğu
dinine tâbi olan kimselerden daha dini güzel kim olabilir?
Hem Allah İbrahim'i Kendine Halil edindi, i 26. Göklerde
ne varsa, yerde ne varsa hep Allah'ın. Allah herşeyi muhit.

L27. Yâ Muhammed, kadınların mirası için senden fetva
istiyorlar. Kendilerine şöyle de: Onların hakkındaki fetvayı
Allah sizlere bildirdiği gibi, hakları olan mirası kendilerine
vermediğiniz ve nikâh ile almaya heveslendiğiniz öksüz kız-
larla bîçare kalmış çocuklara dair ve yetimlere adi ile mua-
mele etmenizi âmir bulunmak üzere Kitapta musarrah olup
yüzünüze karşı okunan âyetler de bunu bildiriyor. Hem ha-
yır olarak ne işlerseniz Allah'ın onu bildiğinden haberiniz
olsun.[29]

27 123. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İşin hakikati, ne sizin, ne de Ehl-i Kitab'ın kuruntularınız gibi değildir; her kim bir kötülük işlerse onun cezasını görür ve Allah'tan başka kendisini o cezadan kurtaracak dost veya yardımcı bulamaz." *(SR,* XIX/469, 24 Şubat 1337, s. 3'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

28 124. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İster erkek, ister kadın mümin olarak a'mâl-i sâlihâtı her kim işlerse, işte onlar cennete girerler ve yaptıklarının bir çöpü (zerresi) zayi edilerek zulme duçar olmazlar." *(AKC,* 1339, s. 250'den nakleden: *BKŞ,* s. 206).

29 Metinde burası "Allah'ın onu bildiğinizden haberi olsun" şeklinde yazılmıştır.

128. Eğer bir kadın kocasının yan çizeceğinden, yahut yüz çevireceğinden endişeye düşerse aralarında sulh ile anlaşmaları günah olmaz. Sulh daima hayırlıdır. Hakkına haris olmak *(hakkını esirgemek)* duygusu da nefislerden bir türlü ayrılmaz. Eğer kadınlarınızla güzel geçinir ve kendilerini incitmekten çekinirseniz, bilin ki Allah bütün işlediğinizden haberdar.

129. Kadınlarınızın arasında her veçhile âdil davranmayı ne kadar isterseniz imkânı yok buna muktedir olamazsınız, onun için pek hoşlanmadıklarınızı büsbütün haksızlık edip de kocalı bir dul vaziyetinde bırakmayın. Yok sonradan salâha döner de artık haksızlıktan çekinirseniz Allah'ın gufranı büyük, rahmeti engin olduğunda şüpheniz olmasın.
130. Şayet ayrılırlarsa Allah kudretiyle herbirini diğerinden müstağni kılar. Allah'ın kudretine had, hikmetine pâyân yok. 131. Göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep Allah'ın. Sizlerden evvel kendilerine kitap verilen ümmetlere de, sizlere de şunu vasiyet eyledik: [Allah'tan korkun][30]

Allah'ı tanımazsanız haberiniz olsun ki göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep Allah'ın olduktan başka Allah bütün mahlûkâtından müstağni, her türlü hamdin fevkinde bulunuyor. 132. Göklerde, yerde ne varsa hep Allah'ın. Allah'ın vekil olması bütün kullar için kâfi.

133. Ey iman edenler! O dilerse sizleri ortadan kaldırır, yerinize başkalarını getirir. Allah'ın buna gücü yeter. 134. Kim dünya sevabını istiyorsa bilsin ki Allah'ın yanında hem dünya sevabı, hem âhiret sevabı var. Allah söylediklerinizi duyuyor, işlediklerinizi görüyor.

30 Daktilo metinde burası boş bırakılmıştır. Köşeli parantez içindeki ifade, metinde meali verilmeyen "ittekullah" ibaresinin Türkçe karşılığı olup bize aittir.

135. Ey iman edenler! Adaleti hakkıyla yerine getirmeye uğraşır; hatta kendi aleyhinizde, hatta ananızın, babanızın, yahut en yakın hısımlarınızın aleyhinde de çıksa Allah için dosdoğru şehadet eder insanlar olun. O sizin aleyhinize şehadet edeceğiniz zengin olmuş, fakir olmuş ikisine de Allah sizlerden daha yakın. Onun için haktan ayrılarak nefsin arzusuna kapılmayın *(adaleti ağır görüp de nefsin arzusuna kapılmayın).* Eğer dilinizi haktan büker, yahut şehadet etmekten kaçınırsanız bilin ki Allah bütün işlediklerinizden haberdar.[31]

136. Ey iman edenler! Allah ve Peygamberine iman edin, sonra gerek Peygamberine, indirdiği Kitab'a, gerek daha evvel indirmiş olduğu kitaplara iman edin. Kim Allah tanımaz, Allah'ın meleklerini, kitaplarını, Peygamberini ve âhiret gününü tanımazsa onun haktan çok uzak bir dalâle düştüğünde şüphe yok. 137. O kimseler ki iman getirmişken döndüler, küfre saptılar, sonra yeniden imana geldiler, sonra yine küfre döndüler, daha sonra küfürlerini büsbütün arttırdılar, işte onları Allah ne bağışlayacak, ne de doğru yola çıkaracak değil.

138. Yâ Muhammed, münafıkları dayanılmaz azap ile müjdele! 139. O münafıklar ki müminleri bırakıyorlar da kâfirleri dost ediniyorlar. Yoksa onlara sokulmakla izzet bulmak mı istiyorlar? Haberleri olsun ki bütün izzet Allah'ındır. 140. Biliyorsunuz, O sizlere Kitabında indirmişti ki Allah'ın âyetlerini inkâr ediliyor, yahut eğlence yerine konuluyor duyarsanız, herifler başka söze dalmadıkça yanlarında oturmayın. Sonra sizler de şüphe yok onlar gibi olursunuz. İyi bilin ki Allah münafıklarla kâfirlerin hepsini birden cehenneme yerleştirecek.[32]

31 135. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Adaletten kıl kadar ayrılmayın; isterlerse doğrudan doğruya kendi aleyhinizde, yahut ananızın, babanızın ve en yakın hısımlarınızın aleyhinde olsun, Allah için edayı şehadetten geri durmayın." *[AKC,* 1339, s. 122'den nakleden: *BKŞ,* s. 207).

b) "Ey iman edenler! İsterse kendi aleyhinizde, isterse ananızın, babanızın, yahut en yakınlarınızın aleyhinde olsun, Allah için şehadet ederek adaletin son derecesini gözetin." *(AKC,* 1339, s. 191-192'den nakleden: *BKŞ,* s. 207).

32 140. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Sizlere Kur'an'da şu emri indirmişti ki: âyât-ı ilâhiyyeyi inkâr ettiklerini, yahut eğlence yerine koyduklarını duydunuz mu başka bir söze dalmadıkça yanlarında oturmayın!" *(AKC,* 1339, s. 270'den nakleden: *BKŞ,* s. 207).

141. O kimseler ki akıbetlerinizi gözler dururlar: Allah tarafından sizlere bir fetih müyesser olursa "Beraber değil miydik, verin payımızı!" derler. Yok zaferden kâfirlere bir hisse düşerse, "Vaktiyle sizlere galip gelmişken hayatınızı bağışlamadık mı? Hem sizleri türlü desiselerle mu minlerin elinden kurtarmadık mı? Ayırın bakalım nasibimizi!" sözünü onlara söylerler.

Ey müminler, Allah kıyamet günü o kimselerle aranızdaki hükmünü verecek ve hiçbir zaman Allah kâfirleri mu minlere karşı hüccet sahibi kılmayacak. 142. Münafıklar Allah'a oyun etmeye uğraşıyorlar. Allah da oyunlarına kendilerini uğratıyor. Namaza kalktıkları vakit üşene üşene kalkarlar, maksatları halka gösteriş, yoksa Allah'ı pek az hatıra getirirler. 143. Küfr ile iman arasında müzebzeb bir haldeler; ne onlara mal olabiliyorlar, ne bunlara. Allah kimi yolundan çıkarırsa kabil değil sen ona bir yol gösteremezsin.

144. Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin *(kâfirlere yâr olmayın),* yoksa Allah sizleri kahretmesi için kendi aleyhinizde olarak açık hüccet vermek mi istiyorsunuz? 145. Şüphe yok ki münafıklar ateşin en alt tabakasındalar ve kendilerinin imdadına geleni ebediyen bulamayacaksın. 146. Ancak o kimseler ki tevbe ederek salâha dönerler. Allah'ın dinine sımsıkı tutunurlar. Dinlerine de yalnız Allah için sarılırlar. İşte bunlar mu minlerle birlikteler. Mu minlere ise Allah büyük ecir verecek. 147. Sizler Allah'ın lütfuna şükrettikten, Kendisine iman getirdikten sonra Allah sizlere niye azap etsin? Allah ki şükürlerin sevabını verici, yüreklerdeki imanı bilici bulunuyor.

148. Ağır sözün yüksek sesle söylenmesinden *(haykıra haykıra söylenmesinden)* Allah razı olmaz, meğer ki zulüm görenin feryadı ola. Allah her ne söylenirse işitir, her ne edilirse bilir. 149. Sizler bir tâati aşikâr işler, yahut gizli tutarsa yahut gördüğünüz kötülüğü bağışlarsanız iyi bilin ki Allah'ın hem afvı çok, hem kudretine nihayet yok. 150. O kimseler ki ne Allah ne Peygamber tanırlar, o kimseler ki Allah'ı tanımak, peygamberlerini ayırt ederek tanımamak isterler, o kimseler ki "Peygamberlerin kimini tanır, kimini tanımayız"[33] derler de böylece küfr ile iman arasında bir yol edinmek hevesinde bulunurlar. 151. İşte kâfir oldukları söz götürmeyen bunlardır. Bizler kâfirler için zelil edici bir azap âmâde kıldık *(O kimseler ki hem Allah'ı, hem peygamberlerini inkâr ederler, sonra iman ederken Allah ile peygamberlerini birbirinden ayırmak isterler. "Peygamberlerin kimine inanırız, kimine inanmayız" derler. İşte kâfir oldukları söz götürmeyen bunlardır).* 152. Hem Allah, hem peygamberlerine iman eden, peygamberlerden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyen kimselere gelince, bunlar o mu minler ki Allah kendilerine ecirlerini verecek. Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız.[34]

153. Ehl-i Kitab'ın ileri gelenleri gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. Çok görme ki bundan daha büyüğünü Musa'dan istediler. "Allah bizlere aşikâr olarak gösterir"[35] dediler de yolsuzlukları yüzünden onlara yıldırım çarptı. Sonra da kendilerine o kadar açık mucizeler gelmişken tuttular danayı Allah edindiler. Bizler bu isyanlarını afvettik ve Musa'ya kendilerine karşı kahir bir kudret verdik. 154. Bağlandıkları misakı tutmaları için Tur'u üzerlerine kaldırdık. Onlara "Şu kapıdan secde-i şükrana kapanarak girin!" dedik. Onlara "Cumartesinin hürmetine tecavüz etmeyin!" dedik de kendilerinden de kuvvetli misak aldık.

33 Metinde bu kelime "tanımaz" şeklinde yazılmıştır.

34 150.-152. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "O kimseler ki Allah'a, O'nun peygamberlerine inanmazlar, Allah ile peygamberlerini birbirinden ayırmak isterler, 'Onlardan bir kısmına inanırız, bir kısmına inanmayız' derler ve bu suretle küfür ile iman arasında üçüncü bir yol tutmak isterler. İşte bunlar tamamıyla kâfirdir. Bizler ise bu kâfirlere, kendilerini tezlîl edecek bir azab ihzar ettik. O kimseler ki Allah'a, O'nun peygamberlerine inanırlar ve Dunlardan birini diğerinden ayırmazlar, Cenâb-ı Hak bunların ecirlerini kendilerine verecektir. Allah gafurdur, rahimdir." *(SR,* XIX/482, 28 Mayıs 1337, s. 142'den nakleden: *BKŞ,* s. 207).

35 Metinde böyle daktilo edilmiş olmakla birlikte, bu cümlenin "Allah'ı bize aşikâr olarak göster" şeklinde tercüme edilmesi daha doğru görünmektedir.

155-157. İşte onları rahmetimiz sahasından uzaklaştırdığımız, o verdikleri misakı bozmaları, Allah'ın âyâtını tanımamaları, peygamberleri nahak yere öldürmeleri yüzündendir. Sonra da "Bizim kalplerimiz kat kat örtü içinde senin sözünü dinleyemez" demeleri yüzünden de -ki hiç öyle değil, küfre daldıkları için Allah kalplerinin üstüne hüsran mührünü vurmuş da, pek azından başkası imana gelmez- bundan başka küfürlerini arttırmaları ve Meryem'e azîm bühtanda bulunmaları ve "İşte bizler resûlullah dediğiniz İsa'yı öldürdük!" demeleri yüzündendir. Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar. Ancak kendilerine öyle göründü. Onda ihtilâfa düşenler, kat'iyyen şüphe içinde yuvarlanıyorlar. Onun hakkında zanna tâbi olmaktan başka bir ilimleri[36] yok. Gerçek onu öldürmediler.[37] 158. Dedikleri gibi değil, Allah onu kendi civâr-ı izzetine yükseltti. Allah azizdir, hakimdir.

159. Ehl-i Kitap içinden kim varsa kasem ederim ki ölümünden evvel ona muhakkak iman edecek. O da kıyamet günü Ehl-i Kitap aleyhine şahit olacak. 160-161. İşte Yahudiliğe sâlik bulunanların o yaman zulümleri yüzünden ve birçok insanları Allah'ın yolundan çevirmeleri yüzünden ve nehy edildikleri halde riba almaları yüzünden ve halkın malını haram olarak yemeleri yüzündendir ki Bizler evvelce kendilerine helâl olmuş birçok pâk nimetlerimizi kendilerine haram kıldık ve kâfir olanlarına dayanılmayacak azap âmâde eyledik. 162. Lâkin içlerinden ilimde rüsûhu olanlarla müminler sana indirilen Kitab'a da, senden evvel indirilene de iman ederler. Hele o namaz kılan kullarım yok mu, onlar ve zekât verenler ve Allah'a ve âhiret gününe inananlar da iman ederler. İşte bunlar o kimseler ki Bizler kendilerine büyük ecirler vereceğiz.

36 Metinde bu kelime "amelleri" şeklinde yazılıdır.

37 Daktilo metinde bu kelime sehven "öldürdüler" şeklinde yazılmıştır.

163. Yâ Muhammed! Sana Bizler vahyi indirdik, nasıl ki Nuh ile ondan sonra gelen peygamberlere de vahyi indirmiştik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, Yakup oğullarına, İsa'ya, Eyyüb'e, Yunus'a, Harun'a, Süleyman'a da vahyi indirmiştik. Ve Davud'a Zebur'u vermiştik. 164. Bunlardan başka sana evvelce bildirdiğimiz peygamberlerle sana bildirmediklerimize vahyi indirdik. Musa'ya ise Allah söylemek nasıl olursa öyle söyledi. 165. Bunlar o peygamberler ki Allah'ın rahmetinin müjdecileri, azabın habercileri olarak gönderilmişler, ta ki böyle kendilerine peygamberler yolladıktan sonra artık insanların Allah'a karşı bir söyleyecekleri olmasın. Allah azizdir, hakimdir. 166. Lâkin sana indirdiği Kur'an'ı ilm-i ezelîsiyle indirdiğine Allah şahit, melekler de buna şahit. Allah'ın şehadeti sana elverir.

167. Allah tanımayan, sonra da Allah'ın kullarını Allah'ın yolundan çeviren kimselerin pek uzak bir dalâl içine düştükleri aşikâr. 168-169. Allah tanımayan, Allah'ın kullarına zulmeden kimseleri Allah bağışlamayacak ve kendilerine o içinde ebediyen kalacakları cehennem yolundan başka bir yol göstermeyecek ki bu da Allah için pek kolay.

170. Ey insanlar, görüyorsunuz, Rabbinizden sizlere hak Peygamber gelmiş, ona iman getirin de kendiniz için hayırlı yolu tutmuş bulunun. Yok, küfre saparsanız bilin ki göklerde, yerde ne varsa hep Allah'ın olduğu gibi Allah alimdir, hakimdir.

171. Ey Ehl-i Kitap! Dininizde taşkınlık etmeyin, Allah'ın hakkında böyle haktan başka şeyler söylemeyin. Haberiniz olsun ki Meryem'in oğlu Isa Mesih Allah'ın ancak peygamberi ve Meryem'e ilkâ eylediği *(eriştirdiği I ulaştırdığı)* kelimesidir. Ve kendinden sudur etmiş ruhdur, başka bir şey değil. Gelin, Allah ve peygamberlerine iman getirin. Hem sakın "üçtür" demeyin. Bundan vazgeçerek hayırlı yolu tutmuş bulunun. Bilin ki, Allah eşi olmayan tek Allah'tır. Kendisinin oğlu bulunmak gibi şaibelerden kendisini tenzih ederim. Göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep O'nun. Kendilerini Allah'ın sıyânette olması bütün mevcudat için elverir. 172. Allah'ın kulu olmak hiçbir zaman ne Mesih'in, ne de mukarreb meleklerin gücüne gitmez. Onun kulluğu kimlerin gücüne gider, kimlerin azametine dokunursa bilsinler ki, hepsini birden karşısında hasredecek. 173. İşte o zaman vaktiyle iman edenler, salâh işleyenler kimlerse onların ecirlerini ödedikten başka kerem-i ilâhîsiyle kendilerine daha ziyadesini verecek. Allah'ın kulluğu güçlerine giden, azametlerine dokunanlara gelince, bunları dayanılmaz azaba uğratacak ve kendilerini Allah'a karşı himaye edecek, yardımlarına yetişecek kimse bulamayacaklar.

174. Ey insanlar! Bakın, Rabbinizden sizlere burhan geldi; bakın sizlere hakkı bâtıldan ayırır nur indirdik. 175. Kimler Allah'a iman getirirler de ona sımsıkı tutunurlarsa, işte onları rahmetinin harîmine, fazl-ı ilâhîsinin harîmine alacak ve Kendisine varanı dosdoğru yolun yolcuları edecek.

176. Yâ Muhammed, senden fetva istiyorlar, onlara de ki: Babası ve çocuğu olmayanlar hakkındaki hükm-i şer'îyi Allah sizlere bildiriyor: Oğlu olmayan bir adam ölürse ve kendisinin bir kızkardeşi varsa, bıraktığı mirasın yarısı ona düşer. Ölen kızkardeşi ise, çocuğu da yoksa kendisi ona vâris olur. Eğer kızkardeşler iki iseler, onun bıraktığından üçte ikisi kendilerinindir. Eğer kardeşler erkekli kadınlı olarak ikiden ziyade iseler, erkeğin payı iki kadının alacağı kadardır. Dalâle düşersiniz diye Allah sizlere ahkâmını bildiriyor *(dalâle düşmenizi istemediği içindir ki Allah sizlere ahkâmını bildiriyor).* Allah herşeyi bilir.

MAİDE SURESİ

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Ey iman edenler! Allah'a karşı bağlandığınız ahitlerde vefalı olun *(Allah'a karşı bağlandığınız ahitleri yerine getirin).* Deve, sığır, koyun gibi mevâşînin Kur'an ile bildirilenlerden başkaları, sizler ihrama girmiş ve avlanmayı helâl görmüyor bulunduğunuz halde üzerinize helâldir. Allah dilediği hükmü emreder *(Allah neyi dilerse onu hükmeder).*[1]

2. Ey iman edenler! Ne Allah'ın tâlim buyurduğu erkânın, ne şehr-i haramın, ne kurbanların, ne boyunlarındaki bağların, ne de Rabbü'l-âlemîn'den gerek lütfunu, gerek rızasını isteyerek Beyt-i Haram'a doğrulup gelenlerin hürmetine sakın taarruz etmeyin *(Ne Allah'ın tâlim buyurduğu erkâna ne şehr-i harama, ne kurbanlara, ne boyunlarındaki bağlara ilişmeyi, ne de Rabbü'l-âlemîn'den gerek lütfunu, gerek rızasını isteyerek Beyt-i Haram'a doğrulup gelenlere dokunmayı sakın helâl görmeyin).*

ihramdan çıktığınız zaman isterseniz avlanın. Sizleri Mescid-i Haram'dan menettiler diye bir takımlarına karşı beslediğiniz kin sakın sizleri tecavüze sevketmesin. Birbirlerinize fazilette, merhamette yardım edin. Yoksa günahta, zulümde yardım etmeyin. Allah'tan korkun. Bilin ki Allah'ın azabı yaman.

1 1. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman edenler! Bağlandığınız ahidleri yerine getirin." *{AKC,* 1339, s. 288clen nakleden: *BKŞ,* s. 207).

3. Ölü, kan, hınzır etiyle boğazlanırken Allah'tan başkasının adı anılan, bir de boğularak veyahud vurularak, yahut yüksekten yuvarlanarak, yahut boynuz yiyerek *(süsülerek),* yahut canavar tarafından yırtılarak daha canı üzerinde iken yetişip kesemediğiniz hayvanlar ve sanemler için boğazlananlar üzerinize haram kılındığı gibi, oklarla kısmet falı açmanız *(kumar oklarıyla et paylaşmanız)* da haram kılındı, işte sizlere bildiriyorum ki bunların hepsi Allah yolundan ayrılmaktır. İşte bugün kâfirler artık ümidinizi söndürebilmekten ümitlerini kestiler. Onlardan korkmayın, yalnız Benden korkun. İşte bugün sizler için dininizi kemâle yetirdim. İşte bugün üzerinizdeki nimeti tamama erdirdim. İşte sizlere din olarak İslâm'ı seçtim. Kim açlık hâlinde çaresiz kalır da günaha meyil maksadıyla olmaksızın -şunlardan yerse- şüphe yok ki Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti nihayetsiz.[2]

4. Yâ Muhammed, senden kendileri için hangi şeylerin helâl kılındığını soruyorlar, onlara şöyle de: Bütün pâk nimetler sizin için helâl kılındığı gibi, terbiye ederek ve Allah'ın sizlere öğrettiğinden siz de onlara öğreterek yetiştirdiğiniz avcı hayvanların tuttukları da helâl kılındı. Bunların sizin için tuttuklarını yeyin. Ve boğazlanırken Allah'ın ismini anın *(Bunların sizin için tuttuklarını yeyin ve av arkasından koyuverirken Allah'ın ismini anın).* Allah'tan korkun, Allah'ın muhasebesi[nin] çok serî' olduğunu iyi bilin. 5. İşte bugün bütün pâk nimetler sizin için helâl kılındı. Kendilerine Kitap verilen ümmetlerin kestikleri de size helâl, sizin kestiğiniz de onlara helâl. Mü'min kadınların hür olanlarıyla sizlerden evvel kendilerine Kitap verilen ümmetlerin hür kadınları, mehirlerini vermişseniz -afif kaldığınız, zina etmediğiniz, yahut onları gizlice dost edinmediğiniz halde- sizler için helâl olur. Kim şeriatın ahkâmını tanımazsa bütün işlediği heder olduktan başka, kendisi âhirette hüsrana uğrayacaklardandır.

2 3. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ölü, kan, hınzır eti, sonra Allah'tan başkasının ismiyle boğazlanan, bir de boğularak, yahut vurularak, yahut yüksekten düşerek, yahut bir hayvan tarafından süsülerek, yahut canavar tarafından yırtılarak daha canı üzerinde iken yetişilip kesilmeden ölen hayvanât ile, esnam için zebh edilenler sizlere haram kılındı." *(AKC,* 1339, s. 82'den nakleden: *BKŞ, s.* 207). (...) "Bugün sizin için dininizi ikmâl ettim ve üzerinizdeki nimetimi itmam eyledim. İslam'ın da sizin için din olmasına razı oldum." *(SR,* XVIII/459, 19 Şubat 1336, s. 194'den nakleden: *BKŞ,* s. 207).

6. Ey iman edenler! Namaza duracağınız vakit, yüzünüzle, dirseklerinize kadar ellerinizi ve başınıza mesh vererek her iki topuğa kadar ayaklarınızı yıkayın. Cünüpseniz tamamen yıkanın. Eğer hasta yahut yolda bulunuyorsanız, yahut biriniz ihtiyaç üzerine gidilen yerden gelmişseniz, yahut kadınlara değmişseniz, su bulamadığınız halde *(su da bulamıyorsanız)* temiz bir toprak arayın. Yüzlerinize, ellerinize, onunla mesh verin. Allah sizlere güçlük teklifeylemeyi dilemiyor. Ancak sizleri pâk etmeyi, üzerinizdeki nimetini tamama erdirmeyi diliyor, umulur ki şükredesiniz. 7. Bir de Allah'ın hem üzerinizdeki nimetini anın, hem sizi bağladığı o misakı anın ki, hani "işittik ve kabul ettik!" demiştiniz. Allah'tan korkun. Allah'ın sînelerdekini bildiğinden haberiniz olsun.

8. Ey iman edenler, gelin sizler Allah'ın hakkını yerine getirmek için uğraşır, dosdoğru şehadet eder insanlar olun. Sakın bir cemaate olan kininiz hiçbir zaman sizleri adaletten ayrılmaya sevketmesin. Adalet edin ki takvaya *(fazilete)* o daha yakın. Allah'tan korkun, bilin ki Allah bütün işlediklerinizden haberdar.[3] 9. İman edip de salâh işleyen kullarına Allah vad buyuruyor: Kendilerine hem gufran var, hem büyük ecir var.

3 8. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman edenler! Hukûk-ı ilâhiyeye son derecede muhafazakâr olunuz, kemâl-i adaletle şehadet ediniz. Bazı kimselere buğzunuz, sizi adaletsizliğe sevketmesin. Adalet ediniz. Takvaya en ziyade yakışan odur. Allah'tan ittikâ ediniz. Allah Teâlâ bütün yaptıklarınızdan haberdardır." *{SR,* XV1II/315, 13 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

10. Bizleri tanımayanlara, âyâtımızı inkâr edenlere gelince, işte cehennemlikler onlar. 11. Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki lütfunu anın. Hani bir cemaat size el uzatmayı kurmuşlarken o bunların ellerini size dokunmaktan men etmişti. Sizler yalnız Allah'tan korkun. Gerçekten mü'min olanlar da ancak Allah'a mütevekkil olsunlar. 12. Evet, Allah Benî İsrail'den misak aldı, içlerinden on iki de nakip nasbetti ki, Cenâb-ı Hak onlara şöyle buyurdu: *(Evet, Allah Benî İsrail'den misak aldı, içlerinden on iki nakip nasbederek onlara söyle buyurdu:)* "İşte Ben sizinle beraberim. Kasem ederim ki sizler namazı kılar, zekâtı verirseniz, peygamberlerime iman getirir ve kendilerine yardım ederseniz, bir de hayra vermek dolayısıyla Allah'a karz-ı hasen ikrazında bulunursanız, günahlarınızı mutlak örteceğim. Muhakkak sizleri altından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Artık içinizden bundan sonra [kim] küfre saparsa, hiç şüphe yok yolun doğrusunu kaybetmiş olur." 13. İşte bağlandıkları misakı söküp atmaları yüzündendir ki onları rahmetimiz sahasından uzaklaştırdık. Yüreklerini histen mahrum ettik. Kelimeleri yerinden oynatıyorlar. Bundan başka irşad edildikleri[4] *(Bundan başka kendilerine ihtar edilen)* hakikatlerden birçoğunu bıraktılar. İçlerinden pek azı ayrı tutulmak üzere onları[n] daima bir hıyanetlerine muttali olacaksın. Kendilerini afvet ve hoşgör ki ihsan edenlerden Allah mutlak hoşnut olur.

4 Bu kelime metinde "eyledikleri" şeklinde yazılmıştır.

14. Bunlardan başka "Bizler Nasrânîyiz" diyenlerin de misakını almıştık ki, irşad edildikleri[5] hakikatlerden birçoğunu bu sonrakiler de bıraktılar. Onun üzerine aralarına kıyamet gününe kadar sürecek bir husûmet ve kin bıraktık[6]. Onların şimdi ne yapmakta olduklarını, sonra Allah kendilerine bildirecek.

15. Ey Ehl-i Kitap! İşte içinize Peygamberimiz geldi, kitapların gizlemekte olduğunuz birçok yerlerini sizlere bildiriyor, birçoklarını da geçiyor. İşte sizlere Allah'tan nur geldi. İşte sizlere açık söyler Kitap geldi *(hakkı bâtıldan ayırır Kitap geldi).* 16. Rızâ-i ilâhîsi izince gidenlere Allah onunla necat yollarını tutturacak, kendilerini tevfîk-i sübhânîsiyle karanlıklardan aydınlığa çıkaracak. Onları dosdoğru giden yolun yolcuları edecek. 17. "Allah yok mu, işte o Meryem'in oğlu Mesih'tir" diyen kimselerin kâfir oldukları meydanda. Onlara şöyle de: "Allah[7] Meryem'in oğlu Mesih ile validesini ve yeryüzünde kimler varsa hepsini helak etmeyi dilese, kim çıkar da O'nun elinden bir şey kurtarmaya kudret gösterebilir?! Göklerle yerlerin ve bunların arasında ne varsa hepsinin mülkü ancak Allah'ın. Dilediğini yaratır *(neyi dilerse onu yaratır).* Allah herşeye kadir.

5 Bu kelime metinde "eyledikleri" şeklinde yazılmıştır.

6 Metinde "bıraktılar" şeklinde yazılmıştır.

7 Metinde bu kelime sehven "Allah'ın" şeklinde yazılmıştır.

18. Yahudilerle Nasrânîler "Bizler Allah'ın hem oğulları, hem sevgili kullarıyız" dediler.

Yâ Muhammed, onlara de ki: Öyledir de, niçin günahlarınızdan dolayı size azap ediyor? Dediğiniz gibi değil, sizler de O'nun yarattığı cinsten bildiğimiz beşersiniz. O dilediğini bağışlar, dilediğine azabı reva görür. Göklerle yerin ve bunların arasında ne varsa hepsinin mülkü ancak Allah'ın olduğu gibi, sonunda O'na dönülecek.[8]

19. Ey Ehl-i Kitap! "Bize ne Allah'ın rahmetini müjdeleyecek, ne azabını haber verecek kimse gelmedi" dersiniz diye peygamberlerin arası kesildiği bir zamanda, işte hakikatleri sizlere açık açık bildiren Peygamberimiz içinize geldi. Evet, işte rahmetimizin müjdecisi, işte azabımızın habercisi aranıza geldi. Allah'ın kudreti herşeye elverir. 20. Hani Mûsa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın: İçinizden peygamberler gönderdi, aranızdan hükümdarlar yetiştirdi, âlemlerin hiçbirine vermediğini sizin âleminize nasip etti. 2 1 Ey kavmim, gelin Allah'ın ezelde size yazdığı mukaddes diyara girin. Ters yüzünüze dönüp de hüsrana düşenlerden olmayın!" 22. Dediler ki: "Yâ Mûsa! Orada karşılarına durulmaz *(bileği bükülmez: cebbar)* insanlar var. Onlar oradan çıkmadıkça haberin olsun bizler ebediyen oraya giricilerden değiliz. Şayet çıkarlarsa bizler de gireriz." 2.1 Allah'tan korkanlardan, in'âm-ı ilâhîye kavuşmuş iki adam *(Benî İsrail'in korktuğu kimselerden, Allah'ın nimet-i imanına kavuşmuş iki adam)* çıktı, dedi ki: "Hemen üzerlerine hücum ile girin, kapıyı tutun, girerseniz, şüpheniz olmasın ki galipsiniz. Gerçekten mü'minlerseniz haydi Allah'a mütevekkil olun."

8 18. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onlara de ki: 'O halde ne için sizi isyanınızdan dolayı ta'zîb edip duruyor? Sizler Allah'ın yaratmış olduğu beşerden başka bir şey değilsiniz. Allah istediğini bağışlar, istediğine azap eder." *(SR,* XIX/469, 24 Şubat 1337, s. 2'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

24. Dediler ki: "Yâ Mûsa! Onlar orada bulundukça biz ebediyen oraya girmeyiz. Rabbinle beraber ikiniz gidin, harbedin. Biz işte burada oturacağız." 25. Mûsa "Yâ Rabbi, görüyorsun ki nefsimle kardeşimden başkasına sözüm geçmiyor. Bu fâsık ümmetle bizi Sen birbirimizden ayır!" diye dua etti. 26. Allah da "Bilmiş ol ki orası kırk yıl kendilerine haram kılındı. Oldukları yerde dönüp duracaklar. Sakın bu fâsık ümmete acıma!" buyurdu.

27. Yâ Muhammed! Onlara Adem'in iki oğlunun *(iki Adem oğlunun)* kıssasını dosdoğru oku *(söyle) (Ademin iki oğlunun dosdoğru kıssasını söyle).* Hani her ikisi kurban kesmişlerdi de birinden kabul buyurulmuş, ötekinden kabul buyurulmamıştı. İkincisi "Seni mutlak öldüreceğim!" dedi. Birincisi "Allah ancak müttakilerinkini kabul buyurur. 28. Kasem ederim ki sen beni öldürmek için bana el uzatsan da, ben seni öldürmek için sana el uzatacak değilim. Ben Rabbu 1-âlemîn olan Allah'tan korkarım. 29. Ben senin hem benim günahımı, hem kendi günahını yüklenip de cehenneme gireceklerden olmanı isterim ki zâlimlerin cezası işte odur" dedi. 30. Bunun üzerine nefsi kendisine kardeşini öldürmeyi kolay gösterdi, o da onu öldürerek hüsrana düşenlerden oldu. 31. Sonra Allah ona kardeşinin cesedini nasıl örteceğini göstermek için toprağı eşen bir karga gönderince "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten de mi âciz kaldım?!" dedi, ettiğine pişmanlık edenlerden oldu.

32. İşte bunun için Benî İsrail'e bildirdi ki: "Her kim bir adamı -o adam başka birini öldürdüğü, yahut yeryüzünde fesad çıkardığı için olmaksızın- öldürürse *(her kim, başkasını öldürmemiş yahut yeryüzünde fesat çıkarmamış bir adamı öldürürse)* bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir adamın hayatını kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur." Başkaca peygamberlerimiz kendilerine açık burhanlar getirmişken içlerinden çoğu onun arkasından yine azgınlık edip duruyorlar.[9] 33. Hem Allah ile, hem O'nun peygamberi ile harbeden ve yeryüzünü fesada vermeye uğraşanların *(yeryüzünde fesad çıkarmaya uğraşanların)* cezası öldürülmelerinden, yahut asılmalarından, yahut elleriyle ayaklarının çapraz kesilmesinden, yahut kendilerinin diyar diyar sürülmelerinden başka bir şey olmaz. Bu onların dünyada çekecekleri zillet, âhirette kendileri için büyük azap var. 34. Ancak o kimseler ki, elinize geçirmezden evvel tevbe ederler. Allah'ın gufranına had, rahmetine pâyân olmadığını bilin.

35. Ey iman edenler! Allah'tan korkun, O'na yaklaştıracak tâatleri araştırın ve O'nun yolunda mücahede *(cihad)* edin ki felaha erebilesiniz. 36, Allah'ı tanımayanlar bilsinler ki kıyamet gününün azabına karşı fidye olarak vermek üzere yeryüzünde ne[10] varsa daha bir o kadarıyla beraber kendilerinin olsaydı yine kabul edilmezdi. Dayanılmaz bir azap onları bekliyor.

9 32. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Her kim bir nefsi -diğer nefsi kati, yahut arzda îkâ-i fesad etmiş olmaksızın- katlederse sanki bütün insanları katletmiş, her kim onu ihya ederse (yani: katlinden vazgeçerse) sanki bütün insanları ihya etmiş gibi olur." *(AKC,* 1339, s. 249'dan nakleden: *BKŞ,* s. 208).

10 Bu kelime metinde "nesi" şeklinde yazılmıştır.

37. Ateşten çıkmak isteyecekler, halbuki çıkacak değiller. Kendileri için boyuna gidecek bir azap var. 38. Hırsızlık eden erkeğin de hırsızlık eden kadının da *(gerek hırsızlık eden erkeğin, gerek hırsızlık eden kadının)* kazandıkları vebalin cezası olarak Allah tarafından kendilerine ukubet olmak üzere ellerini kesin. Allah azizdir, hakimdir. 39. Kim işlediği zulmün arkasından tevbe ederek salâha dönerse, Allah elbet onun suçunu bağışlar. Allah'ın gufranına had, rahmetine nihayet olmadığında şüphe yok.

40. Allah'ı bilmez misin ki göklerin mülkü de O'nun, yerlerin mülkü de O'nun *(Bilmez misin Allah öyle Allah'tır ki göklerin mülkü de Onun, yerlerin mülkü de Onun)*. Dilediğini azaba çeker, dilediğinin günahından geçer. Allah herşeye kadir.

41. Ey Peygamber! Ağızlarıyla "İnandık" diyen, bununla beraber kalpleri inanmayan kimselerden bir kısmı ki fırsat bulunca küfre koşarlar, sakın seni mahzun etmesinler. Bir de Yahudilerden öyleleri var ki yalana kulak veriyorlar, yalnızca senin yanına gelmeyen diğer bir cemaatin yalanlarına kulak veriyorlar *(bir de Yahudilerden ki onlar yalnız yalana kulak veriyorlar I Onlar seni sırf yalan söylemek, sırf senin ağzından yalan uydurmak için dinliyorlar; gidip kandıracakları o senin yanına gelmeyen diğer bir cemaat için dinliyorlar)*. Yerleri belli iken kelimeleri sonradan oynatıyorlar. "Allah'ın hükmü size bu şekilde bildirilirse kabul edin, bildirilmezse kabulünden sakının" diyorlar. Allah kimin dalâlini dilerse yâ Muhammed, sen onun hesabına Allah'ın elinden ebediyen bir şey kurtaramazsın. Onlara dünyada zillet var, onlara âhirette büyük azap var.

42. Yalanı boyuna dinler, haramı boyuna yerler. Yâ Muhammed, sana gelirlerse ister aralarında hüküm verir, ister kendilerinden başını çevirirsin. Eğer başını çevirirsen bil ki ebediyen sana bir ziyan dokunduramazlar. Yok hüküm vereceksen aralarında adi ile hüküm ver ki Allah adalet edenlerden hoşnut olur. 43. İçinde Allah'ın hükmünü taşıyan Tevrat ellerinde dururken bunlar seni ne diye hakem kılıyorlar? Sonra da verdiğin hükmün arkasından ne diye öbür tarafa dönüyorlar? Bunlar iman eden takımdan değiller. 44. Bizler içinde hidayet olan, nur olan Tevrat'ı indirdik. Allah'ın birliğine boyun eğen peygamberler Yahudiler arasında onunla hükmettikleri gibi, zâhidleriyle âlimleri de Kitabullah'ın masuniyeti kendilerine emanet edilmiş, kendileri de bu masuniyetin nigehbânı bulunmuş olmak dolayısıyla onunla hükmederler.

Ey hükmedenler! Sizler insanlardan korkmayın, Benden korkun. Benim ahkâmımı bildiren âyetlerimi sefil bir menfaate satmayın *(değişmeyin I feda etmeyin).* Kimler Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezlerse kâfir işte onlar. 45. Tevrat'ta kendilerine emrettik: Can cana bedel alınacak, göz göze bedel çıkarılacak, burun buruna bedel kırılacak, diş dişe bedel sökülecek. Yaralar[11] da kısas edilecek. Kim kısas hakkını bağışlarsa, bu kendi günahları için kefaret olur *(bu canı için kefaret olur).* Kimler Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezlerse, zâlim işte onlar.

11 Metinde bu kelime "paralar" şeklinde yazılıdır.

46. Sonra o peygamberlerin arkalarından Meryem'in oğlu İsa'yı, önündeki Tevrat'ı tasdik edici *(müeyyid)* olarak gönderdik. Ve ona içinde hidayet olan, nur olan İncil'i kendisinden evvel gelen Tevrat'ı teyid etsin, Allah'tan korkanlara yol göstersin, ibret olsun diye verdik. 47. Ve dedi[k] ki: İncil ehli olanlar Allah'ın o Kitabında indirdiği ahkâm ile hükmetsin, kimler Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezlerse fâsık işte onlar.

48. Yâ Muhammed! Bizler sana bu Kitab'ı hem hak, hem kendisinden evvel kitap nâmına ne inmişse onu müeyyid ve onun üzerinde nigehbân olarak indirdik. Onun için aralarında Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmet. Bu sana gelen haktan ayrılıp da onların arzuları arkasından gitme. Ey ümmetler! Her biriniz için Bizler bir şeriat, bir açık yol verdik *(tahsis eyledik Igönderdik Igösterdik I tayin eyledik).* Allah dikseydi hepinizi tek bir ümmet kılardı, lâkin sizleri herbirinize gönderdiği şeriata göre imtihan için böyle takdir buyurdu. Öyle ise durmayın, hayırlı gayelere koşun. Hepiniz birden Allah'a döneceksiniz de O sizlere ihtilâf etmekte olduğunuz şeyleri bildirecek.

49. Yâ Muhammed, sana şu emri de indirdik ki aralarında Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmedesin. Yoksa onların arzularına tâbi olmayasın. Allah'ın indirdiği ahkâmın birinden olsun seni uzaklaştırmamaları için onlardan sakınasın. Eğer verdiğin hükümden yüz çevirirlerse bil ki Allah onların başına günahlarından biri sebebiyle belâ indirmekten başka bir şey dilemiyor. Şüphe yok ki insanlardan çoğu isyanlarında ileri gidenlerdir. 50. Cahiliyet devrinin hükmünü istiyorlardı, öyle mi? *(Yoksa bunlar cahiliyet devrinin hükmünü mü istiyorlar?)* Allah'a yakîni olanlara göre Allah'tan daha güzel hüküm verecek kim olabilir?!

51. Ey iman edenler! Yahudilerle Nasrânîlere yâr olmayın. Onlar ancak birbirlerine yâr olurlar *(Yahudilerle Nasranîleri dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar),* içinizden[12] kim onlara yâr olursa kendisinin onlardan olduğunda şüpheniz olmasın. Allah nefsine zulmedenleri doğru yola çıkarmaz.

52. Yâ Muhammed! Yüreklerinde nifak illeti olanları onların uğurunda koşar görürsün. "Ne yapalım, tersine bir devrin üzerimize uğramasından korkuyoruz!" derler. Umulur ki Allah, nezd-i ilâhîsinden Peygamberine bir zafer, yahut bir emir indirsin de şunlar sinelerinde gizlediklerinden pişman olsunlar. 53. Müminler de o zaman birbirlerine "Şu 'sizinle beraberiz diye olanca yeminleriyle Allah'a kasem edenler bunlar mı idi?" diyecekler, bütün işledikleri boşuna gitti de hüsran içinde kaldılar *(... kasem edenler bunlar mıydı? Bütün isledikleri boşuna gitti de hüsran içinde kaldılar diyecekler).*

54. Ey iman edenler! İçinizden kim dininden[13] dönerse haberi olsun, Allah onun yerine öyle bir ümmet getirecek ki kendisi onlardan hoşnut, onlar kendisinden hoşnut. Mu minlere karşı boyunları aşağıda, kâfirlere karşı başları yukarıda. Allah yolunda cihad *(mücahede)* ederler. Bu uğurda kendilerine dil uzatacak bir kimsenin dilinden çekinmezler. İşte bu Allah'ın fazlı ki dilediğine verir. Allah'ın rahmetine had, ilmine pâyân yok.[14]

55. Size yâr olabilecek-^/» *dostunuz)* ancak Allah, sonra O'nun Peygamberi, sonra o iman getirenlerdir ki huşu içinde namaz kılarlar, zekât verirler. 56. Kim Allah'a, sonra O'nun Peygamberine, sonra mu minlere yâr olursa *(kim Allah'ı, sonra O'nun Peygamberini, sonra müminleri dost edinirse)* iyi bilsin ki Allah'ın cemaati yok mu, işte galip olacaklar onlar.

57. Ey iman edenler! Ne sizlerden evvel Kitap verilenler arasından dininizi eğlence yerine, oyuncak yerine koyanlara, ne de müşriklere yâr olmayın. Gerçekten mü'minseniz Allah'tan korkun.

12 Metinde bu kelime "içlerinden" şeklinde yazılmıştır.

13 Daktilo metinde bu kelime "dinine" şeklinde yazılıdır.

14 54. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Müminlere karşı mütezellil, mütevazı, halîm, selim, şefik, rahim; kâfirlere karşı ise vakur, metin, mekîn, şedîd... Allah yolunda mücahede ederler ve hiçbir levm edenin levminden çekinmezler." *(AKC,* 1339, s. 191'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

58. Namaz için ezanı verdiğiniz zaman onu eğlence yerine, oyun yerine koyarlar. Bu da kendilerinin aklı ermez insanlar olmalarından ileri geliyor. 59. Onlara şöyle de: Ey Ehl-i Kitap! Söyleyin hoşunuza gitmeyen hâlimiz; çoğunuz imandan uzak olduğunuz halde bizim evvelâ Allah'a imanımızdan, sonra gerek kendimize indirilen, gerek evvelce indirilmiş kitaplara imanımızdan başka bir şey mi? 60. Kendilerine de ki: Size Allah yanındaki cezası itibariyle o çirkin gördüğünüzden daha yamanını haber vereyim mi: O kimseler ki Allah rahmeti sahasından uzaklaştırmış, gazabına uğratmış, kendilerinden maymunlar, hınzırlar, esnama tapanlar vücuda getirmiş. İşte yerleri daha yaman olanlar bunlar. İşte yolun doğrusundan sapanlar bunlar. 61. Yanınıza gelince "İman ettik" derler, halbuki girerken kâfir girmişlerdi, çıkarken yine kâfir çıktılar. Sinelerinde gizlediklerini Allah kendilerinden iyi biliyor. 62. İçlerinden çoğunu görürsün ki günaha, zulme, haram yemeye koşuyorlar. Bu işlemekte oldukları ne kötü bir iş! 63. Ne olurdu içlerindeki zâhidlerle âlimler bunları günah söylemekten, haram yemekten nehyetselerdi! Bu reva gördükleri ne kötü bir hal! 64. Yahudiler de "Allah'ın eli bağlanmış ki sımsıkı!" diyorlar. Bu söyledikleri yüzünden hem kendi elleri bağlansın, sımsıkı olsun, hem Allah'ın rahmeti sahasından kovulsunlar.

Yâ Muhammed, öyle değil, O'nun iki eli de açık. Nasıl dilerse mahlûkâtına öyle dağıtır. Şu muhakkak ki sana Rabbinden indirilen Kur'an onlardan çoğunun tuğyanını, küfrünü büsbütün arttıracak. Bizler kendilerinin arasına kıyamete kadar sürecek husûmet ve kin bıraktık. Her ne zaman harp içinde yangın çıkardılarsa Allah onu söndürdü. Yeryüzünü fesada vermeğe koşar dururlar ki Allah müfsidlerden hiçbir zaman hoşnut olmaz.

65. Eğer Ehl-i Kitap iman edip Allah'tan korkaydılar günahlarını örter ve kendilerini nâz u naîm cennetlerine koyardık. 66. Eğer onlar Tevrat ile İncil'in ve Rabbü'l-âlemîn tarafından kendilerine daha neler indirilmişse hepsinin ahkâmını yerine getireydiler, üzerlerindeki hava ile ayaklarının altındaki topraktan nimete müstağrak olacaklardı. İçlerinden itidaline sahip ümmet yok değil, lâkin çoğu ne kötü işler işliyor![15] 67. Ey Peygamber! Sana Rabbinden her ne indirilmişse tebliğ et. Etmezsen O'nun peygamberliğini yerine getirmiş olmazsın *(etmezsen sana gönderdiği ahkâmını tebliğ eylemiş olmazsın).* Allah seni insanlardan koruyacak, Allah['ın] kâfirlere yol vermeyeceğinde şüphen olmasın. 68. Onlara de ki: "Ey Ehl-i Kitap! Tevrat ile İncil'in ve Rabbü'l-âlemîn tarafından sizlere daha neler indirilmişse hepsinin ahkâmını yerine getirmedikçe sizler din denilebilecek bir şeye malik değilsiniz." Şu muhakkak ki sana Rabbinden indirilen Kur'an onlardan çoğunun tuğyanını, küfrünü büsbütün arttıracak, sakın tutup kâfirlere acıma. 69. Müminlerden, Yahudilerden, Sâbiîlerden, Nasrânîlerden, Allah'a, sonra âhiret gününe iman ile beraber salâh işleyenler yok mu, işte onlar ne korku görecekler, ne de mahzun olacaklar. 70. Bizler Benî İsrail'den misak almış ve kendilerine peygamberler göndermiştik. Ne zaman bir peygamber onlara canlarının istemediği hükmü getirdi ise karşı geldiler. Bir takımına yalancı dediler, bir takımını ise öldürdülerdi.

15 66. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Şayet onlar Tevrat ile İncil'in ve Allah tarafından kendilerine daha neler indirilmişse hepsinin ahkâmını yerine getirseydiler, üzerindeki hava ile ayaklarının altındaki topraktan nimete müstağrak olurlardı; içlerinden itidaline sahip ümmet var, lâkin çoğu ne kötü işler işliyor!" *(AKC,* 1339, s. 264'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

71. Hem bunlar başlarına hiçbir belâ gelmeyecek sandılar da hakikate karşı kör kesildiler, sağır kesildiler. Sonra Allah günahlarından geçti. Bunun üzerine içlerinden çoğu yine kör kesildiler, sağır kesildiler. Allah onların ne işlediklerini görüyor. 72. "Allah yok mu, işte o Meryem'in oğlu Mesih'tir!" diyenlerin kâfir oldukları meydanda. Mesih ise "Ey israil oğulları! Gelin benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.

Şundan haberiniz olsun ki Allah'a kim şerik koşarsa Allah'ın ona cennetini haram kıldığı muhakkak. Artık onun barınacağı yer ateş. Zâlimlerin imdadına geleceklerin ise vücudu yok" [dedi]. 73. "Allah üçün üçüncüsüdür" diyenlerin kâfir oldukları aşikâr. Bir tek Allah'tan başka hiçbir ilâh[16] mevcut değil. Eğer söylediklerinden geri dönmezlerse, içlerinden böyle küfre dalanlara dayanılmaz azap isabet edeceğinden şüpheleri olmasın. 74. Acaba şunlar Allah'a rücû ederek ondan mağfiret istemezler mi? O Allah ki gufranına had, rahmetine pâyân bulunmaz. 75. Meryem'in oğlu Mesih ancak peygamber, başkası değil. Kendisinden evvel de birçok peygamberler geçti. Anası da gayet doğru kadın. Her ikisi yemek yerlerdi. Bak, ibret alacaklar diye âyâtımızı onlara nasıl açık açık bildiriyoruz! Sonra da bak, nasıl haktan çevriliyorlar! 76. Onlara de ki: "Allah'ı bırakırsınız da sizlere ne hiçbir ziyanı, ne hiçbir faidesi dokunamayacaklara mı tapıyorsunuz?! Allah'a gelince işiten, bilen ancak O.

16 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde daktilo edilmiştir.

77. Yâ Muhammed, kendilerine şöyle söyle: "Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız taşkınlıklar etmeyin, haksız ifratlar etmeyin." Vaktiyle dalâle düşüp birçoklarını da dalâle düşüren, sonra yolun doğrusundan sapan kimselerin hevesâtına uymayın." 78, Benî İsrail'in küfre sapanları hem Davud'un, hem Meryem'in oğlu İsa'nın lisanından Allah'ın lanetine[17] uğradılar. Bu da onların isyan etmeleri, Allah'ın hududunu aşmaları yüzündendi. 79. İşledikleri kötülükten birbirlerini hiç nehyetmezlerdi. *(İşledikleri kötülükten bir türlü vazgeçmezlerdi).* Kasem ederim ki ettikleri pek çirkin idi.[18] 80. İçlerinden çoğunu görürsün; Allah'ı tanımayan kimselere yâr olurlar *(Allah'ı tanımayan kimseleri dost edinirler).* Allah'ın gazabına uğramalarını ve ebediyen azap içinde kalmalarını kendilerine yine kendilerinin ihzar etmesi ne yaman bir şey! *(Allah'ı tanımayan kimselere yâr olurlar. Kendilerine yine kendilerinin ihzar ettiği ne yaman bir akıbettir ki; Allah'ın gazabına uğrayacaklar ve ebediyen azap içinde kalacaklar).* 81. Eğer Allah'a, sonra Peygambere ve Peygambere indirilen şeylere iman getirseydiler, onlara yâr olmayacaklardı. Lâkin içlerinden çoğu imandan uzaktalar.

82. Yâ Muhammed, iyi bil ki müminlere karşı insanlar arasından en şiddetli hasım Yahudilerle müşrikleri bulacağın gibi, müminleri sevebilmeye en yakın olanları da "Bizler Nasrânîyiz" diyenleri bulacaksın. Bu da bir kere içlerinde âlimler var, âbidler var. Bir de hakkı görünce kabulü azametlerine dokunmaz da onun için.

17 Metinde bu kelime "lügatine" şeklinde yazılmıştır

18 78.-79. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Benî İsrail'in içinden kâfir olanları, Davud ve İsa b. Meryem'in lisanıyla tel'în edildi. Çünkü isyan ediyorlardı, zulmediyorlardı, yaptıkları fenalıklardan birbirlerini nehy etmiyorlardı. Yaptıkları işler ne kötü şeylerdi!" *[AKC,* 1339, s. 192'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

83. Hem Peygambere indirilen Kur'an'ı dinledikleri zaman âşinâ çıktıkları hakkın tesiriyle, gözlerini yaşla dolup boşanıyor görürsün. Derler ki: "Yâ Rabbe'l-âlemîn! İşte iman getirdik, Sen bizi birliğine şahit olanlarla beraber yaz. 84, Hem neden Allah'a, sonra hak olarak bizlere ne gelmişse ona iman etmeyeceğiz ve Rabbimizin bizi salâh içindeki kullarıyla birlikte harîm-i rahmetine koymasını istemeyeceğiz?! *(Hem bizler salâh içindeki kullarıyla birlikte Rabbimizin bizi de harîm-i rahmetine koymasını ister dururken neden Allah'a, sonra hak olarak bizlere ne gelmişse ona iman etmeyeceğiz?)"* 85. İşte şu söylediklerinin ecri olarak Allah onlara içinde ebediyen kalacakları o altından ırmaklar akan cennetlerini verdi ki, iyilikten ayrılmayanların mükâfatı budur. 86. Küfre sapanlara, âyâtımıza yalan diyenlere gelince, işte bunlar da cehennemliktirler.

87. Ey iman edenler! Allah'ın sizler için helâl kıldığı şeylerin güzellerini kendinize haram etmeyin ve böyle itidali aşmayın ki Allah ifrata gidenlerden hoşnut olmaz. 88. Allah'ın sizleri merzûk eylediği nimetlerin helâl olanlarından, hoşunuza gidenlerinden yeyin ve Kendisine iman ettiğiniz Allah'tan korkun. 89. Bilmeyerek edilen yeminlerinizden dolayı Allah sizleri muaheze buyurmaz, lâkin bile bile bağladığınız yeminleri kırdığınız için sizleri muaheze buyurur. Kefareti ise çoluğunuza, çocuğunuza yedirdiğiniz[in] orta derecesinden on fakiri doyurmak, yahut giydirmek, yahut bir esir azat etmektir. Bunları bulamayan üç gün oruç tutar. İşte bu, yemin eder de hânis olursanız yeminlerinizin kefareti. Bununla beraber yeminlerinizi gözetin. İrşadından dolayı şükredersiniz diye Allah sizlere âyâtını böylece bildiriyor.[17]

[19] 89. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmistir: "Çoluğunuza, çocuğunuza yedirdiğinizin orta derecesinden on biçarenin it'âmı..." *(AKC,* 1339, s. 282'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

90. Ey iman edenler! Şarap ve kumar da, taptıkları putlar da fal açtıkları *(et paylaştıkları)* oklar da şeytan işi murdar bir şey, başka değil. Sizler ondan uzak durun ki felaha çıkabilesiniz. 91. Şarap ile kumar yüzünden şeytan ancak aranıza husûmet düşürmeyi, bir de sizleri Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan alıkoymayı istiyor. Vazgeçiyorsunuz değil mi? *(Acaba vazgeçecek misiniz?/Nasıl, vazgeçtiniz mi?)* 92, Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin, karşı durmaktan çekinin *(Allah'ı dinleyin, Peygamberi dinleyin, dinlememekten çekinin).* Eğer söylediklerinden yüz çevirirseniz, gönderdiğimiz Peygamberin açık bir tebliğden başka vazifesi olmadığından haberiniz olsun.

93. Ey iman edip de salâh işleyen kimseler! Haramdan sakındıktan ve imanlarında sebat ile salâhlarına devam eyledikten başka takvalarında ve imanlarında rüsûh bulduktan ve bu takva ile beraber ihsan ettikten sonra hoşlarına giden şeyleri yedikleri için kendilerine günah yok. Allah ihsan edenlerden hoşnut olur. *(... sonra haram olmadan evvelkiyeyip içtikleri için kendilerine günah yok. Allah ihsan edenlerden hoşnut olur.)*

94. Ey iman edenler! Haberiniz olsun, Allah'ı görmediği halde O'ndan korkanları meydana çıkarmak için Allah sizleri, hem de av gibi bir şeyle muhakkak surette imtihan edecek. Bir av bolluğu ile ki isteseniz elleriniz de yetişebilecek, mızraklarınız da. Kim bunun üzerine tâatten çıkarsa dayanılmaz bir azaba uğrayacağını bilsin.

95. Ey iman edenler! İhramda iken av öldürmeyin, içinizden her kim onu bile bile öldürürse, kendisine terettüp eden ceza ya Harem'de kesilecek kurbanlık olmak üzere mevaşîden bir hayvandır ki öldürdüğü avın dengi olduğuna aranızdan adalet sahibi iki adam hakem[lik] etmeli, yahut ya fakirleri doyurmak gibi, ya oruç olarak bunun muâdili bir kefarettir. Ta ki ettiğinin bu suretle vebalini tatmış olsun. Allah geçmişi af buyurdu. Kim yeniden işlerse bilsin ki Allah ondan intikam alacak. Allah azizdir, intikam sahibidir.

96. Deniz avı ile onu yemesi hem kendinize, hem yolda olanlarınıza medar olmak üzere sizler için helâl kılındı. Kara avı ise ihramda bulunduğunuz müddetçe üzerinize haram kılındı. Sizler haşrolunup karşısına çıkacağınız Allah'tan korkun. 97. Allah Kabe'yi, o Beyt-i Haram'ı insanlar için medâr-ı hayat kıldığı gibi, Şehr-i Haram'ı da boyunlarında bağ olmayan kurbanları da, bağ olanları da medâr-ı hayat kıldı. Bu ise şunu bilmeniz için ki yerlerde göklerde ne varsa hepsini Allah biliyor. Allah ilmiyle herşeyi muhit. 98. Bilin ki Allah'ın azabı dayanılır gibi değil. Bilin ki Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti nihayetsiz. 99. Peygamberin üzerinde tebliğden başka vazife yok. Sizlerin meydana vurduğunuzu da, gizli tuttuğunuzu da Allah biliyor.

100. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Murdar, çokluğu ile sende kendisine karşı bir meyil uyandırsa bile hiçbir zaman murdarla pâk bir olamaz. Ey düşünür beyni olanlar, Allah'tan korkun ki felaha erebilesiniz."

101. Ey iman edenler! Peygambere öyle bir takım şeyler sormayın ki, size cevabı verse canınızı sıkacak, bununla beraber Kur'an indirilmekte iken sorarsanız cevabı da verilecek. Allah şimdiye kadar olanları af buyurdu. Allah'ın gufranı hadsiz, hilmi nihayetsiz. 102. Evet, sizlerden evvel bu sualleri birtakımları sormuştu da aldıkları[20] cevaplar üzerine kâfir olmuşlardı. 103. Ne bahire, ne sâibe, ne vasile, ne hâmi gibi şeyleri hiçbir zaman Allah meşru buyurmadı. Lâkin küfre dalan kimseler Allah nâmına yalan söyleyerek O'na iftira ediyorlar. Çokları da bir şey düşünecek gibi değiller.

20 Metinde bu kelime "alacakları" şeklinde yazılmıştır.

04 Bunlara "Gelin, Allah'ın indirdiği ahkâmı dinleyin, gelin Peygamberi dinleyin" denilince, "Atalarımızı hangi yolu tutmuş bulduksa o bizlere yeter, başkasını istemeyiz" diyorlar. Pekâlâ. Ya ataları hiçbir şey bilemediyseler, ya hiç doğru yolu seçemediyseler, o halde de mi?

105. Ey iman edenler! Kendinizi ıslaha bakın, siz doğru yolu tuttuktan sonra öte taraftan dalâle düşen biri sizlere bir ziyan dokunduramaz. Hepinizin birden döneceği Allah, O ne işlediklerinizi sizlere bildirecek.[21] \ 06. Ey iman edenler! Herhangi birinize ölüm hâli geldiği o vasiyet zamanı aranızdaki şehadet ya kendinizden olmak üzere adi sahibi iki adamın şehadetidir, yahut sizlere yolculuğunuz hâlinde ölüm musibeti yaklaşmışsa, yabancılarınızdan iki adamın şehadetidir. Bunları namazdan sonra bir yere kaparsınız, şüphelendiğiniz takdirde Allah'a kasem ile derler ki "Ne yeminimizi dünya malına değişiriz, isterse lehinde şehadet ettiğimiz hışmımız bulunsun, ne de Allah'ın şehadetini insanlardan saklarız. Zira o zaman günaha girenlerden oluruz."

107. Eğer bunların günaha girdiklerine vukuf hasıl edilirse, o zaman kendilerine haksızlık olan vârislerin arasından şehadete daha layık *(evla*[22]*)* iki kişi, bunların birine gelerek Allah'a kasem ile derler ki "Bizim şehadetimiz onların şehadetinden daha doğrudur. Hakkı da zerre kadar tecavüz etmiyoruz, edersek şüphe yok zâlimlerden oluruz." [08. İşte şehadeti olduğu gibi eda etmelerine yahut evvelkilerinin yeminlerinden sonra kendi yeminlerinin de reddedilmesinden korkmalarına en yakın çare budur. Allah'tan korkun, emirlerini dinleyin ki tâatinden uzaklaşanları Allah doğru yola çıkarmaz.

21 105. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Başkalarının hesabını sizden sormazlar; siz kendinize bakınız." *{SR,* K/220,. 15 Teşrîn-i Sânî 1328, s. 214'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

b) Ey iman edenler! Yalnız kendinize bakınız, sizler doğru yolu tutmuşsanız dalâle düşen bir başkasının zararı size dokunmaz." *(AKC,* 1339, s. 270'ten nakleden: *BKŞ,* s. 208).

22 Metinde bu kelime yanlış okunmak suretiyle "evveli" şeklinde daktilo edilmiştir.

109. O gün ki Allah peygamberleri toplayacak da, "Söyleyin, davetlerinize karşı nasıl icabet gördünüz?" buyuracak. "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizde ilim yok, gaybları bilen Sensin, ancak Sen, başkası değil!" diyecekler. 110. Hani Allah ne buyurmuştu: "Ey Meryem'in oğlu Isa! Hem senin üzerindeki nimeti, hem validenin üzerindeki nimeti an. Hani seni Ruhülkuds ile müeyyed kıldım, beşikte iken de büyümüşken de insanlarla konuşuyorsun. Hani sana Kitap öğrettim, hikmet öğrettim, Tevrat öğrettim, İncil öğrettim. Hani çamurdan Benim iznimle tıpkı bir kuş vücuda getirerek üflüyorsun da Benim iznimle kuş oluyor. Anadan doğma âmâyı, [abraşı][23] benim iznimle iyi ediyorsun. Hani ölüleri Benim iznimle topraktan çıkarıyorsun, hani öyle bir zamanda Benî İsrail'i sana el uzatmaktan men ettim ki, onlara mucizeler getirdin de "Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değil!" dediler. 111. Hani Ben havarilere "Bana da Benim peygamberime de iman edin!" diye emrettim. "Yâ Rabbe'l-âlemîn! İşte iman getiriyoruz, şahit ol ki bizler Senin birliğine boyun eğmişleriz" dediler. 112. Hani sonra havariler "Ey Meryem'in oğlu İsa! Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?" dediler, o da "Gerçekten iman etmişseniz Allah'tan korkmalısınız" cevabını verdi. 113. Bunun üzerine şunu söylediler: "Biz istiyoruz ki ondan yiyelim, kalplerimize itminan gelsin de senin bize doğru söylediğini iyice bilelim ve ona şehadet edenlerden olalım."

23 Bu kelime daktilo metinde yazdı olmayıp yeri boş bırakılmıştır.

114. Meryem'in oğlu İsa şöyle yalvardı: "Ya Allah! Yâ
Rabbe'l-âlemîn! Bizlere gökten öyle bir sofra indir ki bizim
için, bizim hem evvel gelenlerimiz için bayram olduktan
başka, Senin kudretine burhan olsun ve bizleri merzûk bu-
yur. Sen râzıkların en hayırlısısın." 115. Allah buyurdu ki:
"Ben onu sizlere elbette indiririm, lâkin ondan sonra kim
içinizden küfre sapacak olursa, âlemlerde kimseye etmedi-
ğim azabı muhakkak ona reva görürüm." 1 16. Hani Allahu
Zülcelâl İsa'ya: "Ey Meryem'in oğlu İsa! İnsanlara Allah'tan
sonra benimle validemi kendinize ilâh[24] edinin diye sen mi
söyledin?" buyurunca İsa dedi ki: "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Seni
her türlü şerikten tenzih ederim. Söylemesine hakkım ol-
mayan bir şeyi benim için söylemek olamaz. Eğer söyledim-
se elbette malumundur. Sen benim gizlediğimi de bilirsin,
bense bana bildirmediğini bilmem.[25] Gaybları bilen Sensin,
ancak Sen, başkası değil. 1 17. Bana Sen ne emrettinse onlara
onu söyledim. 'Hem benim Rabbim, hem sizin Rabbiniz
olan Allah'a kulluk edin' dedim. Aralarında bulunduğum
müddetçe üzerlerinde nigehbân *(gözcü)* idim. Vaktâ ki beni
içlerinden aldın, artık onları murakabe edici Sen oldun, Sen
ki herşeyi görürsün. 1 1 8, Eğer kendilerine azabı reva görür-
sen, şüphe yok ki Senin kullarındır. Eğer bağışlarsan muhak-
kak ki azîz, hakîm Sensin, ancak Sen, başkası değil."

1 ı 9, Allah şöyle buyurdu: "Bugün doğrulara doğrulukları-
nın faide vereceği gündür. Onlara ebediyen içinde kalacak-
ları o altından ırmaklar akan cennetler var. Allah kendilerin-
den hoşnut, kendileri de Allah'tan hoşnut ki işte büyük fevz
bu. 1 20 Göklerin, yerlerin ve bunlarda ne varsa hepsinin
mülkü Allah'ın, O herşeye kadir.

24 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde yazılmıştır.

25 Metinde buraya bir soru işareti konularak eski harflerle şöyle yazılmıştır: "Ben ise Senin zatında olanı bilemem."

EN'ÂM SÛRESI

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Hamd o Allah'ındır ki *(hamdolsun o Allah'a ki)* gökleri, yeri yarattı; zulmetleri, nuru vücuda getirdi. Sonra O'nu tanımayanlar kalkıyorlar da kendilerini yaratanla başkalarını bir tutuyorlar *(sonra Haliklarını inkâr edenler kalkıyorlar da O'nu bırakıp başkasına tapıyorlar).* 2. O öyle bir Allah ki sizleri topraktan yarattı, arkasından eceli takdir buyurdu. Mukadder olan eceli ancak O bilir. Sonra da sizler şüpheye düşüyorsunuz, öyle mi? 3. O göklerde de Allah, yerde de Allah. Gizlediğinizi bilir, aşikâr ettiğinizi bilir, kazandığınızı bilir. 4. Rabbü'l-âlemîn in birliğine şahit âyetlerden kendilerine hiçbir âyet gelmez ki ondan yüz çevirmesinler. 5. Nasıl ki bunlara en büyük hak geldiği zaman ona yalan demişlerdi, neyi eğlence yerine koymakta olduklarının haberleri yakında onlara gelecek. 6. Görmediler mi kendilerinden önce ne nesiller helak ettik ki yeryüzünde sizlere vermediğimizi onlara vermiştik? Bol yağmurlu bulutları üzerlerine göndermiştik. Ayaklarının altından ırmaklar akıtmıştık. Öyle iken günahları yüzünden kendilerini helak ettik de arkalarından başka nesiller vücuda getirdik.

7. Yâ Muhammed, bizler sana kâğıt üzerine yazılmış bir kitap indirseydik de onu elleriyle yoklasaydılar, küfürlerinde inat edenler "Bu apaçık sihirden başka bir şey değil!" diyecektiler.[1] 8. Bir de "Şuna bir melek indirilse" diyorlar. Eğer bizler melek indireydik artık olacak olur, kendilerine bir an bile göz açtırılmazdı.

1 7. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Biz sana kâğıt üzerine yazılmış bir kitap indireydik de ona elleriyle dokunmuş olsalardı, yine kâfirler: 'Bu aşikâr bir sihirden başka bir şey değil' derlerdi." *(AKC,* 1339, s. 32'den nakleden: *BKŞ,* s. 208).

9. Yok kendisini melek göndereydik, yine onu beşer gönderecektik. Düşmekte bulundukları şüpheye onları yine düşürecektik.

10 Yâ Muhammed! Emin ol ki senden evvel gelen peygamberlerle de eğlendiler, sonra o eğlence edindikleri hak, eğlenenleri çepeçevre kuşattı. 1 1. Onlara "Yeryüzünde dolaşın da peygamberleri yalancı çıkaranların akıbeti ne olduğuna bir bakın" de.

12. "Söyleyin, göklerdeki, yerdeki mevcudat kimin?" de. "Allah'ın!" de. O Allah'ın ki mahlûkâtına karşı Kendi için rahmeti ihtiyar buyurdu. O muhakkak sizleri kıyamet günü bir yere toplayacak, onda şüpheye imkân yok. Kendilerine yazık edenlere gelince işte bunlar iman etmeyenlerdir. 13 Gerek gecenin, gerek gündüzün içinde barınan her ne varsa O'nun. İşiten, bilen ancak O.

14. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Göklerin, yerin yaratanı Allah'tan başkasını mı kendime mabud edineceğim? O Allah'tan ki bütün dirileri doyuruyor, Kendisi doyurulmaktan münezzeh bulunuyor.

Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Ben Allah'ın birliğine boyun eğenlerin ilki olmakla emir buyuruldum. Bana sakın müşriklerden olma buyuruldu." *("Ben Allah'ın birliğine boyun eğenlerin ilki olmakla emir buyuruldum. "Sakın müşriklerden olma.)*

1 3. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Ben Rabbime isyan edecek olursam büyük bir günün azabından korkarım." 16. İşte o gün kimden azap uzak bulundurulursa Allah'ın rahmetine kavuşan odur. Gün gibi aşikâr olan felah ise ancak budur. 17. Allah sana bir belâ eriştirirse Kendisinden başka kimse onu senin üzerinden kaldır [a] maz, hayır da eriştirirse kimse mâni olamaz. O'nun kudreti herşeyi muhit. î Kulları üzerinde kahir olan O. Hakim olan O, habîr olan yine O.

19. Yâ Muhammed, onlara "Şehadetden en büyük ne olabilir?" dedikten sonra şunu söyle: "[Allah][2] İşte sizinle benim aramızda ilk şahit, bana bu Kur'an hem sizleri, hem diğer bütün işitenleri akıbetten onunla haberdar edeyim diye vahiy buyuruldu. Allah ile beraber başka birtakım ilâhların[3] varlığına sizler şehadet mi ediyorsunuz?! Ben şehadet etmem!'" de. "O ancak tek bir Allah'tır. İşte bilin ki ben sizlerin O'na şerik koştuklarınızın hiçbirini tanımıyorum" de. 20, Kitap verdiğimiz ümmetlerin uleması, Peygamberi kendi oğullarını tanır gibi tanırlar. Nefislerine yazık edenlere gelince bunlar iman getirmezler. 21, Uydurduğu yalanı Allah'a isnat eden, yahut âyetleri için yalan diyen kimseden daha zâlimi kim olabilir?! Haberiniz olsun: Zâlimler felaha ermeyecekler. 22, Bir gün ki hepsini birden hasredeceğiz de vaktiyle Allah'a şirk koşanlara: "Hani o bizim şeriklerimiz olduklarını [zu'm][4] ettiğiniz mabudlarınız ne oldu?" diyeceğiz. 23. O zaman bütün şeriklerinin akıbeti *(o zaman bütün fitneleri)* "Rabbimiz olan Allah'a yemin ederiz ki, bizler müşrik değildik!" demelerinden başka bir şey olmayacak.

24, Bak yâ Muhammed, nasıl kendi kendilerini yalancı çıkarıyorlar? Sonra da bak uydurdukları o mabudlar nasıl ortadan kaybolarak bunları yüzüstü bırakıyor? 25. İçlerinden seni Kur'an okurken dinleyenler var. Duyduklarını anlamasınlar diye kalplerinin üstüne perde indirdik, kulaklarına ağırlık verdik. Bütün âyetleri görseler yine iman etmezler. O kadar ki yanına gelerek seninle münakaşa ettikleri zaman o küfre dalmış kimseler "Bu eskilerin uydurdukları esatirden başka bir şey değil!" derler. 26, Bunlar hem ona yaklaşmaktan nehy ediyorlar, hem kendileri uzaklaşıyorlar ki bu suretle farkına varmadıkları halde nefislerini helak ediyorlar. 27. Hani sen bunların ateş başında durdurulup[5]: "Ne olurdu geriye çevrilseydik de Rabbimizin âyetlerini inkâr etmeyerek iman getirenlerden olsaydık! dediklerini bir görmüş olaydın...

2 "Allah" kelimesi daktilo metinde yer almamaktadır.

3 Metinde bu kelime "Allahların" şeklinde yazılmıştır.

4 Bu kelime daktilo metinde mevcut olmayıp yeri boş bırakılmıştır. Ayetin Arapça aslında kelimenin fiil formu (tez umun) geçmekte olduğu için, yeri boş bırakılan kelimenin "zu'm" olduğunu tahmin ediyoruz.

5 Bu kelime metinde "durulup" şeklinde yazılmıştır.

28. Değil, evvelce gizledikleri karşılarına çıktı da onun için.
Yoksa geriye çevrilmiş olsaydılar nehy edildikleri isyana yine
başlayacaklardı. Şüphe yok ki vadleri yalan. Ve yine
"Hayat, dünyadaki hayatımızdan ibaret, bizler öyle tekrar
dirilecek değiliz" diyeceklerdi. *(Şüphe yok ki vadleri yalan.
Bunlar "Hayat dünyadaki hayatımızdan ibaret, bizler öyle tek-
rar dirilecek değiliz" dediler.)*[6]

30. Yâ Muhammed, sen onları Rabbü'l-âlemîn'in karşısında
durdurulduklan zaman bir göreydin... Kendilerine "Nasıl, şu
gördüğünüz hak değil mi imiş?" buyurdu. "Rabbimize kasem
olsun ki evet!" dediler. "Öyle ise inkâr ettiğinizin cezası olarak
tadın azabı da görün!" buyurdu. 3 i Ebedî hüsrana daldılar, o
kimseler ki Allah'ın karşısına çıkacaklarını, tâ kıyamet ansızın
üzerlerine gelinceye kadar inkâr ettiler durdular. O zaman ise
"Hayatımızda reva gördüğümüz taksirlerimiz yüzünden vah
bizlere!" diyecekler. Veballerini de sırtlarına yüklenmiş buluna-
caklar. Hele bir bak şunların yüklendikleri ne yaman bir yük!
M Dünyadaki hayat oyundan, oyalanmadan başka bir şey de-
ğil. Sonradan gelen yurt ise Allah'tan korkanlar için elbet daha
hayırlı. Siz bunu akıl etmiyor musunuz?

>3 Ya Muhammed! Bizler pek iyi biliyoruz ki söyledikleri
söz seni incitmekte. Onların yalancı dedikleri kat'iyyen sen
değilsin. Lâkin zâlimler Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.
3 t Senden önce gelen peygamberlere de yalancı denildi
durdu. Onlar kendilerine yalancı denilmesine, eza edilme-
sine, tâ Allah'ın nusreti erişinceye kadar tahammül ettiler.
*(Onlar kendilerine yalancı denilmesine, eza edilmesine taham-
mül ettiler, nihayet Allah'ın nusreti yetişti).* Allah'ın va'dlerini
(mukadderatını) değiştirebilecek kuvvet yok. Peygamberlerin
haberinden sana gelenleri olmuştu, unuttun mu? 35. Yok,
imandan yüz çevirmeleri sana pek ağır geliyorsa, yerin de-
rinliklerine inecek bir baca yahut göklere çıkacak bir merdi-
ven arayıp onlara harika getirmeye gücün yettiği takdirde hiç
durma. Allah dilemiş olsaydı hepsini iman üzerinde birleşti-
rirdi. Sen de kendini bilmeyenlerden olma.

6 29. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hayat bu dünyadaki hayatımızdan ibarettir. Ölürüz, yaşarız. Bizler hiçbir vakit tekrar dirilecek değiliz." {*SR,* XIX/481, 21 Mayıs 1337, s. 130'dan nakleden: *BKŞ,* s. 208).

36. Senin iman davetine ancak işitmesi olanlar gelir. Ölülere gelince onları Allah diriltir. Sonra O'nun karşısına çıkarılırlar. 37. "Şuna mabudundan bir mucize indirilseydi" diyorlar. Kendilerine söyle: "Allah'ın mucize indirmeye kadir bulunduğu şüphesiz, lâkin çokları bilmiyorlar." 38. Yeryüzünde yürür hiçbir hayvan, iki kanadı ile uçar hiçbir kuş yok ki, onlar da sizin gibi birer ümmet olmasınlar. Bizler Levh-i Mahfuz'da bir şeyi ihmal etmedik. Sonra da hasredilerek Haliklarının karşısına çıkacaklar. 39. Ayetlerimizi inkâr edenler sağırdırlar, dilsizdirler, zulmetler içinde dolaşırlar dururlar. Allah kimi dilerse yolundan saptırır. Kimi dilerse dosdoğru giden yola çıkarır.

40. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Bana haber verin bakayım, üzerinize Allah'ın gazabı gelse, yahut üzerinize kıyamet gelse *(yahut başınıza kıyamet kopsa)* Allah'tan başkasına mı yalvaracaksınız? Şirkinizde sâdıksanız haydi yalvarın. 41. Değil, ancak O'na yalvarırsınız. O da isterse o feryada geldiğiniz belâyı üzerinizden kaldırır. Ve sizler Allah'a şerik koştuğunuz mabudların hepsini unutursunuz.

42. Yâ Muhammed, senden önceki ümmetlere peygamberler göndermiştik, dinlemediler. Gufranımıza dehalet etsinler diye onlara kıtlık verdik, hastalık verdik *(kıran verdik).* 43. Ne olurdu azabımız kendilerine eriştiği zaman rücû ederek gufranımıza dehalet etseydiler?! Lâkin kalpleri karardı, şeytan da bütün işlediklerini kendilerine güzel gösterdi. 44. Vaktâ ki gönderilen ibretleri unuttular, imtihan için onlara herşeylerin kapılarını açtık. Mazhar oldukları refah ile şımarınca da kendilerini ansızın azaba uğrattık, işte o zaman yeis içinde kaldılar.

45. O zulmeden kavmin efradı sonuna kadar helak edilerek arkaları alındı. Rabbu 1-âlemîn olan Allah'a hamdolsun.

46. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Allah kulaklarınızı, gözlerinizi alsa, kalplerinizi mühürlese bana haber verin ki bunları size getirecek ilâh[7], acaba Allah'tan başka kimdir? Bak, âyetlerimizi türlü şekiller içinde nasıl tekrar ediyoruz, sonra da onlar haktan yüz çeviriyorlar. 47. Onlara şöyle söyle: "Üzerinize Allah'ın azabı ansızın yahut görüne görüne gelse, bana haber verin ki, helak edilecekler acaba zulmetmiş insanlardan başkası mıdır? *(... bana haber verin ki acaba zulmetmiş insanlardan başkası mı helak edilir?)* 48. Bizler peygamberleri ancak rahmetimizin müjdecileri, azabımızın habercileri göndeririz. Kimler iman ederek salâhın yolunu tutarsa, onlar için ne korku var, ne keder görecekler. 49. Ayetlerimize yalan diyenler ise imandan uzaklaşmaları yüzünden azaba uğrayacaklar.

50. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Ben sizlere Allah'ın hazineleri benim elimdedir demem, gaybı da bilmem, sizlere meleğim de demem, bana her ne vahyedilirse ben ancak onun arkasından giderim." Onlara "Gözü olmayanla gören hiç, bir olur mu? Düşünmeniz hiç yok mu?!" de.[8] 51. Sonra Allah'a karşı ne sehabet, ne de şefaat edecek kimseleri olmaksızın hasredilerek karşısına çıkacaklarından korkanlara da akıbetin vehametini o vahiy ile bildir. Umulur ki meâsîden çekinirler.

52. Yâ Muhammed! Rabbu 1-âlemîn'in rızasından başka bir şey istemeyerek sabah akşam O'na ibadet edenleri sakın yanından kovayım deme. Onların hesabından sana bir şey olmadığı gibi, senin hesabından da onlara bir şey yok ki, bîçâreleri kovarak zâlimlerden olacaksın.

7 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde yazılmıştır.

8 50. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onlara de ki: 'Ben sizlere, Allah'ın hazineleri benim elimdedir' demediğim gibi, 'Ben bir meleğim' de demem. Ben ancak bana vahyolunan neyse ona ittibâ ederim.' Onlara de ki: 'Hiç âmâ ile gözü gören bir olur mu, siz düşünmez misiniz?" (*SR*, XXIV/609, 24 Temmuz 1340, s. 162'den nakleden: *BKŞ*, s. 209).

53. İşte bizler onların bir takımını diğer bir takımı yüzünden böyle fitneye uğratırız da, "Şu Allah'ın aramızdan lütfuna lâyık gördüğü adamlar bunlar mı imiş?!" derler. Allah tevfîkine şükredecekleri onlardan iyi bilmiyor mu ki?

54. Yâ Muhammed! Ayetlerimize iman edenler yanına geldikleri zaman kendilerine şöyle de: "Allah'ın selâmı üzerinize olsun. Rabbiniz rahmetiyle tecellîyi irade buyurdu, içinizden biri bilmeksizin bir masiyet işler de arkasından döner kendini ıslah ederse ona karşı gafur olmayı, rahîm olmayı irade buyurdu. 55. Bizler hakkın yolu da, mücrimlerin yolu da aşikâr olsun diye âyâtımızı böyle ayrı bildiriyoruz.

56. Yâ Muhammed, onlara "İyi bilin ki ben sizlerin Allah'tan başka bütün taptıklarınıza ibadetten nehyedilmişim!" de.

Yâ Muhammed, onlara "Ben sizlerin hevesâtınıza tâbi olamam, zira o zaman demek ki kat'iyyen dalâle düştüm, demek ki doğru yolu tutmuş değilim" de. 57. "İşte elimde Rabbimin beyyinesi duruyor. Sizlerse ona yalan dediniz. Acele ettiğiniz azap bende değil ki, hüküm ancak Allah'ın. O hak olan ne ise onu bildirir. Davayı ayıranların O en hayırlısıdır" de.[9] 58. "Eğer acele ettiğiniz azap benim elimde olsaydı, sizinle aramızdaki iş çoktan hüküm giymişti. Zâlimleri en iyi Allah bilir. 59. Gaybın anahtarları *(hazineleri)* yalnız O'nda. Kendisinden başkası onları bilmez. Sonra karada ne varsa bilir, denizde ne varsa bilir. Tek bir yaprak, toprağın zulmetleri içinde tek bir habbe, tek bir yaş, tek bir kuru yerinden düşmez ki onu bilmesin, o, Levh-i Mahfuz'da olmasın.

9 57. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Hüküm Allah'tan başkasının olamaz. O, hakkı bildirir ve hâkimlerin en hayırlısıdır." (*AKC*, 1339, s. 46'dan nakleden: *BKŞ*, s. 209).

60. Sizleri geceleyin kendinizden geçiren, gündüzün ne kazandıysanız bilen O. Sonra da mukadder olan eceliniz nihayet bulmak için gündüzün yeniden sizlere can veriyor. Sonra O'nun karşısına çıkacaksınız, sonra ne işledinizse onu sizlere haber verecek. 61. Kullarının üzerinde kahir olan O. Sizlere harekâtınızı zaptedici melekler gönderir, içinizden birinin ölüm zamanı gelince gönderilen meleklerimiz onu kabzederler. Hiç de taksir etmezler. 62, Sonra o kabzedilenler âdil-i mutlak olan Mevlâlarının karşısına döndürülürler. Gözünüzü açın. Hüküm başkasının değil, yalnız O'nun. O ise muhasiblerin en serî'i.

63. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Sizler karanın, denizin zulmetlerine düşüp de 'Bizi bundan kurtarırsa yemin ederiz ki kat'iyyen şükredenlerden oluruz' diye yüksek sesle, gerek gizli gizli O'na yalvardığınız zaman sizleri kim kurtarır? 64. Sizleri bundan da, bütün diğer sıkıntılardan da Allah kurtarır. Sonra da sizler şirke dalarsınız" de. 65 "Sizlere üzerinizden yahut ayaklarınızın altından azap göndermeye, yahut sizleri fırkalar hâlinde birbirinize düşürerek bir takımınıza, bir takımınızın şiddetini tattırmaya kadir olan O'dur" de. Bak, anlamaları için âyetlerimizi nasıl türlü şekiller içinde tekrar ediyoruz?

66. Kavmin ona yalan diyor, halbuki hak işte o. Sen kendilerine "Ben üzerinizde vekil değilim. 67 Her haberin istikrar bulacağı bir zaman var, öğreneceksiniz" de. 68. Ayetlerimizin üstüne dedikoduya dalanları gördüğün vakit başka söze dalmalarına kadar kendilerinden yüzünü çevir. Sana şeytan bunu unutturursa hatırına geldiği gibi kalk, o zâlim insanlarla beraber oturma.

69. Evet, onların hesabından Allah'tan korkanlara bir şey düşmez. Lâkin ihtar etmek düşer ki, bu suretle belki biraz çekinirler. 70. Dinlerini oyun yerine, oyuncak yerine koymuş, sonra dünya hayatı kendilerini aldatmış kimseleri bırak da, Kur'an ile kalpleri uyandırmaya çalış. Olmaya ki her nefis kazandığı vebal yüzünden hüsranın pençesine verile, o zaman Allah'a karşı sehabetçisi de yok, şefaatçisi de yok. Ne kadar fidye vermek mümkün ise kabil olup verdiği takdirde yine alınmaz, işte bunlar kazandıkları vebal yüzünden hüsrana teslim edilenler ki Allah'ı tanımadıkları için içecekleri kaynar su, görecekleri dayanılmaz azap olacak. 71. Kendilerine şöyle de: "O bizleri doğru yola çıkarmışken Allah'ı bırakacağız da bizlere ne fayda, ne ziyan veremeyecek putlara taparak ters yüzümüze mi döneceğiz? O kimse gibi ki şeytanlar yolunu kaybettirmiş, şaşkın şaşkın dolaşıyor, ötede ise arkadaşları var." "Yanımıza gel!" diye onu yolun doğrusunu tutmaya çağırmaktalar.

Yâ Muhammed, şöyle söyle: "Allah'ın hidayeti yok mu; işte hidayet başkası değil, ancak o. Bizler Rabbu l-âlemîn'in birliğine boyun eğmekle *(birliğini ikrar ile)* emredildik."[10] 72. "Namaz kılın, sonra O'ndan korkun ki karşısında haşrolacağız, Hâlik-i Zülcelâl işte O! diye emredildik." 73. Gökleri yerleri hak ile, hikmet ile yaratan O Hâlık[-ı] Zülcelâl. *(Gökleri yeri hak ile kâim olarak yaratan O.)* Bir şeye "Ol" dediği zaman hemen olur. Sözü hakkın kendisi. Sûr üfüründüğü gün mülk ancak O'nun. Gaybı da bilir, aşikârı da. Hakim O, habîr O.

10 Daktilo metinde "emreyledik" yazdı olmakla birlikte, doğrusu "emredildik" olmalıdır.

74. Hani ibrahim babası Âzer'e ne demişti: "Sen putları kendine sürü sürü ilâh[11] ediniyorsun, öyle mi? Doğrusu ben seni de, kavmini de pek açık bir dalâl içinde görüyorum." 75- Bizler İbrahim'e, daha bunun gibi göklerin, yerin bedâyi'ini gösteriyorduk ki görsün de azametimize yakîn getirenlerden olsun. 76. Gece onu karanlığı ile örtünce bir yıldız görerek "Bu benim rabbim imiş!" dedi, birazdan battığı gibi "Ben böyle batanları sevmem!" dedi. 77. Vaktâ ki ay doğmak üzere iken gördü, "Bu benim rabbim imiş!" dedi. Sonra batınca "Kasem ederim ki Rabbim beni doğru yola çıkarmasaydı muhakkak dalâle düşen insanlardan olurdum!" dedi. 78. Vaktâ ki güneş doğmak üzere iken gördü, "Bu benim rabbim imiş, bu hepsinden büyük!" dedi. O da batınca, "Ey kavmim, haberiniz olsun, ben sizlerin Rabbü'l-âlemîn'e şerik koştuklarınızın hiçbirini tanımıyorum. 79. Ben haktan tarafa eğilerek yüzümü O'na döndüm ki gökleri, yeri O yaratmış. Ben hiçbir zaman müşriklerden değilim!" dedi. 80. Kavmi kendisi ile münakaşaya başlayınca da şöyle söyledi: "Allah'ın birliği üzerinde benimle münakaşa mı edeceksiniz ki bu hakikate beni O irşad etti! Ben sizlerin O'na şerik koştuğunuz mabudlarınızdan korkmam, ben ancak Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemiş olmasından korkarım. Rabbim ilmiyle herşeyi ihata buyurmuş, bunu hatırınıza getirmez misiniz? 81. Hem Allah'a şerik koştuğunuz mabudlarınızdan nasıl korkayım ki şu kendilerine tapmanız için Allah'ın sizlere indirmediklerini sizler Allah'a şerik koşmaktan korkmuyorsunuz. Acaba iki taraftan hangisi korkudan emin olmakta haklı? Eğer biliyorsanız söyleyin.

11 Metinde "Allah" yazdı ise de doğrusu ilâh olmalıdır.

82. O kimseler ki iman etmişler, imanlarına da şirk karıştırmamışlar; işte korkudan emin olmak bunlar için olduğu gibi, kendileri doğru yolu tutmuş bulunuyorlar. 83. Bu, işte bizim hüccetimiz ki kavmine karşı ibrahim'e vermiştik. Dilediğimizi mertebelerce yükseltiriz. Rabbinin hikmetine had, ilmine nihayet olmadığı aşikâr. 84, Bizler başkaca ona Ishak ile Yakub'u verdik, her birini hidayetimize eriştirdik. Daha evvel Nuh'u eriştirdiğimiz gibi. Onun zürriyetinden Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı, Harun'u hidayetimize eriştirdik. Bizler muhsinlere böyle mükâfat ederiz. 85. Zekeriyya ile Yahya'yı, isa'yı, Ilyas'ı da hidayetimize eriştirdik. Bunların her biri sâlihînden. 86-87. ismail'i, [Elyesa'ı][12], Yunus'u, Lût'u da hidayetimize eriştirdik. Ve bunların herbirini bütün âlemlerin üstüne geçirdiğimiz gibi; babalarından, karındaşlarından, zürriyetlerinden bir kısmını da geçirdik. Ve onları hem seçtik, hem dosdoğru giden yola çıkardık. 88. Bu işte Allah'ın hidayeti ki kullarından dilediğini onunla selâmete çıkarır. Eğer şirke dalmış olaydılar bütün işledikleri heder olmuştu. 89. Bunlar işte kendilerine Kitap verdiğimiz, hükm verdiğimiz, peygamberlik verdiğimiz insanlar. Eğer şunlar onu inkâr ederlerse, bizler ona onu inkâr etmeyen bir ümmeti nigehbân kılmışız. 90. Bu peygamberler işte Allah'ın hidayetine eriştirdiği kimseler. Sen de onların tuttukları yoldan yürü. Ümmetine de "Ona karşılık benim sizden bir ücret istediğim yok, o bütün âlemleri irşad için olmaktan başka bir şey değil" de.

12 Bu kelime metinde okunamayıp atlanmıştır.

91, Şunlar "Allah beşere bir şey indirmedi" dedikleri zaman Allah'ı nasıl tanımak lazımsa öyle tanıyamadılar. Kendilerine şöyle de: "Musa'nın insanlar için nur olarak, hidayet olarak getirdiği Kitab'ı kim indirdi? O Kitab'ı ki çoğunu gizlediğiniz halde bir kısmını meydana çıkardığınız ayrı ayrı kâğıdlara[13] yazıyorsunuz. Bundan başka ne kendilerinizin, ne atalarınızın bilmediğiniz hakikatler Kur'an ile sizlere öğretildi."

Yâ Muhammed, "Onu indiren Allah'tır!" dedikten sonra bırak onları, daldıkları butlan içinde oynayadursunlar. 92 Bu ise öyle bir Kitap ki, onu bizler feyzi dünyayı tutsun, kendisinden evvelkini teyid eylesin, sen de Ümmü'l-[kurâ][14] ile etrafındakileri akıbetten onunla haberdar edesin diye indirdik. Âhirete inananlar ona iman getirdikleri gibi, onlar namazlarını da gözetirler. 93. Kendi uydurduğu yalanı Allah'a isnat eden, yahut kendisine bir şey vahyedildiği yokken "Bana vahyedildi" diyen, bir de "Allah'ın indirdiği âyetler gibi ben de indirebileceğim" sözünü söyleyen adamdan daha zâlimi kim olabilir? Sen o hâli bir göreydin ki zâlimler ölümün dalgaları içindeler, meleklerse ellerini uzatmışlar, "Çıkarın ruhlarınızı! Allah'a karşı hak olmayan şeyler söylediğiniz ve âyetlerine imanı kibrinize yediremediğiniz için bugün zillet azabı ile ceza göreceksiniz!" diyorlar. Evet, bir göreydin... 94, Görüyorsunuz ya, sizleri ilkin nasıl yarattıksa karşımıza yine öyle tek tek geldiniz. Bütün o sizlere bağışladığımız nimetleri arkanızda bıraktınız. Hani üzerinizde Allah'ın şeriki bulundukları kanaatini[15] beslediğiniz şefaatçilerinizi yanınızda görmüyoruz! Gördünüz ya, aranızdaki rabıtalar bütün kopmuş, o [zu'm ettikleriniz][16] hep bırakmış sizleri, gitmiş.

13 Bu kelime metinde "kaadlara" şeklinde yazılmıştır.

14 "Kura" kelimesinin yeri daktilo metinde boş bırakılmıştır.

15 Bu kelime daktilo metinde eski harflerle yazılıdır.

16 Metinde "zu'm" kelimesinin yeri boş bırakılmış, "ettikleriniz" kelimesi de "ettileriniz" şeklinde daktilo edilmiştir.

95. Şüphe yok ki Allah, daneleri çekirdekleri yarar, diriyi ölüden çıkarır, ölüyü diriden çıkarır. İşte sizlere bildiriyorum: Allah budur, öyle iken nasıl O'ndan başkalarını düşünüyorsunuz?! 96. Fecri yarıp içinden seher çıkardığı gibi, geceyi yorgunluklar için sükut, Güneş'le Ay'ı da zamanın hesabı için medar kıldık. İşte bunlar izzetine had, ilmine nihayet olmayan Allah'ın takdiri. 97. Karanın, denizin karanlıklarında yolu onlarla bulmanız için yıldızları siz[e][17] musahhar buyuran da O.[18] Bizler anlayan insanlar için âyetlerimizi birer birer bildirmişiz. 99. O öyle bir Hâlık ki gökten su indiriyor, Bizler o indirdiğimiz su ile her türlü nebatı vücuda getirerek onlardan yeşillikler çıkarıyoruz. O yeşilliklerden de bir araya gelmiş daneler çıkarıyoruz. Hurma ağacının ise çiçeğinden yakın yakın salkımlar peyda oluyor. Daha bizler o su ile türlü üzümlerden bağlar, birbirine benzeyen, benzemeyen zeytinler, narlar meydana getiriyoruz. Sizler onun bir henüz verdiği zamandaki mahsulüne, bir de kemâle ermiş hâline bakın. İmanı olan insanlar için şu sizlere bildirdiklerimde elbette kudretimizin burhanları var. 100. Tuttular da cinleri Allah'a şerik koştular. Halbuki onları Kendi yarattı, bundan başka bildikleri hiçbir şey olmaksızın O'na oğullar, kızlar isnadında bulundular. Zât-ı İlâhîsi onların ettikleri vasıftan münezzehtir, müteâlîdir. 101. Göklerin de mübdi'i, yerin de mübdi'i.[19] O'na oğul nasıl tasavvur edilir ki, hiçbir zaman kendisinin refikası (eşi) ne olmuş, ne olmak ihtimali var. Sonra herşeyleri yaratmış, daha sonra da ilmi herşeyleri muhît.

17 Metinde burası "siz o" şeklinde yazılıdır.

18 Daktilo metinde 97. âyetin son kısmı ile 98. âyetin ilk bölümünün meali atlanmıştır. Atlanan kısım Akif'in bağlamdaki üslubu ile Elmalılı ve Diyanet meallerinden faydalanmak suretiyle şöyle tamamlanabilir: "Bizler bilen insanlar için âyetlerimizi birer birer bildirmişiz. Hem O'dur sizi bir tek nefisten halk eden. Demek bir karar kılma yeri, bir de emaneten bırakıldığınız yer var."

19 Bu âyetteki iki "mübdi"' kelimesi de, daktilo metinde "mebde" şeklinde yazılmıştır.

H)2 İşte Rabbiniz bu siz[e] bildirdiğim Allah ki O'ndan başka ilâh[20] yok. Herşeyin halikı. Gelin, O'na kulluk edin. O herşeyin üzerinde nigehbân *(bütün mevcudatın halikı. Gelin, O'na kulluk edin. O bütün mevcudatın üzerinde murakabesini yürüten sâhib-i mutlak).*

103 Gözler O'nu ihata edemez, O gözleri ihata eder. O çünkü latifi O çünkü habîr. ! 04 Rabbinizden sizlere birçok açık hüccetler geldi. Kim gözünü açar da görürse kendisine, kim gözünü yumarsa o da kendisine. Ben sizlerin üzerinizde murakabeci değilim. 105. İşte bizler âyetlerimizi böyle türlü şekiller içinde tekrar ediyoruz. Bu tekrarı ise "Bunları sen okudun da öğrendin" demeleri için ediyoruz. Bir de idrakten nasibi olan insanlara onu açık açık bildirmek için ediyoruz.

106. Yâ Muhammed! Sana Rabbin tarafından her ne vahyedilirse ona tâbi ol. O'ndan başka ilâh[21] yok. Müşriklerden de yüzünü çevir *(müşriklerle uğraşıp durma).* 1.074 Bir kere Allah dileseydi müşrik olmazlardı, sonra ne seni onların üzerine murakabeci kıldık, ne de sen kendilerinin vekilisin. 108. Hem sizler onların Allah'ı bırakarak taptıkları putlara sövmeyin ki onlar da cehaletleri yüzünden Allah'a[22] sövmesinler. İşte Bizler böyle kendi işlediklerini iyi gösterdik, sonra da Rabbu 1-âlemîn karşısına dönecekler ki vaktiyle ne ettiklerini onlara haber verecek.[23] I 09, Kendilerine bir mucize gelirse *(bir âyet gelirse)* kat'iyyen iman edecekleri hakkında olanca yeminleriyle Allah'a kasem ettiler.

Yâ Muhammed, onlara "Mucizeler ancak Allah'ın yanındadır *(elindedir)"* de. Hem sizler nereden bileceksiniz, o mucize gelse de iman etmezler.[24] 110. Bizler hem onların kalpleriyle gözlerini haktan başka cihete çeviririz de ilkin iman etmedikleri gibi yine etmezler. Hem kendilerini bırakırız, azgınlıkları içinde şaşkın şaşkın dolaşır dururlar.

20 Metinde bu kelime yerine "Allah" yazılıdır.

21 Metinde "Allah" yazılıdır.

22 Daktilo metinde sehven "Allah'ı" yazılmıştır.

23 108. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onların Allah'tan başka olarak andıkları, taptıkları asnâma söğmeyin ki onlar da nahak yere, bilmeyerek Allah'a söğmeye kalkışmasınlar." *(SR,* XIX/470, 3 Mart 1337, s. 14'ten nakleden: *BKŞ,* s. 209).

24 109. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Kendilerine bir mucize geldiği takdirde mutlaka iman edeceklerine dair Allah'a olanca yeminleriyle kasem ettiler. Onlara de ki: 'Mucizeler ancak Allah'ın elindedir.' Zaten bilmiyorsunuz ki geldiği surette de iman etmeyeceklerdir." *(SR,* XXIV/609, 24 Temmuz 1340, s. 162'den nakleden: *BKŞ,* s. 209).

b) "Kendilerine bir mucize geldiği takdirde mutlak iman edeceklerine dair olanca yeminleriyle Allah'a kasem ediyorlardı. [Onlara de ki]: 'Mucizeler benim değil, Allah'ın elindedir.'" *(AKC,* 1339, s. 30'dan nakleden: *BKŞ,* s. 209).

111. Eğer bizler dedikleri gibi onlara melekleri indireydik, ölüler de kendileriyle konuşsaydı ve bütün mevcudatı karşılarında fevc fevc haşr ile işhâd edeydik, yine iman edecek değillerdi; meğer ki Allah imanlarını dilemiş olsun. Lâkin çokları bu hakikatin câhili bulunuyorlar.[25] 112. İşte Bizler her peygambere insin, cinnin şeytanlarını böyle hasım ettik. Bunlar birbirlerini aldatmak için yaldızlı hurafeleri birbirlerine telkin ederler. Eğer Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı. Bırak şunları, uydurdukları hurâfât ile haşrolsunlar dursunlar! 113. Bir de âhirete inanmayanların kalpleri o telkine meyletsin ve kendileri onu kabul etsinler de bu suretle o kazandıkları vebali kazansınlar diye bunu yapıyorlar.

114. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Söyleyin, Allah'tan başkasının mı aramızda hakem olmasını isteyeyim? Halbuki içinde bütün ahkâm ayrı ayrı bildirilmiş olarak bu Kitab'ı sizlere indiren başkası değil, O." Kendilerine evvelce Kitap verdiklerimiz bilirler ki o senin Rabbin tarafından hak olduğu halde indirilmiş. Sakın bunda şüphe edicilerden olma. 115. Rabbinin kelâmı doğrulukça, adaletçe kemâlin gayesinde,[26] O'nun sözlerini değiştirebilecek yok. Her ne söylenirse işiten O, her ne tasvir edilirse bilen O. 116. Yeryüzündekilerin çoğuna uysan[27] Allah yolundan seni saptırırlar. Bunlar zandan başka şeye tâbi değiller. Yalan uydurmaktan başka da işleri yok. 117. Senin Rabbin yok mu, işte yolundan sapanı en iyi O bildiği gibi, doğru yolu tutmuşları da en iyi bilen O. 118. Eğer âyetlerine gerçekten iman etmişseniz Allah'ın adı anılarak boğazlanan hayvanların etinden yeyin.

25 110-111. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onların kalplerini, gözlerini cihet-i haktan çeviririz de evvelce nasıl etmemişlerse yine öyle iman etmezler. Biz de kendilerini tuğyanlarında puyan olmaya terkederiz. Şayet onlara melekleri indirsek ve ölüler nutka gelip kendileriyle konuşsa ve herşeyi fevc fevc karşılarına yığsak, yine Allah'ın dediklerinden başkaları iman edecek değildir; lâkin birçokları bunu bilmezler." (*SR,* XXIV/609, 24 Temmuz 1340, s. 162'den nakleden: *BKŞ,* s. 209).

26 Metinde bu kelime "gatesinde" şeklinde yazılmıştır.

27 Metinde "uysan" kelimesi sehven mükerrer yazılmıştır.

119. Hem sizler neden Allah'ın adı anılarak boğazlanan hayvanları yemeyeceksiniz ki, O sizlere -çaresiz kalıp da yedikleriniz müstesna olmak üzere- neyi haram kıldıysa ayrı ayrı bildirmişti. Şu muhakkak ki: Çokları bildikleri bir şey olmaksızın *(hiçbir ilme istinat etmeksizin)* sırf kendi heveslerine uyarak halkı dalâle düşürüyorlar. Senin Rabbin yok mu? Hakkın hududunu aşanları işte en iyi O bilir. 120. Günahın açığından da, gizlisinden de uzak durun. Günahı kazananlar elbette kazandıklarının cezasını görecekler, i 21. Boğazlanırken Allah'ın ismi anılmayan hayvanları yemeyin ki bunun haram olduğunda söz yok. İyi bilin ki şeytanlar kendi yaranına hak üzerinde sizinle münakaşa etmeleri için telkinde bulunuyorlar, onlara uyduğunuz gibi muhakkak sizler de müşriksiniz. I 22 Bir adam ki ölü iken onu Bizler diriltmişiz, kendisine bir de nur musahhar etmişiz ki insanların arasında onunla yürüyor, hiç bu adam zulmetler içine dalmış, bir türlü çıkamayan kimse gibi midir? işte müminlere olduğu gibi kâfirlere de kendi işledikleri güzel geliyor *(güzelgösterilmekte).*

123, Bizler her şehirdeki mücrimleri, muhitlerinde [mekr][28] edebilmeleri için, tıpkı bunlar gibi en ileriye geçirdik. Bununla beraber [mekri][29] başkalarına değil, ancak kendilerine ediyorlar da farkına varmıyorlar. 1 *2a* Bunlara bir âyet geldiği zaman "Allah'ın peygamberlerine verilen risalet, ayniyle bize verilmedikçe ebediyen iman etmeyiz!" diyorlar. Allah risaletini nereye tevdî edeceğini en iyi bilendir. [Mekr][30] etmiş olmaları sebebiyle, o mücrim insanlara Allah tarafından hem zillet, hem şiddetli azap isabet edecek.

28 Daktilo metinde bu noktada, Kur'an'da geçen m/k/r köküne mensup bir kelimenin karşılığı -tercümenin bağlamına göre "hilekârlık, tuzak kurmak, aldatmak, fesat çıkarmak" diye karşılanabilecek bir kelime- yazılmayıp yeri boş bırakılmıştır.

29 Aynı kelime burada da yazılmayıp boş bırakılmıştır.

30 Aynı kelime burada da boş bırakılmıştır.

125. Allah kimi yola getirmek isterse imanın girmesi için kalbini açar, kimi yolundan çıkarmak isterse onun da kalbini öyle dar, öyle kasvetli bir hale koyar ki iman teklifinden göklere çıkacakmış gibi bunalır. İşte tevfîkinden mahrumiyeti *(azabı)* iman etmeyen kimselere Allah böyle verir. 126. Bu, senin Rabbinin yolu ki dosdoğru gitmekte. Bizler ibret alacak ümmet için, âyetlerimizi birer birer bildirdik. 127. Rabbu 1-âlemîn'in yanında onlara dârü'l-İslâm olduğu gibi, işledikleri pâk işler yüzünden O kendilerinin velileri. 1 28. Bir gün ki hepsini haşr ile, "Ey cin maşeri! İnsanlardan çoğunu kendinize uydurdunuz!" diyecek. Bunların insanlar arasındaki yârânı "Yâ Rabbe'l-âlemîn! İçimizden bir kısmı, diğerlerinden faydalandı, sonunda ise, işte bizler için takdir buyurduğun zamanı idrak etmiş bulunuyoruz" diyecekler. O da "Cehennem barınacağınız yer ki Allah'ın dilediği zamanlardan başka, içinde müebbeden kalacaksınız!" buyuracak. Rabbinin hikmetine had, ilmine pâyân olmadığında söz yok. 129. İşte bizler kazandıkları isyan yüzünden bir takım zâlimleri böyle diğer bir takımının yârânı kılarız. 130. Ey cin ma'âşiri ile ins ma'âşiri! İçinizden âyetlerimi sizlere bildirir ve şu günlere mülâki olacağınızı haber verir peygamberler geldi mi? "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Kendi aleyhimizde şehadet ederiz ki, geldi" diyecekler. Evet, dünya diriliği onları aldatmıştı, şimdi ise vaktiyle kâfir oldukları hakkında kendi aleyhlerine şehadet ediyorlar. 131. Hakikati bu, çünkü ahâlisi henüz bir şeyden haberdar edilmemiş gafil sürüleri iken Rabbin öyle zulm ile şehirleri helak etmiş değil.

1 32 Hayır, şer ne isledilerse ona göre her fert için dereceler var. Senin Rabbin onların işlediklerinden gaflette bulunmuyor. 133. Senin Rabbin kullarından müstağni, kullarına rahîm. Yoksa dileyince sizleri ortadan kaldırır, yerinize arkanızdan dilediğini getirir. Nasıl ki sizleri de başka bir kavmin[31] zürriyetinden meydana çıkarmıştı. 134, Sizlere hem ne vad edildi ise muhakkak başınıza gelecek. Sizler müstahak olduğunuz akıbetten kurtulacak değilsiniz.

1 55« Ya Muhammed, onlara de ki: "Sizler, bulunduğunuz meslek üzerinde uğraşın. Ben imanımda kat'iyyen sabitim. Dünya evinin sonu hangimizin olacağını yakında bileceksiniz. Şunu iyi dinleyin ki zâlimler felah bulmazlar." 1 56, Allah'ın yarattığı ekin ile mevâşîden *(davarlardan)* O'na bir pay ayırdılar da, [zumlarınca][32] "Bu Allah'ın, bu da O'nun şerikleri olan putlarımızın" dediler. Şerikleri için olanı Allah'ın tarafına geçmiyor, Allah için olanına gelince, o, şeriklerin tarafına geçiyor. Ettikleri hüküm ne kötü bir hüküm! X > Daha bunun gibi, müşriklerden çoğuna, o taptıkları şerikler bir taraftan kendilerini helake düşürmek, diğer taraftan dinlerini içinden çıkılmaz hale getirmek için çocuklarını öldürmeyi iyi bir şey olarak[33] gösterdiler. Allah dileseydi bunu yapmazlardı, sen onları uydurdukları hurâfât ile birlikte kendi hallerine bırak.

31 Metinde bu kelime "kulun olarak yazılmış olmakla birlikte, âyette kavim kelimesi kullanıldığı için doğrusu böyle olmalıdır.

32 Metinde "biza'mihim" kelimesinin meali yerinde bir kelimelik bir boşluk bulunmaktadır. Ayetin ibaresinden hareketle burada atlanmış olan kelimeyi "zumlarınca" şeklinde yazdık.

33 Metinde burası "çocuklarını iyi bir şey öldürmeyi olarak" şeklinde yazılmıştır.

138, Bundan başka [zumlarınca][34] "Şunlar haram olan mevâşî *(davar)* ile ekin, dilediğimizden mâadası onları yiyemez. Şunlar da sırdan haram olan mevâşî *(davar)*" dediler. Diğer birtakım mevâşîyi ise boğazlarken Allah'ın ismini anmıyorlar da Allah'a iftira ile "Böyle emreyledi" diyorlar. Ettikleri iftiraya karşılık Allah onların cezasını verecek. 139. Bir de "Şu mevâşînin karınlarındaki yavrular sırf erkeklerimize helâl, kadınlarımıza ise haram. Şayet ölü doğarsa o zaman onda hepsi ortak olur" dediler. Yalanlarını Allah'a isnad etmelerinin cezasını Allah kendilerine çektirecek. O'nun hikmetine had, ilmine pâyân olmadığına söz yok. 140. O kimselerin hüsrana düştükleri muhakkak ki, düşüncesizlikleri yüzünden bilmezler de *(bildikleri bir şey olmaksızın)* çocuklarını öldürürler. Sonra Allah'ın kendilerini merzûk buyurduğu nimetleri, Allah'a iftira ile tahrim ederler. Bunların dalâl içinde kaldıkları, doğru yola çıkamadıkları aşikâr. 141. Dalları yukarıya kalkmış asmaları, yerlere uzanmış bağları, meyvaları başka başka hurmalarla ekinleri, birbirine benzeyen, benzemeyen zeytinle narı vücuda getiren hep O'dur. Mahsul bağladıkları zaman herbirinin mahsûlünden yeyin ve biçeceğiniz, devşireceğiniz gün hakkını verin. Bununla beraber vermekte israfa varmayın ki israfa varanlardan O hoşnut olmaz. 142. Sonra mevâşî arasından hem yüklenecekleri, hem serilecekleri vücuda getiren de O'dur. Allah'ın sizleri merzûk buyurduğu nimetlerden yeyin, şeytanın adımları arkasından yürümeyin ki onun sizlere açıktan açığa hasım olduğunda hiç şüphe yok.

34 Metinde -tıpkı 136. âyetteki gibi- bir kelimelik bir boşluk bulunmaktadır. Âyetin ibaresinden hareketle burada atlanmış olan kelimeyi "zu'mlarınca" şeklinde yazdık.

143 Sekiz sınıf vücuda getirmişti: İkisi koyundan, ikisi de keçiden. Onlara de ki: "Bunlardan her ikisinin erkeklerini mi haram kıldı, yahut dişilerini mi? Yahut dişilerinin rahimleri erkek, dişi her neyi ihata etmekte *(ihtiva etmekte)* ise onu mu? Eğer davanızda sâdıksanız *(haklı iseniz)* bana belli bir şey haber verin." 144. Diğer ikisini deve cinsinden, ikisini de sığır cinsinden vücuda getirdi. Onlara de ki: "Bunlardan her ikisinin erkeklerini mi haram kıldı, yahut dişilerini mi? Yahut dişilerinin rahimleri erkek dişi her neyi ihata *(ihtiva)* etmekte ise onu mu? Hem Allah bu tahrîmi sizlere emir buyururken hazır mı bulunuyordunuz? Böyle bildiği bir şey olmaksızın sırf insanları dalâl için uydurduğu yalanı Allah'a isnat eyleyen kimseden daha zâlimi kim olabilir? Allah ise zulmeden insanları hiçbir zaman doğru yola çıkarmaz.

^ Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Bana vahyedilenler içinde bu haram dediğinizi yiyenler için, ölmüş hayvan etinden yahut akabilir kandan, yahut hınzır etinden -ki o şüphesiz murdardır- yahut boğazlanırken Allah'tan başkasının ismi anılmış fısk-ı sarihten başka haram olanını görmüyorum. Bununla beraber kim çaresiz kalırsa diğer çaresizlerin hakkına tecavüz etmediği ve zaruret miktarını aşmadığı halde şüphe yok ki Rabbinin gufranına had, rahmetine pâyân yok."[35]

146 Yahudi bulunanlara ise tırnaklı hayvanâtın hepsini haram kıldık. Sığırla koyunun da —sırtlarıyla bağırsakları üzerindekinden bir de *(..sırtlarıyla bağırsakları üzerindekinden, yahut)* kemikle ıhtılat eden kuyruk kısmından maada- bütun yağlarını naram kıldık. İşte bu bir ceza kı zulumlerı karşılık olmak üzere kendilerine verdik. Bizler şüphesiz hem vadimizde, hem nehiylerimizde sâdıklarız.

35145. âyetin bir bölümünü daha once şöyle tercüme etmistir: "Onlara de ki: Bana vahyolunan şeyler arasında, bu sizin haram dediklerinizi eti olmamak şartıyla- gerçekten haram olanını bulamıyorum.'" (AKT, 1339, s. 82'den nakleden: *BKŞ,* s. 210).

147. Yâ Muhammed, seni yalancı çıkarıyorlarsa onlara de ki: "Rabbiniz bitmez tükenmez rahmete sahip olmakla beraber, azabı da isyan eden kavmin üzerine inmekten menedilemez." 148. Şirke sapmış olanlar "Allah dileseydi ne kendimiz müşrik olurduk, ne atalarımız olurlardı, ne de bir şeyi haram kılardık" diyecekler. Bunlardan evvelkiler de peygamberlerini böyle yalancı çıkarıp nihayet azabımızı tattılar.

Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "İlim denecek bir şeyiniz var mı ki hüccet olarak bizlere gösterebilesiniz? Sizler zandan başka bir şeye uymuyorsunuz. Sizler yalan söylemekten başka bir iş görmüyorsunuz." 149. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Reddedilemez hüccet ancak Allah'ın. O dileseydi hepinizi birden doğru yola çıkarırdı." 150. Kendilerine de ki: "Şu sizin haram dedikleriniz[i] Allah'ın gerçekten haram buyurduğuna şehadet edecek şahitlerinizi getirin de görelim!" Eğer şehadet ederlerse, sen onlarla beraber şehadet etme. Ayetlerimize yalan diyenlerin, âhirete inanmayanların, Rabbü'l-âlemîn'e sürü sürü esnamı muâdil tutanların hevesâtına uyma.

151. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Gelin, Rabbiniz neyi hakkınızda haram buyurduysa onu sizlere okuyayım: Hiçbir şeyi O'na şerik koşmayacaksınız, ananıza babanıza iyilikten ayrılmayacaksınız. Yoksulluk yüzünden çocuklarınızı öldürmeyeceksiniz. Bizler sizin de rızkınızı veririz, onların da. Fahiş günahların ne açığına ne gizlisine yaklaşmayacaksınız. Allah tarafından kanı haram buyurulan beşeri hakkınız olmadıkça öldürmeyeceksiniz. İşte şu söylediklerim Allah'ın sizlere emir buyurdukları. Umulur ki aklınızı başınıza alırsınız *(İşte şu söylediklerim aklınızı başınıza almanız için Allah'ın sizlere emir buyurduklarıdır.)*

152. Bir de öksüzün malına yaklaşmayacaksınız, meğer ki rüşdünü buluncaya kadar onun hesabına en güzel bir yolda olsun, ölçü ile tartı işlerini doğrulukla göreceksiniz. Bizler kimseye vüs'atten ziyadesini teklif etmeyiz. Birinin hakkında söylerken isterse hışmınız olsun, sırf adaleti gözeteceksiniz. Allah'a karşı bağlandığınız ahdi yerine getireceksiniz. Bu söylediklerim anar da ibret alırsınız diye Allah'ın sizlere emir buyurduklarıdır.[36] 153. işte bu Benim dosdoğru giden yolum. Onu tutun, yoksa başka yolları tutmayın ki sizleri Allah'ın yolundan ayrı düşmüş, darmadağın bir hale getirmesinler. İşte şu söylediklerim dalâlden çekinirsiniz diye Allah'ın sizlere emir buyurduklarıdır.[37] 154. Sonra Bizler salâhı meslek edinen her fert hakkındaki lütfumuzu tamama erdirmek, muhtaç oldukları herşeyi ayrı ayrı bildirmek ve kendilerine hidayet olmak, rahmet olmak üzere Musa'ya Kitap verdik. Umulur ki Benî İsrail Rabbu l-âlemîn'in karşısına çıkacaklarına iman ederler. 155. Bu Kur'an ise bir Kitap ki onu Bizler indirdik. Hem feyzi bütün dünyaya şâmil, gelin ona tâbi olun, ahkâmına karşı durmaktan sakının ki bu suretle rahmetimize erebilirsiniz. 156. Onu Bizler "Kitap yalnız bizlerden önce gelen iki ümmete indirildi, şurası da var ki bizler onlar gibi okumak bilmiyorduk" demeyesiniz; 157. yahut "Şu bizleri görüyorsunuz ya, eğer bizlere kitap indirilseydi hiç şüphe yok doğru yolu onlardan iyi tutardık" demeyesiniz diye indirdik. İşte Rabbinizden sizlere beyyine de geldi, hidayet de geldi, rahmet de geldi. Artık Allah'ın âyetlerini inkâr eden, sonra başkalarını da ondan çeviren kimseden daha zâlimi kim olabilir? Böyle halkı dalâl ile âyâtımıza imandan çevirenleri hem dâll hem mudili olmaları yüzünden bizler azabın en müthişine uğratacağız.

36 152. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah'a karşı ettiğiniz ahdi yerine getirin." *[AKC,* 1339, s. 289'dan nakleden: *BKŞ,* s. 210).

37 153. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İşte bu benim yolumdur ki dosdoğrudur, hiç şaşmak bilmez. Siz ancak bu yolu tutunuz: Sağa, sola sapan diğer yollara uymayınız. Sonra Cenâb-ı Hakk'ın yolundan ayrılmış olursunuz." *(SR,* XVIII/466, 13 Kânun-i Evvel 1336, s. 278'den nakleden: *BKŞ,* s. 210).

158. Bunların bekledikleri kendilerine meleklerin gelmesi, yahut Rabbin tarafından bütün âyâtıyla kıyametin gelmesi, yahut Rabbin kıyamet âyetlerinden bir takımının gelmesi değil de başka nedir? O gün ki Rabbinin kıyamet âyetlerinden bir takımı gelecek, evvelce iman etmemiş, yahut imanıyla hiçbir hayır kazanamamış kimseye artık o zamanki iman faide vermeyecek *(.. .Evvelce iman etmemiş kimseye o zamanki imanı> yahut evvelce imanıyla bir hayır kazanmamış kimseye o zamanki hayrı faide vermeyecek).*

Yâ Muhammed, onlara: "Bekleyin, şüphe yok bizler de beklemekteyiz" de. 159. O cemaatler ki dinlerinde ayrılık çıkarıp kol kol olmuşlar, senin onlarla hiçbir ilişiğin yok. Onların işlerini murakabe yalnız Allah'a ait. Ne yaptıklarını O sonra kendilerine haber verecek. 160. Kim bir iyilik getirirse ona on misli sevap var. Kim kötülük getirirse ona da misliyle[38] ceza var. Ve hiçbirine haksızlık edilmek yok.

161. Yâ Muhammed, şöyle de: "Bana Rabbim dosdoğru giden yolu tutturdu, evet dosdoğru dini, İbrahim'in dinini ki İbrahim onu hakka meylederek tutmuştu. Hiçbir zaman da müşriklerden değildi."

162. Yâ Muhammed, şöyle de: "Benim namazım, ibadetim, hayatım, mematım hepsi Rabbü'l-âlemîn olan Allah'ın. 163. O'nun şeriki yok, işte ben bununla emir buyuruldum. İşte ben Allah'ı bir bilenlerin ilkiyim."

164. Yâ Muhammed, şöyle de: "Allah bütün mevcudatın rabbi iken, hiç ben O'ndan başka rab mi isterim?! Her ferd günahı ancak kendi hesabına kazanır, günah işlemek sânından olan hiçbir ferd başkalarının vebalini yüklenmez. Sonra dönüp Rabbinizin karşısına çıkacaksınız. O sizlere ihtilâf etmekte olduğunuz hakikatleri bildirecek." 165. O öyle bir Allah ki, sizleri yeryüzünün halifeleri kıldıktan başka, verdiği nimetlerden imtihan için bir kısmınızı, bir kısmınızın derecelerle üst tarafına geçirdi. Şüphe yok ki Rabbin ikâbı çok serî', yine şüphe yok ki gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız.

38 Metinde «on misli» şekünde yazılmıştır.

A'RÂF SÛRESI

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. [Elif, Lam, Mim, Sad][1]. *2.* Kur'an öyle bir kitap ki, akıbeti onunla haber vereceksin, müminleri onunla irşad edeceksin diye sana indirildi. Onun için sakın bu yüzden kalbin daralmasın *(kalbini telaş almasın I endişe almasın I sıkıntı almasın). (Kuran sana indirilmiş bir Kitap olduğu için akıbeti onunla haber vermen, müminleri onunla irşad etmen hususunda sakın kalbin daralmasın...)*

3. Rabbinizden size ne indirilmişse onun arkasından gidin. Yoksa onu bırakıp da dost diye başkalarının arkasından gitmeyin. Sizler nasihatten ne kadar az alıyorsunuz? *(...nasihati ne kadar az dinliyorsunuz? I nasihati ne kadar az tutuyorsunuz?)*[2] 4. Bizler ne yurtlar helak ettik ki, azabımız kendilerine ya geceleyin, yahut gündüz uykusunda bulunurlarken gelmişti. 5. Hem onlara azabımız gelince bütün feryatları *(çığlıkları /yalvarmaları I niyazları I duaları)* "İtiraf ederiz ki, bizler gerçekten zâlimdik!" demelerinden başka bir şey değildi. 6. Bizler kendilerine peygamber gönderilen ümmetlere ne yaptıklarını kat'iyyen soracağımız gibi, gönderdiğimiz peygamberlere de kat'iyyen soracağız. 7. Sonra olanı biteni kendilerine bilerek haber vereceğiz *(hikaye edeceğiz).* Evet, Bizler onlardan gaip de değildik. 8. İşte hak olan tartı o günkü tartı. Kimin hasenatı ağır basarsa, hani felaha erenler yok mu, işte onlar o felaha erenlerdir. *(Kimin hasenatı ağır basarsa, hani felaha erenler yok mu, işte bunlar onlar.)* 9. Kimin hasenatı hafif gelirse bunlar da âyederimizi inkâr eylemeleri dolayısıyla nefislerine yazık eden kimselerdir. 10. Görüyorsunuz ya, şu sizleri yeryüzüne yerleştirdikten başka orada sizler için geçinecek esbabı âmâde kıldık, sizler ne kadar az şükrediyorsunuz? 11. Hem Bizler böyle sizi yarattıktan sonra her birinize bulunduğunuz sureti verdik. Daha sonra meleklere "Adem'e secde edin" dedik. İblis'ten başkası hemen secdeye vardılar. O, secde edenlerden olmadı.

1 Bu âyet daktilo metinde yoktur.

2 3. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Size Rabbinizden indirilen Kur'ana ittibâ ediniz ve Allah'tan başkalarını velî tanıyıp da kendilerine tâbi olmayınız." *(AKC,* 1339, s. 48'den nakleden: ***BKŞ,*** *s.* 210).

12. "Şu Ben sana emretmişken, böyle seni secdeden alıkoyan nedir?" buyurdu. "Ondan hayırlıyım, beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın" dedi. 13. "Öyle ise oradan in! Senin orada serkeşlik etmen *(başkaldırman I kendini büyük görmen)* olamaz! Haydi çık ki sen kat'iyyen zillete mahkûm olmuşlardansın!" buyurdu. 14. "Diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver" dedi. 15. "Haberin olsun ki mühlet verilenlerdensin" buyurdu. 16. "Öyle ise beni azdırmana karşılık yemin ederim ki ben de onları saptırmak için Senin dosdoğru giden yolunun üzerinde oturacağım. 17. Daha sonra önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından çare yok onlara sokulacağım. Sen de çoğunu şükredici bulmayacaksın" dedi. 18. "Oradan [mezmum][3] olarak, matrud olarak çık! Onlardan kim sana uyarsa haberiniz olsun ki, kasem ederim ki, cehennemi hepinizle dolduracağım!" buyurdu. 19. Adem'e de: "Ey Adem! Eşinle beraber cennette otur *(sen de, eşin de cennette oturun).* Her ikiniz dilediğinizden yeyin, yalnız şu ağaca yaklaşıp da nefsine zulmedenlerden olmayın *(yalnız şu ağaca yaklaşmayın ki sonra nefsine zulmedenlerden olursunuz)*" buyurdu. 20. Bunun üzerine kendilerinden örtülmüş bulunan gizli yerlerini yine kendilerine aşikâr etmek için şeytan onlara telkinde bulundu. "Rabbiniz sizi sonunda ya birer melek olursunuz, yahut ebediyen kalanlardan olursunuz diye bu ağaçtan men etti, başka sebepten değil" dedi. 21. "Hem iyi bilin ki ben sizin hayrınızı isteyenlerdenim" diye her ikisine yemin etti. 22. Kendilerini aldatarak mevkilerinden indirdi. Bunlar ağacı tadar tatmaz gizli yerleri kendilerine aşikâr oldu da üzerine cennet yapraklarından örtmeğe başladılar. Mabudları da onlara şöyle nida etti: "O gördüğünüz ağaçtan Ben sizi nehy etmemiş miydim? Sonra haberiniz olsun ki şeytan her ikinizin açıktan açığa hasmıdır dememiş mıydım?"

3 Metinde bu kelime yerine "muhazzir" yazılmışsa da, âyette geçen kelimenin doğru karşılığı olmadığından ötürü, yanlış daktilo edildiği kanaatindeyiz.

23. "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizler nefislerimize zulmettik, Sen bizleri bağışlamaz, Sen bizlere acımazsan hüsrana düşenlerden olacağımızda şüphe yok!" dediler. 24. "Birbirlerinizin hasmı olduğunuz halde hepiniz inin! Sizlere yeryüzünde bir zaman için birleşerek dirilikten nasip almak var *(... nasip almak mukadder)"* buyurdu. 25. "Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz, sonra da oradan diri olarak çıkarılacaksınız" buyurdu.

26. Ey Adem oğulları! Bakın sizlere hem gizlenecek yerlerinizi örtecek libas indirdik, hem ziynet indirdik. Takva libasına gelince, o hepsinden hayırlı. İşte bu Allah'ın âyetlerinden biri. Umulur ki anlarlar da ibret alırlar.

27. Ey Adem oğulları! Sakın şeytan sizleri de belâya uğratmasın! *(sizleri de tuzağa düşürmesin, aldatmasın.)* Nasıl ki kendilerinin gizli yerlerini kendilerine aşikâr etmek için babanızla ananızı üzerlerinden libaslarını soyarak cennetten çıkarmıştı. İyi bilin ki onun hem kendisi, hem kabilesi, sizlerin kendilerini görmediğiniz bir zamanda sizleri görüyorlar. Bizler şeytanları iman etmeyenlerin yârânı kıldık. 28. Pek çirkin bir günah işleyince "Atalarımızı bunu işler bulduğumuz gibi Allah da onu bizlere emretti" diyorlar.[4]

29. Yâ Muhammed, şöyle de: "Rabbim bana adli emretti, sizler mescitlerin hepsinde yüzlerinizi yalnız O'na dönün. Hem O'na ibadeti, dine yalnız O'nun rızâ-i sübhânîsi için sarılarak edin. îlkin sizleri nasıl vücuda getirdiyse yine öyle dönüp geleceksiniz."[5] 30. Bir takımlarına doğru yolu tutturdu, bir takımları da dalâli hakettiler. Çünkü onlar Allah'ı bırakarak şeytanları yârân edindiler *(şeytanlara yâr oldular).* Yine de kendilerini doğru yolu tutmuş sanıyorlar.

4 28. âyetin bir bölümünün meali daktilo metinde atlanmış olup, atlanan kısmın meali şöyledir: "De ki: Allah fenalığı emretmez. Bilmediğiniz şeyleri Allah'ın üzerine mi atıyorsunuz?'".

5 29. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Önce sizi nasıl yoktan var ettiyse, ikinci defa olarak yine öyle dönüp geleceksiniz." *{AKC,* 1339, s. 129'dan nakleden: *BKŞ,* s. 210).

31. Ey Âdem oğulları! Her mescit için temiz libasları giyin, bir de yeyin, için, yalnız israfa varmayın ki, Allah israfa varanlardan hoşnut olmaz.[6] 32. "Allah'ın kendi kulları için meydana getirdiği ziyneti ile rızkın pâk olanlarını kim haram kılmış?" dedikten sonra şöyle söyle: "Bunlar kıyamet günü, yalnız iman edenlerin olmakla beraber dünya hayatında da kendilerine helâl." Bizler idrâki olan ümmetler için âyâtımızı böyle ayrı ayrı bildiririz.

33. Yâ Muhammed, şöyle de: "Rabbim yalnız bütün şenaatleri, açığını, gizlisini, sonra her türlü günah ile haksız yere zulmü, daha sonra kendilerine tapmanız için Allah'ın hiçbir zaman hüccet indirmediği şeyleri Allah'a şerik koşmanızı, bir de Allah'a karşı bilmediğinizi söylemenizi haram buyurdu, başkasını değil."

34. Her ümmet için mukadder bir zaman var. Zamanları gelince bir an bile gecikmedikleri gibi, ondan evvel de gidemezler.

35. Ey Âdem oğulları! Kendi içinizden olmak üzere sizlere Benim âyâtımı okuyacak peygamberler gelir de kim onlara isyandan çekinir ve salâhın yolunu tutarsa, işte öylelerine ne korku var, ne de hüzün görecekler. 36. Âyetlerimize yalan diyen, iman kibirlerine dokunan kimselere gelince, işte bunlar cehennemlikler ki orada ebediyen kalacaklar, 37. Kendi uydurduğu yalanı Allah'a isnat eden, yahut Allah'ın âyetlerine yalan diyen adamdan daha zâlimi kim olabilir? İşte bunların ezelde yazılı bulunandan nasipleri *(ezelde yazılı nasipleri)* kendilerine erişecek, nihayet meleklerımız yanlarına varıp ruhlarını kabzederken Hanı Allah'ı bırakarak taptıklarınız nerede?" diye sorarlar. "Bizi bıraktılar da kayboldular" derler. Kâfir bulundukları hakkında kendi aleyhlerine şahit olurlar.

6 31. âyeti daha önce iki farklı şekilde tercüme et- TM TM Ey Âdemoğulkn! Her namaz 7eri ^ *miz liba" sinizi giyiniz; bir de yiyiniz, içiniz, yalnız israf etmeyiniz; iyi biliniz ki Allah müsrifleri sevmez." *(SR,* K/211, 6 Eylül 1328, s. 41'den nakleden: *bkş,* S. 210).

W "Ey Âdemoğullan! Her ibadet yen için temiz lıbasınm şiyiniz." *(akc,* 1339, s. 157den nakleden: *BKŞ,* s. 210).

38. "İnsden, cinden sizlerden önce geçmiş ümmetlerle beraber olarak ateşe girin!" buyurur. Her ümmet girdikçe kardeş olan diğer ümmete lanet okur. Nihayet hepsi birden orada buluşunca sondakiler, öncekileri gösterirler de, "Yâ Rabbe'l-âlemîn! İşte şunlar bizleri yoldan çıkardı, onun için kendilerine ateş azabını iki kat ver!" derler. "Herbirinize iki kat azap var, lâkin bilmiyorsunuz!" buyurur. 39. Ondekiler ise sondakilere "Sizin de bize üstün gelecek tarafınız görülmedi, kazandığınız vebalin azabını tadın da görün!" derler. 40. Âyetlerimize yalan diyenler, onlara imanı kibirlerine yediremeyenler bilsinler ki, göklerin kapıları kendilerine açılmayacağı gibi, deve iğnenin deliğinden geçmedikçe onlar da cennete giremeyecekler, bizler mücrimleri cezaya böyle çarparız. 41 Cehennem onların hem döşekleri olacak, hem örtüleri. Bizler zâlimleri cezaya böyle çarparız.

42, İman ederek salâh işleyenlere gelince -ki bizler kimseye takatinden ilerisini teklif kılmayız- işte bunlar cennetliktirler, orada ebediyen kalacaklar. 43. Birbirlerine karşı besledikleri kini sinelerinden söküp atacağız. Ayaklarının altından ırmaklar akacak da, "Hamdolsun o Allah'a ki, bu gayeye varan yolu bizlere tutturmuş, o tutturmasaydı bizler bu yolu tutabilecek değildik. Doğrusu Rabbimizin peygamberleri bizlere hakkı tebliğ etmişler" diyecekler. Bunun üzerine "İşte sizlere va'd edilen cennet ki işlediğiniz pâk işlerin karşılığı olarak ona vâris oldunuz!" diye kendilerine nida edilecek.

44-45. Cennette olanlar cehennemde olanlara *(cennete girenler, cehenneme girenlere I cennetlikler cehennemliklere)* şöyle seslenirler: "Rabbimiz bizlere ne vad buyurduysa bizler onu hak bulduk. Sizler de Rabbiniz ne vad buyurduysa hak buldunuz mu?" Onlar da: "Evet" derler. Bunun üzerine bir münâdi çıkar, "Allah'ın laneti o zâlimlerin üzerine olsun ki hem Allah'ın yolundan alıkoyarlar, hem o yolun eğri büğrü olmasını isterler. Sonra kendileri âhiretin de münkiridirler." 46. Aralarına perde çekilir. A'raf'ın üstünde ise bunların herbirini simalarından *(nişanelerinden)* tanıyan adamlar bulunuyor. Bunlar arzu etmeleriyle beraber cennete girmedikleri halde "Allah'ın selâmı üzerinize olsun!" diye cennettekilere nida ederler. 47. Gözleri cehennemdekilere dönünce de "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Bizleri nefsine zulmetmiş insanlarla beraber kılma!" derler. 48. Sonra A'raftakiler simalarından tanıdıkları birtakım adamlara haykırarak "Ne servet gibi, hadem haşem gibi şeyler toplamanızın, ne de ibadullaha karşı kurulmanızın *(hakkın kabulünü azametinize*[7] *sığdıramamanızın)* faidesini görebildiniz! 49. Allah onları kat'iyyen rahmetine eriştirmez diye kasem ettikleriniz bunlar mıydı?" dedikten sonra berikilerine "Girin cennete, sizin için ne korku var, ne de keder göreceksiniz!" diyecekler. 50-51. Cehennemdekiler de cennettekilere "Ya suyunuzdan yahut Allah'ın sizleri merzûk ettiği nimetlerden biraz da bizim üzerimize dökün!" diye haykıracaklar. Berikilerse "Allah dinlerinizi oyun yerine, oyuncak yerine koyan, dünya hayatı kendilerini aldatan kâfirler için onları haram buyurdu" diyecekler. İşte kendileri nasıl bugünlerine kavuşacaklarını unuttularsa, nasıl Bizim âyetlerimizi tanımamakta bulundularsa, biz de kendilerini bugün öylece unuturuz.

7 Metinde "azametine" şeklinde yazılmıştır.

52. Onlara öyle bir Kitap indirdik ki, içinde hükümlerimizi bilerek ve iman eden kavim için hidayet ve rahmet olarak tafsil ettik *(Onlara öyle bir Kitap indirdik ki iman eden kavim için hidayet ve rahmet olmak üzere hükümlerimizi onun içinde bilerek tafsil ettik).* 53. Bunların beklediği onun akıbetinden başka bir şey değil *(Onun haber verdiği akıbetin tahakkukundan başka bir şey değil).* O akıbetin geldiği gün önce onu nisyan bucağına bırakmış olanlar şöyle diyecekler: "Meğerse Rabbimizin peygamberleri gerçekten hakkı tebliğ ederlermiş. Acaba bizim için şefaatçiler bulunur mu ki tutsunlar da bize şefaat etsinler? Yahut geriye dönebilir miyiz ki tutalım da o işlediklerimizin bu sefer başkasını işleyelim?" Kendilerine yazık ettiklerini gördüler. Bütün uydurdukları şirk davaları da kayboldu gitti. 54. Rabbinizin o Allah olduğunda şüphe yok ki gökleri, yeri altı günde yarattı. Sonra Arş'ın üzerine geçti, birbirlerinin arkasını bırakmaksızın geceye gündüzü örttürür. Güneşi de, ayı da, yıldızları da emr-i ilâhîsine musahhar yarattı. Haberiniz olsun ki yaratmak O'nun, hüküm O'nun. Rabbu 1-âlemîn olan Allah ne ulu! 55. Rabbinize dua ederken yalvararak edin, için için edin ki O hiçbir zaman haddi aşanlardan hoşnut olmaz. 56, Bir de yeryüzünde salâh temin edilmişken artık onu fesada vermeyin. Allah'ı da hem korkarak, hem ümit ederek anın. iyi bilin ki Allah'ın rahmeti ihlâsı olanlara pek yakın. 57. O öyle bir Allah ki, rüzgârları yağmurundan önce müjdeci yollar. Nihayet bunlar ağır *(yüklü)* bulutları yerinden koparınca bizler ölü bir yurda onları göndeririz. Sonra onlardan su indirerek onunla mahsulün her türlüsünden çıkarırız. İşte ölüleri de topraktan böyle çıkaracağız, umulur ki düşünür, ibret alırsınız.

58. Toprağı temiz yurdun [nebatı][8] Allah'ın izniyle bereketli çıkar. Toprağı soysuza gelince, onunki çıksa da yaramaz bir halde çıkar. Bizler şükreden kavme âyetlerimizi böyle tekrar ederiz. 59. Nuh'u kavmine peygamber göndermiştik. Kendilerine "Ey kavmim! Yalnız Allah'a kulluk edin ki O'ndan başka bir ilâhınız[9] yok. Ben sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum" dedi. 60. Kavmi arasından bir cemaat "Bizler kat'iyyen seni aşikâr bir dalâl içinde görüyoruz" cevabını verdiler. 61. Bunun üzerine şöyle söyledi: "Ey kavmim! Bende dalâlden eser yok. Lâkin ben Rabbü'l-âlemîn tarafından peygamberim *(Bende dalâlden eser olmadıktan başka ben RabbÜl-âlemîn tarafından peygamberim)* 62. Rabbimin bana vahyettiklerini size tebliğ ediyorum. Sizin hayrınız için uğraşıyorum, sonra da Allah'ın evsâf-ı ilâhiyesinden sizin bilmediklerinizi biliyorum *(sonra da sizin bilmediklerinizi, Allah tarafından bildirilerek biliyorum)*. 63. Yoksa akıbetten sizleri haberdar etsin de meâsîden çekinerek Allah'ın rahmetine kavuşabilesiniz diye içinizden bir adama vahiy gelmiş olması ayrıca mı garibinize gitti?" 64. Tuttular, onu yalancı çıkardılar. Bizler de hem kendisini, hem gemide kendisi ile beraber olanları kurtardık *(Bizler de hem kendisini, hem kendisiyle beraber olanları gemi ile kurtardık)*. Ayetlerimize yalan diyenleri de boğduk. Şüphe yok ki basiretleri kapalı bir kavim idiler. 65. Ad kavmine de yine kendi kardeşleri Hûd'u gönderdik. Onlara: "Ey kavmim, yalnız Allah'a kulluk edin ki O'ndan başka bir ilâhınız[10] daha yok. Sizler yoksa O'nun azabından korkmaz mısınız?" dedi. 66. Kavminden küfre dalmış bir cemaat şöyle söylediler: "Bizler kat'iyyen seni şaşkınlık içinde görüyoruz. Kat'iyyen seni yalancının biri tanıyoruz." 67. Dedi ki: "Ey kavmim! Bende şaşkınlıktan eser yok, lâkin ben Rabbü'l-âlemîn tarafından peygamberim *(Bende şaşkınlıktan eser olmadıktan başka RabbÜl-âlemîn tarafından peygamberim)*.

8 Metinde bu kelime yerine "onu" yazdmış olmakla beraber, âyette geçen orijinal kelime "nebat" tır.

9 Metinde bu kelime "Allahınız" şeklinde yazılmıştır.

10 Metinde bu kelime "Allahınız" şeklinde yazılmıştır.

68. Sizlere Rabbimin vahiylerini tebliğ ediyorum, sizin hayrınız için uğraşmakta, size doğruyu söylemekteyim. 69. Yoksa akıbetten sizleri haberdar etsin diye içinizden bir adama vahiy gelmiş olması ayrıca garibinize mi gitti? Allah'ın lütfunu anın: Hani sizleri Nuh'un kavminden sonra yeryüzünün halifeleri kıldı. Hani sizleri hem ayrı hem diri yarattı. Allah'ın nimetlerini anın ki felaha erebilesiniz." 70, Dediler ki: "Sen bize yalnız Allah'a tapalım da atalarımızın taptıkları ilâhların hepsini bırakalım diye mi geldin? Doğru söylemekteysen o bizi korkuttuğun azabı başımıza getir de görelim!" 71. Dedi ki: "işte üzerinize Rabbinizden azap ile beraber gazap indi.[11] Benimle öyle bir yığın kuru isimler üzerinde mi münakaşa edeceksiniz ki onları atalarınızla siz koydunuz?! Yoksa kendilerine tapmanız için Allah bir hüccet indirmiş değil. Bekleyin, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."

72. Bizler onu da, onunla beraber olanları da rahmetimizle kurtardık. Ayetlerimizi inkâr edenleri, imana gelmiş olmayanları ise sonuna kadar helak eyledik *(Ayetlerimizi inkâr edenleri, imana gelmiş olmayanların ise hepsini bitirerek arkalarını aldık).* 73. [Semud][12] kavmine de yine kendi kardeşleri Salih'i gönderdik. Onlara şöyle de[di]: "Ey kavmim! Yalnız Allah'a kulluk edin ki, O'ndan başka bir ilâhınız yok. Rabbinizden sizlere açık bir mucize geldi: Bu işte Allah'ın sizlere âyet olarak gönderilmiş devesi. Bırakın Allah'ın kırlarında otlasın. Sakın incitecek gibi dokunmayın ki sonra dayanılmaz bir azaba uğrarsınız.

11 Metinde bu kelime "etti" şeklinde yazılmış olmakla beraber, bunun (nun'un noktasını çift noktalı te şeklinde) yanlış bir okuma sonucu olduğunu tahmin ediyoruz.

12 Bu kelime metinde -yeri boş bırakılmak suretiyle- atlanmıştır.

74. Allah'ın lütfunu anın: Hani sizleri Âd kavminden sonra kendilerinin halifeleri kıldı. Yeryüzünde yurt sahibi etti. Ovalarından hisarlar ediniyorsunuz. Dağlarını evleriniz olmak üzere oyuyorsunuz.

Allah'ın nimetlerini anın, yeryüzünü haksız yere fesada vermeyin." 75. Kavmi içinden imanı azametlerine yediremeyen bir cemaat, hakir görülenlere, o aralarında iman etmiş olanlara dediler ki: "Mabudu tarafından Salih'in peygamber gönderildiğini biliyor musunuz?" Bunlar "Kendisiyle her ne gönderilmişse bizler ona kat'iyyen inanmaktayız" cevabını verdiler. 76. İmanı azametlerine yediremeyenler: "O sizin inandığınızı bizler kat'iyyen inkâr etmekteyiz" dediler, 77. sonra deveyi boğazladılar. Rabbu 1-âlemîn'in emrine isyan ettiler. "Hey Salih, gerçekten peygambersen bize va'dettiğin azabı getir de görelim!" diye eğlendiler. 78. Bunun üzerine zelzeleye tutularak sabahleyin yurtlarında cansız çöküvermiş bulundular. 79, Artık onlardan yüzünü çevirip şu sözleri söyledi: "Ey kavmim! Ben Rabbimin vahyini sizlere tamamıyla tebliğ etmiş ve sırf hayrınız için uğraşmış idim, lâkin siz hayrınızı isteyenlerden hoşlanmıyorsunuz." 80. Hani bizler Lût'u gönderdik de kavmine dedi ki: "Sizden önce hiç kimsenin işlemediği bir şenaati mi işliyorsunuz? *(Alemlerden hiçbirinin işlemediği bir şenaati mi işliyorsunuz?)* 81. Evet, sizler kadınları bırakıyorsunuz da şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Değil, sizler hilkatin hududunu çiğner bir kavimsiniz.

82. Kavminin cevabı ise "Şunları yurdunuzdan çıkarın! Görüyorsunuz ya, herifler eteklerini temiz tutan insanlar" demelerinden başka bir şey değildi. 83. Bizler de kendisini iman eden ehliyle beraber kurtardık, yalnız karısını bıraktık ki o kalanlardan idi. 84. Sonra da üzerlerine azap yağmuru yağdırdık. Seyret mücrimlerin akıbeti nasıl oldu?
85. [Medyen][13] kavmine de yine kendi kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Yalnız Allah'a kulluk edin ki O'ndan başka bir ilâhınız yok. İşte Rabbinizden sizlere mucizeler geldi. Artık ölçü, tartı işlerini doğru görün, insanların hakkını yemeyin, yeryüzünde salâh temin edilmişken tekrar onu fesada vermeyin. Bana inanırsanız sizin için bu söylediklerim hayırlıdır. 86. Bir de Allah'a iman edenleri korkutup Allah'ın yolundan çevirerek ve o yolun eğri büğrü olmasını isteyerek böyle caddeleri kesmeyin *(...ve o yolun eğri büğrü olmasını isteyerek böyle caddelerin üstünde durmayın).* Vaktiyle pek az olduğunuz halde sonradan sizi çoğalttığını anın. Müfsitlerin nasıl bir akıbete uğradıklarına bakın. 87. Sizlere tebliği için gönderdiğim vahye içinizden bir takımı inanır, bir takımı inanmazsa, Allah aramızda hükmünü verinceye kadar sabredin ki, O hâkimlerin en âdilidir.

13 Metinde bu kelime sehven "Medine" şeklinde yazılmıştır.

88. Kavminden imanı azametlerine yediremeyen bir cemaat dediler ki: "Hey Şuayb, ya bizler seni de seninle beraber iman edenleri de kat'iyyen yurdumuzdan çıkarırız, yahut sizler çaresi yok bizim dinimize dönersiniz." Dedi ki: "Bizler onu hiç istemezken nasıl döneriz? 89. Allah bir kere bizleri ondan kurtarmışken yine sizin dininize dönersek Allah'a karşı ne büyük bir iftirada bulunmuş oluruz! Allah, O bizim Rabbimiz dilemedikçe bizim için ona dönmek yok. Rabbimizin ilmi herşeyi kuşatmış, bizler ancak O'na dayanmaktayız. Yâ Rabbe'l-âlemîn! Kavmimizle bizim aramızda hak ile hükmet ki, Sen hâkimlerin en âdilisin!" 90. Kavminden küfür içinde bulunan cemaat ise "Yemin ederiz, Şuayb'e uydunuz mu, hiç şüphe yok hüsrana düştünüz gitti" dediler. 91. Bunun üzerine zelzeleye tutularak sabahleyin yurtlarında cansız çöküvermiş bulundular. 92. Şuayb'i yalancı çıkaranlar güya orada hiç mesken tutmamışlardı. Şuayb'i yalancı çıkaranların kendileri hüsranı boyladılar gittiler. 93. Artık onlardan yüzünü çevirip şu sözleri söyledi: "Ey kavmim! Biliyorsunuz ki Rabbimin vahyini ben size tamamıyla tebliğ ettim, hem sizin ancak hayrınıza uğraştım. Kâfir bir kavme de nasıl acıyayım? *(Allah'ı tanımayan bir kavme de nasıl acırım?)*

94. Bizler hangi yurda bir peygamber gönderdikse mutlak halkını imana boyun eğsinler diye kıtlığa, kırana uğrattık. 95. Sonra o musibetin yerine refah verdik. Bunun üzerine çoğaldılar da "Atalarımıza hem sıkıntılı günler uğramış, hem ferahlı günler" demeye başladılar. Bizler de haberleri yokken kendilerini ansızın helak ettik.

96 Eğer o yurtların sahipleri imana geleydiler, isyandan çekmeydiler, Bizler kendilerine göklerden, yerden bol bol bereketler verirdik. Lâkin peygamberlerimizi yalancı çıkardılar, bizler de kazandıkları isyana karşılık onları helak ettik. 97. Acaba şu yurtların sahipleri azabımızın yatma vaktinde gelip kendilerini uyurlarken basmayacağından eminler mi? 98, Acaba şu yurtların sahipleri, azabımızın sabahleyin gelip kendilerini hevesat içinde oyalanırlarken basmayacağından eminler mi? 99. Acaba şunlar Allah'ın [mekrine][14] uğramayacaklarından eminler mi? Halbuki hüsrana düşmüş kavimden başkası Allah'ın [mekrine][15] uğramayacağından emin olamaz. I 00. Acaba eski sahiplerinden sonra yeryüzüne vâris kıldığımız kimseler için anlaşılmadı mı bu hakikat ki, Bizler dileseydik günahları yüzünden onlara da azabımızı indirirdik, sonra kalplerini mühürlerdik de hak sözü işitmez olurlardı *(...indirdik. İşte Bizler kalplerini mühürleriz de hak sözü işitmez olurlar).*

101. Yâ Muhammed! İşte o yurtların başına gelenlerden sana Bizler hikâye ediyoruz. Evet, bunların peygamberleri kendilerine açık mucizeler getirmişti. Bununla beraber önceden inkâr ettiklerine bir türlü inanacakları yoktu. Allah kâfirlerin kalplerini işte böyle mühürler. 102, İnsanların çoğunda ahdine bağlanmak görmedik. Şu muhakkak ki, çoğunu tâatten uzaklaşmış gördük. 103. Sonra onların arkasından Musa'yı âyetlerimizle beraber olarak Firavuna ve cemaatine yolladık. Tuttular onları inkâr ettiler. Seyret müfsitlerin akıbeti nasıl olacak! 104. Mûsa dedi ki: "Ey Firavun! Haberin olsun, ben Rabbü'l-âlemîn tarafından gönderilmiş peygamberim."

14 Bu kelime daktilo metinde okunamayıp boş bırakılmıştır. Âyette geçen kelimeyi aynen yazdık.

15 Burada da aynı kelime okunamayıp boş bırakılmıştır.

105. Allah'a karşı haktan başka bir şey söylememek bana yakışır. Rabbinizden sizlere açık mucizeler getirdim. Benî İsrail'i benimle beraber göndereceksin." 106. O da "Madem ki mucize getirmişsin, eğer doğru söyleyenlerden isen göster bakalım!" dedi. 107. Bunun üzerine asasını yere bıraktı. Bir de baktılar ki koskoca bir yılan kesilmiş! 108. Elini koynundan çıkardı, bir de gördüler ki bakanların karşısında nur olmuş ağarıyor!

109-110. Firavunun kavminden bir cemaat "Bunun sizi yurdunuzdan çıkarmak isteyen usta bir sihirbaz olduğunda şüphe yok, ne rey vereceksiniz?" dediler. 111. Onu kardeşiyle beraber alıkoy, şehirlere toplayıcılar gönder. 112. Mahir sihirbazların hepsini sana getirsinler" cevabını verdiler. 113. Sihirbazlar Firavun'un karşısına çıkarak "Galebe çalanlar biz olursak elbette bizlere mükâfat var ya?" diye sordular. 114. "Evet, ondan başka emin olun ki benim gözdelerimsiniz" dedi. 115. "Yâ Mûsa! İlkin sen mi hünerini ortaya atacaksın, yoksa atanlar biz mi olacağız?" dediler. 116. "Siz atın!" dedi. Bunlar da neleri varsa ortaya attıkları zaman halkın gözlerini bağladılar. Kendilerini korkuya düşürdüler. Hâsılı büyük bir sihir gösterdiler. 117. Bizler Musa'ya "Asanı yere at!" diye vahyettik. Bir de baktılar ki sihirbazların uydurdukları o şeylerin hepsini yutuyor! 118. Artık hak meydana çıktı, yaptıklarının butlanı anlaşıldı. 119. İşte o zaman mağlup oldular, zelil bir halde yurtlarına döndüler *(l§te o zaman mağlup olarak zillet içinde kaldılar).* 120. Sihirbazlar da hemen secdeye kapandılar.

121-122. "Bizler Rabbu 1-âlemîn' e, Musa'nın, Harun'un Rabbine iman getirdik" dediler. 123. Firavun dedi ki: "Ben size izin vermeden tuttunuz da ona iman getirdiniz, bu hiç şüphe yok sahiplerini çıkarmak için şehirde kurduğunuz bir tuzak. Ben size gösteririm *(yakında anlayacaksınız).* 1 24. İyi bilin ki ellerinizi, ayaklarınızı çaprazlamasına keseceğim[16], sonra hepinizi birden çare yok asacağım!" 125. Dediler ki: "Bizler Rabbimize döneceğimizden eminiz. 126. Senin hoşuna gitmeyen hâlimiz de Rabbimizin âyetleri bize gelince (Rabbimizin âyetlerini görünce) iman getirmemizden başka bir şey değil.

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Sen bizim üzerimize sebat indir! Canlarımızı da Senin birliğine boyun eğdiğimiz halde al" *("Sen bizim üzerimize sebat indir ve bizleri mümin olduğumuz halde öldür!")* 127. Firavunun kavminden bir cemaat: "Sen Mûsa ile kavmini bir taraftan yeryüzünde fesat çıkarmaları için, diğer taraftan da kendisinin sana ve senin ilâhlarına ibadeti bırakması için böyle başları boş bırakacak mısın?" dediler. "Yine oğlan çocuklarını öldürür, kızlarını diri bırakırız. Bizler elbette onların üzerinde kahrımızı yürütmeye kadiriz!" cevabını verdi. 128. Bunun üzerine Mûsa kendi kavmine "Allah'ın yardımına sığının ki sonra da tahammül edin. İyi bilin ki yeryüzü Allah'ındır, ona kulları arasından dilediğini vâris kılar. Akıbet ise Allah'tan korkanların" dedi. 129. "Sen içimize gelmeden önce de aramıza geldikten sonra da işkenceye uğradık" dediler. "Umulur ki Rabbiniz hasmınızı helak ederek sizleri yeryüzünde halife kılacak da nasıl hareket edeceğinize bakacak" dedi. 130. Evet, Bizler Al-i Firavun'u ibret alsınlar diye kıtlık seneleriyle, sonra mahsullerin azlığı ile imtihana çektik.

16 Metinde "gereceğim" şeklinde geçmektedir.

131. Kendilerine iyilik gelirse "Bu bizim hakkımız" derler; bir belâ erişecek olursa, Mûsa ile yanındakilerin uğursuzluğuna verirlerdi. Haberiniz olsun ki hayrı, şerri ancak Allah'ın elinde, lâkin çokları bilmiyorlar. *(Haberiniz olsun ki onların kendi uğursuz işleri Allatia malum, lâkin çokları bunu bilmezler).* 132. Bunlar Mûsa ya "Gözlerimizi onunla bağlamak için bize nasıl bir âyet getirirsen getir, imkânı yok sana inanacak değiliz" dediler. 133. Bizler de kudretimizin ayrı ayrı âyetleri olmak üzere kendilerine tufan gönderdik, çekirge gönderdik, haşerat gönderdik, kurbağalar gönderdik, kan gönderdik. İmanı azametlerine yediremediler. Günahkâr bir kavim oldular. 134. Nihayet azap üzerlerine çökünce dediler ki: "Ya Mûsa! Allah'ın sana verdiği ahdi hürmetine olsun bizim için O'na yalvar." *(Yâ Mûsa! Allah'ın sana verdiği ahdine tevessül ederek bizim için O'na yalvar! I Yâ Mûsa! Bizim için Rabbine yalvar. Allah'ın sana verdiği ahdine yemin ederiz ki)* Bu azabı üzerimizden sıyırırsan kat'iyyen sana iman ederiz, Benî israil'i de muhakkak seninle beraber yollarız *(Kasem ederiz ki bu azabı üzerimizden sıyırırsan kaûyyen sana iman ederiz...).* 135. Vaktâ ki varacakları zamana kadar azabı üzerlerinden sıyırdık, verdikleri ahdi hemen çiğnediler. 136. Bizler de âyâtımıza yalan diyerek onlardan büsbütün gafil durdukları için kendilerinden intikam aldık. Hepsini denizde boğduk. 137. Sonra o zilletler içinde ezilip duran kavmi yeryüzünün bereketler yağdırdığımız şarkına, garbına vâris kıldık.

Yâ Muhammedi İşte Rabbinin Benî İsrail hakkındaki parlak vadi, gösterdikleri tahammül sebebiyle artık yerini buldu. Firavun ile kavminin vücuda getirdikleri mamureleri, yükselttikleri binaları da yerlere serdik.

138. Bizler Benî İsrail'e denizi geçirdik, yolları bir kavmin üzerine uğradı ki çekilmişler kendi putlarına tapıyorlardı, *(yollan bir kavmin üzerine uğradı ki, kapanmışlar kendi putlarına tapıyorlardı.)* "Yâ Mûsa, şunların birçok ilâhları olduğu gibi sen de bizim için bir ilâh[17] yap" dediler. "Siz gerçekten cahil bir kavim imişsiniz. 139. Bu gördükleriniz yok mu, işte bunların bulundukları din parça parça olmaya mahkûm. İbadet namına işledikleri ise baştan başa bâtıl" dedi. 140. "Allah sizleri bütün âlemlerin üstüne geçirmişken ben tutup da sizin için O'ndan başka bir ilâh[18] mı arayacağım?!" dedi.

141. Ey İsrail oğulları! Hani Âl-i Firavun size işkencenin en şiddetlisini tarheder, oğlan çocuklarınızı öldürür, kızlarınızı diri bırakırken sizi kurtarmıştık ki, Rabbiniz tarafından bu sizin için büyük bir imtihan idi. 142. Bizler Mûsa için otuz geceyi mîad edinmişken bunu on ile tamama erdirdik. Rabbinin [mîkâtı][19] -kırk gece olmak üzere- kemâl buldu. Mûsa kardeşi Harun'a "Kavmimin üzerine benim halifem ol. Daima ıslaha çalış, ifsad edenlerin mesleğini tutma!" dedi. 143. Mûsa bizim [mîkâtımız][20] üzerine gelerek Rabbi de onu kelâm-ı ilâhîsiyle yükseltince *(... Rabbi de ona kelâm-ı ilâhîsiyle hitap edince)* "Rabbim bana görün ki Sana bakayım" dedi. "Beni asla göremezsin *(Beni görmene imkân yok),* lâkin dağa bak, eğer yerinde duruyorsa demek sen de Beni göreceksin" buyurdu. Vaktâ ki Rabbi dağa tecellî kıldı, onu hurdahaş etti *(pâre pare etti),* Mûsa ise baygın düştü. Ayıldığı zaman "Yâ Rabbe'l-âlemîn! Seni tenzih ederim söylediğim sözden, işte Sana rücû ettim, azametine iman edenlerin ilkiyim!" dedi.

17 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

18 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

19 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

20 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

144. "Yâ Mûsa! Ben seni vahiylerimle, sonra kelâmımla insanların üzerine geçirdim. Sana her ne verdimse onu alarak şükredenlerden ol!" buyurdu. 145. Bizler [levhalarda][21] ona herşeyi, [mev'iza][22] ve ahkâmın tafsiline dair muhtaç oldukları herşeyi yazdık ve dedik ki: "Kendin buna dört el ile sarıl, kavmine de emret: Onun o güzel ahkâmına sarılsınlar. Ben sizlere fâsıkların yurdunu göstereceğim" *(taatimden uzaklaşanların yıkık yurtlarını sizlere göstereceğim).* 146. Yeryüzünde hakları olmaksızın büyüklenenleri kudretimin delâilini görebilmekten uzaklaştıracağım. Artık bütün âyetleri görseler ona iman etmezler. Reşâdın yolunu görseler onu kendilerine meslek edinmezler de dalâlin yolunu görseler onu kendilerine meslek edinirler. Bu da âyetlerimize yalan demeleri, onları gafletle geçiştirmeleri yüzündendir. 147. Sonra bizim âyetlerimizi ve kendilerinin âhirete varacaklarını inkâr edenlerin hayır nâmına bütün işledikleri heder oluyor. Bunlar isyanlarının cezasını görmezler de ne görürler? 148. Musa'nın arkasından kavmi kendilerinin madenî[23] ziynetlerinden bir tane [böğüren][24] [dana][25] bir heykel dökerek onu ilâh[26] edindiler. Heyhat, görmediler mi ki ne kendilerine söz söylemeye, ne yol göstermeye kadir değil. İşte onu ilâh[27] edindiler. Bununla beraber zaten nefislerine zulmetmişlerden idiler. 149. Vaktâ ki pişman oldular, vaktâ ki dalâle düştüklerini gözleriyle gördüler, "Yemin ederiz Rabbimiz hâlimize acımaz, isyanımızı bağışlamazsa kat'iyyen hüsranı boylayanlar-
« 1 w i5) 1 1.1
dan olacağız! dediler.

^J^S^S^

22 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

23 Metinde. medenf şek. ünde yazılmıştır.

24 Metinde bu kelime "bugün" şeklinde yazılmıştır.

25 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

26 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

27 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

150. Mûsa pek kızgın bir halde *(hem kızgın, hem müteessir bir halde)* kavminin yanına dönünce, "Benden sonra şu bana ettiğiniz ne kötü bir haleflik! Rabbinizin emrinden daha mı evvel davranmak istediniz?!" diyerek elvâhı yere attı. Kardeşinin başından yakalayıp onu kendine doğru çekmeğe başladı, o da "Anacığımın oğlu! Emin ol ki herifler beni hırpaladılar, az kaldı öldürüyorlardı. Gel, benim yüzümden düşmanları sevindirme. Hem öyle nefislerine zulmetmiş bir kavim ile beni bir tutma!" dedi. 151. Mûsa: "Yâ Rabbi! Hem benim, hem kardeşimin suçlarımızı bağışla, her ikimizi rahmetinin harîmine sokulanlardan et! Sen ki Erhamur-Râhimîn'sin!" diyerek yalvardı. 152. Danayı ilâh[28] edinen kimseler yok mu, işte onlara kendilerinin Rabbi tarafından hem gazap, hem bu dünya diriliğinde zillet erişecek *(... onlara RabbÜl-âlemînin gazabı erişeceğinden başka bu dünya diriliğinde zillete uğrayacaklar).* Bizler müfterilere böyle ceza ederiz. 153. Kötülükleri işleyip de arkasından Allah'a rücû ile iman getirenlere gelince, şüphe yok ki Rabbin ondan sonra da yine gafur, yine rahimdir.

154. Vaktâ ki Musa'nın gazabı dindi, elvâhı yerden aldı. Onun üzerindeki yazılarda Rabbu l-âlemîn'den korkanlar için hidayet vardı, rahmet vardı. 155. Mûsa [mîkâtımıza][29] getirmek için kavminden yetmiş kişi ayırmıştı. Bunlar tepeden tırnağa titremeğe başlayınca *(bunları bir titremedir alınca)* dedi ki: "Yâ Rabbi! Dilemiş olaydın onları da, beni de daha evvel helak ederdin. İçimizdeki beyinsizlerin ettikleri yüzünden Sen bizleri helak eder misin?! Evet, o başka bir şey değil, ancak Senin tarafından bir belâ ki Sen onunla dilediğini yoldan çıkarırsın, dilediğini yola getirirsin. Sen bizim efendimizsin *(sahibimizsin).* Suçlarımızı bağışla, hâlimize acı ki, Sen bağışlayanların en hayırlısısın."[30]

28 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

29 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

30 155. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İçimizdeki beyinsizlerin işledikleri yüzünden bizi helak eder misin Allahım?!" (*SR,* X/239, 28 Mart 1329, s. 73; SF, *Hakkın Sesleri,* 1928, s. 194'den nakleden: *BKŞ,* s. 210).

156. Sen bizim için hem bu dünyada, hem âhirette iyilik yaz *(Sen bizlere gerek bu dünya için, gerek âhiret için iyilik yaz).* İşte bizler Sana rücû ettik!" Buyurdu ki: "Azabıma Ben dilediğimi uğratırım, rahmetime gelince o herşeyi kucaklamıştır *(kuşatmıştır).* Ben onu o kimseler için yazacağım ki Bana isyandan çekinirler, zekâtı verirler. O kimseler için ki âyetlerimize iman getirirler. 157. Onlar ki adını sanını kendilerinin Tevrat ile İncil'de yazılı buldukları o Kitap sahibi ümmî Peygamberin izince giderler. O kendilerine iyiliği emreder, o kendilerini kötülükten nehyeder. Pâk şeyleri kendileri için helâl kılar, murdar şeyleri *(soysuz şeyleri)* kendileri için haram kılar. Sırtlarındaki yükleri, üzerlerindeki zincirleri indirir. O kimseler ki ona iman getirirler, onu teyid ederler, ona yardımda bulunurlar. Nübüvvetiyle beraber indirilen ışığınca yürürler. İşte felaha erecekler bunlardır."

158. Yâ Muhammed, şöyle de: "Ey insanlar! Haberiniz olsun, ben Allah'ın hepinize birden peygamberiyim. O Allah'ın ki göklerin, yerin mülkü O'nun, Kendisinden başka ilâh[31] yok. Can veren O, öldüren O. Gelin, Allah'a iman getirin. Sonra O'nun ümmî bir nebî olan o Peygamberine iman edin ki, Allah'a inanır, bütün kitaplarına inanır. Gelin, onun izince yürüyün ki doğru yolu tutabilesiniz." 159. Musa'nın kavmi içinden bir ümmet de vardı ki yolu dosdoğru gösteriyor, hükmü dosdoğru veriyor.

31 Metinde bu kelime "Allah" olarak geçmektedir.

160. Onları Bizler on iki boya *(sıbta),* o kadar ümmete ayırdık. Musa'ya da kavmi kendisinden su bulmasını isteyince, "Asan ile taşa vur!" diye vahyettik. Hemen içinden on iki pınar akmağa başladı. Her kabile kendi içeceği pınarı biliyordu. Sonra üzerlerine buluttan gölge çektik. Kendilerine kudret helvası ile bıldırcın indirdik. "Merzûk olduğunuz pâk nimetlerimizden yeyin!" dedik. Onlar zulmü Bize etmiyorlardı, lâkin zulmü nefislerine ediyorlardı. 161. Hani onlara şöyle buyurulmuştu: "Bu şehre yerleşin, içindeki nimetlerden istediğiniz kadar yeyin, yalnız 'Yâ Rabbi, Senden dileğimiz boynumuzdaki vebali indirmendir' deyin. Bir de kapıdan secde-i şükrana kapanarak girin ki suçlarınızı bağışlayalım, ihlâsı olanlarınızın sevabını amiralim." î 62. Bunun üzerine içlerinden yolsuzluk edenler kendilerine söylenen sözü başka şekle koydular. Bizler de onların yolsuzluk etmelerine karşılık gökten üzerlerine azap indirdik.

163. Yâ Muhammedi Onlara denizin yanı başında bulunan şehrin başına geleni sor. Hani cumartesinin hürmetini çiğniyorlardı. Hani cumartesine tazim ettikleri gün balıkları suyun yüzüne çıkmış olarak kendilerine geliyor da cumartesine tazim etmedikleri gün gelmiyordu. İşte tâatten uzaklaşmış olmaları yüzünden onları biz böyle imtihana çekeriz.

164. İçlerinden bir ümmet dediler ki: "Neden kendilerini Allah'ın helak edeceği, yahut şiddetli bir azap ile tazip eyleyeceği böyle bir kavme nasihat veriyorsunuz?" Bunlar da, "Rabbinizin yanında mazur olmaklığımız için, bir de kendileri belki Allah'tan korkarlar diye veriyoruz" dediler.
165. Bunun üzerine vaktâ ki ayrılmaları maksadıyla söylenilen sözleri bıraktılar, Bizler o kötülükten nehy edenleri kurtardık da nefislerine zulm eyleyenleri, tâatten uzaklaşmaları yüzünden şiddetli azaba uğrattık. 166. Vaktâ ki nehyedildikleri meâsîden vazgeçmek azametlerine dokundu, Bizler de kendilerine "Maymun kesilin! Cehennem olun!" dedik.

167. Yâ Muhammed! Hani Rabbin kıyamet gününe kadar onların üzerine daima kendilerine işkencelerin en fecîini tarhedecek olanları göndermek için ahdetmişti. Şüphe yok ki Rabbinin ikâbı çok serî', yine şüphe yok ki O'nun gufranı hadsiz, rahmeti pâyânsız. 168. Sonra onları bizler yeryüzünde cemaat cemaat dağıttık. İçlerinden salihleri olduğu gibi diğer türlüleri de var. Başkaca kendilerini hakka rücû etmeleri için kâh nimetlerle, kâh musibetlerle imtihana çektik.
169. Arkalarından yerlerine birtakım nâ-halefler *(soysuzlar)* geldiler. Tevrat'a vâris oldular. Bir halde ki bu şerefsiz dünyanın metâını alıyorlar da yine "Bizim günahımız bağışlanacak" diyorlar. Bununla beraber ellerine öyle bir metâ daha geçse yine alacaklar. Bunların Allah'a karşı haktan başka bir şey söylemeyeceklerine Kitap'tan kendilerinden misak alınmış değil miydi? Sonra içindekini okumadılar mıydı? Halbuki âhiret evi Allah'tan korkanlar için daha hayırlı, siz bunu akıl etmez misiniz? 170. O kimseler ki Allah'ın Kitabı'na sarılırlar, namazlarını kılarlar. Elbette bizler salâha uğraşanların ecrini hiçbir zaman zayi etmeyiz.

1 1. Hani Bizler dağı bir gölgelik imiş gibi üzerlerine gerdik de tepelerine düşeceğini görmeleri üzerine "Verdiğimiz Kitab'a dört elle sarılın, içinde olanı daima anın ki meâsîden kurtulabilesiniz" dedik. *172.* Hani Rabbin Adem oğullarından, onların sulblerinden nesillerini çıkarmıştı da, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye onları kendilerine karşı işhad etmişti. Onlar şöyle dediler: "Evet, şehadet ediyoruz!" Tâ ki kıyamet günü "biz bundan gafil idik" demeyesiniz; 173. yahut "müşrik olan yalnız vaktiyle bizim atalarımızdı, bizlerse onlardan sonra gelmiş bir nesil idik. Sen butlanın revacına çalışanların ettikleri yüzünden bizleri helak eder misin?" demeyesiniz. 174. İşte hakka rücû etmeleri için kendilerine âyetlerimizi böyle ayrı ayrı bildiriyoruz.

175. Yâ Muhammed! Sen onlara o kimsenin başına geleni *(kıssasını I vakasını)* oku ki âyetlerimizi kendisine sunduğumuz halde hepsinden sıyrıldı, sonra yanına şeytan sokuldu. Artık dalâle düşenlerden oldu. !76. Bizler dileseydik onu yükseltirdik, lâkin kendisi topraklara kapandı, hevesâtına kapıldı. Herifin hâli tıpkı köpeğin hâli: Üzerine varırsan dilini çıkarır, solur; bırakırsan yine dilini çıkarır, solur. Bu, işte âyâtımızı yalancı çıkaranların hâli.

Yâ Muhammed, sen kıssayı kendilerine söyle, belki düşünür hisse alırlar. 177 Hâli ne yamandır o kavmin ki, âyetlerimize yalan derler, kendi nefislerine zulmederlerdi *(..âyetlerimize yalan diyerek nefislerine zulmediyorlardı).* 178. Allah kime hidayet verirse doğru yolu tutan işte o; kimleri de saptırırsa hüsrana düşenler işte onlar.

179. Bizler cinden, insden birçoğunu *(çoğunu)* cehennem için yarattık (cehennemlik yarattık). Bunların öyle kalpleri var ki onunla duymazlar, öyle gözleri var ki onlarla görmezler. Öyle kulakları var ki onlarla işitmezler, işte bunlar behîmeler gibi *(hayvanlar gibi),* hayır bunlar daha yaman bir dalâl içindeler. Tamamıyla gafil olanlar işte bunlar.[32]
180. En güzel isimler Allah'ın, onun için sizler Kendisini onlarla çağırın, haktan ayrılanların verdikleri isimleri bırakın *(..Kendisini onlarla çağırın, yoksa Allah'a verdikleri isimlerde haktan ayrılanlara uymayın).* Bunlar ettiklerinin cezasını bulacaklar. 181. Evet, yarattıklarımızın içinde öyle ümmet de var ki yolu dosdoğru gösterirler, hükmü dosdoğru verirler. 182. Ayetlerimiz için yalan diyenlere gelince, hiç bilmeyecekleri surette kendilerini yavaş yavaş helake *(azaba)* yaklaştıracağız. 183. Hem Ben onlara meydan vermekteyim. Evet, Benim [keyd'imin][33] kuvvetli olduğu aşikâr.
184. Bunlar düşünmüyorlar mı ki, arkadaşlarında cünundan eser yok?! Kendisi açık surette akıbeti veren peygamberden başka bir şey değil. 185. Bunlar göklerin melekûtuna, yerin melekûtuna, hâsılı Allah'ın yarattığı şeylerin hiçbirine bakmıyorlar mı? Sonra şuna, şu ecellerinin yaklaşmış olması ihtimaline bir kere dönüp de bakmıyorlar mı? Artık buna iman etmedikten sonra acaba hangi söze inanırlar?![34] 186. Kimi Allah saptırırsa onu yola getirecek olamaz. O böylelerini kendi azgınlıkları içinde serseri bırakır.

187. Yâ Muhammed, sana "istikrarı ne zaman?" diye kıyamet zamanını soruyorlar. Şöyle de: "Onun ilmi yalnız Rabbimde, vakti gelince meydana getirecek ancak Kendisidir. Sorduğunuzun dehşeti göklere, yere ağır gelmekte. O sizin üzerinize ansızın çökecek, başka türlü değil."

Yâ Muhammed! Güya onu bilmeye müştak imişsin gibi sana soruyorlar, de ki: "Onun ilmi ancak Allah'ta, ama insanların çoğu bilmiyorlar."

32 179. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Kalpleri var, lâkin duygu nedir bilmezler; gözleri var, fakat görmezler; kulakları var, öyle iken işitmezler; işte bunlar behâim sürüleri gibidir, hayır bunlar behîmelerden daha şaşkındır. Bunlar yok mu, asıl gafillerdir." *(SR,* XXI/527, 22 Nisan 1339, s. 54'den nakleden: *BKŞ,* s. 210).

33 Metinde bu kelimenin yeri boş bırakılmıştır.

34 185. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Melekût-i semâvâta, melekût-i arza, hâsılı Allah'ın yarattığı bütün şeylere bakmıyorlar mı?" *(AKC,* 1339, s. 29'dan nakleden: *BKŞ,* s. 210).

188. Yâ Muhammed, onlara de ki: "Hakkımda Allah'ın dilediğinden başka nefsim için ne bir kazanç, ne bir ziyan benim elimde değil. Eğer gaybı önceden bilseydim hep hayırlı şeyler edinirdim, hiç yanıma şer uğramazdı. Ben iman eden kavme Allah'ın hem azabını haber verici, hem rahmetini müjdeleyici bir kimseden başkası değilim." 189. O öyle bir Allah ki sizleri tek bir kişiden meydana çıkardı. Eşini de kendisinin ona ısınması için yine kendisinden vücuda getirdi. Vaktâ ki eşinin yanına geldi, beriki hafif bir yükün hâmili olarak bir müddet o yükle düştü kalktı. Sonra ağırlaşınca "Eğer bize gürbüz bir çocuk verirsen yemin ederiz ki ihsanınla şükredenlerden oluruz" diye ikisi birden Allah'a yalvardılar, i 90. Allah kendilerine gürbüz bir çocuk verdiği gibi tuttular O'na kendi vergisi üzerinde şerikler koşmağa başladılar, ki bunların koştukları şeriklerin hepsinden münezzehtir. 19 1 192. Bir şey yaratmak kendilerinin sânından olmamakla beraber kendileri yaratılmış olan, onlara yardım edemedikleri gibi kendilerine de yardımı dokunamayan bir yığın putları mı Allah'a şerik koşuyorlar? 193, Eğer bunları size doğru yolu göstermeye çağırırsanız sizi dinlemezler. Evet, kendilerini çağırdınız mı yahut susuyor musunuz hakkınızda ikisi de birdir. 1 94. Şu sizlerin Allah'ı bırakarak kendilerine taptıklarınız şüphe yok ki bütün sizin gibi kullardır. Eğer bunların ilâh[35] oldukları davasında haklı iseniz çağırın görelim de size icabet etsinler. 1 95. Acaba kendilerinin onunla yürüdükleri ayakları mı var? Yoksa onunla saldırdıkları elleri mi var? Yoksa onunla gördükleri gözleri mi var? Yoksa onunla işittikleri kulakları mı var?

Yâ Muhammed, de ki: "Bütün Allah'a şerik koştuklarınızı çağırın, sonra benim için istediğiniz tuzağı kurun, hiç de bana göz açtırmayın!

35 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde yazılmıştır.

196. İşte beni koruyan *(koruyacak),* bana Kitab'ı gönderen Allah'tır ki O bütün salih kullarını korur. 197. Sizlerin O'nu bırakarak kendilerinden medet umduklarınız ise ne sizlere imdat edebilirler, ne de nefislerine yardımları dokunur. 198. Bunları doğru yolu göstermeye çağırırsanız işitmezler. Sana bakıyorlar sanırsın, halbuki görmezler. 199. Kolaylıkla verileni al, *([örfü][36] ihtiyar ile)* iyiliği emret. Kendilerini bilmezlerden başını çevir. 200. Şayet şeytandan gelme bir saik seni fenalığa sevketmek isterse Allah'a sığın, şüphe yok ki O hem işitiyor, hem biliyor. 201. Allah'tan korkanlar şeytan tarafından kendilerine bir hayal[37] estiği gibi Allah'ı anarlar da hemen basiretlerine sahip kesilirler. 202. Şeytanlara kardeş olanlara gelince şeytanlar bunların dalâline yardım ederler, hiç de yakalarını bırakmazlar.

203. Yâ Muhammed, sen onlara bir âyet getirmediğin zaman, "Kendinden uydursaydın" diyorlar. *(Sen onlara diledikleri mucizeyi göstermeyince "Allah'tan isteseydin â!" diyorlar).* Sen de ki: "Rabbimden bana her ne vahyedilirse ben ancak ona ittiba ederim. Bu Kur'an, Rabbinizden gelmiş açık hüccetlerdir, hidayettir, rahmettir." 204. Kur'an okunduğu zaman dinleyin, sesinizi de kesin ki Allah'ın rahmetine erebilesiniz. 205. Rabbini hem yalvararak, hem korkarak, gerek içinden, gerek yüksek sesle olmamak üzere açıktan an, sakın O'nu unutan gafillerden olma! 206. Rabbinin yanında olanlar O'na kulluktan çekinmezler, O'nu tenzih ederler ve secdeye ancak O'nun için varırlar.

36 Metinde bu kelime yanlış olarak "unsuru" şeklinde okunmuştur.

37 Metinde bu kelime "hayli" şeklinde yazılmıştır.

ENFÂL SÛRESI

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Yâ Muhammed, sana ganimetleri soruyorlar. De ki: "Ganimetler Allah ile Peygamberindir. Onun için sizler gerçekten iman etmişseniz Allah'tan korkun da, birbirinizle aranızı düzeltin. Allah'ın emrini, Peygamberinin sözünü dinleyin."
2. Gerçekten imana gelenler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman yürekleri titrer, âyetleri kendilerine okununca imanları artar. Sonra yalnız Rabbu l-âlemîn'e tevekkül ederler. 3 O kimseler ki namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıklardan muhtaç olanlara dağıtırlar. *4* İşte bunlar hakkıyla mü'min olanlardır. Rabbu l-âlemîn'in yanında bunlara yüksek dereceler var, gufran var, naîm-i cennet var.
x Hani bu da onun gibi ki, Rabbin hak olan bir hareket olmak üzere seni evinden[1] çıkarmıştı. Müminlerden bir fırka ise hiç bunu hoş görmüyorlardı. 6 Hak kendilerine aşikâr olmuşken -güya göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi- seninle münakaşa ediyorlardı. 7. Hani Allah size iki kafileden birinin elinize düşeceğini vad buyurmakta idi, siz de hangisi kuvvetli değilse elinize onun düşmesini istiyordunuz. Allah ise indirdiği âyâtı ile hakka yerini buldurmayı, kâfirlerin de arkasını almayı diliyordu. 8. Hakka yerini buldurmak, bâtılın da kolunu kanadını kırmak için bunu takdir buyurdu. Varsınlar mücrimler istemesinler.

1 Metinde bu kelime "ondan" şeklinde yazılmıştır.

9. Hani Rabbinizden istimdad ediyordunuz da "İşte imdadınıza birbiri arkasından giden bin melek gönderdim" diye size icabet kılmıştı. 10. Hem Allah onu sırf zafer müjdesi olsun, kalplerinize onunla itminan gelsin diye kılmıştı. Nusret ancak Allah tarafından olur. Allah'ın azîz olduğunda, hakim olduğunda şüphe yok.[2] 11. Hani kendisinden gelen bir huzura dalmanız için *(Hani kendisinden gelen bir huzur olmak üzere)* sizi uyku altında bırakıyordu *(sizi uykuya bastırıyordu).* Sonra da bedeninizi onunla pak kılmak, üstünüzden şeytanın murdarlığını gidermek, yüreklerinize kuvvet vermek ve ayaklarınızı onunla yerinde muhkem bulundurmak için gökten üzerinize yağmur indiriyordu. 12. Hani Rabbin meleklere şunu vahyediyordu: "Ben sizinle beraberim, sebat etmeleri için müminleri teyid edin, deyin ki ben kâfirlerin yüreklerine korku vereceğim, siz de kılıcı boyunlarının üstüne çalın, parmaklarının üstüne çalın." 13, İşte bu, kendilerinin Allah ile Peygamberine karşı gelmelerinden oluyor. Kim Allah ile Peygamberine karşı gelirse iyi bilsin ki Allah'ın ikâbı şiddetlidir. 14. işte bu size azap, tadın da görün! Kâfirlerin başına gelecek cehennem azabı da başka. 15. Ey iman edenler! Küfr içinde olanlara ordu hâlinde karşı gelirseniz onlara arkanızı dönmeyin. 16. Kim öyle bir günde dönüp yine harbe girecek, yahut başka bir müfrezeye katışacak olmaksızın hasma arkasını dönerse, Allah'ın gazabına uğramış olur. Artık onun barınacağı yer de cehennemdir ki, o ne kötü bir akıbettir![3]

2 10. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Nusret ve muzafferiyeti ihsan edecek ancak Cenâb-ı Hak'tır." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ, s. 211).*

3 15-16. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman edenler! Siz kâfirlerle harb için karşılaştığınızda onları çok bulursanız, kaçıp da onlara arkanızı çevirmeyiniz. Böyle bir zamanda tekrar hücum niyetiyle geri çekilerek yahut müslümanlardan diğer muhariblere yardım niyetiyle bir tarafa iltihak ederek arkalarını çevirenler müstesna olmak üzere her kim küffara ardını çevirirse, Allah Teâlâ tarafından büyük bir gazaba giriftar olmuş olur. Ve son yurdu cehennemdir. Cehennem ne fena varılacak yerdir!" (5/?,XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 22-23'den nakleden: *BKŞ,* s. 211).

Onları siz öldürmediniz, lâkin onları Allah öldürdü. Hem onu attığın zaman sen atmadın yâ Muhammed, lâkin onu Allah attı. Bu da müminlere kendi tarafından parlak bir keremde bulunmak içindi. Şüphe yok ki Allah söylediklerinizi işitiyor, düşündüklerinizi biliyor. 18. İşte olanı gördünüz. Allah'ın kâfirler tarafından kurulan tuzağı hükümsüz bıraktığı da aşikâr. 19. Mekkeliler zafer istiyorsanız işte zafer ayağınıza geldi *(Zafer sizi buldu).* Eğer bu halden vazgeçerseniz hakkınızda daha iyi olur. Yok döner yeniden başlarsanız Biz de başlarız. Hem o zaman askerleriniz istediği kadar çok olsun, başınıza geleceğin zerresini bile ebediyen defedemez (... *başınıza geleceğin zerresine bile ebediyen mâni olamaz).* Çünkü Allah mu minlerle beraber.

20, Ey iman edenler! Allah ve Peygamberine itaat edin, söylediklerimi işitip durduğunuz halde isyan ile kendisinde [n] yüz çevirmeyin. 2!. Sonra hiç kulak asmamalarıyla beraber "işittik"[4] diyenler gibi de olmayın. 22 Yeryüzünde yürüyenlerin Allah'a göre en kötüsü hakkı duymayan o sağırlar, o dilsizlerdir ki idrak etmezler. 23 Allah onlarda bir hayır görseydi kendilerine hakkı duyururdu. Şayet bu hallerinde duyuraydı kabul etmeyerek yüzlerini çevirirlerdi.

21 Ey iman edenler! Sizi kendinize hayat verecek şeylere davet ettikleri zaman Allah ile Peygambere icabet edin. Bir de bilin ki Allah insanın kalbi ile kendisi arasına girer. Şundan haberiniz olsun ki sizler hasredilerek başkasının değil, O'nun karşısına çıkacaksınız.[5] 25, Sonra öyle bir fitneden sakının ki hiçbir zaman yalnız içinizden zulmetmiş olanlara dokunmakla kalmaz. Allah'ın ikâbı şedîd olduğunu da bilin.[6]

4 Metinde bu kelime "işitim" şeklinde yazılmıştır.

5 24. âyeti daha önce üç farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Ey iman eden kimseler! Allah ile Peygamberin size hayat verecek davetine icabet ediniz; hem iyi biliniz ki Allah insanın kendisi ile kalbi arasına girer; şu da malumunuz olsun ki sizler O'nun huzurunda toplanacaksınız." *(SR,* VIII/201, 28 Haziran 1328, s. 353'den nakleden: M&S.211).

b) "Ey cemaat-i müslimîn, ey Allah'ın dinine iman edenler! İcabet ediniz: Allah'a, Allah'ın davetine, Allah'ın Resulüne, o Resul-i muhteremin davetine, evet, onların sizin için hayat-ı mahz olan davetine... Allah'ın, Resulünün sizin hakkınızda mahz-ı hayat olacak birçok evamiri var; onları ifa ederseniz gerek bugünki hayat-ı fâniyenizde, gerek yarınki hayat-ı sermediyenizde mesud olur, rahatla, saadetle yaşarsınız. Sonra bilmiş olunuz ki Cenâb-ı Hak, insanın kalbi ile kendi arasına girer, yani mahlûkunun bütün esrarına muttali olur. Şunu da biliniz ki yine merciiniz Allahu Zülcelâl'dir." *(SR,* K/230, 24 Kânun-i Sânı 1328, s. 373'den nakleden: *BKŞ,* s. 211).

c) "Ey Tanrı'nın birliğine, Kitabı'na, Peygamberine, sair inanılması zaruri olan şeylerin hepsine inanan, hepsini samîm-i kalb ile tasdik eden müslümanlar! İcabet ediniz, itaat ediniz, yürüyünüz, koşunuz; Allah'a doğru, Peygamberine doğru koşunuz. Sizi ihya edecek; dünyada, ukbâda hayatınızı, necatınızı, saadetinizi temin eyleyecek, her türlü manasıyla hayat verecek, ruh verecek evâmirini, ahkâmını, vesâyâsını kabule sizleri davet ettikleri zaman... İyice bilmiş olunuz ki Cenâb-ı Hak insanın kendisiyle kalbi arasına girer; yani onun yalnız harekâtını değil, kalbinden geçen menviyâtını da görür; ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini bilir. Kezâlik şunu da hatırınızdan hiçbir zaman çıkarmayın ki ne olursanız olunuz, ne türlü yaşarsanız yaşayınız, sonunda Allahu Zülcelâl'in huzuruna çıkarak bu âlemdeki bütün işlerinizin, bütün düşüncelerinizin, elhâsıl bütün hayatınızın hesabını vereceksiniz." *(SR,* XVIII/465, 3 Kânun-i Evvel 1336, s. 267'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

26, Bir de şunu hatırlayın ki sizler yeryüzünde ezilip duran bir azlıktınız. İnsanların ansızın üzerinize gelerek sizi yakalamalarından korkuyordunuz. O sizleri barındırdı, O sizleri imdadı ile teyid etti. O sizlere pâk rızıklar verdi. Bunları anın ki şükredebilesiniz.

27. Ey iman edenler! Allah ile Peygambere hıyanet etmeyeceğiniz gibi emanetlerinize de bile bile hıyanet etmeyin.[7] 28. Sonra iyi bilin ki ne mallarınız, ne çocuklarınız sizin için imtihandan başka bir şey değil. Allah'ın yanında ise azîm ecirler var.

29. Ey iman edenler! Allah'tan korkarsanız O sizlere hakkı bâtıldan ayırt edecek zafer verdikten başka *(O sizleri bütün dünyadan ayırt edecek gün gibi bir mevkie sahip kılar)* günahlarınızı örter. Sizleri bağışlar. Allah azîm kerem sahibidir.

30. Yâ Muhammed! Hani o küfre dalmış kimseler seni bağlamaları, yahut öldürmeleri, yahut yurdundan sürüp çıkarmaları için aralarında sana tuzaklar düşünüyorlardı. Onlar sana tuzaklar kuruyorlardı. Allah ise tuzaklarını başlarına geçiriyordu. Allah tuzakları başlara geçirenlerin en kuvvetlisidir. 31. Kendilerine âyetlerimiz okunduğu zaman "Evet, işittik[8], dilemiş olsak bunun gibisini biz de söyleyebiliriz. Bu eskilerin uydurdukları masallardan başka bir şey değil" diyorlar.

32. Yâ Muhammed, hani şunu da söylemiş[ler]di: "Hey Allahımız! Eğer bu Kur'an Senin yanından gelmiş, gerçekten hak kitap ise hiç durma gökten üzerimize taş yağdır, yahut bizlere dayanılmaz daha başka azap ver!" 33. Bununla beraber sen içlerinde bulundukça Allah onlara azap edecek olmadığı gibi, istiğfar ettikleri müddetçe de Allah onlara azap edecek değil.

6 25. âyeti daha önce üç farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Bir de belânın öylesinden sakınınız ki o hiçbir zaman yalnız içinizden zâlimlere isabet etmez; sonra bilmiş olunuz ki Allah'ın azabı yamandır." *(SR,* DC/213, 20 Eylül 1328, s. 81'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

b) "Belâdan, azabdan çok korkunuz; zira belâ gelince yalnız fenalara, zâlimlere erişmekle kalmaz; iyilere de zararı dokunur; birkaçınızın uğruna bütün ümmet mahvolur. İyi biliniz ki Allah'ın azabı şiddetlidir; gelince, cümlenizi perişan eder." *(SM,* V/116, 11 Teşrîn-i Sânî 1326, s. 205'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

c) "O musibetten, o fitneden, o felâketten sakınınız ki o belâ, o felâket hiçbir zaman içinizden yalnız suçlu olanlara gelmez; belki umumunuza birden müstevli olur. Bir de gözlerinizi açınız; iyi biliniz ki Allah'ın ikabı şedîddir, müdhişdir." *(SR,* DC/230, 24 Kânun-i Sânî 1328, s. 373'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

7 27. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman edenler! Sakın bile bile Allah'a ve Peygambere hıyanet etmeyiniz; aranızdaki emanetlere de hıyanet etmeyiniz." *(AKC,* 1339, s. 267'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

8 Metinde bu kelime "işitin" şeklinde yazılmıştır.

34. Allah'ın şimdi kendilerine azap etmemesi için ellerinde ne var? Müminleri Mescid-i Haram'dan menediyorlar, bununla beraber hizmetine ehil değiller. Onun hizmetine ehil olanlar ancak Allah'tan korkanlardır, ama çokları bilmezler.

35. Allah'ın Beytindeki namazları ise ıslıktan, el çırpmaktan başka bir şey değildi. Allah'ı tanımamanız yüzünden azabı tadın da görün! 36, Küfre dalan kimseler mallarını Allah'ın yolundan insanları çevirmek için dağıtıyorlar. Evet, onu dağıtacaklar, sonra bu kendilerine yürek acısı olacak, daha sonra da mağlubiyete uğrayacaklar. Küfürlerinde sabit kalanlar ise cehenneme sevkedilecekler; 37. ta ki Allah murdar olanları pâk olanlardan ayırsın da murdar olanların hepsini toplayıp birbiri üzerine yığsın,[9] sonra bu yığını cehenneme koysun. İşte hüsran içinde kalanlar bunlar.

38. Yâ Muhammed, kâfir olanlara söyle: "Eğer vazgeçerlerse geçmişte işledikleri günahlar bağışlanır, yok yeniden isyana başlarlarsa kendilerinden evvelki ümmetler hakkında kanun-ı ilâhî geçmişti, onu beklesinler. 39. Ortalıkta fitneden *(sirkten)* eser kalmayıp artık din tamamıyla Allah'ın dini oluncaya kadar onlarla cihad edin, şirkten vazgeçerlerse bilsinler ki Allah kendilerinin işlediklerini görüyor.[10] 40. Vazgeçmezlerse bilin ki Allah sizin mevlânız. O ne güzel mevlâ,
^ . « i i
O ne güzel yardımcı.

9 Metinde bu kelime "yığmış" olarak yazılmış ise de, "yığsın" sibaka daha uygundur.

10 39. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Siz müşriklerle harbediniz ki mihnete ve devam-ı şirke mahal kalmasın da din hâlis olarak Allah için olsun. Eğer sizi mihnete giriftar etmekten, şirkten vazgeçerlerse yakalarını bırakınız; zira ancak zâlimlere ilişmek var." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

41. Bilin ki herhangi bir şeyi ganimet aldınız mı *(ganimet olarak elinize geçirdiniz mi)* kat'iyyen onun beşte biri Allah'ın, sonra Peygamberin, sonra Peygambere karabeti olanların, sonra öksüzlerin, sonra bîçârelerin, sonra yolda kalmışlarındır; eğer sizler Allah'a inanmışsanız. 42. Ve bizim hak ile bâtılı ayırt ettiğimiz gün, hani o iki cemaatin karşılaştığı gün kulumuz Muhammed'e indirdiklerimize inanmışsan[ız] bunu böyle bilin *(bu suretle taksim edin).* Allah'ın herşeye gücü yeter. Hani sizler vadinin Medine'ye en yakın yamacındaydınız, onlarsa en uzak yamacındaydılar. Süvarileri de olduğunuz mevkiden aşağıda bulunuyorlardı. Hasılı eğer karşılıklı söz vermiş olaydınız vadinizde hulf[1] ederdiniz. Lâkin bu [mukadder][12] bir emrin zuhuruna Allah'ın hükmetmesi içindi. Evet, helake uğrayanın en açık burhanı görerek helake uğraması, yaşayanın da en açık burhanı görerek yaşaması içindi. Allah'ın herşeyi işittiğinde, herşeyi bildiğinde söz yok.

43. Yâ Muhammed, hani rüyanda Allah sana onları azlık olmak üzere gösteriyordu. Evet, sana onları çokluk göstereydi korkardınız, meselede ihtilâfa düşerdiniz. Lâkin Allah sizi bundan masun bıraktı *(selâmette bıraktı).* O hiç şüphe yok sînelerdekini biliyor. 44. Hani Allah mukadder bir emrin zuhuruna hükm-i ilâhîsini vermek için siz kendileriyle karşılaşınca hem onları sizin gözlerinize azlık gösteriyordu, hem sizi onların gözlerinde azaltıyordu. Bütün işler Allah'a dönüp gelecek.

/r- T» j i ITT 1 ·1 1 1

·o. Ey iman edenler! Hasmın kuvvetiyle karşılaştınız mı sebat edin. Allah'ı da çok anın ki felaha erebilesiniz.

[11] Metinde "halef" yazd-

^Metinde bu noktada bir kelimelik bir boşluk bırakılmıştır. Daktilo metinde karşılıeı atlanmış olan kelimenin âyette "mef'ûi"dür. 44. ^^^j^ "mukadder" şeklinde tercüme etmesi, ayrıca Elmalılı'nın da bu kelimeyi aynı şekilde çevirmesi sebebiyle, daktilo metinde boş bırakılan yere "mukadder" yazdık.

46. Hem Allah'a, hem O'nun Peygamberine itaat edin. Sakın birbirinize girmeyin, sonra içinize korku düşer *(hüsrana düşersiniz).* Devletiniz de elinizden gider. Sebat edin, Allah sebat edenlerle kat'iyyen beraberdir.[13] 47. Bir de o kimseler gibi olmayın ki, yurtlarından şımarıklık ederek halka gösterişte bulunarak çıkarlar *(yurtlarından çalım satmak, halka gösteriş etmek için çıkarlar).* İnsanları da Allah'ın yolundan çevirirler. Allah'ın ilmi onların bütün işlediklerini ihata etmiş bulunuyor. 48. Hani kendilerinin ettiklerini şeytan kendilerine güzel göstermişti; hani onlara "Bugün insanların içinde size galebe çalacak mevcut değil, işte ben de imdadınıza geldim" demişti. Sonra iki kuvvet[i] karşılaşmış görünce ters yüzüne dönerek şu sözleri söylemişti: "Haberiniz olsun, sizinle hiç münasebetim yok, ben sizin görmediğinizi görmekteyim. Ben Allah'tan korkarım, Allah'ın ikâbı çok şiddetlidir." 49. Hani münafıklarla yüreklerinde fesad olanlar "Şu bîçâreleri dinleri aldattı" diyorlardı. Kim Allah'a tevekkül ederse Allah'ın izzetinden, hikmetinden kat'iyyen şüpheye düşmesin.

50. Yâ Muhammed, onu bir göreydin! Melekler yüzlerine, arkalarına vurarak kâfirleri öldürüyor, sonra da "Cehennem azabını tadın bakalım!" diyorlardı. 51. İşte bu sizin kendi ellerinizin ettiği yüzündendir. Bir de Allah kullarına kat'iyyen zulmedici olmadığındandır. 52. Tıpkı Al-i Firavun ile daha onlardan evvelkilerin âdetleri *(halleri)* gibi: Allah'ın âyetlerini tanımadılar. Bunun üzerine Allah kendi günahları sebebiyle kendilerini azaba uğrattı. Allahu Zülcelâl'in Kendi kuvvetli, ikâbı şiddetli olduğunda şüphe yok.

13 46. âyeti daha önce altı farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Hem Allah'a, hem O'nun Peygamberine mutî olunuz; birbirinizle uğraşmayınız, yoksa korkaklaşır, kuvvetten de düşersiniz. Bir de sabrediniz; zira şüphe yoktur ki Allah sabredenlerle beraberdir." *(SR,* VIII/195, 17 Mayıs 1328, s. 233'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

b) "Allah'a ve Resulüne itaatle aranızda her türlü nizâyı, çekişmeyi terkediniz. Siz bütün müminler kandaşsınız, kardaş gibi geçinmelİsİniz. Eğer nizâ eder, kavgaya tutuşursanız dağılırsınız; sonra rüzgârınız esmez olur, yeryüzünde bir hükmünüz kalmaz, düşmanlarınızın zulm ü kahrı altında mahvolur gidersiniz." (W,V/116, llTeşrîn-i Sânî 1326, s. 205'den nakleden: *BKŞ,* s. 212).

c) "Allah'a, Allah'ın Peygamberi'ne itaat ediniz; bir de sakın birbirinize düşmeyiniz; sonra korkak kesilirsiniz, şevketiniz de elinizden gider." *(SR,XJ242,* 18 Nisan 1329, s. 121'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

d) "Birbirinize girmeyiniz, sonra hüsrana düşersiniz, devletiniz de elinizden gider." *(SR,* XVII/384, 26 Kânun-i Evvel 1334, s. 349'dan nakleden: *BKŞ,* s. 213).

e) "Birbirinize de girmeyin ki maneviyatınız sarsılmasın, devletiniz gitmesin." *(SF, Hâlâ mı Boğuşmak,* 1933, s. 447'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

f) "Ey müslümanlar! Birbirinize girmeyiniz; sonra kalplerinize meskenet, cebânet, acz, fütur çöker de devletiniz, saltanatınız, şevketiniz, kudretiniz, kuvvetiniz, hepsi elinizden gider. Sebattan, azimden kat'iyyen ayrılmayınız:' *(SR,* XVIII/464, 25 Teşrîn-i Sânî 1336, s. 253'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

53. Bu akıbetin de sebebi, herhangi bir kavim kendilerinde olan hâli değiştirmedikçe Allah onlara ihsan ettiği nimeti değiştirmez. Sonra Allah bütün söylenenleri işitir, bütün işlenenleri görür.[14] 54. Tıpkı Al-i Firavun ile daha onlardan evvelkilerin âdetleri *(hâli)* gibi: Rabbu 1-âlemîn'in âyetlerini inkâr ettiler, bunun üzerine Bizler günahları yüzünden onları helak ettik. Al-i Firavun u da suda boğduk ki bunların hepsi nefislerine zulmedenlerdi. 5 5. Yeryüzünde yürüyenlerin Allah yanında en kötüsü hiç şüphe yok o kimselerdir ki daldıkları küfürde ısrar ederler, işte bunlar hiç imana gelmezler. 56 O kimseler ki kendilerinden ahit alıyorsun, sonra onlar verdikleri ahdi ne saygı, ne kaygı duymaksızın her defa ayaklarının altına alıyorlar. 57. Eğer onları harpte ele geçirirsen kat'iyyen kendilerine göstereceğin şiddetle arkalarında bulunanlara korku verilsin; belki bunlar ibret alırlar *(Eğer onları harpte ele geçirirsen kendilerine arkalarında bulunanları ürkütecek bir şiddetle hücum et; belki bunların hâlinden ibret alırlar).* 58. Herhangi bir kavmin de verdiği ahdi çiğnemesinden korkarsan, en kestirme yoluyla sen de ahidlerini kat'iyyen kendilerine geri ver. Şüphe yok ki Allah, ahde hıyanet edenlerden hoşnut olmaz.[15] 59. Küfre saplanan kimseler asla kurtulduklarını zannetmesinler, onlar hiçbir zaman bizleri âciz bırakamazlar. 60, Onlara karşı gerek kuvvetten, gerek cihat için beslenen atlardan gücünüzün yettiği kadar hazırlık görün. Sizler onunla hem Allah'ın hasmını hem sizin hasmınızı korkutacağınız gibi, daha başkalarını da korkutursunuz ki onları siz bilmezsiniz, onları Allah bilir. Sonra Allah yolunda hangi bir şeyi bağışlarsanız ecri size verilir. Hiç de ziyana uğramazsınız.[16] 6 ı. Şayet sulha meylederlerse, ona sen de meylederek Allah'a mütevekkil ol ki işiten, bilen başkası değil, ancak O'dur.

14 53. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Bu (yani küffar ile usâtın eünahlarıyla muaheze olunmaları) şundan ileri gelir ki: Allah Teâlâ bir kavme in'âm ettiği bir nimeti, o kavim kendilerindeki şükür ve tâat hâlini tağyir etmedikçe, tağyir etmek de'b-i hikmeti değildir;' *{SR,* XII/303, 19 Haziran 1330, s. 293'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

15 58. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah asla hainleri sevmez." *(AKC,* 1339, s. 268'den nakleden: M$ s. 213).

16 60. âyetin bir bölümünü daha önce iki farklı şekilde tercüme etmiştir:

a) "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın!..." (£K,XII/311,4Eylül 1330, s. 421'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

b) "Düşmanlara karşı ne kadar kuvvet tedarik etmeye, hazırlamaya muktedirseniz derhal hazırlayınız." *(SR,* XVIII/464, 25 Teşrîn-i Sânî 1336, s. 252'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

62. Yâ Muhammed, eğer seni aldatmak isterlerse, Allah'ın sana yeteceğinden emin ol. 63. O öyle bir Allah'tır ki, seni bir taraftan Kendi yardımı ile, diğer taraftan müminlerle teyid ettiği gibi, başkaca onların kalplerini birleştirdi. Eğer sen yeryüzünde ne varsa hepsini bağışlasaydın onların kalplerini yine birleştiremezdin; lâkin onları Allah birleştirdi. O'nun azîz olduğunda, hakîm olduğunda söz yok.

64. Ey peygamber, Allah sana da yeter, sana uyan *(senin izince giden)* müminlere de yeter.

65. Ey peygamber! Müminlerin cihada şevkini arttır. Eğer sizden sebat edecek yirmi kişi olursa iki yüze galebe çalar, eğer sizden yüz kişi olursa küfre sapmış kimselerin binine galip gelir. Çünkü onlar idraksiz bir kavimdirler. 66. Şimdi Allah yükünüzü hafifletti ve sizlerde zaaf olduğunu bildi; onun için sizden sebat edecek yüz kişi olursa iki yüzü mağlup eder. Bin olursa Allah'ın izniyle iki bini mağlup eder. Allah sebat edenlerle beraberdir. 67. Hiçbir nebî için doğru olmaz ki, yeryüzünde kan dökmedikçe kendisinin esiri bulunsun. Evet, sizler dünya metâını istiyorsunuz, Allah ise âhireti kazanmanızı diliyor. Allah'ın izzetine had, hikmetine pâyân yok. 68. Eğer evvelce Allah'ın hükm-i ezelîsi geçmiş olmasaydı *(eğer önceden Allah'ın hükm-i ezelîsi olmasaydı)* aldığınız fidyeden dolayı sizlere büyük bir azap dokunacaktı. 69. Artık elde ettiğiniz ganimetlerden helâl olarak, pâk olarak yeyin [ve] Allah'tan korkun. Allah'ın gufranına had, rahmetine nihayet yok.

70. Ey Peygamber! Ellerinizde olan esirlere de ki: "Eğer Allah kalplerinizde hayır bulursa hem size o sizden alınan şeylerden daha hayırlı vergilerde bulunur, hem günahlarınızı bağışlar. Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti nihayetsiz." 71. Yok, eğer sana verdikleri ahde hıyanet arzusunu besliyorlarsa unutmasınlar ki evvelce Allah'a karşı hıyanet etmeleri üzerine sana kendilerini kahretmek kudretini vermişti. AJlah'ın ilmine had, hikmetine pâyân bulunmaz. 72. O kimseler ki imana geldiler, hicret ettiler, mallarıyla canlarıyla Allah yolunda cihada gittiler. Sonra o kimseler ki muhacirleri hem barındırdılar, hem onların imdadına koştular. İşte bunlar birbirlerinin velileridir. İman ettikleri halde hicret etmeyenlere gelince, onların vilâyetlerinden ta kendileri hicret edinceye kadar size bir şey yok. Şayet sizden din yolunda imdad isterseler kendileriyle aranızda ahd olan *(misak olan)* bir kavme karşı olmadıkça imdad etmek üzerinize borçtur. Allah bütün işlediklerinizi görüyor. 73, Küfr içinde kalmış kimseler de birbirlerinin velileridirler. Bu suretle hareket etmez iseniz, yeryüzünde yaman fitne zuhura gelir, büyük fesad olur. 74. O kimseler ki imana gelmekle beraber hicret ettiler, Allah yolunda cihada gittiler. Sonra o kimseler ki muhacirleri hem barındırdılar, hem onların imdadına koştular. İşte bunlar gerçekten mümin olanlardır. Bunlar için gufran var, cennetin yüksek rızkı var. 75, Sonradan imana gelip de sizinle beraber hicret edenlere, cihada gidenlere gelince, bunlar sizlerdendir. Aralarında hısımlık olanlarsa, Allah'ın hükm-i ezelîsinde birbirlerinin daha yakın velileridir. Şüphe yok ki Allahu Zülcelâl herşeyi biliyor.

BERÂE[1] SÛRESI

1 .Müşriklerle ettiğiniz muahedeyi Allah da, O'nun Peygamberi de artık tanımıyorlar *(Müşriklerle ettiğiniz muahedeyi Allah'ın da, Peygamberinin de artık tanımadıklarının kendilerine tebliğidir).* 2. Yeryüzünde dört ay istediğiniz gibi dolaşın, onu da bilin ki Allah'ın elinden kurtulamayacağınız gibi, Allah kâfirleri dünyada, ukbâda rüsvay edecek *(zelil edecek).* 3. Allah ile O'nun Peygamberi tarafından Haccü'l-Ekber günü insanlara bildirilir ki ne Allah, ne O'nun Peygamberi *(Allah ile Peygamberi)* müşriklere verilen ahdi artık tanımıyorlar. Eğer küfrünüzden vazgeçerseniz bu sizin için iyi olur. Yok imandan yüz çevirmenizde ısrar ederseniz Allah'ın azabından kurtulamayacağınızı bilin.

Yâ Muhammed, küfr içinde kalanları dayanılmaz azap ile müjdele. ***4.*** Yalnız müşriklerin içinden o kimseler ki siz kendilerine muahede ettikten sonra ahdi gözetmekten hiç geri durmamışlar ve sizlere karşı bir kimseye yardımda bulunmamışlardır; işte böyleleriyle olan ahdinizi Allah elbette sever. 5. Haram olan aylar çıkınca ahdi nakzeden müşrikleri her nerede bulursanız öldürün, esir alın, hapsedin *(sıkıştırın).* Onlar için bütün geçit başlarını tutun. Eğer şirkten vazgeçer de namaz kılar, zekât verirlerse, yollarını serbest bırakın. Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti nihayetsiz olduğunda şüphe yok. 6. Eğer müşriklerden biri senden eman[2] dilerse, Kelâmullah'ı dinlemesi için *(dinleyinceye kadar)* ona eman[3] ver> sonrada kendisinin selâmeti bulacağı yere gönder. İşte bu onların hakikati bilmez bir kavim oldukları içindir.

1 Diğer ve daha meşhur ismiyie "Tevbe".
2 Bu kelime daktilo metinde "iman" şeklinde yazılmıştır.
3 Bu kelime daktilo metinde "iman" şeklinde yazılmıştır.

7. Müşriklerin gerek Allah ile, gerek O'nun Peygamberi ile nasıl ahitleri olabilir? Ancak kendileriyle Mescid-i Haram'da muahede ettikleriniz var ki bunlar size karşı doğru bulundukça siz de onlara karşı doğru bulunun. Ahde hıyanetten çekinenleri Allah elbette sever.[4] 8. Evet, nasıl olabilir ki şayet size galebe çalsalar artık sizin için ne bir karabet, ne bir hak gözetmezler. Ağızlarıyla sizi hoşnut ediyorlar, halbuki kalpleri bunu hiç istemiyor. Zaten çoğu insanlıktan uzaktalar. 9. Allah'ın âyetlerini hasis bir menfaate değişerek halkı onun yolundan alıkoydular. İşlemiş oldukları ne kötü işler! 10. Bunlar bir mümin için ne bir karabet, ne bir hak gözetmezler. İşte aşırı zulmedenler bunlardır. 1 1. Eğer şirkten vazgeçer de namaz kılar, zekât verirseler artık sizin din kardeşlerinizdir. Bizler idrâki olan kavme âyetlerimizi ayrı ayrı bildiririz. 12. Yok, verdikleri ahdin arkasından yeminleri tanımazlar, dininize de açıktan taarruza kalkarlarsa, şirk ulularını öldürün! Onların asla yeminleri olamaz. Belki bu suretle akıllarını başlarına alırlar. 13, Siz öyle bir kavmi öldürmez misiniz ki, yeminlerini tutmadıktan başka Peygamberi yurdundan çıkarmayı kurdular. Hem ilkin size taarruza kendileri başladılar. Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Gerçekten mümin iseniz kendisinden korkmanıza Allah daha lâyıktır *(daha ziyade Allah'tan korkmalısınız I Kendisinden korkmanız daha ziyade Allah'ın hakkıdır).*

4 7. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Onlar size karşı doğrulukla harekette bulundukça siz de onlara karşı doğrulukla hareket ediniz. Elbette Allah müttaklleri sever." *{SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 20'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

14. Onları öldürün ki, sizin ellerinizle Allah kendilerini azaba uğratsın, yüzlerini kara çıkartsın, onlara karşı size imdad etsin *(nusrette bulunsun).* İman getirmiş bir kavmin yüreklerine su serpsin. 15. Kalplerindeki kızgınlığı gidersin.[5] Bununla beraber Allah dilediğinin tevbesini de kabul eder. Allah'ın ilmi hadsiz, hikmeti nihayetsiz. 16. Yoksa sizler henüz Allah içinizden cihad edenleri, sonra Allah ile Peygamberinden, bir de müminlerden başkasını kendine mahrem edinmeyenleri görmedikçe olduğunuz gibi bırakılacağınızı mı zannettiniz? Allah bütün işlediklerinizden haberdar.[6] 17. Kendi küfürlerine kendileri şahit olur dururken müşrikler için Allah'ın mescitlerini mamur etmek doğru olamaz. Bunlar o kimseler ki hayır namına işledikleri bütün heder, kendileri de ebediyen cehennemde kalacaklar. 18. Allah'ın mescidlerini ancak o kimseler mamur edebilir ki *(Allah'ın mescidlerine ancak o kimseler ümran verebilir ki)* Allah'a ve âhiret gününe inanır, namaz kılar, zekât verir, sonra da yalnız Allah'tan korkar, başkasından değil. İşte bunların doğru yolu tutanlardan olmaları umulur. 19. Yoksa sizler hacılara su dağıtanı, Mescid-i Haram'ı tamir edeni, Allah'a ve âhiret gününe inanan, sonra Allah yolunda cihada gidenle bir mi tuttunuz?! Bunlar Allah yanında bir olamazlar. Allah zâlim bir kavmi doğru yola çıkarmaz *(zâlim bir kavme hidayet vermez).* 20. İman getiren, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihada giden kimselerin Allah yanında dereceleri daha büyük olduğu gibi, hani saadete erenler yok mu, işte bunlar onlardır.

5 14. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Siz onlarla kıtal ediniz ki Allah onları sizin ellerinizle ta'zîb eylesin, onları hacîl ve sizi onlara mansur etsin. Mümin olan müslümanların da sadırlarına şifa vererek kalplerindeki gayzı gidersin." *(SR,* XIII/317, 27 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 37'den nakleden: *BKŞ,* s. 213).

6 16. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey müslümanlar! Cenâb-ı Hak içinizden hak yolunda mücahedede bulunanları, Allah ile O'nun Resûl-i muhtereminden, bir de müminlerden başkasını kendisine dost ittihaz etmeyenleri görmedikçe, sizler öyle başıboş bırakılacak mısınız zannediyorsunuz?" *(SR,* XVIII/464, 25 Teşrîn-i Sânî 1336, s. 250'den nakleden: *BKŞ,* s. 213-214).

21-22. Rabbu l-âlemîn kendilerini rahmetiyle, rızâ-yı ilâhîsiyle *(hoşnutluğu ile),* bir de o cennetleriyle müjdeliyor ki, içinde onlar için devam eden bir naîm olduktan başka, orada ebediyen kalacaklar. Şüphe yok Allah'ın yanında azîm mükâfat var. 23. Ey iman edenler! Şayet küfrü imana tercih ediyorlarsa ne babalarınıza, ne kardeşlerinize yâr olmayın *(ne babalarınızı, ne kardeşlerinizi dost edinmeyin).* İçinizden kim onlara yâr olursa *(içinizden kim onları dost edinirse)* işte nefislerine zulmedenler bunlardır.

24. Yâ Muhammed, kendilerine de ki: "Eğer sizin babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, kadınlarınız, kabileniz, kazandığınız mallarınız, kesada uğramasından korktuğunuz ticaretiniz *(revacı eksileceğinden korktuğunuz ticaretiniz),* hoşunuza giden evleriniz nazarınızda Allah ile peygamberinden, sonra O'nun yolunda cihada gitmekten daha sevimli ise, bekleyin ki Allah üzerinize emr-i ilâhîsini indirsin *(Allah üzerinize emr-i ilâhîsini indirinceye kadar bekleyin).* Allah tâatinden uzaklaşan kavme hidayetini vermez. 25. Birçok mevkilerde olduğu gibi [Huneyn][7] günü de Allah sizlere imdad etmişti. Evet, hani sizleri çokluğunuz sevince uğratmışken zerre kadar faidesini görmediniz. Yeryüzü o genişliği ile beraber size dar gelir oldu. Bunun arkasından da bozgun vererek ters yüzünüze döndünüz. 26. Sonra Allah gerek Peygamberinin, gerek mu minlerin üzerine itminan ruhu veren rahmetini indirdiği gibi, gözünüzle göremeyeceğiniz ordular indirdi, Kendisini tanımayanları azaba uğrattı. İşte bu kâfirlerin cezasıdır.

7 Bu kelimenin yeri metinde boş bırakılmıştır.

27. Bundan sonra da Allah dilediğinin tevbesini yine kabul eder. Allah'ın gufranına had, rahmetine nihayet yok.

28. Ey iman edenler, bilin ki müşrikler başka bir şey değil, murdar *(müşrikler murdardan başka bir şey değiller).* Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkuyorsanız, dilediği takdirde Allah keremi ile sizleri zenginleştirir. Allah'ın alîm olduğu, hakîm olduğu şüphesiz. 29. Kendilerine Kitap verilenlerden olarak ne Allah'a, ne de âhiret gününe inanmayan, Allah ile peygamberinin tahrim ettiğini haram tanımayan, Hakk'ın dinini kendine din edinmeyen kimseleri kemâl-i zillet içinde cizyeyi elleriyle verinceye kadar öldürün. 30. Yahudiler "Uzeyr[8] Allah'ın oğlu" dediler. Nasrânîler de "Mesih Allah'ın oğlu" dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri bir söz ki evvelce küfre sapan kimselerin sözlerini andırıyor. Allah kendilerini kahretsin! Hakk'ı nasıl bırakıp da bâtıla dönüyorlar! 31. Bunlar kendi âlimleriyle rahiplerini, bir de Meryem'in oğlu Mesih'i Allah'tan başka olarak kendilerine ilâh[9] edindiler. Halbuki ancak bir Allah'a kulluk etmekle emrolunmuşlardı. Öyle bir Allah ki O'ndan başka ilâh[10] yok. Kendisine koştukları müşriklerin hepsinden münezzeh.

8 Metinde bu kelime "Azız" şeklinde yazılmıştır.

9 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde yazılmıştır.

10 Metinde bu kelime "Allah" şeklinde yazılmıştır.

32. Bunlar Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmeyi diliyorlar. Allah da yalnız Kendi nurunu kemâle erdirmeyi diliyor, isterse kâfirlerin hoşuna gitmesin. 33. O öyle bir Allah ki Peygamberini hem hidayet ile, hem bütün dinlerin üzerine onu geçirmek için, Hakk'ın diniyle gönderdi. İsterse müşriklerin hoşuna gitmesin.

34. Ey iman edenler! Yahud ulemasıyla rahiplerden çoğu halkın mallarını nahak yere yedikten başka onları Allah'ın yolundan çevirmekteler *(... halkın mallarını nahak yere yedikten başka Allah yoluna girmek isteyenleri çeviriyorlar).* O kimseler ki altını, gümüşü yığarlar da, o yığınları Allah yolunda dağıtmazlar. Sen onları dayanılmaz bir azap ile müjdele. 35. Bir gün ki o yığınlar cehennem ateşinde kızdırılarak kendilerinin alınları, böğürleri, sırtları onlarla dağlanacak. "İşte bu sizin nefisleriniz için yığdıklarınız! Haydi, o yığdıklarınızın vebalini tadın da görün!" denilecek. 36. Allah yanında ayların sayısı, gökleri, yeri yarattığı gün Levh-i Mahfuz'da yazılı on iki aydır ki içinden dördü haram olanlarıdır. Bu hürmet en doğru din olduğu için sakın o aylarda nefsinize zulmetmeyin *(... sakın bu ayların hürmetini çiğneyerek nefsinize zulmetmeyin!).* Hem onlar nasıl hepinizi birden öldürmekteyseler, siz de öylece müşriklerin hepsini öldürün. Allah'ın da kat'iyyen Kendisinden korkanlarla beraber olduğunu bilin.[11]

11 36. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Müşrikler nasıl sizin kâffenizi katlediyorlarsa, siz de onların cümlesini katlediniz. Hem biliniz ki Allah kendisinden korkanlarla beraberdir." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 23'den nakleden: *BKŞ,* s. 214).

37. Bir ayın hürmetini ötekine bırakmak küfrü artırmaktan *(küfürde ileri gitmekten)* başka bir şey değil. Onunla kâfirler dalâle düşürülüyor. Tutuyorlar Allah'ın tahrim ettiği ayların sayısına uydurmak ve Kendisinin haram buyurduğunu bu suretle kendileri helâl kılmak için onu bir yıl helâl, bir yıl haram itibar ediyorlar. Kendi çirkin işleri kendilerine hoş görünmekte, Allah ise küfür içindeki bir kavme hidayet vermez.

38. Ey iman edenler, ne oldunuz ki size "Allah yolunda cihada koşun!" denilince böyle yerden tarafa ağırlaşıyorsunuz?! *(ağırlığınızı yerden tarafa veriyorsunuz?!)* Yoksa âhiret pahasına dünya diriliğine mi razı oldunuz? Halbuki dünya diriliğinden alınacak nasip, âhiretin ebedî hayatı yanında ancak pek değersiz bir şey. 39. Eğer cihada kalkmayacak olursanız O sizi dayanılmaz bir azap ile tazip edeceği gibi, yerinize başka bir kavmi getirir, sizlerse Kendisine zerre kadar ziyan dokunduramazsınız. Allah'ın herşeye gücü yeter.[12] 40. Eğer siz ona yardım etmezseniz, biliyorsunuz ya hani iki kişinin ikincisi olarak onu kâfirler Mekke'den çıkardığı zaman, hani her ikisinin mağarada olduğu zaman, hani arkadaşına "Kaygı çekme, Allah kat'iyyen bizimle beraber!" dediği zaman Allah ona yardım etmişti de, itminan ruhu veren rahmetini üzerine indirmişti. Bundan başka sizin görmediğiniz ordularıyla kendisini teyid ederek küfr içinde bulunanların şirke davetlerini makhur kılmıştı. Allah'ın birliğine davet ise o en yüksek olanıdır. Allah'ın izzetine had, hikmetine pâyân yok.

12 38-39. âyetleri daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Ey iman edenler! Size ne oluyor ki, size 'Harbe koşun!' denildiği zaman yere mıhlanıp ağırlaşıyorsunuz. Ahirete bedel hayat-ı dünyaya mı razı oldunuz? Öyle ise biliniz ki ahirete nazaran hayat-ı dünyadan istifade hiç menzilesinde azdır. Eğer harbe koşa koşa gitmezseniz, Allah Teâlâ sizi pek elîm bir azaba giriftar eder. Size bedel mutî olan diğer bir kavim getirir. Ve bu kaçamaklarla din-i ilâhîsinin kuvvetlenmesine hiçbir zarar da îkâ edemez. Allah'ın kudret-i azîmesi herşeye yeter." (S/?,XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 22'den nakleden: *BKŞ*, s. 214).

41. Sizler hafif iken de, ağır iken de hep birden kalkın, mallarınızla canlarınızla Allah yolunda cihada koşun. Eğer hayrınızı biliyorsanız, işte bu sizin için hayırlıdır.[13] 42. Şayet o yakın bir ganimet, orta bir sefer olaydı, arkandan gelirlerdi. Lâkin o yaman mesafe kendilerine pek uzun göründü. Böyle iken: "Elimizden geleydi vallahi seninle beraber çıkardık!" diye Allah'a yemin edeceklerdir. Kendilerini helake sürüklüyorlar. Allah onların kat'iyyen yalancı olduklarını biliyor.

43. Yâ Muhammed, Allah seni afvetti ya, şu neden onlara izin verdin de beklemedin ki doğru söyleyenler sana iyice aşikâr olsun, yalancıları da anlayasın? 44. Allah'a ve âhirete iman getirenler mallarıyla, canlarıyla cihada gitmek için *(gitmemek için)* senden izin istemezler. Allah böyle emrine isyandan korkanları bilir. 45. Ancak Allah'a ve âhiret gününe iman getirmeyen, kalpleri ise şüpheler içinde olan kimselerdir ki, cihada gitmemek için senden izin isterler. İşte bunlar kendi şüpheleri arasında çalkanır dururlar. 46. Eğer cihada çıkmayı dikseydiler, onun için hazırlık görürlerdi. Lâkin davranmalarını Allah istemedi de onları alıkoydu ve kendilerine "Oturanlarla beraber siz de oturun!" denildi. 47. Zaten beraberinizde sefere çıkaydılar, içinize bozgunluk düşürmekten başka bir faideleri olmazdı, sizleri fitneye uğratmak *(orta yere fitne sokmak)* isteyerek develeriyle aranızda mekik dokuyacaklardı. Hem sizin içinizde onları dinleyecekler var *(hem içinizde onların hesabına sizleri dinleyenler var).* Allah ise zâlimleri biliyor.

13 41. âyeti daha önce şöyle tercüme etmiştir: "İster neşat ile, ister cebr-i nefs ile, ister az, ister çok silâh ile harbe koşup Allah yolunda mallarınızla, nefislerinizle cihad ediniz. Cihadı yapmak, yapmamaktan ne kadar hayırlı olduğunu bilseniz..." *(SR,* XIII/315, 13 Teşrîn-i Sânî 1330, s. 21'den nakleden: *BKŞ,* s. 214).

48. Yâ Muhammed! Bunlar fitneyi daha evvel çıkarmak istemişler de senin için türlü işler çevirmişlerdi. Nihayet onların [rağmına][14] hak göründü. Allah'ın emri galebe çaldı. 49. içlerinde "Aman bana izin ver, başımı derde sokma!" diyeni de var. Bilmiş ol ki derde asıl kendileri düştüler. Cehennemin kâfirleri kuşatıcı olduğunda ise hiç şüphe yok. 50. Sana bir zafer nasip oldu mu canlarını sıkar, başına[15] bir musibet geldi mi "Biz işimizi önceden görmüştük *(biz ihtiyatımızı önceden etmiştik)"* diyerek sevine sevine döner giderler.

51. Yâ Muhammed, de ki: "Bizim için Allah ne yazdı ise ondan başkası hiçbir zaman başımıza gelecek değil. Bizim sahibimiz O, gerçekten mümin olanlar yalnız O'na mütevekkil olsunlar."

52. Yâ Muhammed, onlara şöyle de: "Sizler bizim için en güzel iki akıbetin birinden başkasını bekleyebilir misiniz? Halbuki bizler sizin için Allah'ın ya kendi tarafından, yahut bizim ellerimizle tepenize bir azap indirmesini bekliyoruz. Bekleyin bakalım. İşte biz de sizinle beraber beklemekteyiz."

53.. Yâ Muhammed, kendilerine de ki: "Diler malınızı isteyerek verin, diler istemeyerek verin, sizden ebediyen kabul edilmeyecek. Zira sizin fâsık bir kavim olduğunuzda şüphe yok." 54. Onları böyle teberruları kabul edilmekten mahrum bırakan da ancak kendilerinin ne Allah'ı[16], ne O'nun Peygamberini tanımamaları, namazı üşene üşene kılmaları, bir de verdiklerini istemeyerek vermeleridir. Başka bir şey değil.

14 Daktilo metinde bu kelime okunamamış, yeri boş bırakılmıştır. Âyette geçen "ve hum kârihûn" ibaresi, "onların hoşlanmamasına rağmen" anlamına gelmektedir. Boş bırakılan yere Elmalılı'nın tercih ettiği kelimeyi koyduk.

15 Metinde "başlarına şeklinde yazılmıştır.

16 Metinde bu kelime "ilâhi" şeklinde yazılmıştır.

55. Sakın ne malları, ne çocukları senin gözünü kamaştırmasın *(gözüne büyük görünmesin).* Allah bunların yüzünden kendilerine azap etmesini canlarının[17] da kâfir bulundukları halde çıkmasını murad ediyor. Başka değil. 56. Sonra kat'iyyen sizden olduklarına dair Allah'a yemin ediyorlar. Halbuki sizden değiller. Ancak öyle bir kavim ki ürküyorlar. 37, Eğer sığınacak bir yer yahut barınacak mağaralar, yahut sinecek bir delik bulaydılar, hiç kimseyi dinlemeyerek ona doğru koşarlardı. 58. İçlerinden öylesi var ki ganâimi taksimin dolayısıyla sana dil uzatıyorlar. Evet, kendilerine ondan pay verilmişse hoşnutlar, verilmemişse bakıyorsun ki kızmaktalar. 59. Bunlar Allah ile Peygamberi kendilerine her ne verdiyse razı olaydılar da "Allah bize yeter, Allah bize kereminden yine verecektir. Peygamberi de verecektir. Bizler yüzümüzü Allah'a dönmüşüzdür" deseydiler ne iyi olurdu!

60. Sadâkat Allah tarafından farz buyurulmuş olarak *(Allah'ın farzfij olarak)* yalnız yoksulların, bîçârelerin, onun üzerine memur olanların, kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenenlerindir *(müellefe-i kulübündür[18]).* Sonra esirlere, borçlulara, Allah yoluna ve yolda kalmışlaradır. Allah'ın ilmi çok, hikmetine nihayet yok. 61. Yine içlerinde öyleleri var ki peygamberi incitiyorlar; "O her işittiğine kanar bir kulaktır" diyorlar. Kendilerine şöyle de: "Evet, sizin için öyle bir hayır kulağı ki Allah'a inanır, müminlere inanır, sonra da iman edenleriniz için rahmet. Kimler Allah'ın Peygamberini incitirse onlara dayanılmaz bir azap var.

17 Metinde bu kelime sehven "canilerinin" şeklinde yazılmıştır.

18 Metinde burası "müellifine elkulûbundur" şeklinde yazılmıştır.

62. Size gelirler, sizi kendilerinden hoşnut etmek için Allah'a yemin ederler. Halbuki bunlar gerçekten mu minseler en ziyade hoşnut edilecek Allah ile O'nun Peygamberidir. 63. Yoksa şunu bilmediler mi ki her kim Allah'a ve Peygamberine karşı gelirse ona içinde ebediyen kalacağı cehennem ateşi var. Büyük zillet işte bu *(zilletin büyüğü iste bu I hani yüz karasının büyüğü iste bu).* 64. Münafıklar kalplerinde ne varsa ötekilere haber verecek bir sûrenin kendilerine indirilmesinden çekiniyorlar *(münafiklar, yüreklerinde olanı kendilerine haber verecek bir sûrenin kendilerine indirilmesinden çekiniyorlar).* De ki: "Eğlenin bakalım, Allah o sizin çekindiklerinizi meydana çıkaracak." 65. Yemin ederim ki onlara sorsan "Afakî sözlere dalmış, oyalanıyorduk, başka bir şey değildi" derler. Kendilerine "Yoksa Allah ile, O'nun âyetleriyle, O'nun Peygamberiyle eğleniyor mu idiniz?!" de. 66. Beyhude özür dilemeyin. Sizler iman ettiğinizi söyledikten sonra küfrünüzü açığa vurdunuz. Eğer içinizden birtakımınızın suçunu bağışlarsak birtakımınızı nifaklarında ısrar etmeleri yüzünden azaba uğratacağız. 67. Münafıkların erkekleri de, kadınları da birbirinin aynıdır *(Erkek kadın münafikların hepsi birbirinin aynıdır).* Kötüyü emrederler, iyiden nehiyde bulunurlar. Ellerini kısarlar *(yumarlar I sıkı tutarlar).* Allah'ı unuttular, Allah da onları unuttu. Hani fâsıklar yok mu, münafıklar kat'iyyen onlardır. 68. Allah münafıkların erkeklerine, kadınlarına, bir de kâfirlere içinde ebediyen kalacakları cehennem ateşini va'detti. O kendilerine yeter. Allah onları rahmeti sahasından uzaklaştırdı. Onlara sürekli azap var.

69. Sizden evvel gelip giden o kimseler gibisiniz ki sizden daha kuvvetli idiler. Malları, çocukları daha çoktu. İşte onlar yalnız hayatın lezâizinden olan nasiplerinin zevkini sürmeye bakmışlardı. Siz de yalnız kendi nasibinizin zevkini sürmeye baktınız. Nasıl ki sizden evvelkiler de nasiplerinin zevkini sürmeye bakmışlardı, sonra onlar bâtıla nasıl dalmışlarsa siz de daldınız. İşte bunlar bütün işledikleri hem dünyada, hem âhirette heder olanlardır. İşte bunlar hüsran içinde kalanlardır. 70. Acaba bunlara kendilerinden evvel geçmişlerin haberi, o kavm-i Nuh'un, o Ad'ın, o Semud'un, o kavm-i İbrahim'in, o eshâb-ı Medyen'in[19], o kavm-i Lût yurtlarının haberi gelmedi mi ki? Peygamberleri kendilerine açık mucizeler getirmişti. Allah'ın onlara zulmetmek sânından olamaz. Ancak onlar kendi kendilerine zulmediyorlardı. 71. Müminlerin erkekleri de, kadınları da birbirlerinin velîleridir *(erkek, kadın bütün müminler birbirlerinin velîleridir).* İyiyi emrederler, kötüden nehiyde bulunurlar. Namaz kılarlar, zekât verirler. Allah'ın ve O'nun Peygamberinin emrine boyun eğerler. İşte bunlara Allah rahmetini nasip edecektir. Allah'ın azîz olduğunda, hakîm olduğunda şüphe yok.[20] 72 Allah müminlerin erkeklerine, kadınlarına altından ırmaklar akan cennetler, Aden bahçelerinde pâk yurtlar va'd buyurdu. Allah'ın rızası ise bunların hepsinden büyük, *(hele Allah'ın rızası, o hepsinden büyük).* Hani azîm olan saadet yok mu, işte bu odur.

19 Metinde kelime "Medîn'in" şeklinde yazılmıştır.

20 71. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Müminlerle muminâtın herbiri diğerinin velisidir; iyiliği [emr], kötülüğü nehy ederler." *(AKC,* 1339, s. 191'den nakleden: *BKŞ,* s. 214).

73. Ey peygamber! Kâfirlerle, münafıklarla cihat et! Hem kendilerine karşı pek şiddetli davran. Bunların barınacakları yer cehennem ki o ne kötü akıbet! 74. Öyle bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Bununla beraber hem o küfrü mucip sözü söylediler, hem İslâm'ı kabul ettikten sonra tuttular, küfürlerini meydana vurdular. Hepsinin üzerine de o muvaffak olamadıkları cinayeti kurdular. Halbuki intikam istemeleri için kendilerini kemâl-i kereminden Allah ile Peygamberinin zengin etmiş olmaları haricinde bir sebep de yok *(halbuki hoşlarına gitmeyecek bir şey varsa o da kendilerini kemâl-i kereminden Allah ile Peygamberinin zengin etmiş olmalarıdır).* Eğer tevbe ederlerse haklarında hayırlı olur. Yok haktan yüz çevirirlerse dünyada, ukbâda Allah kendilerini dayanılmaz bir azap ile tazip edeceği gibi onlar için yeryüzünde ne himaye, ne imdad edecek kimse bulunmaz. 75. İçlerinde öyleleri var ki Allah ile ahdediyorlar, "Kereminden bize ihsan ederse kat'iyyen zekâtını veririz, kat'iyye[n] salihînden oluruz" diye and içiyorlar. 76. Allah da kereminden kendilerine ihsan edince zekâtını esirgiyorlar, tâate arkalarını dönüyorlar ki zaten bunlar haktan yüz çeviricilerdir. 77. İşte Allah'a karşı ettikleri vadi tutmamaları, bir de yalan söyler olmaları yüzünden Allah bu hareketlerinin akıbetini yüreklerinde Kendisine varacakları güne kadar bir nifaka çevirdi *(Allah akıbetlerini yüreklerinde Kendisine varacakları güne kadar bir nifaka çevirdi).* 78. Bilmediler mi ki Allah onların gizlediklerini de, gizli gizli söyleştiklerini de biliyor? Bilmediler mi ki Allah'ın ilmi bütün gaypları ihata ediyor? 79. O kimseler ki müminlerin içinden külliyetli teberrularda bulunanları bir türlü, güçlerinin yetebildiğini verenleri diğer türlü dillerine dolayıp maskaraya alıyorlar. Allah kendilerini maskara ettikten başka onlar için dayanılmaz bir azap var.

80, Yâ Muhammed, diler onlar için mağfiret iste, diler onlar için mağfiret isteme, onlar için yetmiş kere mağfiret istesen yine Allah onları bağışlayacak değil. İşte bu kendileri Allah ile Peygamberini tanımadılar da onun içindir. Allah küfürlerinde ısrar eden kavmi doğru yola çıkarmaz *(... kavme hidayet vermez).* 8 I. Medine'de bırakılanlar cihada gitmeyerek Peygamberin arkasında kalmalarına sevindiler. Mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda mücahid olmayı istemedikleri gibi, "Bu sıcakta cihada koşmayın!" dediler. Kendilerine cehennem ateşinin daha sıcak olduğunu söyle. Anlasaydılar bunu etmezlerdi. 82. Kazanmakta oldukları vebalin cezası olarak az gülsünler, çok ağlasınlar da görsünler.

83. Yâ Muhammed! Allah seni onlardan bir kısmının yanına döndürür de bu sefer başka bir cihada çıkmak için senden [izin] isteseler de ki: "Kat'iyyen benimle beraber çıkacak değilsiniz! Kat'iyyen benim yanımda olarak hasım ile harbedecek değilsiniz! İlk defasında oturup kalmayı istemiştiniz. Şimdi de kalanlarla beraber oturun!" 84, İçlerinden biri ölünce namazını sakın kılma, kabri üzerinde de durma ki bunlar Allah ile Peygamberini tanımadıkları gibi kâfir olarak can verdiler. 85. Hem onların ne malları, ne çocukları senin gözünü kamaştırmasın *(... gözüne büyük görünmesin).* Allah dünya diriliğinde kendilerine bunların yüzünden azap etmesini, canlarının da kâfir bulundukları halde çıkmasını murad ediyor, başka değil." 86, 'Allah'a iman edin, Peygamberiyle beraber cihada gidin!" diye bir sûre indirildiği zaman içlerinden kudret sahibi olanları kalmak için senden izin istediler. "Bırak bizi, gidemeyip oturanlarla beraber olalım!" dediler.

87. Kadınlarla beraber olmaya razı oldular. Kalplerine de mühür vuruldu. Onun için duygu bilmiyorlar. 88. Lâkin gerek Peygamber, gerek onunla beraber iman getirenler, mallarıyla, canlarıyla cihad ettiler. Bunları görüyor musun? Bütün hayırlar işte bunlar için. Bunları görüyor musun? Felaha erenler işte bunlar. 89. Allah kendilerine içinde ebediyen kalacakları o altından ırmakla [r] akan cennetleri âmâde kıldı ki azîm olan saadet işte budur. 90. Bedevilerin özür bahane edenleri kalmalarına izin verilmesi için geldiler. Allah ile O'nun Peygamberine karşı yalancılık edenler de oturdular *(... yalancılık edenlerse gelmeyerek oturdular).* işte bunların kâfir bulunanlarına dayanılmaz bir azap isabet edecek. 91. Allah ile O'nun Peygamberine karşı ihlâsları yerinde olduktan sonra ne dermansızlara, ne hastalara, ne de sefer uğrunda sarfedecek parayı bulamayanlara günah terettüp etmez. Muhlis olanları muaheze için yol olmadığı gibi Allah'ın gufranı hadsiz, rahmeti nihayetsizdir. 92. Bir de o bîçâreleri muahezenin yolu yok ki kendilerini bindirerek cihada götürmen için sana geldikleri zaman "Ben sizi bindirecek bir şey bulamam" demen üzerine bu uğurda verecek parayı bulamamalarına eseflerinden yaş kesilen gözleri boşana boşana geri döndüler. 93. Muaheze olunmak yalnız o kimselerin hakkıdır ki, zengin olmaları ile beraber kalmak için senden izin isterler. Bunlar kadınlarla beraber olmaya razı oldular. Allah da kalplerine mühür vurdu, onun için bir şey bilmezler.

94. Yanlarına döndüğünüz zaman sizden özür dileyecekler. De ki: "Beyhude özür dilemeyin. Sözlerinize asla inanacak değiliz. Size ait haberlerden bir kısmını Allah bize bildirdi *(ahvalinizden Allah bize haber vermişti I ettiklerinizden Allah bize haber vermişti).* Allah ile O'nun Peygamberi şimdilik harekâtınıza bakacak, sonra gaibi, hâzırı bilen Hakk'ın huzuruna döneceksiniz. O size ne işlediğinizi bildirecek. 95. Yanlarına döndüğünüz zaman kendilerini yüzlememeniz için karşınızda Allah'a yemin edecekler. Onları yüzlemekten vazgeçin. Zira murdar şey olduklarında şüphe yok. Son barınacakları yer de kazandıkları vebalin cezası olmak üzere cehennem.

96. Evet, kendilerini hoş görmeniz için karşınızda yemin edecekler. Siz onları hoş görseniz de Allah öyle fâsık bir kavimden hiçbir zaman hoşnut olmaz. 97. Bedeviler küfür hususunda, nifak hususunda daha yaman oldukları gibi, Allah'ın kendi peygamberine indirdiği ahkâmın hududunu bilmemekteki liyakatleri daha çoktur. Allah'ın ilmine had, hikmetine pâyân yok. 9(S. Hem bedevilerin içinde öyleleri var ki Allah yolunda verdiklerini cerime saydıktan başka, zamanın aleyhinize dönmesini dört gözle bekliyorlar *(.. başka sizin için kara günler bekliyorlar).* Zaman onların aleyhine dönsün *(dönecek I kara günler kendilerinin üzerine uğrasın I uğrayacak).* Allah onların söylediklerini işitiyor, düşündüklerini biliyor. 99. Yine bedevilerin içinde öyleleri var ki Allah'a ve âhiret gününe inanır, hak yoluna verdiğini ise yanında bulacağı takarrüplere, Peygamberden alacağı dualara vesile sayar. Bilmiş ol ki bu onlar için kat'iyyen Allah'a takarrüptür. Allah kendilerini rahmetinin harımıne alacak. Allan ın gufranına had, rahmetine payan olmadıgında şüphe yok.

le terci^re^tir^Sonra ^^ğ^\ ahllefgünü-ne,inamf, ,ve infak ettiği şeyleri Allana takarrub ve Resûluliah'ın duasına mazhariyet için vesile bilir; şüphesiz o sadakalar kendileri için vesile-i takarrubdur; Allah onları rahmetine idhai edecektir. Allah gafurdur, rahimdir." *(AKC,* 1339, s. 283'den nakleden: *BKŞ,* s. 214).

100. Muhacirin ile ensarın en ilerisinde bulunanlara, sonra bunların izlerini ihlâs ile takip edenlere gelince, Allah kendilerinden hoşnut oldu, kendileri O'ndan hoşnut oldular. Hem onlara içinde ebediyen kalacakları o altından ırmaklar akan cennetleri amade kıldı. Hani azîm olan saadet yok mu, bu işte odur. 101. Etrafınızdaki bedevilerin münafıkları var. Medine halkı içinden de nifak hususunda meleke edinmişleri bulunuyor ki siz onları bilmezsiniz, onları Biz biliriz. Kendilerini iki defa tazip edeceğiz. Sonra büyük bir azaba sevkolunacaklar. 102. Günahlarını itiraf eden başkaları da bir güzel işle kötü diğer bir işi bir araya getirdiler. Umulur ki Allah tevbelerini kabul buyursun. Allah'ın gufranına had, rahmetine pâyân olmadığında söz yok.

103. Yâ Muhammed! Şunların mallarından öyle bir zekât al ki onunla kendilerini pâk edeceksin. Onunla kendilerine safâ-i kalb vereceksin. Bir de haklarında dua et. Senin duan elbette onların yüreğine su serper. Allah kendilerinin feryadını işitiyor, pişmanlıklarını biliyor. İ04. Allah'ı bilmemişler mi ki kullarının tevbelerini kabul edecek, zekâtlarını alacak yalnız O'dur?! Allah'ı bilmemişler mi ki bütün günahları bağışlayan, rahmetinin ucu bucağı olmayan ancak O'dur?

105. Yâ Muhammed, şöyle de: "Dilediğinizi işleyin, o işlediğinizi Allah göreceği gibi Peygamberi de görecek, mu minler de görecekler. Sonra gaibi, hazırı bilen Hakk'ın karşısına gönderileceksiniz. O size ne işlediğinizi bildirecek." 106. Cihada gitmeyen diğerleri ise Allah'ın emrine bırakılmışlardır: O ya kendilerini azaba uğratacak, yahut tevbelerini kabul edecek. Allah'ın ilmi çok, hikmetine nihayet yok.

107. Öyleleri de var ki inat için, nifak için müminlerin arasına ayrılık düşürmek için, bir de Allah ile ve O'nun Peygamberiyle harbeden herifin yolunu beklemek için evvelce bir mescit edindiler *(Öyleleri de var ki inat için, nifak için müminlerin arasına ayrılık düşürmek için, bir de evvelce Allah ile ve O'nun Peygamberiyle harbeden herifin yolunu beklemek için bir mescit edindiler I Allah ile ve O'nun Peygamberiyle harbeden herife müheyya bulundurmak için bir mescit edindiler).* Öyle iken "Bizler hayırdan başka bir şey dilemiş değildik" diye kasem ediyorlar. Allah şahit ki bunlar kat'iyyen yalancılar.

108. Yâ Muhammed, ebediyen onun içinde namaza durma! Ta ilk gününden temeli takva üzerine atılan bir mescit *(Ta ilk gününden takva üzerine kurulan bir mescit)* elbette içinde namaza durmaya daha lâyıktır. Onun içerisinde bütün lekelerden pâk olmayı seven erler var. Allah ise pâk olmayı sevenlerden hoşnut olur. 109. Acaba dinin temelini Allah'ın takvasıyla rızası üzerine kuran mı hayırlı, yoksa dinin temelini yer yer açılan bir yarın kıyısına kurmuş da yar kendisiyle beraber cehennemin dibine yuvarlanan mı hayırlı? Allah zâlim bir kavme hidayet vermez. 110. O kurmuş oldukları binaları kalplerinde nifakın ebedî ukdesi olup kalacak, meğer ki kalpleri parça parça ayrılsın. Allah'ın ilmine had, hikmetine nihayet yok. 111. Allah kendilerine cenneti vererek müminlerden canlarını, mallarını satın aldı. Bunlar Allah yolunda cihada giderler. Öldürürler, öldürülürler. Kendi tarafından ettiği bu va'd haktır, hem Tevrat ile incil'de, hem Kur'an'da müeyyeddir. Artık Allah'dan ziyade kim ahdini yerine getirebilir? Öyle ise akdettiğiniz şu mubayaadan dolayı sizlere müjde olsun. Hani azîm olan saadet yok mu? Bu işte odur.[22]

22 m. âyetin bir bölümünü daha önce şöyle tercüme etmiştir: "Allah mu minlerden kendilerine cenneti ihsan etmek üzere nefislerini ve mallarını satın almıştır. O müminler ki Allah yolunda cihad ederler, öldürürler, şehid olurlar; Allah üzerinde, Tevrat'ta, İncil'de, Kur'an'da beyan edilmiş bir vad-i haktır.

a) Acaba Allah'tan ziyade vadine vefâ eden kim vardır?

b) Kim ahdinde Allah'tan ziyade sâdık olabilir? *{AKC,* 1339, s. 289'dan nakleden: *BKŞ,* s. 214).

Öyle ise giriştiğiniz bu alışveriş ile müjdeleniniz. Fevz-i azîm işte budur." (5/?, XIII/317, 27 Teşrîn-i Sânı 1330, s. 37'den nakleden: *BKŞ,* s. 214).

112. Bunlar günahlarından dönen, Allah'a ihlas ile kul olan, hamdeden, oruç tutan, rükûa varan, secdeye kapanan, iyiliği emreden, kötülükten nehiyde bulunan, ahkâm-ı ilâhiyyenin hududunu koruyan kimselerdir.

Yâ Muhammed, müminleri müjdele! 113. Cehennemlik oldukları kendilerince belli olduktan sonra isterse hısımlıkları bulunsun, ne Peygambere, ne de iman edenlere müşriklerin hesabına Allah'tan mağfiret dilemek doğru olamaz. 11 k İbrahim'in kendi babası hakkındaki istiğfarı ise ancak vaktiyle ona ettiği bir va'd üzerine idi. Allah'ın hasmı olduğu kendisine aşikâr olduğu gibi ondan uzaklaştı. Şüphe yok ki İbrahim çok rikkatli, çok halım idi. 115. Allah bir kavmi hidayete çıkardıktan sonra nelerden sakınacaklarını kendilerine açık bir surette bildirmedikçe kat'iyyen dalâle düşürmez. Allah'ın ilmi her şeyi muhit olduğunda söz yok. 116. Allah'ı öyle bilin ki; göklerin mülkü O'nun, yerlerin mülkü O'nun. O diriltir, O öldürür. Allah'tan başka ne sizi koruyacak, ne imdadınıza yetişecek mevcut değil. 117. Allah Peygamberinin tevbesinden başka o muhacirin ile ensarın tevbelerini kabul buyurdu ki, öyle bir güçlük zamanında, hatta içlerinde bir takımının kalpleri isyana meyletmek üzere iken yine onun izince gittiler. Evet, bunun üzerine tevbeleri kabul buyurdu. Onlara karşı re'fetine had, merhametine pâyân olmadığında şüphe yok.

118. Arkaya bırakılan o üç kişinin tevbelerini de kabul buyurdu ki, yeryüzü o genişliği ile beraber artık kendilerine dar gelmişti. Artık yürekleri bunalmıştı. Artık Allah'ın gazabına karşı Allah'ın rahmetinden başka sığınacak yer olmadığını anlamışlardı. Bunun üzerine tevbelerinde sebat etmeleri için tevbelerini tekrar kabul buyurdu *(Bunun üzerine kabul buyuracağı tevbede bulunmaları için kendilerine tevfik verdi).* Allah'ı şöyle bilin ki; suçları bağışlayan, rahmetinin ucu bucağı olmayan ancak O'dur.

119. Ey iman edenler, Allah'tan korkun! Sözü özü doğrularla beraber olun. 120. Allah'ın Peygamberi cihada giderken ne Medinelilerin, ne de çevrelerindeki bedevilerin gitmeyip kalmaları *(...ne de çevrelerindeki bedevilerin Allah'ın Peygamberine karsı gelmeleri)* sonra onun kendini sakınmadığı tehlikelerden kendilerini sakınmaları olamaz. Bunun da sebebi; Allah yolunda onların başına ne bir susuzluk, ne bir yorgunluk, ne bir açlık gelir. Onlar da ne kâfirleri gayza getirecek bir toprak çiğnerler, ne hasma karşı bir muvaffakiyet kazanırlar ki onu yapmakla salih bir işte bulundukları kendilerinin hesabına yazılmasın. Muhlis kullarının ecrini Allah hiçbir zaman zayi etmez. 121. Sonra az olmuş, çok olmuş ne bir vergide bulunurlar, ne bir vadi geçerler ki işledikleri en güzel işin mükâfatını Allah kendilerine vermek üzere bu da onların hesabına yazılmasın. 122. Müminlerin hepsi birden böyle cihada kalkacak değildiler. Fırkaların herbirinden birer taife ayrılıp gitmeli idi ki kalanlar din ilminde rüsûh edinsinler ve cemaatleri dönüp yanlarına gelince menâhîden çekinmeleri için kendilerini akıbetten haberdar etsinler *(Müminlerin hepsi birden böyle tahsil için yurtlarını bırakacak değildiler. Din ilminde rüsûh edininceye kadar uğraşmak ve yanlarına döndükleri zaman kavimlerine menâhîden çekinsinler diye akıbeti bildirmek için fırkalarının her birinden birer taife çıkmalı idi).*

123. Ey iman edenler, kâfirlerin size yakın olanlarıyla *(size karabeti olanlarıyla)* cihad edin! Hem onlar sizde şiddet görsünler. Allah'ın müttakîlerle beraber olduğunu da bilin. 124. Bir sûre indirildi mi "Bu hanginizin imanını arttırdı bakalım?" diye hemen içlerinden biri çıkar. İman edenlere bakılırsa onların imanlarını arttırdıktan başka onu kendileri için müjde bilirler. 125. Yüreklerinde fesad olanlara gelince bunların da küfürlerine küfür katar ve kendileri kâfir olarak can verirler. 126. Bunlar her yıl bir kere yahut iki kere belâlarının verildiğini acaba görmezler mi?! Yine de vazgeçmiyorlar, yine de ibret almıyorlar. 127. Bir sûre indirildiği zaman, "İçlerinden sizi bir gören oluyor mu?" diye birbirlerine göz ederler. Sonra düz giderler. Düşünmez bir kavim oldukları için Allah onların kalplerini haktan döndürmüştür *(çevirmiştir).*

128. Görüyorsunuz ya, size kendi içinizden öyle bir Peygamber gelmiş ki, hüsranınız onun gücüne gidiyor, saadetinizi candan istiyor, müminler için yüreği rikkatle çarpıyor, merhametle çarpıyor. 129. Şayet haktan yüzlerini çevirirlerse de ki: "Bana Allah yeter. O'ndan başka Allah yok. Ben O'na dayandım. O, Arş-ı azîmin sahibidir."

L Ü G A T Ç E

a

Abraş: Alacalı.
Adi: Adalet.
Afakî: Boş, anlamsız.
Afif: İffetli, namuslu.
Ahkâm-ı ilâhiye: İlahi hükümler.
Akıbet: Son.
Ashâb-ı Sebt: Cumartesi topluluğu, Museviler.
Ayât: Ayetler.
Azîm: Büyük, ulu, iri.

b

Bedâyi: Eşsiz sanat ürünü güzellikler.
Behîme: Hayvan.
Beşaret: Müjde, muştu.
Bey: Alışveriş.
Bühtan: İftira, yalan.

c

Cahîm: Cehennem.
Cerîme: Suç, suç ödeme, suçun karşılığı.
Cibt: Put.
Cüda: Ayrı, ayrılmış, ayrı düşmüş.
Cünun: Delilik, delirme, çıldırma.

d

Dalâl: Sapkınlık, doğru yoldan çıkma, dalalet.
Dâll: Sapkınlığa düşmüş, doğru yoldan çıkmış.
Dehalet: Birinin merhametine ve himayesine sığınma.
Delâil: Deliller, göstergeler.

e

Ecr: Karşılık, ücret.
Eflâke ser çekmek: Başı göğe değmek.
Elvâh: Levhalar.
Emval: Mallar.
Esâtîr: Efsaneler, mitolojiler.
Esnam: Putlar.

f

Fâsık: Fesatçı, sapkın
Fâtır: Yaratan, yaratıcı
Felah: Kurtuluş
Fevz: Kurtuluş, zafer.
Fısk-ı sarîh: Açık isyan, yoldan çıkma.
Fütur: Zayıflık, gevşeklik, bıkkınlık.

g

Ganâim: Ganimetler.
Gayz: Kızgınlık, öfke, hiddet.
Gufran: Yarlıgama, affetme, merhamet etme.

h

Halâs: Kurtulma, kurtuluş.
Halîm: Yumuşak huylu.

Hânis olmak: Yeminden dönmek.
Haris: Tutkulu, hırslı.
Hasis: Cimri, pinti, nekes.
Haşyet: Korku, korkma, ürküntü.
Hevesât: Hevesler, arzular.
Hilaf: Karşı, zıt, yalan. Hilâfına: Tersine, zıddına.
Hilm: İnsanın doğasında olan yumuşak huyluluk.
Hüccet: Delil, belge.
Hüsran: Zarar, yokluk, mahrumiyet.

I

Izrar etmek: Zarara uğratmak.

İ

İ'râz: Yüz çevirmek.
İhata: Kuşatma, içine alma.
İhsâr: Alıkoyma. İhsara uğramak: Alıkonulmak.
İhtilât: Karışma, katışma
İhzar: Hazırlamak.
İkâb: Azap, eziyet; ikâbı şedîd olmak: Azabı şiddetli olmak.
İkraz: Borç, ödünç.
İ'lâ: Yükseltme yüceltme, yayma.
İm'ân: Dikkat ve ihtimam.
İnhimak: Bir şeye aşırı düşkünlük gösterme, kapılma.
İnkıyâd: Boyun eğme, teslim olma, dayanma.
İnşâ: Unutturmak.
İrad: Getirme, söyleme.
İrtikâb: Kötü bir iş işleme.
İstical: Acele etmek.
İstihkak: Hakkı olma, hak kazanma.
İşhâd: Şahit getirmek.
İtminan: İnanma, emin olma, güvenme, tatmin.

k

Karabet: Yakınlık, hısımlık, akrabalık. Karabet rabıtaları: Akrabalık bağları.
Karz-ı hasen: Faizsiz verilen borç.
Keyd: Tuzak.

m

Ma aşir: Topluluklar, cemaatler.
Mağrib: Batı.
Makhur: Kahrolmuş, yenilmiş.
Masuniyet: Dokunulmazlık, korunmuşluk.
Me'cûr: Karşılık almaya, mükâfata hak kazanmış kimse.
Me'mul: Umulan, ümit edilen.
Meâsî: Günahlar, masiyetler, suçlar.
Mekr: Hile, düzen.
Menâfi: Menfaatler, yararlar, çıkarlar.
Menâhî: Yasaklanmış, haram kılınmış şeyler.
Merzûk: Rızıklanmış, rızıklandırılmış.
Meskenet: Tembellik, miskinlik, yoksulluk, beceriksizlik.
Meşrık: Doğu.
Mevâşî: Kırlarda otlayan küçük ve büyükbaş evcil hayvanlar, davarlar.
Mîad: Vaadedilen, belirtilen zaman.
Mîkât: Bir iş için belirlenen vakit, zaman veya yer
Misak: Sözleşme, andlaşma.
Muaheze: Hesaba çekme, azarlama.
Mudili: Dalalete düşüren, yoldan çıkaran.

Muhît: Kuşatan, içine alan.

Mukarreb: Yaklaştırılmış, yaklaşmış.

Murakabe: Bakma, kontrol, hesaba çekme.

Musahhar: Ele geçirilmiş, emre amade kılınmış.

Musarrah: Açıkça belirtilmiş, tasrih edilmiş.

Muztar: Çaresiz, mecbur, bir şeyi yapmak zorunda kalan, zorlanmış olan.

Mubayaa: Satın alma.

Mübdi: İcad eden, yeni şeyler bulan, yaratan

Mücâzât: Karşılık, bir suça karşı ceza çektirme.

Mücrim: Suçlu.

Müeyyed: Desteklenmiş, teyid edilmiş.

Müeyyid: Destekleyen, teyid eden.

Müfsid: Bozguncu.

Mülâki: Buluşma, kavuşma.

Münkâd: Boyun eğmiş.

Müstağni: Gönlü tok, ihtiyaçsız.

Müstağrak: Batmış, gark olmuş.

Müstefid: Yararlanan, faydalanan.

Müştak: İştiyak, özlenen, can atılan.

Müteşabih: Birbirine benzeyen, andıran

Müzebzeb: Kararsız, mütereddit.

n

Nâfi: Faydalı.

Nahak: Haksız.

Naîm: Bollukta yaşayış.

Namütenahi: Sınırsız, sonsuz.

Nasır: Yardımcı.

Nasrânî: Hıristiyan.

Nâz u naîm: İhtimam ve bol nimet.

Necat: Kurtuluş.

Nesh: Hükümsüz bırakma.

Nezd: Yan, kat; göre, nazaran. Nezd-i ilâhi: Allah katında.

Nezr: Adak.

Nigehbân: Gözcü, gözetici. Nigehbanlık: Gözeticilik.

Nisyan: Unutma, unutkanlık.

p

Pâyân: Son, nihayet, uç.

r

Rabıta: Bağ, ilgi, bağlılık.

Rakabe: Boyun. Kölelerin ve eşyaların satışa konu olan öz varlıkları.

Râm: İtaat, boyun eğme.

Re'fet: Merhamet etme, acıma, esirgeme.

Reşâd: Doğru yola girme, hak yolunda yürüme.

Riba: Faiz.

Rikkat: İncelik, yufka yüreklilik, merhamet.

Rüchan: Üstünlük, üstün olma.

Rücû: Dönmek.

Rüsûh: Derinliğine ulaşma, ustalık, meleke.

S

Safh: Bağışlama, kusur görmeme.

Saika: 1. Yıldırım. 2. Sürükleyen, sevk eden, götüren hâl, sebep.

Sanem: Put.

Savlet: Hücum, saldırma.

Sefih: Zevk ve eğlenceye düşkün, her şeyini israf eden akılsız.

Sıyânet: Koruma, himaye.

Şeâir: İşaret, alâmet, ibadet mevkileri.

Şedîd: Şiddetli.

Şehâmet: Akıl ve zekâyla birlikte olan yiğitlik, bahadırlık.

Şenaat: Kötülük.

Şerik: Ortak.

Şuûn: İşler, olaylar.

Şühedâ: Şehitler.

t

Ta zîb etmek: Azap ederek cezalandırmak.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Tahzîr: Sakındırmak.

Takarrüp: Yaklaşma, yanaşma.

Takdis: Kutsal bilme, kutsal tutma.

Taksir: Kusur, suç, günah.

Tarh: Kurma, düzenleme, dağıtma, bölme.

Tatlîk: Boşama. Tatlîk edilmiş: Boşanmış. Tatlîk etmek: Boşamak.

Teberru: Bağış, bağışlama.

Tecviz: Caiz görme, izin verme, olumlama.

Tekâlif: Mükellefiyetler, görevler, sorumluluklar.

Tenzih: Kusur kondurmama, arındırma, eksik ve noksanlardan uzak tutma.

Tetebbu: Etraflıca inceleme, mahiyetini anlamaya çalışma.

Teveccüh: Yönelme.

Tevfîk: Uygunluk, yardım.

Teyid eyleme: Doğrulama, destekleme, güçlendirme.

Tezvir: Yalan ve hile.

u

Ukbâ: Ahiret, öte alem.

Ukubet: Azap, işkence, ceza.

Umur: İşler, konular.

ü

Ümmul-kitab: Kitab'ın anası, Fatiha suresi.

v

Vüs'at: Gücün yettiği imkan ve genişlik, kapasite.

y

Yakın: Kesinlik

Ye's: Umutsuzluk, keder, üzüntü.

z

Zahîr: Arka çıkan, yardımcı, destekçi.

Zâti'l-beyn: İnsanların arası.

Zum: Yanlış zan.

YAYıNA ESAS TEŞKIL EDEN NÜSHADAN ÖRNEKLER

'Dismillâhirrahaanırrahim

Hamd ancak Allanın,o ra t bula I emin, o hem rahman hem rahim*' o kıyamet gününün sahibi Allahındır.İlâhi kulluğu sana ederiz fYardımı senden isteriz.Bizleri doğru yolun,o nimetine kavuşanların tuttuğu yolun yolcusu et,gazabına uğrayanların,yanlış gidenlerin saptığı yolun yolcusu etme-Amin.

(Bizlere,o kendilerine kerem kıldığın kimselerin yolunu göster,gazabına uğrayanlarm,yanlış gidenlerin saptığı yolu gösterme .Amin)
(Bizleri doğru yola o kendilerine kerem kıldığın kimselerin yoluna çıkar,Gazabına. . . . . .saptığı yola çıkarma.Amin.)

Bismillâhirrahmanirrahim

iiliilâmmim .Şu kitabı görüyor musun ? İşte bir kere onun hak olduğundaşüphe yok,Sonra,Allanın o saygılı kullarına yol gösterir ki gayba iman getirirler,namazı kılarlar,kendilerine verdiğimiz rızıktan muhtaç olanlara pay çıkarırlar.o kimselere de yol gösterir ki hem sana indirilenlere,hem senden evvel indirilmişlere inanırlar ve ahiret olacağını yakin ile onla^bilirler,İşte mabutlarının gösterdiği yolu tutmuşlar bunlardır.İşte felah bulmuş kimseler yok mu onlar da bunlardır. Sfltf/Vf" - -

Şu muhakkak ki : Küfre sapanlara akıbetlerinin vahim olduğunu söylesen de,soylemesen de kendileri için birdir,imana gelmezler.Allah bunların kalplerini»kulaklarını mühürlemis.Gözlerine ise perde inmiş bulunuyor,İşte bunlara büyük bir azap var.İnsanlar içinde öyleleri görülür ki "Ailaha da, i on güne de inandık Mer ler ^bununla beraber hiç inanmış değıllerâ***,sanki Ailahı ve iman edenleri aldatacaklardır.T Kendilerinden başkacasını aldattıkları yok da farkına varmıyorlar. Kalplerinde zaten hastalık vardı,Allah hastalıklarını arttırdı.Bunlar yalan söyledikleri i(p_n dayanılmaz bir azaba uğrayacaklartftt«Onlara "Yer yüzünü fesada vermeyin" denildiği zaman " Biz islahdan başka bir şey yapma yor uz" derler,Gözünüsü_açın,asıl müfsit onların kendileri lâkir farkında değiller.Yine onlara "Halk nasıl iman ettiyse siz de öylece imana geliniz " denilince"hiç biz o beyinsizlerin iman ettiği gibi iman mı ederiz ?" derler.Sakın aldanmayın beyinsiz onların kendileri amma bilmezler.

O bir ümmetdi geldi,geçti,Ona kendi kazandığı,size de kendi kazandığınız,onların işlediklerinden sizler sorulacak değilsiniz.

Sahi/e
20

Yahudilerle nasraniler sizlere " Yahudi yahut nasrani olun ki doğru yolu bulaşınız" diyor lar, Kendiler ine şunu söylet Öyle değil İbrahiının hakka meylederek tuttuğu dininden oluruz ki hiçbir zaman müşriklerden değildi.Sy müminler şöyle deyin " Bizler Allaha inandığımız gibi kendimize ne indirildi ise ve lbrahime,îsmaile,ishaka,Yakup ve Yakup oğullarına ne indirildi ise sonra Musa ile îsaya ve diğer peygamberlere mabudları tarafından olarak ne indirildi ise hepsine işandık,bu peygamberlerin hiçbirini diğerinden ayırdetmeyiz ve boynumuzu Allaha eğmişiz." Eğer sizin inandığınıza inanırlarsa doğru yojuşüphesiz buldular,yok imandan yüzlerini çevirirlerse iyi bilsinler ki hakka uzak olmakdan başka bir halde de^iller&i^.Ya iaihammed«.-.llah seni onlardan koruyacak.İşiten,biler ancak o.Allah bizlere fıtreti Rengini,iman rengini vermiş.Kim Allahdan güzel renk Verebilir ? içte bizler o Allaha kulluk ediyoruz«.Onlara şöyle de;" Allanın meşiyeti üzerine bizimle mücadele mi edeceksiniz ? Halbuki o bizim de rabbimiz,sizin de rabbiniz olduktan başka bizim işlediklerimiz kendimize sizin işledikleriniz kendinize raci, sonra da bizler kulluğumuzu cna hasretmişiz,yoksa sizler îbrahime,lsmaile,îshaka,yakup£< Yakup oğullarına yahudi edilir,yahut nasrani edilir mi diyorsunuz ? Onlara de ki:" Siz ler mi daha iyi bileceksiniz,yoksa Allah mı bilecek ? Acaba Allahm şahadet ettiği bir hakikati bilerek sakleyf.rulan daha zalimi kimdirÎAllahü zülcelâl ettiklerinizden asla gafil değil.o bıradtSJfeldi' geçtijona kendi kazandığı' size°^cendi kazandığınız \onların işlediklerinden sizler sorulmayacaksınız.

Sfchife
21 ^

Nâsın içinden kendini bilmezlerdi diyecekler ki " Karşı rlurmakta oldukları kıbleden bunları çeviren nedir ? * Onlara söyle;" &,şrık da Allahın,mağrıp da Allahm.Dilediğini doğru yola çıkarır.İşte o doğru yola nasıl çıkardıksa' başkaca insanlara karşı adil şahidlerimiz olasınıztPeygamber de sizin adaletinize şahit olsun üye sizleri en mutedil bir ümmet kıldık.Ya i£uhagj.,e& vaktiyle karşı durduğun kıbleyi tekrar sana kıble edişimiz peygamberin izinden gideceklerle ters yüzüne

onlara mucizeler getirdin de " bu ap açık bir sifeirden başka bir şey değil " dediler.Hani ben havvarilere " bana da benim peygamberime de iman edin " diye emrettim. " yarabbülâlemin işte iman getiriyoruz şahit ol ki bizler senin birliğine boyun eğmişleriz. "

dediler.Hani sonra havvariler " ey Meryemin oğlu îsa,rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi ? " dediler,o da " gerçekten iman etmişseniz Allahdan Korkmalısınız " cevabını verdi.bunu üzerine şunu söylediler " biz istiyoruz ki ondan yiyelim,kalplerimize itminan gelsin de seniş bize doğru söylediğini iyice bilelim ve ona şahadet edenlerden olalım "

Sahife
126

iiieryemin oğlm İsa şöyle yalvardı " Ya Allah,ya rabbülâlemin bizlere gökten öyle bir sofra indir ki bizim için,bizim hem evvel gelenlerimiz için bayram olduktan başka senin kudretine burhan olsun ve bizleri merzuk buyur, sen razıkların en hayırlı^. sisin." Allah buyurdu ki:
Ben onu sizlere elbette indiririm,lâkin ondan sonra kim içinizden küfre sapacak olursa âlemlerde kimseye etmediğim azabı muhakkal ona reva görürüm." Hani *1lahü zülcelâl îsaya :" 3y Meryemin oğlu îsa,insanlara Allahdan sonra benimle validemi kendinize Allah edinin diye sen mi söyledin ? " buyurunca İsa dedi ki :" yarabbülâlemin seni her dürlü şerikten tenzih ederim,Söylemesine, hakkım . olmayan bir şeyi benim için söylemek olamaz.Eğer söyledimse elbette malûmujnundur.^en benim gizlediğimi de bilirsin,bense bana V bildirmediğini bilmema.kayıpları bilen sensin,ancak sen,başkası/ •4â&tl.3ana^_ sen ne emretxin33 onlara onu söyledim " hem benin nlskt rabbim hem sizin rabbiniz olan Allaha kulluk edin" dedini.Aralarında bulundag'U -aadietçe üzerlerinde nigehben (gözcü) idiM.vaktaki beni içlerinden aldın,artık onları murakabe edici sen oldun.3en ki her şeyi görürsün.Eğer kendilerine ?,zabı reva görürsen şüphe yok ki senin kullarındır»Kğer bağışlarsan muhakkak ki aziz,hakim sensin,ancak sen,başkası değil." \

mezler.

Sahife

201

Yanlarına döndüğünüz zaman sîzden özür dileyecekler.De ki : Beyhude özür dilemeyin,sözlerinize asla inanacak değiliz,size ait haberlerden bir-kısmını Allah bize bildirdi. (ahvalinizden Allah bize haber vermişti.: ettiklerinizden Allah bize haber vermişti.) Allah ile onun peygamberi şimdilik harekâtınıza bakacak,sonra gaibi,hâzırı bilen hakkın huzuruna döneceksiniz,ü size ne işlediğinizi bildirecek.Yanlarına döndüğünüz zaman kendilerini yüzlememeniz içirı karşınızda Aliaha yemin edecekler. Onları yüzlemekten vaz geçin,zira murdar şey olduklarında şüphe yok. Son barınacakları yer de kazndıkları vebalin cezası olmak üzre cehennem,

Evet kendilerini hoş görmeniz için karşınızda yemin edecekler Siz onları hoş görseniz de Allah öyle fasik bir kavimden hiçbir zaman hoşnut olmaz.Bedeviler küfr hususunda,nifak hususunda az-ha yaman oldukları gibi,Allanın kendi peygamberine indirdiği ahkâmın hududunu bilmemekteki liyakatleri daha çoktur.Allanın ilmine had,hikmetine payan yok. Hem bedevilerin içinde öyleleri var ki Allah yolunda verdiklerini cerime saydıktan başka zamanın aleyhinize dönmesini dört gözle bekliyorlar^ (. . . . Başka sizin için kara günler bekliyorlar.) ^aman onların aleyhine dönsün (dönecek) { kara günler kendilerinin üzerine uğrasın uğrayacak) Allah onların söylediklerini işitiyor,düşündüklerini biliyor. Yine bedevilerin içinde öyleleri var ki Ailaha ve ahiret gününe inanır,hak yoluna verdiğini ise yanında bulacağı takarrüplerepeygamberden alacağı dualara vesile sayar .Bilmiş ol ki bu onlar için katiyen Ailaha takarrüptür.Allah kendilerini rahmetinin harimine alacak.Allanın gufranına had, rahmetine payan olmadığında şüpheyok,

Sahife

202

Luhacirin ile Irfnsarın en ilerisinde bulunanlara,sonra bunların izlerini ihlâs ile takip edenlere gelince Allah kendilerinden hoşnut oldu,kendileri ondan hoşnut oldular.Kem onlara içinde ebediyen kalacakları o altımdan ırmaklar akan cennetleri amade kıldı.Kani azîm olan saadet yok mu bu işte odur.etrafınızdaki bedevilerin münafıkları var.medine halkı içinden de nifak hususunda meleke edinmişleri bulunuyor ki siz onları bilmezsiniz,onları biz biliriz.